CARLOS CASTANEDA DİZİSİ: 3

CARLOS CASTANEDA

Ixtlan Yolculuğu

CARLOS CASTANEDA DİZİSİ

1 Don Juan'ın Öğretileri
2 Bir Başka Gerçeklik
3 Ixtlan Yolculuğu
4 Erk Öyküleri
5 İkinci Erk Çemberi
6 Kartal'ın Armağanı
7 İçten Gelen Ateş
8 Sessizliğin Erki
9 Rüya Görme Sanatı
10 Sihirli Geçişler
11 Zamanın Çarkı
12 Sonsuzluğun Etkin Yanı

"Benim için dünya esrarengizdir—harikulade, ürkütücü, gizlerle dolu, kavranılamazdır o zira; ben senin burada, bu görkemli âlemde, bu görkemli çölde, bu görkemli zamanda olmanın sorumluluğunu üstlenmen gerektiğine inanmanı istedim hep. Her bi eylemin sonucunu hesaba katmayı öğrenmen gerektiğine inanmanı istedim; zira sen burada kısa aslında, onun tüm görkemlerine tanık olamayacağın denli pek kısa—bi süre kalacaksın yalnızca."

—Don Juan

"Carlos Castaneda'nın kitaplarına sahip olmamız inanılmaz bir şans. Tümü ele alındığında, antropoloji biliminin ürettiği en iyi yapıtlardan biridir onlar. Onların bize anlattığı öykü öyle sağlam, betimlemeler öyle capcanlı ki, okudukça ölçüsüzce büyülendim."

—Paul Riesman, *The New York Times—Sunday Times*

"Don Juan, Carlos Castaneda'ya büyücünün sanatına ilişkin öğretisini bu en erkli ve esrarengiz dersleriyle noktalıyor—aynı anda hem bir tanışma hem de insanı derinden sarsan bir vedalaşma olan bir dizi göz kamaştırıcı görüntüler... Sözcüklerin ardında parıldayan muammalar sizleri tekinsizcesine kavrayacak... sonuna dek capcanlı, kusursuz, ve erk dolu."

—Chicago Daily News

"Hayret verici güzellikte kitaplar. Hele *Ixtlan Yolculuğu*, zamanımızın önemli mesajlarından biri."

—Barry Corbert, *Book World*

ISBN 975-95491-5-8

On İki Yapıtın Yazarı Carlos Castaneda

On iki yapıtın 4.'sü olan bu kitabın yazarı Carlos Castaneda, Los Angeles'teki California Üniversitesi'nde insanbilim dalında doktora öğrencisiyken Meksika'nın Sonora bölgesindeki Kızılderililer tarafından kullanılan birtakım tıbbi bitkilere ilişkin bilgi devşirdiği sırada yaşlı Yaqui Kızılderilisi don Juan'la tanıştı.

İlk kitabı *Don Juan'ın Öğretileri*, bu iki insanın usta ve çömezi olarak birlikte geçirdikleri ilk dönemin öyküsüdür. İkinci kitabı *Bir Başka Gerçeklik* ise bu öykünün devamıdır. Üçüncü kitap, *Ixtlan Yolculuğu*, yazarın büyücülüğün gizlerini öğrendiği yılların—insanbilim araştırmaları yaparken kuzeybatı Meksika'da tanıştığı şaşırtıcı bir kişilik olan Yaqui Kızılderilisi don Juan'ın kılavuzluğunda bir "bilgi adamı" olmasının son kerte ilginç öyküsüdür.

Castaneda'nın bu üç kitabı, ve kimi öbür kitapları, gizemci bir yazar olan, ve James Joyce'un *Ulysses* adlı yapıtını Türkçeye kazandıran—don Juan öğretilerinin hem çevirmeni hem de uygulayıcısı olarak okurlarıyla yakın çalışmalarını sürdüren—Geştalt Yaklaşımı uzmanı pedagog Nevzat Erkmen tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Don Juan'ın içgörüleri, *Don Juan'ın Öğretileri*, *Bir Başka Gerçeklik* ve *Ixtlan Yolculuğu* adlı kitapların yayımlanır yayımlanmaz birer klasik olmasına yol açmıştır. *Ixtlan Yolculuğu*'nda Carlos Castaneda, "alışkanlıkların tutsaklığından arınmış, özgür, seyyal, ne yapacağı önceden kestirilemeyen" avcı, savaşçı ve bilgi adamı don Juan'ın bilgeliğini, bilinmeyenle bir dizi heyecan verici karşılaşmalar aracılığıyla öğrendikten sonra, *Erk Öyküleri*'nde, don Juan'la serüveni, "son kerte ilginç ve dokunaklı bir vedalaşmayla sonuçlanıyor."

Carlos Castaneda yapıtlarının çevirmeni Nevzat Erkmen

Amerikalı yazar Mark Lieberman'ın Nevzat Erkmen'le 1998'de yaptığı bir röportajın giriş bölümünden:

ULYSSES'İ ÇEVİRME NEDENİNİZİ AÇIKLAR MISINIZ?

Gerçekten bilmiyorum. Kim ne biliyor ki? Bu soruyu ya da başka soruları yanıtlarken, hep yeni yanıtlar, değişen yanıtlar bulduğum sonucuna vardım. Ama, size, şimdiye kadar ne yanıtlar vermiş olduğumu anlatabilirim. O kitabı bana 1960'ta karım Eileen Riley, New York City'de vermişti. Çeşitli bölümlerini okumaya çalışmış, ama bir şey anlayamamıştık. Yıllar sonra, İstanbul'da, 1992 yılında, Yapı Kredi Kültür Sanat, Kâzım Taşkent Klasik Yapıtlar Çeviri Yarışması'na katıldım. Kazandım, çok mutlu oldum. ... Şimdiyse herkes benim büyük bir çevirmen olduğumu söylüyor—ama ben ne bu etiketi ne de bir başkasını üstüme takmak istemiyorum. Evet, birçok kimse bana çeşitli etiketler yapıştırageImiştir: *genel müdür* (the Coca-Cola Export Corporation'ın Türkiye pazarlama müdürü, sonra da Schweppes'in genel müdürüydüm); *Zen ustası* (bir Zen uygulayıcısıyım, ve bu öğretiyi işleyen kimi kitapları Türkçeye çevirmişimdir); *Türk don Juan'ı, çağdaş şaman* (Carlos Castaneda'nın, Yaqui Kızılderili büyücü don Juan Matus'un öğretilerini anlatan on iki yapıtını çevirmekte ve yayımlamaktayım); *Türk Beyin Takımı Kaptanı* (*World Puzzle Federation*-Dünya Zekâ Oyunları Federasyonu'nun Türkiye temsilcisi olarak, Zekâ Oyunları Kulübü'nü kurdum; her yıl dört kişilik yeni bir

Türk Beyin Takımı seçerek uluslararası yarışmalara götürüyoruz.)

Başka kitaplar da çevirdim—örneğin, Fritz (Frederick S.) Perls[1], Jack Kerouac[2]. Ne var, don Juan'ın öğrettiği içsel sessizliğin ve sözcüksüz sezginin önemini vurgulayan bir Zen ve Geştalt Yaklaşımı öğrencisi de olarak, bu yaşamdaki rolümün bir çevirmen ya da herhangi başka bir şey olduğunu düşünmüyorum. Olsa olsa, bir *problem çözücüsüyümdür*—başka herkes de öyledir ya. Ancak, şu son yıllarda, tüm varlığımla, bir *algılayıcı* olduğumu düşünmeye başladım.

N.E.
nerkmen@turk.net

1 Geştalt Yaklaşımı'nı Türkiye'ye ben getirdim. *Geştalt Terapisi - İÇİMİZDEKİ ÇOCUK 1 (İnsan Kişiliğinde Heyecan ve Büyüme—Özün Harekete Geçirilmesi)* ve *Geştalt Terapisi - İÇİMİZDEKİ ÇOCUK 2 (İnsan Kişiliğinde Heyecan ve Büyüme—Yenilik, Heyecan ve Büyüme; yazanlar:* Perls, Hefferline, ve Goodman) adlı 2-ciltlik yapıtı Türkçeye çevirdim; bir pedagog olarak, bu öğreti üzerinde bireysel ve grup çalışmalarımı sürdürmekteyim.

2 Jack Kerouac'ın *Dharma Bums* adlı yapıtını *Zen Kaçıkları* adıyla Türkçeye çevirdim. *Beat Generation*'ın *(Beat Kuşağı)* Türkiye temsilcisi, diye tanıyorlar beni. Geçenlerde NTV bu konuda bir program yapınca, beni de çağırdılar. Haftalık "Şehir Işıkları"nın bir bölümü olarak sunulan bu program, 20 Ekim 2000 , Cuma günü 21:10'da yayınlandı.

ÇAĞDAŞ ÖĞRETİLER (NEW AGE • EQ) ANADİZİSİ
CARLOS CASTENEDA DİZİSİ: 3

Özgün Adı:
JOURNEY TO IXTLAN
The Lessons of Don Juan

"Published in agreement with the author, c/o BAROR INTERNATIONAL, INC., Armonk, New York, U.S.A."

Yayın Hakkı © 1972 CARLOS CASTANEDA/ONK Ajans Ltd. Şti.
Aracılığıyla
Türkiye Yayın Hakkı © 1994, 1995, 2000 Söz Yayın Oyunajans Ltd. Şti.

SÖZ YAYIN OYUNAJANS
YAYIMCILIK VE ZEKÂ OYUNLARI LTD. ŞTİ.

4. Gazeteciler Sitesi, C-2 D:9, Levent 80630 İstanbul
P.K. 7 Levent 80622 İstanbul
Tel: (0212) 280 67 01 • Fax: (0212) 280 68 03
e-mail: nerkmen@turk.net

ISBN 975 - 95491 - 5 - 8

3. Baskı: 2000

Kapak tasarımı:
Ali Erkmen

Baskı ve Cilt:
Mart Matbaacılık Sanatları Tic. ve San. Ltd. Şti.
İstanbul (0212) 212 03 39-40
Tel: (0212) 212 03 39 (Pbx)

İçindekiler

Sunu, 9

BÖLÜM BİR
"Dünyayı Durdurma", 19

1
Çevremizdeki Dünyadan Yinelenegelen Doğrulamalar, 20
2
Yaşamöyküsünün Silinmesi, 30
3
Kendini Beğenmişliğin Yitirilmesi, 40
4
Bir Danışmandır Ölüm, 49
5
Sorumluluk Alma, 61
6
Bir Avcı Olmak, 73
7
Ulaşılamaz Olmak, 85
8
Yaşamın Sıradanlığını Kırma, 98
9
Yeryüzünün Son Savaşı, 107
10
Erk İçin Ulaşılabilir Olmak, 119
11
Savaşçının Havası, 137
12
Bir Erk Savaşı, 154
13
Bir Savaşçının Son Durağı, 173
14
Erk Tırısı, 191
15
Yap-mama, 218
16
Erk Halkası, 238
17
Yaraşıklı Bir Düşman, 253

BÖLÜM İKİ
Ixtlan Yolculuğu, 270

18
Büyücünün Erk Halkası, 271
19
Dünyayı Durdurmak, 285
20
Ixtlan Yolculuğu, 298

Sunu

Yirmi iki Mayıs 1971 Cumartesi günü, bir Yaqui Kızılderilisi büyücü olan ve 1961'den beri birlikte çalıştığım don Juan Matus'u görmek için Meksika'nın Sonora bölgesine gittim. O günkü ziyaretimin, ona çömezlik etmiş olduğum o geçen on yıl boyuncaki sayısız ziyaretimden pek farklı olacağını sanmıyordum. Oysa, o gün ve izleyen günler boyunca yer alan olaylar benim için çok önemli olmuştu. Çömezliğim de işte bu olaylardan sonra son bulmuştu. Bu, benim geçici bir kararımdan çok, kesin ve gerçek bir sondu.

Çömezliğim sırasında geçirdiğim deneyimleri ilk iki kita-

bımda sunmuş bulunuyorum: *Don Juan'ın Öğretileri* ve *Bir Başka Gerçeklik*.

Bu kitaplarımın ikisinde de temel varsayım, bir büyücü olmayı öğrenmedeki en can alıcı noktaların, psikotropik[3] bitkilerin yenilmesiyle ortaya çıkan olağandışı gerçeklik durumları olduğuydu.

Bu konuda don Juan bu tür bitkilerden üçünün kullanılmasında uzmanlaşmıştı: genellikle jimson otu, diye bilinen *Datura inoxia;* peyote, diye bilinen *Lophophora williamsii;* ve *Psilocybe* türünden sanrılandırıcı[4] bir mantar.

Bu psikotropik bitkilerin etkileriyle dünyayı algılayışım öylesine yabansı ve sarsıcı olmuştu ki, böylesi durumların don Juan'ın bana öğretmeye çalıştıklarının iletilmesi ve öğrenilmesi için tek yol olduğunu varsaymak zorunda kalmıştım.

Bu varsayım yanlıştı.

Don Juan'la yürüttüğüm çalışmalarıma ilişkin birtakım yanlış anlamaları önlemek amacıyla, bu aşamada şu noktaları açıklığa kavuşturmak isterim.

Şu ana dek don Juan'ı bir kültür ortamına oturtmak için hiçbir çaba göstermiş değilim. Onun kendisini bir Yaqui Kızılderilisi olarak tanımlaması, onun büyücülük bilgisinin Yaqui Kızılderililerince yaygın olarak bilindiği ya da uygulandığı anlamına gelmez.

Çömezliğim boyunca don Juan'la aramızda geçen konuşmaların tümü İspanyolca dilindeydi; onun inançlar dizgesine ilişkin karmaşık açıklamalarını anlayabilmemin tek nedeni de onun bu dili çok iyi bilmesiydi.

Benim bu dizgeye büyücülük, don Juan'a da büyücü demeyi sürdürmemin nedeni de, bu terimleri onun kendisinin kullanmış olmasıdır.

Çömezliğimin başlangıcındaki konuşmalarımızın çoğunu, ve daha sonraları, bütün konuşmalarımızı not edebildiğim için, geniş oylumlu inceleme notlarım bulunuyor. Bu notlarımı, don Juan'ın öğretilerindeki çarpıcı bütünselliği zedelemeksizin, ko-

3 beyin hücreleri üzerinde özel etki yapıcı

4 halisünojenik

layca okunabilen bir biçime getirmek amacıyla yeniden kaleme almak zorundayım. Çıkarmış olduğum şeyler, öyle sanıyorum ki, vurgulamak istediğim noktalarla ilintisi olmayan şeylerdi.

Don Juan'la çalışmalarımda, çabalarımı salt, onu bir büyücü olarak ele alma ve onun bilgi âlemine *üyelik* kazanma üzerinde yoğunlaştırdım.

Tezimi sunabilmek amacıyla, önce büyücülüğün temel önermesini don Juan'ın onu bana sunduğu biçimde açıklamam gerekecek. Don Juan, bir büyücüye göre gündelik yaşam âleminin bizim inandığımız gibi gerçek, ya da dışımızda öyle gördüğümüz bir şey olmadığını söylemişti. Bir büyücüye göre gerçeklik, ya da hepimizin bildiği dünya, yalnızca bir betimlemeden ibarettir.

Bu önermenin doğrulanması amacıyla don Juan çabalarının çoğunu, beni, zihnimde "hemen burnumun dibindeki şu dünya", diye yer etmiş olan şeyin, dünyanın bir betimlemesinden—doğduğum andan bu yana benliğime kakılagelmekte olan bir betimlemeden—başka bir şey olmadığına ilişkin içten bir kanıya yöneltmek üzerinde yoğunlaştırmıştı.

Don Juan, bir çocuğun karşılaştığı herkesin, o çocuğa dünyayı ara vermeksizin betimleyen birer öğretmen olduğunu; ve sonunda bir an geldiğini, ve çocuğun artık dünyayı kendisine betimlendiği gibi algılar duruma geçtiğini anlatmıştı. Don Juan'a göre bizlerin o "meşum" an'a ilişkin hiçbir anımız yoktur; çünkü o an'ı başka herhangi bir şeyle kıyaslayabilecek bir doğrulama noktası bulmamız olanaksızdır. Ne var, çocuk o andan itibaren bir *üyedir* artık. Dünya nasıl betimleniyor, bilir; ve *üyeliği* tamamlanmıştır—herhalde çocuğun tüm "münasip" algısal yorumlamaları yapabilme yetisini kazandığı, ve o betimlemeye uyarak onu doğruladığı andır bu.

O halde, don Juan'a göre bizim her günkü yaşamımızın gerçekliği, belli bir *üyeliği* paylaşan biz kişilerin ortaklaşa yapmayı öğrendiğimiz sonu gelmez algısal yorumlamaların bir akışından ibarettir.

Dünya kavramımızı oluşturan algısal yorumlamaların akmakta oluşu düşüncesi, bunların—sorgusuz sualsiz—ve doğ-

ruluklarından ancak pek seyrek olarak kuşkulanılarak kesiksizcesine sürüp gitmeleri olgusuna uygun düşmektedir. Gerçekte, bildiğimiz dünyanın gerçekliği öylesine sorgusuz sualsiz kabullenilmiştir ki, büyücülüğün temel önermesi olan, gerçekliğimizin birçok betimlemelerden yalnızca biri, diye ele alınması düşüncesine ciddi bir önerme diye bakıldığı pek görülmez.

İyi ki, çömezliğim boyunca don Juan benim, onun bu önermesini ciddiye alıp alamadığımın üzerinde pek durmamıştı da, karşı çıkmalarıma, inançsızlığıma, ve söylediklerini anlayamamama karşın gene de kendi görüşlerini aydınlatmasını sürdürmüştü. Böylece, bir büyücülük öğretmeni olarak don Juan bana dünyayı daha ilk konuşmamızdan başlayarak betimlemeye çabalamıştı. Onun kavramlarını ve yöntemlerini kavramakta çektiğim güçlük, onun betimleme birimlerinin benimkilere göre yabancı kalmasından, ve onlarla uyuşamaz olmasından kaynaklanıyordu.

Don Juan'ın savı, onun bana yalnızca "bakma" yerine "görme"yi öğrettiği, ve "dünyayı durdurma"nın da "görme"ye götüren ilk adım olduğuydu.

Yıllar boyunca, "dünyayı durdurma" düşüncesine hiçbir anlam taşımayan gizemli bir eğretileme (metafor), diye bakmıştım. Ancak don Juan'ın bilgisinin ana önermelerinden birisi olarak bu düşüncenin kapsamını ve önemini bütünüyle kavrayabilmem, çömezliğimin sonlarına doğru yaptığımız bir söyleşi sırasında olmuştur.

Don Juan'la oturmuş rahat bir biçimde gelişigüzel şundan bundan söz ediyorduk. Ona, bir arkadaşımın, dokuz yaşındaki oğluna ilişkin şöyle bir ikileminden söz açmıştım: son dört yıldır anasının yanında kalmışsa da çocuk, o sıralarda babasıyla birlikte oturmaya başlamıştı; arkadaşımın sorunu da işte bu çocukla nasıl başa çıkabileceğiydi. Arkadaşımın anlattığına göre çocuk okula ayak uyduramıyor, kendini derslerine veremiyor, ve hiçbir şeyle ilgilenmiyormuş. Sık sık huysuzluk nöbetlerine yakalanıyormuş. Haşarılıkları çekilmez bir hale gelmiş, üstelik evden kaçmaya başlamış.

Don Juan gülerek, "Arkadaşının başı dertte, desene!" dedi.

Ben, çocuğun yaptığı bütün o "kötü" şeyleri sıralamak isterken, don Juan sözümü kesti.

"O zavallı oğlancağızın durumunu daha da anlatmanın yok bi gereği," dedi, "senin de benim de o çocuğun davranışlarını zihnimizde şöyledir ya da böyledir, diye görmemize gerek yok."

Don Juan bunları kesin bir tavırla, sesinde kararlı bir titremle söylemişti, ama gülümsüyordu da.

"Ne yapsın o zaman arkadaşım?" diye sordum.

"Yapabileceği en kötü şey çocuğu kendisi gibi düşünmeye zorlamaktır," dedi don Juan.

"Ne demek istiyorsun?"

"Demem şu ki, o çocuk babasının istediği biçimde davranmadığı zaman babası onu pataklamamalı ya da korkutmamalı."

"Ona karşı sert davranmazsa, kararlı davranmazsa bir şey öğretemez ki?"

"Bi başkasına pataklatmalı o çocuğu arkadaşın."

Bu sözü işitir işitmez, hayretle, "İnsan çocuğunun kılına bile dokundurtmaz başkasını!" deyiverdim.

Şaşkınlığımı gören don Juan pek keyiflenerek kıkır kıkır güldü.

"Arkadaşın bi savaşçı değil ki," dedi, "o bi savaşçı olsaydı, yapılabilecek en kötü şeyin insanları bi gerçekle pat, diye yüz yüze getirmek olduğunu bilirdi."

"Bir savaşçı ne yapardı, don Juan?"

"Aklını kullanır, bi plan izlerdi bi savaşçı."

"Gene de tam anlamış değilim."

"Yani senin o arkadaşın bi savaşçı olsaydı, çocuğun *dünyayı durdurmasına* yardımcı olurdu."

"Nasıl yapsın ki arkadaşım böyle bir şeyi?"

"Kişisel güç kazanması gerekir bunu yapabilmesi için. Bi büyücü olması gerekir."

"Ama değil ki!"

"O zaman, oğlunun bu dünyayla ilgili düşüncelerini değiştirmesine yardımcı olmak için sıradan araçları kullanmalıdır. *Dünyayı durdurmak* değildir bu, ama gene de işe yarar."

Bu söylediklerini açıklamasını istedim.

"Arkadaşının yerinde olsaydım," dedi don Juan, "birini tutar, ona pataklardım o keratayı. Giderdim bi batakhaneye, ordaki en pis suratlı serseriyi tutardım."

"Çocuğu korkutsun, diye mi?"

"Yok yahu, sırf çocuğu korkutsun, diye değil, kaz kafa. O keratanın *durdurulması* gerek; babasının dayağıyla da yapılamaz bu.

"Eğer insanları *durdurmak* istersek, onları baskı altında tutan çevrenin dışında kalmamız gerektir hep. Baskıyı yönetmemiz böyle mümkün olur anca."

Bu düşünce pek anlamsız, pek mantıksız gelmişti bana; ama bir bakıma ilgimi de çekmişti.

Don Juan çenesini sol elinin ayasına yerleştirmiş oturuyordu. Alçak bir masa olarak kullandığı bir tahta sandığa dayadığı sol koluna göğsüyle yaslanmaktaydı. Gözleri kapalıydı ama gözyuvarları deviniyordu. Kapalı duran gözkapaklarının ardından bana bakıyormuş sanıyordum. Ürktüm bu düşünceyle.

"Daha neler yapmalı arkadaşım bu çocukla ilgili, söyler misin?" diye sordum.

"Söyle arkadaşına bi batakhaneye gitsin, arasın tarasın felaket suratlı bi herif—bi serseri bulsun," diye sürdürdü don Juan, "ama gençten birisi olsun o serseri. Yani henüz içi geçmemiş birisi olsun."

Don Juan ardından acayip bir plan önerdi. Arkadaşıma, işte böyle bir adama kendisini izlettirmesini ya da oğluyla birlikte geçecekleri bir yerde onun kendilerini beklemesini söyleyecekmişim. Adam, çocuğun istenmeyen bir davranışından sonra arkadaşımın, daha önceden kararlaştıracakları bir işareti üzerine ansızın saklandığı yerden ortaya fırlayıp çocuğu yakaladığı gibi eşek sudan gelene dek bir güzel pataklayacakmış.

"Adam onu korkuttuktan sonra, arkadaşın elinden geldiğince oğlunun özgüvenini yeniden kazanmasına yardım etmelidir. Bu dediklerimi üç dört kez yapsın da bak o çocuk nasıl değişiverecektir her bakımdan. Dünyayla ilgili düşüncelerini değiştirmiş olacaktır."

"Ya bu korku çocuğu olumsuz etkilerse?"

"Kim incinmiş ki korkutulmakla? İnsan ruhunu inciten

şey, tepesine dikilmiş birinin bulunması, ondan dayak yemesi, ne yapması ne yapmaması gerektiğini hep ondan işitmek zorunda kalmasıdır.

"O çocuk az çok bi düzene girdikten sonra arkadaşına, son bi şey daha yapmasını söylersin. Bi yolunu bulup ölü bi çocuk bulsun—artık bi hastanede mi olur, bi doktorun muayenehanesinde mi olur... Oğlunu da götürsün oraya, çocuğun ölüsünü göstersin ona. Sol eliyle bi dokundurtsun oğluna o çocuğun cesedini, karnı dışında herhangi bi yerini—oğlan bunu yaptıktan sonra yenilenmiş olur çıkar. Artık dünyası bambaşka olur çıkar."

İşte o zaman kafama dank etti de don Juan'la birlikte bulunduğum bunca yıldır onun bana, değişik bir yolla da olsa, arkadaşımın oğluna uygulanmasını istediği bu taktiğin aynısını uygulayageldiğini kavrayıverdim. Don Juan'a bu konuda fikri nedir, diye sordum. O da bana başlangıcından beri bana "dünyanın nasıl durdurulacağını" öğretmeye çalışmış olduğunu söyledi.

"Ama henüz başaramadın," dedi gülümseyerek, "Ne ettiysem olmadı, çünkü çok dik kafalısın. O denli inatçı olmasaydın, sana öğrettiğim yöntemlerden herhangi biriyle şimdiye dek çoktan *durdurmuş olurdun dünyayı*."

"Hangi yöntemler yani, don Juan?"

"Sana anlattığım her şey *dünyayı durdurmak* için bi yöntemdi."

"Bu söyleşimizden birkaç ay sonra don Juan daha başlangıçta aklına koduğu şeyi gerçekleştirmiş, bana "dünyayı durdurmayı" öğretmişti.

Yaşamımın o anıtsal olayı, on yıllık çalışmalarımı yeniden ayrıntılı olarak gözden geçirmeye itti beni. Psikotropik bitkilerin oynadığı role ilişkin ilk varsayımımın yanlış olduğunu açık seçik görebildim. Büyücünün dünyayı betimlemesinde bunların kullanılması koşulunun bulunmadığını anladım; bunlar bir bakıma yalnızca, başka yollarla algılayamadığım kimi betimlemeleri bir araya getirebilmeme yardımcı oluyorlardı. Gerçekliğin kendi bildiğim biçimine saplanıp kalmakta direnişim, don Juan'ın amaçlarına karşı beni hemen hemen sağır ve kör kıl-

mıştı. Bu bakımdan, bu bitkilerin kullanımlarını çekici kılan şey, sadece benim kendi duyarsızlığım olmuştu.

Araştırma notlarımı bütünüyle gözden geçirirken, don Juan'ın "dünyayı durdurma yöntemleri" diye adlandırdığı bu yeni betimlemeye ilişkin pek çok şeyi bana daha ilk görüşmelerimiz sırasında anlatmış olduğunu ayrımsadım. İlk iki kitabımı yazarken araştırma notlarımın o bölümlerini, psikotropik bitkilerin kullanımıyla bir ilişkileri yok, diye, çıkarıp ayırmıştım. Bu kez, daha önce kullanmadığım o notlardan yararlanarak don Juan'ın öğretilerini bütünüyle vermeyi planladım—bu kitabın ilk on yedi bölümü işte bu notlarımın üzerine kuruldu. Kitabın son üç bölümü ise, "dünyayı durdurma"mla son kertesine erişen olayları kapsayan araştırma notlarımı içeriyor.

Özet olarak diyebilirim ki çömezliğe başladığım zaman başka bir gerçeklik vardı; yani bu âlemin büyücülerce yapılan benim bilmediğim bir betimlemesi vardı.

Don Juan, bir büyücü ve bir öğretmen olarak, o betimlemeyi bana öğretmişti. Bu bakımdan on yıl süren çömezliğim boyunca, o önceleri bilinmeyen gerçekliğin betimlemesi gözlerimin önüne serilmiş, ve giderek daha da karmaşıklaşan bölümleri de buna art arda eklenmişti.

Çömezliğimin son bulması, dünyanın yeni bir betimlemesini inanılır ve gerçek bir biçimde öğrenmiş olduğum, ve böylece dünyanın bu yeni betimlemesine uyan, gene o dünyaya ilişkin yeni algılamalar edinebildiğim anlamına geliyordu. Yani, *üyeliğim* gerçekleşmiş oluyordu.

Don Juan, "görme"ye varabilmesi için, bir kimsenin önce "dünyayı durdurması" gerektiğini söylerdi. "Dünyanın durdurulması", gerçekten de, kimi belli ayrımsama durumlarını belirleyen çok yerinde bir ifadedir. Bu tür ayrımsama durumlarında gündelik yaşamın gerçekliği, genellikle durmaksızın ilerleyen yorumlama akışının, bu akışa yabancı birtakım koşullarca durdurulmasından ötürü değişikliğe uğratılmaktadır. Benim deneyimlerimde, benim kendi olağan yorumlamalarımın akışına yabancı olan koşullar, büyücülerin dünyayı betimlemesi olmuştu. Don Juan'a göre "dünyanın durdurulması" için önkoşul, bir kimsenin bu yeni betimlemeyi tam anlamıyla öğrenme-

si ve bunu ısrarla eskisinin yerine koyması çalışmasıydı. Çünkü algılarımızdan ya da dünya ile ilgili gerçeklik görüşümüzden kuşkulanılamayacağına ilişkin hepimizin paylaştığı o eski yorumlamalarımızı ancak bu yolla sarsabilirdik.

"Dünyanın durdurulması"ndan sonraki ilk adım "görme" olmaktaydı. Don Juan bununla, "gerçeklik, diye bellediğimiz betimlemenin dışında bir dünyanın algısal istemlerini karşılayabilme" biçiminde açıklayabileceğim bir olguyu anlatmak istiyordu.

Vardığım sonuç şudur ki, bütün bu aşamaların anlaşılması, yalnızca bunların betimlemeleriyle olasıdır; don Juan ta başlangıçtan beri bana bir betimleme vermeye çabalamış olduğu için, ben de onun öğretilerini bu konuya girerken tek kaynak olarak kullanacağım. En iyisi, don Juan bunları sizlere kendisi anlatsın.

C.C.
1972

BÖLÜM BİR

"Dünyayı Durdurma"

1
Çevremizdeki Dünyadan Yinelenegelen Doğrulamalar

Karşımdaki yaşlı Kızılderiliye, "Bitkiler konusunda pek çok şey biliyormuşsunuz, efendim," dedim.

Daha biraz önce bir arkadaşım bizi bir araya getirmiş ve oradan ayrılmıştı. Tanışmak işi de bize düşmüştü. Yaşlı adam bana, adının don Juan olduğunu söylemişti.

"Arkadaşın mı söyledi bunları sana?" diye rasgele soruverdi.

"Evet, o söyledi."

"Toplarım bitkileri, ya da şöyle diyim, bitkiler onları top-

lamama ses çıkarmazlar," dedi yumuşakça.

Arizona'daki bir otobüs terminalinin bekleme salonundaydık. Pek ağdalı bir İspanyolcayla, ona kimi sorular sormama müsaade etmesini rica ettim. "Beyefendileri (caballero) kimi sorular sormama müsaade buyururlar mı acaba?" diye sordum.

"Caballero" sözcüğü, at demeye gelen "caballo" sözcüğünden çıkmaktadır; bir zamanlar, süvari ya da ata binmiş soylu bir bey anlamında kullanılırdı.

Don Juan merakla yüzüme baktı.

"Atsız bir süvariyim ben," dedi ağzı kulaklarına varıp. Sonra ekledi: "Adım Juan Matus demiştim ya."

Gülümsemesine ısınmıştım. Herhalde dolaysızlığı yeğleyen bir adam bu, diye geçirip çekinmeyi bir yana bırakarak ona asıl sorumu yöneltmeye karar verdim.

Ona tıbbi bitkilerin toplanması ve incelenmesiyle ilgilendiğimi anlattım. Özel ilgi alanımın sanrılandırıcı bir kaktüs olan peyote olduğunu, bu konuda Los Angeles'teki üniversitemde derin araştırmalar yaptığımı söyledim.

Anlattıklarımın çok ciddi olduğu kanısındayım. Bir bilim adamı olarak pek inandırıcı bir konuşma yaptığım inancını taşıyordum.

Yaşlı adam başını yavaşça salladı; ben, onun suskunluğunun verdiği cesaretle, ikimizin bu işe eğilip peyote üzerinde görüşmemizin ikimiz için de çok yararlı olacağını söyledim.

İşte tam o anda, don Juan başını kaldırıp ta gözlerimin içine baktı. Ürkünç bir bakıştı bu. Ama öfkeli ya da korkutucu bir bakış değildi. Ta içime işleyen, delici bir bakış... Birden dilim tutuldu, kendimle ilgili boşboğazlıklarımı sürdüremez oldum. Görüşmemiz bu noktada son buldu. Ama, don Juan ayrılırken bana bir nebze umut vermişti. Ola ki bir gün onu evinde ziyaret edebileceğimi söylemişti.

Deneyimlerimle ilgili notlarım bu olayın benzersizliğiyle etkilenmiş olmasaydı, don Juan'ın o bakışındaki çarpıcılığı değerlendirebilmem zorlaşacaktı. İnsanbilim çalışmalarıma başladığım, ve bu nedenle don Juan'la tanıştığım zaman, artık "bir yolunu bulup başımın çaresine bakabilme" konusunda epey uzmanlaşmıştım. Yıllardır yurdumdan uzak kalmıştım ki, ka-

nımca bu, artık kendimi kurtarmış olduğum anlamına gelmektiydi. Ne zaman terslensem, güler yüz göstererek, ödün vererek ya da tartışarak, öfkelenerek, ya da bir işe yaramadığı takdirde sızlanıp yalvararak paçayı hep kurtarmışımdır; kısacası, böylesi durumlarda yapabileceğime inandığım bir şeyler hep olmuştur, ve yaşamım boyunca hiçbir insanoğlu davranışlarımın akışını o akşam don Juan'ın yaptığı denli tez ve kesin bir biçimde durdurabilmiş değildi. Üstelik bu yalnızca bir susturulma meselesi de değildi; karşımdaki kimseye duyduğum saygıdan ötürü, ona tek bir sözcükle olsun karşılık veremediğim zamanlar olmuşsa da, öfkem ya da sinirliliğim düşüncelerimde yansılanırdı. Oysa, don Juan'ın bakışı beni, artık tutarlı düşünemeyeceğim kertede uyuşturmuştu.

Tüm ilgim o insanüstü bakışa yöneldi, ve don Juan'ı aramaya karar verdim.

O ilk görüşmemizden sonra, Kuzey Amerika Kızılderililerinin peyoteyi nasıl kullandıklarını ve özellikle Kuzey Amerika Çayırlarında yaşayan Kızılderililerin peyote törenlerini anlatan kitapları okuyarak altı ay boyunca hazırlandım. Bu konularda bulabildiğim tüm çalışmaları inceledim ve Arizona'ya döndüğümde iyice hazırlandığımı düşünüyordum.

Cumartesi, 17 Aralık 1960

O yöre Kızılderilileri arasında yaptığım uzun ve yorucu soruşturmalardan sonra don Juan'ın evini buldum. Oraya varıp da arabamı evin önüne park ettiğim zaman öğleden az sonraydı. Don Juan'ı bir süt kasasına otururken gördüm. Beni anımsamışa benziyordu. Arabadan inerken beni selamladı.

Bir süre hal hatır sorduktan sonra, lafı uzatmadan, ilk buluştuğumuz zamanki tutumumun epey dolambaçlı olduğunu itiraf ettim. O zaman, gerçekte hiçbir şey bilmediğim halde, kurumlanarak peyoteye ilişkin engin bilgi sahibi olduğumdan dem vurmuş olduğumu anlattım. Don Juan uzun uzun bana baktı. Gözleri sevecenlikle doluydu.

Ona, altı aydır kendimi bu görüşmemize hazırlamak için

sürekli okuduğumu ve bu kez gerçekten engin bilgi sahibi olduğumu söyledim.

Don Juan güldü. Kuşkusuz, bu söylediklerimde ona komik gelen bir şeyler vardı. Benimle dalga geçtiği belliydi, bu yüzden şaşırmış ve kırılmıştım.

Don Juan, tedirginliğimi görmüş olacak ki, iyi niyetimden kuşku duymadığını, ancak kendimi bu görüşmeye hazırlayabilmek için herhangi bir çaba göstermem gerekmediğini söyleyerek beni yatıştırdı.

Ona, bu sözlerinin gizli bir anlamı olup olmadığını sormam uygun düşer mi, diye bir süre bocaladım ve sonunda sormamayı yeğledim. Ama o, duygularımı algılarmışcasına, o söylediklerimin ne anlama geldiğini anlatmaya başladı. Benim bu çabalarımın ona bir zamanlar bir kralın hışmına uğrayarak öldürülmüş olan birtakım insanlara ilişkin bir öyküyü anımsattığını söyledi. Bu öyküde kıygın insanlar, kimi sözcükleri salt kendilerine özgü bir biçimde telaffuz etmekte direnmeleri dışında, kıyıcılardan pek farklı değillermiş. İşte bu kusurları da onları ele veremeye yetiyormuş. Kral, tüm önemli geçitleri kapattırarak görevlilerinin gelip geçen herkese belli bir sözcüğü söyletmelerini buyurmuş. Sözcüğü, kralın söylediği biçimde telaffuz edenler bırakılıyor, bunu beceremeyenlerse hemen öldürülüyorlarmış. Öykünün ilginç yanına gelince, bir gün genç ten bir adam o geçitlerin birinden geçebilmek amacıyla o anahtar sözcüğü tıpkı kralın istediği biçimde söyleyebilmek için hazırlanmayı aklına koymuş.

Don Juan gülümseyerek, o genç adamın o sözcüğü doğru olarak söyleyebilmesinin tamamı tamamına "altı ay" sürdüğünü söyledi. Sonra da büyük sınama günü gelip çatmış; genç adam sarsılmaz bir güven duygusu içinde geçide varmış ve görevlinin ona o sözcüğü söyletmesini beklemiş.

Tam bu anda don Juan pek abartılı bir biçimde anlatısını keserek yüzüme baktı. Bu suskunluk bana pek kasıtlı, biraz da bayağı gelmişti, ama renk vermedim. Bu öykünün bir benzerini daha önce dinlemiştim. Almanya'daki Yahudilerle, ve kimi sözcükleri söyleyiş biçimlerine bakılarak kimin Yahudi olduğunun anlaşılabilmesiyle ilgiliydi. Üstelik öykünün sonunu da

biliyordum: genç adam yakayı ele verir, zira görevli anahtar sözcüğü unutmuş ve ona başka benzer bir sözcüğü telaffuz etmesini buyurmuştur, ama elbet genç adam o sözcüğü hiç çalışmamıştır.

Don Juan benim ona daha sonra ne olduğunu soracağım, diye bekler görünüyordu, ben de öyle yaptım.

Saf görünmeye çalışarak öykünün sonunu merak ediyormuşçasına, "Peki, sonra ne olmuş?" diye sordum.

"Genç adam kurnaz mı kurnazmış hani," dedi don Juan, "görevlinin anahtar sözcüğü unuttuğunu çakıvermiş ve adam daha ona bi şey diyemeden önce, altı aydır o sözcüğün üzerinde çalışmış olduğunu itiraf edivermiş."

Don Juan yeniden duralayarak, gözlerinde şeytanca bir parıltıyla yüzüme baktı. Bu kez zihnimi allak bullak etmişti. Genç adamın itirafı hiç hesapta yoktu ve artık öykünün nasıl biteceğini tahmin edemiyordum.

Gerçekten meraklanıp, "E, sonra ne oluyor?" diye sordum.

Don Juan, "Elbet, genç adamı o anda öldürmüşler," diyerek kahkahayla gülmeye başladı.

Beni böyle merakta bırakması çok hoşuma gitmişti; en çok da, öyküyü benim durumuma bağlama biçimini beğenmiştim. Daha da gerçeği, bütün bunları bana uygun düşecek biçimde kurduğu belliydi. Benimle pek ince ve sanatkârane bir biçimde dalga geçiyordu. Ben de gülmeye başladım.

Daha sonra ona, ne denli aptalca görünse de bitkiler üzerinde gerçekten bir şeyler öğrenmek istediğimi söyledim.

"Hep yürür dururum, çok hoşlanırım yürümekten," dedi.

Beni yanıtlamasın, diye konumuzu bile bile değiştirmeye çalıştığını sandım. Üsteleyerek onu karşıma almak istemiyordum.

Don Juan onunla çölde kısa bir gezinti yapmak ister miyim, diye sordu. Ona, çölde yürümekten büyük zevk alacağımı istekle söyledim.

"Ama piknik yapmıycaz," diye uyardı beni don Juan.

Ben de, onunla çok ciddi bir biçimde çalışmak istediğimi anlattım. Tıbbi otlarla ilgili bilgi edinmeye, her türlü bilgiyi öğrenmeye gereksinme duyduğumu, harcayacağı zaman ve çaba

karşılığında ona para verebileceğimi söyledim.

"Benim yanımda çalışırsın," dedim. "Ücretin neyse, öderim."

"Ne kadar vereceksin?" diye sordu.

Sesinde bir hırs titreşimi sezdim.

"Sen ne uygun görürsen," dedim.

"Sen benim zamanıma karşılık... kendi zamanını koy," dedi don Juan.

Karşımdakinin pek antika biri olduğunu düşündüm. Ona, ne demek istediğini anlayamadığımı söyledim. O da, bitkiler üzerinde söylenecek bir şeyin olmadığını, bu nedenle para almasının söz konusu olamayacağı karşılığını verdi.

Delici bakışlarını gözlerime yöneltmişti.

Kaşlarını çatarak, "Ne yapıyorsun cebinde öyle," diye sordu. "Matrakukanla mı oynuyorsun?"

Rüzgâr ceketimin çok geniş ceplerinde taşıdığım küçük bir deftere notlarımı yazdığım bir sırada söylemişti bunu.

Ne yaptığımı ona anlattığımda bir kahkaha patlattı.

Onun gözleri önünde yazarak onu tedirgin etmek istemediğimi söyledim.

"Yazmak istiyorsan, yaz," dedi. "Tedirgin filan olmam ben."

Evin çevresindeki çölde hava kararana dek yürüdük. Don Juan bana ne bir bitki gösterdi ne de sözünü etti. Dinlenmek için genişçe bir çalılığın dibine durduk.

Don Juan, yüzüme bakmaksızın, "Bitkiler çok tuhaf şeylerdir," dedi. "Hem canlıdırlar hem de duyguları vardır."

Tam bunları söylediği anda, ansızın çıkan güçlü bir rüzgâr bizi saran çalılıkları salladı. Çalılıklar hışırdamaya başladı.

Don Juan, daha iyi işitebilmek için sağ elini kulağına yaklaştırarak, "Bak, işittin mi?" diye sordu. "Çalılar da, rüzgâr da söylediklerimi doğruluyor."

Gülüvermişim. Buluşmamızı sağlayan arkadaşım zaten, yaşlı Kızılderilinin son kerte tuhaf biri olduğu için dikkat etmemi söylemişti. Kuşkusuz, "çalılarla iletişimi" de tuhaflıklarından biriydi.

Bir süre daha yürüdük ama, bırak toplamayı, don Juan bana bitki mitki göstermedi. Çalılıkların arasında dans edercesine ilerliyor, arada bir okşarcasına yapraklara dokunuyordu. Sonra durarak bir kayaya oturdu ve dinlenmemi, bu arada da çevreme bakmamı söyledi.

Bense ha bire konuşuyordum. Bitkiler, özellikle peyote üzerinde bilgi toplamayı çok istediğimi bir kez daha söyledim. Bana istediğim bilgileri verdiği takdirde onu parasal yönden ödüllendireceğimi yineledim.

"Para filan vermen gerekmez bana," dedi don Juan. "Sor bana istediğini. Bildiğim ne varsa anlatacağım sana, sonra da onlarla ne yapılacağına öğreteceğim."

Don Juan, ardından, bu önerisini kabul edip etmediğimi sordu. Çok sevinçliydim. Sonra şu pek anlamadığım sözleri ekledi: "Ola ki, yoktur bitkilere değgin öğrenilecek bi şey, yok ki onlara değgin söylenebilecek bi söz."

Ne dediğini ya da bununla ne demek istediğini anlamamıştım.

"Ne dedin, don Juan?" diye sordum.

Don Juan o söylediğini üç kez yineledi ve tam o sırada alçak uçuş yapan askeri bir jet, gürültüsüyle yeri göğü inletti.

Don Juan sol elini kulağına yerleştirerek, "İşte!" dedi, "Dünya da benimle aynı düşüncede."

Şakacılığı hoşuma gidiyordu. Kahkahaları içimi coşturuyordu. Konuşmaları onun bana bilgi vereceği bir konuma çekebilmek amacıyla, "Arizonalı mısın sen, don Juan?" diye sordum.

Yüzüme bakarak başıyla onayladı. Gözleri yorulmuşa benziyordu. Gözbebeklerinin altındaki beyazlığı görebiliyordum.

"Bu yöreden misin?"

Yanıt vermeksizin gene başını salladı. Onaylayıcı bir harekete benziyordu bu, ama düşünen bir kimsenin sinirli bir biçimde baş sallaması da olabilirdi.

Don Juan, "Ya sen nerelisin?" diye sordu.

"Güney Amerikalıyım," diye yanıtladım.

"Orası büyük bi yer. Sen tümünden mi gelmektesin?"

Bana bakarken gözleri yine delicileşmişti.

"Bu yönden birbirimize benziyoruz." dedi. "Şimdi burda oturuyorum ama aslında Sonora yöresinden bi Yaquiyim ben."

"Öyle mi! Benim yurdum ise—"

Sözünü bitirmeden kesti don Juan.

"Tamam, tamam," dedi. "Sen kimsen osun, yurdun bilmem neresi, işte ben de Sonoralı bi Yaquiyim."

Gözleri parlaklaşıverdi ve kahkahası içimde yabansı bir tedirginlik yarattı. Bir yalanımı yakalamış gibi duyumsuyordum. Tuhaf bir suçluluk duygusuna kapılmama yol açmıştı. Benim bilmediğim ya da söylemek istemediği bir şeyler bildiği duygusunu vermekteydi bana.

O yabansı tedirginliğim daha da arttı. Don Juan bunun farkına varmış olacak ki, ayağa kalkarak, kasabada bir restorana gidip bir şeyler yiyelim mi, diye sordu.

Yürüyerek evine dönerken, sonra da arabamla kasabaya giderken biraz olsun rahatlamıştım, ama tam gevşeyebilmiş sayılmazdım. Nedenini tam olarak bilemediğim bir tür yılgınlık içindeydim.

Restoranda ona bira ısmarlamak istedim. Don Juan, bira dahil hiç alkollü içki kullanmadığını söyledi. Kendi kendime güldüm. Ona inanmamıştım; bizi buluşturan arkadaşım bana, "yaşlı Kızılderilinin çoğu zaman küfelik vaziyette dolanıp durduğunu" söylemişti. İçki konusunda bana yalan söylemiş olsa da, bu beni ilgilendirmezdi. Ondan hoşlanıyordum; kişiliğinde bana dinginlik verici bir şeyler vardı.

Kuşkularım yüzümden okunuyor olacak ki, don Juan, gençliğinde çok içtiğini, ama bir gün alkolü bırakıverdiğini söyledi.

"Yaşamımızdaki her şeyi istediğimiz zaman, şıp, diye, kesebileceğimizin pek az insan farkındadır," deyip parmaklarını şaklattı.

"İnsan sigarayı, içkiyi öyle kolayca bırakabilir mi dersin?" diye sordum.

Don Juan, kendinden son derte emin, "Elbet!" dedi. "Sigara, içki bi şey değil. Bırakmak istersek, bi şey sayılmaz onlar."

Tam o anda, kahve ibriğinde kaynayan su coşkulu bir ses-

le fokurdamaya başlamıştı.

Don Juan, gözleri pırıl pırıl, "Dinle bak!" diye ünledi. "Kaynayan su da beni doğrulamakta."

Biraz duraladıktan sonra, ekledi, "Çevresindeki her şey destekleyebilir bi insanı."

Tam bu can alıcı noktada kahve ibriği de gerçekten utanmazcasına fokurdama sesleri çıkarmaya başlamasın mı!

Don Juan ibriğe bakıp yumuşak bir sesle, "Sağ ol," diyerek başını eğdi ve ardından bir kahkaha patlattı.

Şaşırıp kalmıştım. Kahkahası çok yüksek bir sesle çıkmıştı, ama bütün bunlar bana gerçekten zevk veriyordu.

Bitkiler üzerinde bana bilgi vermesi için anlaştığımız bu Kızılderiliyle ilk gerçek "toplantım" burada son bulmuştu. Don Juan, restoranın kapısında benimle vedalaştı. Ona, bir arkadaşımı ziyarete gideceğimi, ertesi haftanın sonunda onu görmeye gene geleceğimi söyledim.

"Saat kaçta evde olursun?" diye sordum.

Don Juan incelercesine beni süzdü.

"Sen geldiğinde evde olurum," diye yanıt verdi.

"Tam olarak ne zaman gelebileceğimi bilmiyorum ki."

"O halde sen gel, canını üzme."

"Ya evde olmazsan?"

Don Juan gülümseyerek, "Olurum, olurum," dedi ve oradan uzaklaşmaya başladı.

Ardından yetişerek, fotoğraf makinemi getirip onun ve evinin fotoğraflarını çekmemde bir sakınca var mıdır, diye sordum.

Kaşlarını çatarak, "Kesinlikle olamaz," karşılığını verdi.

"Ya teybimi getirsem? Var mı sakıncası?"

"Ne yazık ki ikisi de kesinlikle olmaz."

Canım sıkılmıştı. Somurtarak, itirazlarında mantıksal bir neden görmediğimi belirttim.

Don Juan başını hayır dercesine salladı.

Kararlı bir biçimde, "Bu konuyu unutalım, dedi. Şayet benimle görüşmek istiyorsan, bi daha dönme bu konuya."

Zayıf da olsa son bir çabayla, fotoğrafların ve ses bantlarının çalışmam için zorunlu olduğunu söyledim. O da, yaptığı-

mız her şey için zorunlu olan sadece tek bir şeyin bulunduğunu söyledi. Ona göre bu şey "tin" imiş.

Don Juan, "İnsan tinsiz edemez," dedi. Seninse tinin yok. Sen asıl buna üzül, fotoğraflara değil."

"Bununla ne demek...?"

Don Juan elinin bir hareketiyle sözümü kesti ve geriye doğru birkaç adım yürüdü.

Yumuşak bir sesle, "Muhakkak gelesin, dedi, sonra elini sallayarak veda etti.

2
Yaşamöyküsünün Silinmesi

Perşembe, 22 Aralık 1960

Don Juan, evinin kapısı dibinde, sırtını duvara yaslamış oturmaktaydı. Tahta bir süt kasasını ters çevirip oturmamı, rahat etmemi söyledi. Ben de ona sigaraları verdim. Bir karton sigara getirmiştim. Sigara içmediğini söyledi, ama hediyemi kabul etti. Çöl gecelerinin soğukluğundan, öteden beriden konuştuk.

Don Juan'a, bu gelişlerimle onun günlük programını aksatıp aksatmadığımı sordum. Kaşlarını çatarcasına yüzüme baktı

ve günlük programının olmadığını, istersem akşama kadar kalabileceğimi söyledi.

Onun yardımıyla doldurmak istediğim birtakım soyağacı ve akrabalık çizelgeleri hazırlamıştım. Ayrıca, budunbilimsel kaynaklardan, o yöre Kızılderililerine özgü olduğu ileri sürülen upuzun bir ekinsel özellikler listesi derlemiştim. Bu listeyi don Juan'la birlikte inceleyerek, onun aşina olduklarını işaretlemesini istiyordum.

Önce akrabalık çizelgeleriyle başladım.

"Babanın adı neydi?" diye sordum.

Don Juan, son kerte ciddi, "Baba derdim ben ona," dedi.

Biraz keyfim kaçmıştı, ama anlamadığını varsayarak çalışmamı sürdürdüm.

Çizelgeyi ona göstererek bir kutunun babayı bir kutunun da anayı simgelediğini açıkladım. Örnek olarak da, baba ve ana sözcüklerinin İngilizce ve İspanyolca'daki karşılıklarını verdim.

Ola ki önce annesinden başlamam daha iyi olacak, diye düşündüm.

"Ya annenin adı neydi, ne derdin ona sen?" diye sordum.

Don Juan, safçasına, "Anne derdim ona ben," karşılığını verdi.

Sabırlı ve saygılı davranmaya çalışarak, "Yani, babana ve annene ne derdin sen başkaca? Onları nasıl çağırırdın?" diye sordum.

Don Juan başını kaşıdı ve aptalca bir ifadeyle yüzüme baktı.

"Vay bee!" dedi. "Sahi yahu, bi düşüneyim."

Bir anlık bir duraksamadan sonra bir şey anımsamışçasına yüzüme baktı. Ben de yazmaya hazırlandım.

Don Juan, ciddi düşüncelere dalmış gibi, "Bak," dedi. "bi de şöyle çağırırdım onları: Hey, hey, Baba! Hey, Anne!"

İstemeden gülüverdim. Hareketleri gerçekten çok komikti, ben o anda onun benimle dalga geçen inanılmaz bir yaşlı adam mı yoksa sadece bunak herifin biri mi olduğunu kestiremiyordum. Sabırlı olmaya çalışarak, ona bunların çok ciddi sorular olduğunu ve bu çizelgeleri doldurmasının çalışmalarım

için çok gerekli olduğunu açıkladım. Soyağacı ve kişisel geçmiş kavramlarını anlatmaya çalıştım.

"Babanın ve annenin adları neydi?" diye sordum.

Berrak, sevecen gözleriyle yüzüme baktı, yumuşak ama sarsılmaz bir kararlılıkla, "Zamanını o saçmalıklarla yele verme," dedi.

Ne diyeceğimi bilemedim; bu sözleri sanki bir başkası söylemişti. Daha birkaç saniye önce başını kaşıyan beceriksiz, ahmak bir Kızılderiliydi, şimdi de bir anda rollerimizi değiştirivermişti; ahmak olan bendim, don Juan gözlerini bana dikmiş tanımlanması olanaksız bir bakışla bakmaktaydı—büyüklenmeden de, küstahlıktan da, nefretten de, hor görmeden de uzak mı uzak bir bakıştı bu. Gözleri sevecendi, berraktı ve deliciydi.

Uzun bir sessizlikten sonra, "Benim kişisel geçmişim, yani yaşamöyküm, yani kişisel tarihim filan yok," dedi don Juan. "Bi gün yaşamöyküme artık gereksinmem olmadığını bulguladım, tıpkı içki gibi, fırlatıp attım onu."

Bununla ne demek istediğini tam anlayamamıştım. Birden keyfim kaçtı, içime bir korku düştü. Ona istediğim soruyu sorabileceğimi söylediğini anımsattım. Soru sormamın onun için herhangi bir sakıncası olmadığını yineledi.

Don Juan, "Artık yaşamöyküm filan yok benim," dedi ve incelercesine yüzüme baktı. Sürdürdü ardından, "Artık gereksinme duymayacağımı düşünerek, bi gün boşladım bu şeyleri."

Yüzüne bakarak, bu sözlerdeki gizli anlamları tahmin etmeye çalıştım.

Tartışmaya hazırlanarak, "İnsan nasıl olur da yaşamöyküsünü bir yana atar?" diye sordum.

"İnsanın önce onu bi yere fırlatıp atma isteğini duyması gerekir," dedi. "Sonra da azar azar, uyumlu bi biçimde kesip atmaya çalışmalıdır onu."

"Bir insan niçin böyle bir istek duysun ki?" diye bağırıverdim.

Kendi yaşamöyküme fazlasıyla değer veren bir insandım. Ailemin kökleri çok eskilere uzanıyordu. Ta içimden, onlarsız yaşamımın hiçbir sürekliliği ya da hedefi kalmayacağına inanıyordum.

Don Juan'a dedim ki: "İnsanın yaşamöyküsünü bir yere atmasıyla ne demek istediğini bana açıklamanı isterdim."

"Yani onu bi yere göm gitsin, demek istediğim şey budur," diye verdi yanıtını konuyu noktalarcasına.

Ama direndim, bu konudaki önerisini anlamamış olabileceğimi ileri sürdüm.

"Seni ele alalım," dedim don Juan'a, "Sen bir Yaquisin. Bunu değiştiremezsin ki!"

Gülümseyerek, "Yaquiyim demek, ha?" diye sordu don Juan. "Nereden biliyorsun?"

"Doğru!" diye yanıt verdim. "Elbet, şu anda, kesin olarak bilemem, ama sen biliyorsun ya, önemli olan da bu. Yaşamöyküsü, dediğimiz şey de zaten böyle oluşmuyor mu!"

Don Juan'ın lafını ağzına tıkadığım inancındayım.

Yanıt verdi: "Benim Yaqui olduğumu ya da olmadığımı bilmem bunu yaşamöyküsü kılmaz ki," dedi. "Ancak başka bi kimse de bunu bildiği takdirde yaşamöküsü olur bu. İşte sana diyorum: hiç kimse bunu kesin olarak bilemez."

Bu söylediklerini, ancak biraz eksiğiyle yazabilmiştim. Not almayı bırakıp, yüzüne baktım. Bu adamı anlayamıyordum. Zihnimden onunla ilgili izlenimlerimi geçirmeye başladım; ilk görüşmemiz sırasında bana o benzersiz biçimdeki gizemli bakışın, çevremizdeki her şeyden doğrulamalar çıkarsamasındaki büyüleyiciliği, sinir bozucu ama gülünç yanıtlarıyla uyanıklığı, ana ve babasıyla ilgili soruşturmalarıma karşı oynadığı şaşırtmacalı ama yalın bönlük rolünü, ve beni allak bullak eden sözlerindeki beklenmedik çarpıcılığı.

Don Juan, düşüncelerimi okumuşçasına, "Benim ne olduğumu çıkaramıyorsun bi türlü, di mi?" diye sordu. "Benim kim ya da ne olduğumu asla bilemeyeceksin sen, zira bi yaşamöyküm yoktur benim."

Sonra, babam var mı, diye sordu. Ben de var, dedim. Babamın, söylemek istediği şeye bir örnek olabileceğini söyledi. Babamın benim hakkımda ne düşündüğünü anımsamaya çalışmamı istedi.

"Senin baban sana değgin her şeyi bilir," dedi. "Yani, seni biçimlendirmiştir zihninde. Kim olduğunu, ne yaptığını bil-

mektedir, onun sana değgin kanılarını değiştirebilecek bi güç yoktur dünyada."

Don Juan, beni tanıyan herkesin bana ilişkin bir fikre sahip olduğunu, benim de tüm edimlerimle o fikirleri desteklemeyi sürdürdüğümü söyledi. "Görmüyor musun?" dedi duygu yüklü bir sesle. "Ana babana, yakınlarına ve arkadaşlarına yaptığın her bi şeyi anlatarak yaşamöykünü ha bire yenileyip durmak zorundasın. Öte yandan, şayet yaşamöyküsü, diye bi şeyin yoksa, kimseye verecek bi hesabın da yoktur; hiç kimse senin eylemlerine kızamaz ya da ettiklerinden ötürü düş kırıklığına uğramaz. En güzeli de, hiç kimse seni düşünceleriyle tutsak edemez."

Ansızın don Juan'ın anlatmak istediği şey zihnimde açıkça biçimlendi. Zaten bunu hep biliyormuş gibiydim, ama bir türlü üzerinde durup onu özümseyememiştim. Yaşamöykümün olmaması, en azından anlıksal düzeyde son kerte çekici bir kavramdı; ama gene de ürkütücü ve itici bulduğum bir yalnızlık duygusu uyandırıyordu bende. Bu duygularımı onunla görüşmek istiyordum, ama kendimi tutmayı yeğledim; içinde bulunduğumuz durumda son kerte tutarsız bir şey vardı. Kültür düzeyi bir üniversite öğrencisininkinden aşağı yaşlı bir Kızılderiliyle felsefi tartışılara girmeye kalkışmak bana gülünç geliyor, böyle bir şeyi onuruma yediremiyordum. Ama sonuçta, başlarken ona soyağacını sorma niyetimden beni uzaklaştırmıştı işte.

Görüşmemizi, amaçladığım konuya döndürmeye çalışarak, "Ben senden sırf çizelgelerimdeki kimi adları doldurmamızı isterken nasıl oldu da bu konuya geliverdik, hayret," dedim.

"Nasıl olacak, çok basit," dedi don Juan. "Ben sana, kişinin geçmişine değgin sorular sorulmasının saçmalıktan başka bi şey olmadığını söylediğim için bu konuya geliverdik."

Sesinin titremi kararlıydı. Onu yumuşatamayacağımı görünce, taktiğimi değiştirdim.

"Senin şu yaşamöyküsüzlük düşüncen Yaqui inançlarından biri mi?" diye sordum.

"Benim bi inancım bu."

"Nerede öğrendin sen onu?"

"Yaşamımın belli bi döneminde öğrendim ben onu."

"Baban mı öğretmişti?"

"Hayır. Diyelim ki ben onu kendi kendime öğrendim. Şimdi de sana bi giz vereceğim, elin boş gitmeyeceksin evine böylece."

Sesini abartılı bir biçimde alçaltarak fısıldarcasına söylemişti bu sözlerini. Bu beklenmedik davranışını çok komik bularak gülmeye başladım. Onu çok etkileyici bulduğumu itiraf etmeliyim. Zihnimden, onun belki de gerçek bir aktör olabileceğini geçirmekteydim.

"Yaz bakalım," dedi sanki öğrencisiymişim gibi. "Elbet ya! Not tutmaktan bu denli hoşlandığına göre..."

Yüzüne baktım. Gözlerim, şaşkınlığını açığa vurmaktaydı belli ki. Elleriyle kalçalarına vurarak coşkuyla güldü.

"En iyisi tüm yaşamöykünü silmektir," dedi yavaş yavaş, beceriksizce not aldığımı görerek bana zaman kazandırırcasına. "Zira, başkalarının bizleri tökezleten düşüncelerinden özgür kılacaktır bizi bu."

Bunları gerçekten söylemiş olduğuna inanamıyordum. Bir an zihnim iyice karıştı. İçimde esen kasırgayı yüzümden okumuş olacak ki, bunu anında kullandı.

"Bak kendine bi kez," diye sürdürdü. "Şu anda gelmekte misin, gitmekte misin, bilmemektesin. Bunun nedeni de, benim kendi yaşamöykümü silmiş olmamdır. Ben, azar azar, kendi çevremde ve yaşamımın çevresinde bir sis tabakası yarattım. Şimdi artık hiç kimse benim kim olduğumu ya da ne yaptığımı kesin olarak bilemez."

Bağırırcasına sordum: "Ama sen kendin kim olduğunu biliyorsun, değil mi?"

O da haykırırcasına, "Elbet de... bilmiyorum," dedi ve yüzümdeki şaşkın ifadeye gülerek yerde yuvarlanmaya başladı.

Benim beklediğim gibi, biliyorum, diyeceğine beni inandırabilmek amacıyla epeyce uzun bir ara vermişti. Onun bu kurnazca oyunu beni çok ürkütmüştü. Düpedüz korkuyordum.

Don Juan sesini toklaştırarak, "Sana bugün vereceğim küçük giz de işte bu," dedi. "Hiç kimse bilmez benim yaşamöy-

kümü. Kim olduğumu ya da ne yaptığımı hiç kimse bilmez. Ben bile."

Gözlerini şaşı gibi yaptı. Bana değil, sağ omzumun üzerinden ötelere doğru bakmaktaydı. Bağdaş kurmuş oturuyordu, sırtını dik tutmasına karşın öyle gevşemiş görünüyordu ki! O anda tam bir vahşet tablosu oluşturuyordu. Onun, çocukluğumun masalımsı kovboy filmlerindeki bir Kızılderili reis, bir "derisi kızıl savaşçı" olduğunu düşledim. Duygusallığım beni sürükledi sürükledi ve benliğimi sinsiler sinsisi çelişkili bir duygu sardı. Ondan çok hoşlandığımı içtenlikle söyleyebilirdim, ama aynı anda ondan ödüm koparcasına korkuyordum.

O yabansı bakışını uzun süre öylece tuttu.

Başını, çevreyi gösterircesine döndürerek, "Ben bütün bu şeylerken, kim olduğumu nasıl bilebilirim?" dedi.

Sonra bana bakarak gülümsedi.

"Azar azar çevrede bi sis tabakası yaratmalısın; her bi şey kesinliğini yitirene dek, artık hiçbi şeyin belirli ya da gerçek olmadığı bi kerteye ulaşana dek çevrendeki her bi şeyi silmelisin. Senin şu andaki sorunun fazlaca açık olmanda yatıyor. Çabaların apaçık; sorunun fazlaca açık. Her bi şeye öyle kesin gözüyle bakmayı bırak. Senin kendini silmeye başlaman gerek."

"Niçinmiş?" diye sordum başkaldırıcasına.

O anda kafama dank etti: don Juan benim adıma bana davranış biçimimi salık vermekteydi. Tüm yaşamım boyunca, artık birisinin bana ne yapmam gerektiğini söylemeye kalkışmasının beni çileden çıkarmaya yettiği bir noktaya gelmiştim; bana ne yapmam gerektiğinin söylendiğini düşünmek bile benim o anda savunmaya geçmeme yetiyordu.

Don Juan, dingin, "Bitkiler üzerinde bir şeyler öğrenmek istediğini söylemiştin," dedi. "Bi şeyi karşılığını ödemeden mi elde etmek istiyorsun? Sen ne sanıyorsun? Anlaştık ya, sen bana sorularını soracaksın, ben de sana bildiklerimi anlatacağım. Şayet hoşuna gitmiyorsa artık birbirimize söyleyecek bi şeyimiz yok demektir."

Bu yaman dolaysızlığı beni hırçınlaştırdı, ister istemez onun haklı olduğunu teslim ettim.

"Gel o zaman anlaşalım seninle," diye sürdürdü don Juan.

"Bitkileri öğretmemi istiyorsan, onlarla ilgili söylenecek gerçekten pek bi şey olmadığından, sen daha biçok başka şey yanında, yaşamöykünü silmek zorundasın."

"Nasıl yani?" diye sordum.

"Önce basit şeylerden başla, gerçekten ne yaptığını açıklamamak gibi. Sonra, seni yakından tanıyan herkesten uzaklaşmalısın. Bunları yaparak, çevrende bi sis tabakası oluşturacaksın."

"Ama çok saçma bunlar," diye karşı çıktım. "İnsanlar beni niçin tanımasınlar? Bunun ne zararı var ki?"

"Zararı var: zira bi kez seni tanımayagörsünler, artık seni kullanılar da kullanırlar, ve o andan başlayarak onların düşüncelerinin seni bağlamasını önleyemezsin. Ben kendim, tanınmamış olmanın getirdiği özgürlüğe tutkunum. Kimse beni, örneğin seni bildikleri gibi, şaşmaz bi kesinlikle bilemez."

"Ama yalancılık sayılır bu."

Don Juan, çıkışırcasına, "Yalanlar da doğrular da ırgalamıyor beni," dedi. "Yalanlar, salt bi yaşamöyküsü olduğu sürece yalandır."

Karşı çıkarak, insanları bile bile aldatmaktan ya da yanıltmaktan hoşlanmadığımı ileri sürdüm. Buna karşılık o da, zaten herkesi yanıltmakta olduğumu söyledi.

Yaşlı adam, yaşamımdaki bir bamteline basmıştı. O dediği şeyle neyi kastettiğini ya da herkesi aldatmakta olduğumu nasıl bildiğini sormak için durmadım bile. Sırf, onun söylediklerine tepkimi, kimi açıklamalarla kendimi savunarak dile getirdim. Ben gerçekte yaşamım boyunca bir tek yalan bile söylememişken, ailemin ve arkadaşlarımın bana güvenilemez biri, diye baktıklarını bildiğimi, bu yüzden acı çektiğimi anlattım.

Don Juan, "Sen oldun bittin yalan söylemeyi iyi kıvırıyorsun," dedi. "Tek eksiğin, o yalanları niçin söylediğini bilememendi. Artık biliyorsun."

Hemen karşı çıkarak dedim ki: "İnsanların beni güvenilemez bulmalarından bıktım usandım artık, dediydim sana."

"Güvenilemezliğin doğru ama," dedi don Juan inançla.

Haykırdım: "Canları cehenneme, güvenilemezsem güvenilemezim, ne yapayım yani!"

Karamsarlığım onu ciddileştirecek yerde, makaraları koyuvermesine neden olmuştu. O moruk heriften, kendine bu denli güvenmesinden ötürü gerçekten tiksiniyordum. Ne yazık ki, bana ilişkin söyledikleri doğruydu hep.

Bir süre sonra dinginleştim; don Juan konuşmasını sürdürdü.

"İnsanın kişisel geçmişi yoksa," diye açıkladı, "söylediği hiçbi şey yalan, diye algılanmaz. Senin hatan, herkese her bi şeyi, kendini tutamayıp, açıklama zorunda kalmandır, bunu yapaken bi yandan da yaptığın şeyin taptaze, yepyeni bi şey olmasını istemendir. Yaptığın her bi şeyi açıkladıktan sonra coşkunluğunu sürdüremediğin için de, olayı canlı tutmak amacıyla yalanlara başvurmandır."

Konuşmalarımızın vardığı aşama beni gerçekten şaşkına çevirmişti. Görüşmelerimizi elimden geldiğince ayrıntılarıyla, kendi önyargılarım ya da don Juan'ın sözlerindeki anlamlar üzerinde kafa yormak yerine onun söylediği şeyler üzerinde yoğunlaşarak defterime yazdım.

Don Juan, "Şu andan başlayarak, insanlara göstermek istediğin şeyleri göstermelisin sırf," dedi, "ama bunu nasıl yapmış olduğunu hiç söylemeden."

"Ben sır saklayamam ki!" diye söylendim. "Bu anlattıklarının bana bir yararı yok."

Don Juan, gözlerinde keskin pırıltılar, "Değiş o zaman!" diye kesip attı.

Vahşi bir hayvana benziyordu. Oysa düşünceleri çok tutarlıydı., onları çok güzel dile getiriyordu. Tedirginliğim yerini sinirlendirici bir şaşkınlığa bırakmaktaydı.

"Anlamaya çalış," diye sürdürdü don Juan, "iki seçeneğimiz var yalnızca; ya her bi şeye gerçek ve kesin, diye bakarız ya da öyle bakmayız. Birinci yolu tutarsak, kendimizden de dünyadan da bi tat alamaz, sıkıntıdan patlarız. İkinci yolu tutar da yaşamöyküsümüzü silersek, bi sis yaratırız çevremizde, tavşanın nerden çıkıvereceğini kimselerin, kendimizin bile bilemediğimiz son kerte coşkulu ve gizemli bir durum yaratırız."

Yaşamöyküsümüzü silmenin güvensizlik duygumuzu arttırmaktan başka bir şeye yaramayacağını ileri sürdüm.

"Hiçbi şeyin kesin olmaması durumunda uyanık kalırız biz," dedi, "sürekli tetikte dururuz. Tavşanın hangi çalılığın ardında saklandığını bilmemek, her bi şeyi biliyormuşçasına davranmaktan çok daha coşturucudur."

Çok uzun süre başkaca bir şey söylemedi; salt sessizlik içinde bir saat kadar öyle oturduk. Ne soracağımı bilemiyordum. Sonunda, don Juan ayağa kalktı ve arabamla onu yakınımızdaki kasabaya götürmemi istedi.

Nedenini bilemiyordum ama konuşmalarımız beni tüketmişti. Uyumak istiyordum. Don Juan yolda durmamı, gevşemek istiyorsam yolun kenarında yer alan küçük bir tepenin üstündeki düzlüğe tırmanarak başım doğuya dönük karnüstü uzanmam gerektiğini söyledi.

Halinde bir ivecenlik sezmiştim. Ama tartışmaya yanaşmadım; belki de konuşamayacak denli yorgundum. Tepeye tırmanarak dediklerini yaptım. Yalnızca iki üç saat kadar uyumuştum, ama enerjimin yenilenmesine yetmişti bu.

Sonra, kasaba merkezine doğru yola koyulduk. Don Juan orada onu bırakmamı istedi.

Arabadan çıkarken, "Genc gelesin, ha!" dedi. "Sakın gelmemezlik etme."

3
Kendini Beğenmişliğin Yitirilmesi

Yaşlı Kızılderiliyi bulmamı sağlayan arkadaşıma, don Juan'a yapmış olduğum ilk iki ziyaretimi anlatma fırsatını bulmuştum. Arkadaşım, zamanımı boşuna harcadığım kanısındaydı. Ona, neler görüştüğümüzü tüm ayrıntılarıyla aktardım. Ama o, arkadaşım, benim yaşlı ve ahmak bir bunağı gözümde büyüttüğüm, onu destansılaştırdığım kanısındaydı.

Böylesi akıl almaz birini destansılaştırmaya hiç de niyetim yoktu doğrusu. Kişiliğime yönelik eleştirileri yüzünden ona karşı beslediğim sevginin giderek azaldığını görerek üzülüyor-

dum. Gene de itiraf etmeliyim ki, eleştirilerinin tümü de yerinde, kesin ve her bakımdan doğruydu.

Burada benim ikilemimin düğümlendiği nokta, don Juan'ın benim dünyaya ilişkin bütün önyargılarımı darmadağın etmeyi pekâlâ başarmış olduğunu kabul etmedeki isteksizliğim ile "yaşlı Kızılderilinin kaçığın tekinden başka bir şey olmadığı"na inanan arkadaşıma katılmadaki isteksizliğimdi.

Bu açmazın üzerinde daha bir çözüme ulaşamadan önce, don Juan'a bir ziyaret daha yapmanın kaçınılmazlığını hissediyordum.

Çarşamba, 28 Aralık 1960

Evine daha henüz varmıştım ki, don Juan hemen beni çöldeki çalılıklarda yürüyüşe çıkardı. Ona getirmiş olduğum yiyeceklerin bulunduğu pakete bakmamıştı bile. Beni bekliyora benziyordu.

Saatlerce yürüdük. Ne bitki topladı ne de bir bitki gösterdi. Buna karşın, bana bir "doğru yürüme biçimi" öğretti. Dikkatimi patikanın ve çevremin üzerinde tutabilmem için, yürürken el parmaklarımı hafifçe kıvırmam gerektiğini söyledi. Benim her zamanki yürüyüşümün kuvvetten düşürücü olduğunu, ayrıca insanın yürürken elleriyle hiçbir şey taşımaması gerektiğini anlattı. Şayet bir şey taşımak gerekiyorsa, bunun bir sırt çantasında ya da omuza asılan türden bir file ya da torbada taşınması gerektiğini söyledi. Ona göre, insan ellerini belli bir biçimde tutmaya çalışarak büyük güç kazanabilir, bilinçliliğini genişletebilirmiş.

Tartışmayı bir yana bırakıp parmaklarımı anlattığı biçimde kıvırdım, ve yürümemi sürdürdüm. Gücümde de, bilinçliliğimde de bir değişme olmadı.

Yürüyüşümüz sabahleyin başlamıştı, öğleyin dinlenmek için durduk. Çok terlemiştim, mataramdan su içmek için davranıyordum ki, don Juan yalnızca bir yudum içmemin daha doğru olacağını söyleyerek beni önledi. Bodur, sarımtırak bir çalıdan birkaç yaprak koparak onları çiğnemeye başladı. Bi-

razını da bana vererek bunların çok yararlı olduğunu, yavaş yavaş çiğnediğim takdirde susuzluğumun yok olacağını söyledi. Pek öyle olmamıştı, ama bir tedirginlik de yaratmamıştı.

Don Juan düşüncelerimi okumuş olacak ki, genç ve güçlü olduğum için bedenimin birazcık anlayışsız olmasından ötürü hiçbir şey farkedemeyip "doğru yürüme biçimi"nin ya da yaprakları çiğnemenin yararlarını algılayamamış olduğum açıklamasını yaptı.

Gülüyordu. Oysa benim içimden gülmek filan gelmiyordu. Bu durumum onu daha da eğlendirmişe benziyordu. Bedenimin gerçekte anlayışsız değil de bir parça uyuşuk olduğunu söyleyerek az önceki sözlerinde bir düzeltme yaptı.

Tam o anda koskoca bir karga, gaklayarak üzerimizden uçtu. Ürküvermiştim. Gülmeye başladım. Böyle bir şeye gülünmesi gerekir, diye düşünmüştüm. Ama don Juan, beni hayrete düşürecek bir biçimde, kolumu sıkıca tutarak sarstı ve beni susturdu. Yüzü son kerte ciddileşmişti.

Neden söz ettiğini biliyormuşum gibi, "Gülünecek bi şey diyil ki bu," dedi sertçe.

Açıklama istedim ondan. O, kahve ibriğine güldüğüne göre, benim kargaya gülmemin onu öfkelendirmiş olmasını anlayamadığımı söyledim.

"O gördüğün salt bi karga değildi ki!" diye ünledi.

"Ama gördüm, bir kargaydı o," diye direttim.

Don Juan, boğuk bir sesle, "Bi şey görmedin sen, kaz kafa," dedi.

Ondan böyle bir kabalık beklemiyordum. İnsanları kızdırmaktan hoşlanmadığımı, ola ki ordan çekip gitmemin daha iyi olacağını, zaten onun da o gün buluttan nem kaptığını söyledim.

Don Juan, sanki ben onu eğlendirmeye çalışan bir soytarıymışım gibi gürültülü bir kahkaha kopardı. Tedirginliğim de, sıkılmam da giderek artıyordu.

"Bu ne sertlik böyle," deyiverdi don Juan. "Kendini amma ciddiye alıyorsun, ha!"

Yapıştırdım ben de: "Sen de aynı şeyi yapmıyor muydun? Bana öfkelendiğin zaman kendini ciddiye almamış mıydın?"

Don Juan bana öfkelenmeyi aklının ucundan bile geçirmediğini söyledi. Delici bakışlarını gözlerime gene dikmişti.

"O gördüğün, dünyanın bi doğrulaması değildi," dedi. "Uçan ya da gaklayan kargalarsa, kesinlikle doğrulama sayılmaz. O karga bi yoraydı!"

"Ne yorası?"

"Kehanet yani, bi haberci."

"Neyin habercisi?"

Don Juan bilmecemsi bir yanıt verdi: "Seninle ilgili çok önemli bi im."

Tam o anda rüzgâr kısa bir çalı parçasını ayaklarımın dibine süreklemişti.

Don Juan, "Bak, bu bi doğrulamaydı!" diye haykırdı birden. Işıldayan gözleriyle bana bakıyor ve karnı hoplaya hoplaya gülüyordu.

Kendi yabansı oyununun kurallarını kendisi yaparak bana hep takıldığını düşünmeye başlamıştım; yani, onun gülmesi serbest, benim gülmemse yasak. Ta burama gelmişti bir kez daha, kendisiyle ilgili birikmiş düşüncelerimi kustum ona.

Darılmış ya da kırılmış görünmüyordu hiç. Gülüyordu yalnızca. Bu gülmesi beni daha da çileden çıkarmıştı. Beni bile bile maskaraya çevirmeye çalıştığını düşündüm. Hemen o anda, "bilimsel araştırmalarımı" kesmeye karar verdim.

Ayağa kalkıp, evine dönmemizi istedim, ordan arabama atlayıp Los Angeles'e gideceğimi söyledim.

"Otur yerine!" dedi don Juan buyurcasına. "Yaşlı hanımlar gibi hemen de küsüyorsun. Gidemezsin şu anda, işimiz daha bitmedi ki."

Ondan tiksiniyor, aşağılık bir adam olduğunu düşünüyordum.

Don Juan ahmakça bir Meksika ezgisi söylemeye başladı. O günlede pek ünlü bir halk türkücüsüne öykündüğü belliydi. Kimi heceleri uzatarak, kimilerini de yutarak ezgiyi gülünçleştiriyordu. Öyle komikti ki, dayanamayarak gülmeye başladım.

"Gördün mü," dedi don Juan, "saçma sapan bi ezgi seni güldürmeye yetiyor. Ama bu biçimde söyleyen o adamla onu dinlemek için onca para ödeyen milyonlarca kişi gülmüyorlar

hiç, ciddi bi şey sayıyorlar bu ezgiyi."

"Ne demek istiyorsun?" diye sordum.

Bu örneği bana, karganın gaklayışını tıpkı söylediği o ezgi gibi ciddiye almaksızın gülmüş olmamı anıştırmak amacıyla kasten düzdüğünü düşünmekteydim. Ama bu kez gene şaşırttı beni. Benim o halk türkücüsü ve onun ezgilerine bayılan, kendini beğenmiş, ve aklı başında hiçbir kimsenin iplemeyeceği saçmalıkları son kerte ciddiye alan insanlara benzediğimi söyledi.

Sonra, belleğimi tazelercesine, daha önce "bitkilerin öğrenilmesi" konusunda söylediklerinin tümünü özetledi. Gerçekten öğrenmek istediğim taktirde, davranışlarımın büyük bir bölümünü yeniden biçimlendirmem gerektiğini özellikle vurguladı.

Tepem öyle atmıştı ki, not almak için bile olağanüstü bir çaba harcamam gerekiyordu.

"Kendini fazlaca ciddiye almaktasın," dedi yavaşça. "Aklınca pek önem vermektesin kendine. Bunu değiştirmelisin! Kendine verdiğin o pis önem yüzünden, birazcık sıkışınca hemen kaçıp gitmeyi düşünebiliyorsun. Herhalde karakter sahibi olduğunu sanıyorsun böylece. Ama saçmalıktır bu! Zayıflıktır, kendini beğenmişliktir!"

Karşı çıkmaya çalıştıysam da tınmadı. Yaşamım boyunca, bir türlü sıyrılamadığım o aşırı kendimi beğenmişlik duygum yüzünden hiçbir şeyi sonuçlandıramamış olduğumu belirtti.

Bunları söylerkenki kesinliğini görerek hayrete düştüm. Elbet doğru söylemekteydi; bu da yalnızca öfkelenmeme değil korkmama da yol açıyordu.

Sesinde abartılı ağırbaşlılık titremleri, "Kendini beğenmişlik, tıpkı yaşamöyküsü gibi kurtulunması gereken bi başka şeydir," dedi don Juan.

Onunla tartışmayı kesinlikle istemiyordum. İçinde bulunduğumuz durum buna hiç de elverişli değildi; o hazır olana dek eve dönmeyecekti—bense, yolu bilmiyordum. Onunla kalmak zorundaydım.

Birden yabansı bir biçimde devindi, çevresindeki havayı koklar gibiydi, başını hafifçe, tartımlı bir biçimde salladı. Ola-

ğandışı bir tetiklik durumuna geçmişti. Dönerek, şaşırmışçasına merakla beni süzdü. Gözlerini, belirli bir şeyi arar gibi bedenim üzerinde bir aşağı bir yukarı gezdirdi; sonra ansızın ayağa kalkarak hızla yürümeye başladı. Nerdeyse koşuyordu. Onu izledim. Bir saat kadar çok hızlı adımlarla ilerledi.

Sonunda, kayalık bir tepenin dibinde durdu. Bir çalılığın gölgesinde oturduk. Koşar adım gitmemiz beni iyice yormuştu, ama daha dinginleşmiş gibiydim. Bendeki bu değişiklik bana pek yabancı gelmişti. İçim içime sığmıyordu, oysa tartışmamızın ardından o koşarcasına yürüyüşümüz başladığında, ona diş bilemekteyidim.

"Çok acayip bir şey bu," dedim, "ama şimdi gerçekten çok keyifliyim."

Ötelerde bir karganın gakladığını işittim. Don Juan parmağını sağ kulağına doğru kaldırarak güldü.

"Bi yoraydı o," dedi.

Küçük bir kaya parçası tepeden aşağıya, gürültülü sesler çıkararak yuvarlandı ve çalılığa takılıp durdu.

Don Juan yüksek sesle gülerek parmağını sesin geldiği yöne doğru uzattı.

"Bu da bi doğrulamaydı," dedi.

Sonra, don Juan bana, kendimi beğenmişliğim üzerinde konuşmaya hazır olup olmadığımı sordu. Güldüm; az önceki öfkem öyle uzaklarda kalmış gibiydi ki, nasıl olup da ona öyle kızmış olduğumu bir türlü anlayamıyordum.

"Bana neler olduğunu anlayamıyorum," dedim. "Sana kızmıştım, şimdiyse niçin kızmış olduğumu bile bilmiyorum."

"Bizi saran şu dünya gizlerle doludur," dedi. "Sırlarını kolayca sunmaz öyle."

Onun bu bilmecemsi sözleri çok hoşuma gidiyordu. Meydan okuyan, giz dolu bir şeyler vardı onlarda. Onların birtakım gizli anlamlarla yüklü mü yoksa sırf sıradan saçmalıklar mı olduklarını kestiremiyordum.

Don Juan, "Şayet çölün bu yöresine gene gelecek olursan," dedi, "bugün durmuş olduğumuz o kayalık tepeden uzak dur. Vebadan kaçar gibi kaç ordan."

"Niçin? Ne oldu ki?"

"Şimdi anlatmanın sırası değil," dedi don Juan. "Şimdi senin kendini beğenmişliğini yitirmenle ilgileneceğiz. Sen kendini dünyanın en önemli şeyi sandığın sürece, seni saran bu dünyayı layıkıyla anlayamazsın. At-gözlüğü takılmış bi at gibisin sen, kendinden başka hiçbi şey görmüyorsun."

Don Juan bir an beni inceledi.

Küçük bir bitkiyi göstererek, "Bu küçük arkadaşımla konuşacağım biraz," dedi.

Bitkinin önünde diz çökerek onu okşamaya, onunla konuşmaya başladı. Önce ne söylediğini anlamamıştım, ama don Juan dil değiştirerek bitkiyle İspanyolca konuşmaya geçti. Bir süre anlaşılmaz bir şeyler söyledi. Sonra ayağa kalktı.

"Önemli olan şey, bi bitkiye ne söylediğin değildir," dedi. "Sözcükleri uydurarak söyleyebilirsin; önemli olan şey, bitkiyi beğendiğin duygusudur, ona bi eşitin gibi davranmandır."

Don Juan, bitkileri toplayan bir kimsenin bir bitkiyi her koparışında onları aldığı için özür dilemesi, ileride bir gün kendi gövdesinin de onları besleyeceğine ilişkin onlara söz vermesi gerektiğini anlattı."

"Böylece sonuçta bitkiler de biz de başa baş geliyoruz," dedi. "Ne biz ne de onlar daha az ya da daha çok önemli değiliz.

"Gelsene, konuş bu küçük bitkiyle az bi," diye dayattı don Juan. "Artık kendini pek önemsemediğini anlat ona."

Bitkinin önünde diz çökmesine çöktüm de, bir türlü onunla konuşmaya başlayamadım. Bi bitkiyle konuşmak çocukça geliyor, durmadan gülüyordum. Kızgın değildim, ama.

Don Juan sırtımı tıpışlayarak, vazgeçmemi ve hiç olmazsa dinginliğimi yitirmemiş olduğumu söyledi.

"Şu tepelere doğru git, orada kendi kendine alıştırma yaparsın."

Bitkilerle sessiz olarak, içimden konuşmamın doğru olup olmayacağını sordum.

Don Juan güldü ve eliyle hafifçe başıma vurdu.

"Hayır!" dedi. "Sana yanıt vermelerini istiyorsan, onlarla yüksek sesle ve açık seçik bi biçimde konuşmalısın."

Onun bu tuhaflıklarına için için gülerek, söylediği yere doğru ilerledim. Hatta bitkilerle konuşmayı bile denedim, ama

yaptığım şeyin son kerte gülünç olduğu duygusu daha ağır basarak beni engelliyordu.

Orada yeterli olduğunu düşündüğüm bir süre kaldıktan sonra don Juan'ın bulunduğu yere döndüm. Bitkilerle konuşmadığımı bildiğine kuşku yoktu.

Yüzüme hiç bakmıyordu. Eliyle, yanına oturmamı imledi.

"Dikkatlice bana bak," dedi. "Küçük arkadaşımla biraz konuşacağım."

Küçük bitkinin önünde diz çöktü; birkaç dakika boyunca bedenini devindirip kıvırırken konuşmasını ve gülmesini sürdürdü.

Aklını yitirdiği kanısındaydım.

Diz çökme durumundan ayağa kalkarak, "Bu küçük bitki bana, onu yemenin çok tat verici olduğunu sana söylememi istedi," dedi. "Onlardan bi avuç kadarını yiyen birinin pek sağlıklı kalacağını söyledi. Şuracıkta onlardan bi alayını bulabileceğimizi de ekledi."

Don Juan yüz elli metre ötedeki bir bayırı gösterdi.

"Hadi gidip bi bakalım," dedi.

Onun bu komikliğine güldüm. Bu yöreyi avucunun içi gibi bildiğinden, yenilebilen ya da sağaltıcı bitkilerin yerlerini çok iyi bildiğinden ötürü, o bitkileri orada bulabileceğimizden kuşkum yoktu.

Dediği o yere doğru giderken, don Juan bana o bitkilerin hem besleyici, hem de sağaltıcı özelliklere sahip olduğunu, bu yüzden onları dikkatle incelememi söyledi.

Ben de, yarı şaka, bunları ona o küçük bitkinin mi söylediğini sordum. Don Juan duruverdi—hayretle beni incelemeye başladı. Başını iki yana sallamaktaydı.

"Ah!" diye haykırdı gülerek. "Senin şu sivri aklın yok mu, vallahi senin zevzekliğinin nedeni o. Tüm yaşamım boyunca bildiğim bi şeyi niye söylesin ki o küçük bitki?"

Don Juan sonra bana o söz konusu bitkinin çeşitli özelliklerini ta çocukluğundan beri bildiğini, o küçük bitkinin ona şimdi gittiğimiz yerde daha bir alayının yetiştiğini, ve don Juan'ın bunları bana anlatmasında bir sakınca olmadığını söylediğini açıkladı.

Bayıra vardığımızda, koskoca bir küme o bitkilerden gördüm. İçimden gülmek geldiyse de, don Juan vakit bırakmadı. Ordaki bitkilere teşekkür etmemi istedi. Bunalırcasına bir utanma duygusu bastırdığından dudaklarımı bir türlü kımıldatamadım.

Don Juan sevecence gülümseyerek o bilmecemsi sözlerinden birini daha yapıştırdı. Söylediği şeyin anlamını çıkarabilmem için daha zaman tanırcasına, o sözü üç dört kez yineledi.

"Bizi saran bu dünya bi gizdir," diyordu. "Biz insanlar öbür şeylerden daha üstün değiliz ki! Küçük bi bitki bize cömertçe davrandığında, ona teşekkür etmemiz gerekir, yoksa bizi burdan bi yere bırakmaz, ha!"

Bunları söylerken bana nasıl baktığını görünce tüylerim ürperdi. Hemen bitkilerin üzerine yüksek sesle, "Sağ olasın!" dedim.

Don Juan, kendini tutarcasına, sessizce kesik kesik gülmeye başladı.

Bir saat kadar daha yürüdükten sonra, don Juan'ın evine dönüşe geçtik. Bir ara epey geride kalmıştım, don Juan ona yetişmem için bekledi. Parmaklarımı kıvırıp kıvırmadığıma bakıyordu. Kıvırmayı unutmuştum. Buyurucasına, onunla yürüdüğüm zamanlar onun hareketlerini gözlemlemem, ona öykünmem gerektiğini, aksi takdirde hiç ona gelememi söyledi.

Beni azarlarcasına, "Çocuk bekler gibi bekleyip duramam ben seni," dedi.

Bu sözü bende derin bir utanç ve şaşkınlık duygusu yaratmıştı. Onun gibi yaşlı bir adam nasıl oluyordu da benden çok daha hızlı yürüyebiliyordu? Ben kendimi atletik ve güçlü biri, diye görüyordum, oysa ona yetişebilmem için o durup beni beklemek zorunda kalmıştı.

Parmaklarımı kıvırdım ve onun o şaşılası arşınlamalarına rahatça adım uydurabildim. Hatta, kimileyin, ellerimin beni ileriye ileriye çektiğini duyumsuyordum.

İçim coşuyordu. Bu Kızılderili yaşlısıyla öyle anlamsızca yürümek bana mutluluk veriyordu. Konuşmayı boşlamıştım. Bana peyote bitkilerini göstermesini istiyordum ondan, boyuna. Sonunda, don Juan yüzüme baktı, ama hiçbir şey demedi.

4
Bir Danışmandır Ölüm

Çarşamba, 25 Ocak 1961

"Bana peyoteyi ne zaman öğreteceksin?" diye sordum.

Daha önce yaptığı gibi yanıt vermedi don Juan, kaçık birisiymişim gibi yüzüme baktı yalnızca.

Günlük konuşmalarımız sırasında, birçok kez, sorup durmuştum zaten, o da her soruşumda kaşlarını çatarak başını sallamıştı. Ne olumlu ne de olumsuz bir devinimdi bu; daha çok bir çaresizlik, bir kanıksamışlık imine benziyordu.

Birden ayağa dikildi. O sırada, evinin önündeki toprak zeminde oturmaktaydık. Don Juan başının belirsiz bir devinimiyle onu izlememi imledi.

Güneye, çöldeki çalılığa doğru ilerledik. Yürürken, kendimi beğenmişliğimle kişisel geçmişimin yararsızlığının bilincinde olmam gerektiğini yineledi durdu.

Ansızın bana doğru dönüp, "Senin arkadaşların," dedi, "hani şu seni uzun süredir tanıyan kişiler... onları hemen terketmelisin."

Gene delileştiğini düşündüm; bu konuda diretmesini aptalca buluyordum, ama bir şey demedim. Don Juan beni yan gözle süzdükten sonra gülmeye başladı.

Uzun bir yürüyüşten sonra bir mola verdik. Tam oturmak üzereydim ki, don Juan on beş metre kadar ötemizdeki bitkilerin yanına gidip onlarla yüksek, anlaşılır bir sesle konuşmamı söyledi. Hemen tedirginleştim, biraz da korkmuştum. Onun tekinsiz buyrukları dayanılmaz bir kerteye varmıştı, bitkilerle konuşmayı pek gülünç bulduğum için dediğini yapamayacağımı ona bir kez daha anlattım. Buna verdiği yanıt sadece, kendimi beğenmişliğimin, kendime verdiğim önemin sınırsız olduğuydu. Ansızın bir karar vermişcesine, doğal olarak içimden gelmedikçe ve gevşemedikçe bitkilerle konuşmaya çalışmamamı söyledi.

"Bi yandan onları tanımaya çalışacaksın, bi yandan da çalışmadan kıçının üstünde oturacaksın, olmaz öyle şey," dedi suçlarcasına. "Ne yaptığını sanıyorsun sen?"

Ben de açıklamaya çalıştım, gerçek niyetimin bu bitkilerin kullanımları üzerinde bilgi edinmek olduğunu, bu yüzden beni aydınlatmasını dilediğimi yineledim. Hatta harcayacağı zaman ve emeğin karşılığını ödemeyi önerdiğimi anımsattım.

"Sana biraz para vereyim," dedim. "O zaman ikimiz de rahatlarız. Sana para verirsem, istediğim her şeyi sorabilirim, sen de benim adamım, benim danışmanım olursun. Senin için kârlı bir iş olur bu. Ne dersin, don Juan?"

Don Juan küçümsercesine bana baktı; alt dudağıyla dilini titreştirip zorlu bir soluk vererek yellenme sesi çıkardı.

Yüzümün aldığı aşırı şaşırmışlık görünümüne bakarak,

"İşte bunu derim," dedi, ardından çılgınlar gibi güldü.

Onunla başa çıkamayacağımı iyice anlamıştım. Onca yaşına karşın, coşkun, taşkın ve güçlü mü güçlüydü. Yeni tanıştığımızda, o denli yaşlı oluşu, onun bana yetkin bir danışman, bir bilgi sağlayıcısı olabileceğini düşündürmüştü. En iyi bilgi sağlayıcılarının, konuşmaktan başka bir şey yapacak takatleri kalmamış olduğundan ötürü yaşlılar arasından çıktığını işitip duymuşumdur. Gel gelelim, don Juan tam bir musibetti. Beni şaşkına çevirmediği bir gün geçmiyordu, doğrusu çekiniyordum ondan. Bizi tanıştıran arkadaşım haklıydı. Eksantrik bir yaşlı Kızılderiliydi o; arkadaşımın dediği gibi sabah akşam kör kütük sarhoş dolaştığı filan yoktu, ama daha da kötüsüydü, bir deliydi o. Daha önce duyumsadığım o ürkünç kuşku ve korkuya bir kez daha kapıldım. Oysa artık bunların üstesinden gelmiş olduğumu sanıyordum. Hatta kendimi, onu gene ziyaret etmek istediğime inandırmakta pek fazla güçlük çekmemiştim. Ne var ki, kendimin de, için için onun gibi olmak istediğimi farkettiğim zaman, ola ki benim de az buçuk bir kaçık olduğumu istemeye istemeye düşünmeye başladım. Benim kendimi beğenmişlik duygumun bir engel oluşturduğu düşüncesi beni gerçekten sarsmıştı. Ama bütün bunlar besbelli ki sırf, kendi kendime yürüttüğüm birtakım önemsiz fikirlerdi; ancak onun o hiç alışmadığım davranışlarıyla karşı karşıya geldiğim zaman, yeniden korkuya kapılmaya başlamış, ve ondan uzaklaşmaya karar vermiştim.

Çok farklı insanlar olduğumuz inancıyla artık birlikte çalışmamız olasılığının söz konusu olamayacağı yargısına vardım.

Don Juan, gözlerini yere dikerek, "İkimizden birimizin değişmesi gerek," dedi. "O da kim, biliyorsun."

Bir Meksika halk türküsünü mırıldanmaya başladı—başını ansızın kaldırıp bana sertçe baktı. Gözleri alev alevdi. Gözlerimi, onları başka bir yerlere çevirmeye ya da kapatmaya çalıştıysam da, onun bakışlarından koparamadığımı görerek şaşkına döndüm.

Don Juan, gözlerinde neler gördüğümü söylememi istedi. Bir şey görmediğimi söylediysem de, gözlerinin bende ne duy-

gular yaratmış olduğunu anlatmam için dayattı. Ona, gözlerinin bende sadece şaşkınlık duygusu yarattığının bilincinde olmaktan öte bir şey duyumsamadığımı, bir de bakışlarının beni çok tedirgin ettiğini söylemeye çalıştım.

Ama yakamı bırakmadı. Gözlerini dikerek bana bakmayı sürdürdü, sürdürdü. Tamı tamına gözdağı verici ya da kötü bir bakış değildi bu; giz dolu ama birazcık tatsız bir bakıştı.

Don Juan, bana bir kuşu anımsatıp anımsatmadığını sordu.

"Bir kuş mu?" diye bağırdım.

Don Juan bir çocuk gibi kıkır kıkır gülerek gözlerini benimkilerden ayırdı.

"Evet," dedi yumuşak bir sesle. "Bi kuşu, çok ilginç bi kuşu!"

Bakışlarını gözlerime gene kilitleyerek anımsamamı buyurdu, o bakışı daha önce görmüş olduğumu "bildiğini" şaşırtıcı bir kesinlikle söyledi.

O andaki duygularım yaşlı adamın, ağızını her açışında, tüm içtenliğime karşın beni kışkırttığı şeklindeydi. Ben de açıkça direnerek onun bakışlarına, bakışlarımla karşılık verdim. Don Juan kızacak yerde gülmeye başladı. Eliyle kalçasına vurarak, vahşi bir ata biniyormuşcasına haykırdı. Sonra ciddileşerek, onunla kavgalaşmayı bırakmamın, ve sözünü ettiği o ilginç kuşu anımsamamın son kerte önemli olduğunu açıkladı.

"Gözlerimin içine bak," dedi.

Gözleri ateş saçıyordu sanki. Bakışlarında gerçekten bana tam olarak ne olduğunu bilmediğim bir şeyleri anımsatan bir parıltı vardı. Bir süre düşündüm, sonra birden çıkarıverdim; gözlerinin aldığı şekil ya da başının duruş biçimi değil de, bakışlarındaki soğuk yabansılık bir şahinin gözlerindeki bakışı anımsatmıştı bana. Tam bunu kavradığım an, don Juan bana yan yan bakmaktaydı—bir an için zihnim tuhaf bir şekilde karışıverdi. Sanki gördüğüm, don Juan'ın değilde, bir şahinin başıydı. Ama bu imge uçup gidiverdi de, o anın daha fazla sürmemesi canımı epey sıktı.

Heyecanlı bir sesle ona, yüzünde bir şahinin çizgilerini gördüğüm üzerine yemin edebileceğimi söyledim. Don Juan gene bir kahkaha attı.

Şahinlerin gözlerindeki bakışları görmüşlüğüm vardı. Çocukluğumda şahinleri avlardım, dedem iyi şahin avcısı olduğumu söylerdi. Dedemin bir Leghorn tavuk çiftliği vardı ve oraya dadanan şahinler büyük zarar veriyorlardı. Bu yüzden, şahinlerin vurulması hem eğlenceli hem de "vacip" oluyordu. O ana dek, bu kuşların gözlerindeki keskin bakışları yıllar boyunca zihnimden kovamamış olduğumu unutmuş gitmiştim. Ama bütün bunlar çok eskilerde kaldığından, o günleri artık anımsayamayacağımı sanıyordum.

"Eskiden şahinleri avlardım ben," dedim don Juan'a.

Don Juan, tınmaksızın, "Biliyorum," diye yanıt verdi.

Sesindeki titremde öylesine bir kesinlik vardı ki, gülmeye başladım. Onun akıl almaz biri olduğunu geçiriyordum. Benim çocukken şahin avlamış olduğumu bildiğini söyleyecek denli küstah biri... O anda gözümden iyice düşmüştü artık.

Don Juan, içten bir duyarlılıkla, "Niçin böyle öfkeleniyorsun?" diye sordu.

Nedenini bilmiyordum. Don Juan, hiç beklemediğim bir şekilde bana soru sormaya başladı. Ona yeniden bakmamı ve bana anımsatmış olduğu o "çok ilginç kuşu" ona anlatmamı istedi. Ona diş bilediğimden inadım tuttu; konuşacak bir şey olmadığını söyledim. Sonra dayanamayıp, eskiden şahin avladığımı bildiğini niçin söylediğini sordum. Beni yanıtlayacak yerde gene davranışlarımı parmağına doladı. En ufak bir şeyden nem kapıp "ağzı köpük saçan" bir çılgına dönüverdiğimi söyledi. Karşı çıkarak, bunun doğru olmadığına inandığımı belirttim. O beklenmedik sözleri ve eylemleriyle beni zorla çığrımdan çıkaranın kendisi olduğunu ekledim.

"Niye bu öfken?" diye sordu don Juan.

Duygularımı ve tepkilerimi gözden geçirdim. Gerçekten de ona kızmam için bir neden bulamadım.

Don Juan yeniden, gözlerine bakarak o "acayip şahin"i anlatmam gerektiğini söyledi. Kullandığı sözcükleri değiştirmişti; daha önce, "çok ilginç bi kuş" demişti, şimdiyse, "acayip şahin" diyordu. Onun kullandığı sözcüklerdeki değişiklik, bende duygu değişikliğine neden oldu. Ansızın içime hüzün çöktü.

Don Juan gözlerini iki ince çizgiye dönüşene dek kısarak

pek abartılı bir sesle, çok acayip bir şahin "görmekte" olduğunu söyledi. Bu söylediğini, o şahini hemen önünde gerçekten görmüşçesine üç kez yineledi.

"Onu anımsıyor musun?" diye sordu.

Hiçbir şey anımsamıyordum.

"Nesi acayipmiş o şahinin?" diye sordum.

"Onu sen anlatmalısın," diye yanıtladı don Juan.

Dayatarak, neden söz ettiğini bilmemin olanaksız olduğunu, onun için hiçbir şey söyleyemeyeceğimi bildirdim.

"Bana karşı gelme!" dedi. "Sen kendi uyuşukluğunu yenmeye bak, ve anımsa."

Bir an için gerçekten onu anlamaya çabaladım. Onunla ağız dalaşını bırakıp anımsamaya çalışabileceğim hiç aklıma gelmemişti.

Don Juan, "Bi zamanlar biçok kuşu gördün sen," dedi, bana ipucu verircesine.

Ben de ona, çocukluğumda bir çiftlikte yaşadığımı, yüzlerce kuş avladığımı anlattım.

Don Juan da, o halde anlatmış olduğum o yüzlerce kuşu anımsamamın pek zor olmayacağını söyledi.

Gözleri sorarcasına, yüzüme baktı—bana sunabileceği son ipucu buymuş gibi.

"Öyle çok kuş vurmuştum ki," dedim, "hiçbirini anımsayamıyorum."

"Ama bu kuş çok özel," diye fısıldayarak yanıtladı don Juan. "Bu kuş bi şahindi."

Sil baştan, don Juan'ın neyi amaçladığına taktım kafamı. Benimle dalga mı geçmekteydi? Ciddi miydi? Uzun bir süre sonra don Juan gene, anımsamam için dayattı. Artık onun oyununa bir son vermeye çabalamamın boşuna olduğunu düşündüm; yapabileceğim tek şey onunla işbirliğine geçmekti.

"Benim avlamış olduğum bir şahinden mi söz etmektesin?" diye sordum.

Don Juan, gözleri kapalı, fısıldayarak, "Evet," dedi.

"Yani ben küçükken oldu bu şey, öyle mi?"

"Öyle."

"Ama sen, önünde şimdi bir şahin gördüğünü söylemiştin."

"Görüyorum, evet"

"Sen ne yapmaya çalışıyorsun benle?"

"Seni anımsatmaya çalışıyorum."

"Neyi? Allah Aşkına!"

Don Juan, gözlerime bakarak, "Bi şahini, ışık gibi hızlı bi şahini," dedi. Yüreğim duruverdi sanmıştım.

"Şimdi bana bak," dedi don Juan.

Ama bakmadım. Sesi işitilmez olmuştu. Görkemli birtakım anılar tüm belleğimi sarmıştı. Beyaz şahin!

Her şey dedemin Leghorn piliçlerini saydıktan sonra öfkesinden çılgına dönmesiyle başlamıştı. Piliçler sürekli ve şaşırtıcı bir şekilde ortadan kayboluyorlardı. Dedem, gece gündüz tavukların başında nöbet tutmaya başlamış, sonunda iri, beyaz bir kuşun bir Leghorn pilicini pençeleriyle yakalamış, uçarak kaçtığını görmüştü. Kuş hızla uçmakta ve belli bir yöne doğru gitmekteydi. Önce ordaki ağaçların ardında dalışa geçerek pilici yakaladığı gibi, iki ağaç arasındaki bir boşluktan uçarak uzaklaştı. Bunlar öyle hızlı olmuştu ki, dedem ne olduğunu anlayamadı. Ama ben her şeyi izlemiş, o kuşun bir şahin olduğunu görmüştüm. Dedem, öyleyse onun bir albino yanı bir akşın olduğunu söylemişti.

Hemen harekete geçip o akşın şahinin peşine düştük. İki kez ona vurmama ramak kalmıştı. Hatta avını düşürmüş, ama kaçmayı başarmıştı. Benim için fazlaca hızlıydı. Üstelik, akıllı mı akıllıydı; bir daha dedemin çiftliğine dönmemişti hiç.

Dedem o kuşu vurmam için beni yeniden gayretlendirmemiş olsaydı, unutup gidecektim. İki ay boyunca o akşın şahini yaşadığımız yerdeki vadide kovaladım durdum. Kuşun huyunu suyunu öğrendim; ne zaman nereye uçacağını sezmeye bile başlamıştım. Ama o hızı, o hiç beklenmedik bir anda ortaya çıkıverişi beni hep şaşırttı. Ona her rastlayışımda, ona avını nasıl bıraktırmış olduğumu düşünüp kıvanırdım, ama onu avlamak kısmet olmamıştı.

Akşın şahine karşı giriştiğim bu iki ay süren yabansı savaş sırasında ona yalnızca bir kez yaklaşabilmiştim. Bütün gün onu kovalamış, bitkin düşmüştüm. Dinlemek için yüksek bir okaliptüs ağacının altında oturmuş, sonra da uyuyakalmıştım. Bir-

den bir şahinin çığlığı beni uyandırmıştı. Başka hiçbir hareket yapmaksızın gözlerimi açtım, beyazımsı bir kuşun, okaliptüs ağacının en yüksek bir dalında tünediğini gördüm. Bizim akşın şahindi bu. Kovalamaca bitmişti artık. Pek kolay bir atış olmayacaktı bu; ben sırtüstü yatıyordum, kuş da arkası bana dönük durmaktaydı. Ansızın esiveren rüzgârın sesine sığınarak .22'lik tüfeğimi kaldırıp nişan aldım. Iskalamamak için, kuş dönesiye kadar ya da uçmaya kalkışıncaya dek beklemek istiyordum. Ne ki, akşın kuş hiç devinmeden durdu. Daha iyi nişan alabilmem için hareket etmem gerekiyordu, oysa şahin, ilk kımıldayışımda uçup gitmiş olacaktı. Yapılacak en doğru şey beklemekti. Bekledim ben de; uzun, sonu gelmez bir bekleyiş. Belki de beni etkileyen şey bu uzun bekleyiş ya da ola ki o kuşla benim bulunduğumuz yerin yalnızlığı olmuştu; birden belkemiğimden yukarıya doğru bir titreme geçirdim, sonra hiç planlamadığım halde kalkıp oradan uzaklaştım. Kuş uçup gitti mi, diye bakmak için başımı bile çevirmedim.

Akşın şahinle aramdaki bu son olaya herhangi bir anlam yüklememiştim. Ancak, onu vurmamış olmam son kerte tuhaftı. Daha önce düzinelerce şahin avlamıştım. Çocukken yaşadığım çiftlikte kuş vurmak ya da herhangi türden bir hayvanı avlamak çok doğal bir şeydi.

Don Juan, akşın şahine ilişkin anlattıklarımı dikkatle dinliyordu.

Öykümü bitirdiğimde, "O ak şahini nasıl bildin sen?" diye sordum.

"Onu gördüm," diye yanıtladı don Juan.

"Nerede?"

"Burada, tam senin önünde."

Artık onunla tartışmak istemiyordum.

"Bütün bunların anlamı nedir?" diye sordum.

Don Juan, onun gibi bir kuşun bir yora olduğunu, onu avlamamış olmamın da en doğru davranış olduğunu söyledi.

Sesinde giz yüklü bir titremle, "Ölümün seni hafif bi uyarmış," dedi. "Hep öyle bi titremeyle olur bu."

Sinirlenmiştim.

"Sen ne diyorsun Allah aşkına?" dedim.

Don Juan, o tekinsiz sözleriyle gerçekten sinirlendirmişti beni.

"Kuşlara değgin bilgin çok senin," diye sürdürdü. "Sayısız kuş vurmuşsun. Nasıl bekleneceğini biliyorsun. Saatlerce, sabırla beklemişsin. Bunu biliyorsun. Görüyorum bunu."

Onun bu sözleri benliğimi altüst etmişti. Beni en çok tedirgin eden şeyin, ondaki bu kesinlik olduğunu düşündüm. Onun, benim kendi yaşamıma ilişkin kendimin bile kuşku duyduğum konular üzerindeki bu inaksallığı, kendine güvenirliği canıma tak etmişti. Beni saran bıkkınlık duygusu içinde, onun üzerime doğru eğilerek kulağımın ta içine bir şeyler fısıldadığını göremiştim. Önce ne dediğini anlayamamıştım da, yinelemişti söylediklerini. Yavaşça dönmemi ve solumdaki iri kaya parçasına bakmamı istiyordu. Ölümümün orada bana bakmakta olduğunu, ve imlediği anda dönüp baktığım takdirde onu görmemin mümkün olabileceğini söylemekteydi.

Gözleriyle imini verdi. Döndüm ve iri kaya parçasının üzerinde titreyiveren bir devinme gördüğümü sandım. Tüm gövdemi bir titreme aldı. Karın kaslarım istençsizce kasıldı, bir sarsıntıya, bir ıspazmoza tutuldum. Bir an sonra yeniden dinginleşmiş, o titreyen gölgeyi görmüş olmamı, başımı öyle hızlıca çevirmemin yol açtığı görsel bir yanılmaya bağlamıştım.

"Ölüm sürekli bi yoldaştır bi insana," dedi don Juan, son kerte ağırbaşlı. "Her zaman solumuzda, bi kol boyu uzaklıktadır bize. Sen o ak şahine bakıyorken sana bakmaktaydı ölüm; kulağına fısıldamıştı da, bugünkü gibi bi titreme geçirmiştin. Hep sana bakıp durur o zaten. Seni tıpışlayana dek bakıp duracak sana."

Don Juan kolunu uzatarak hafifçe omzuma dokunurken dilini de sertçe şaklattı. Onun bu hareketi beni yıkmış, benliğimi sarsmıştı.

"Sezdirmeden avına yaklaşan oğlansın sen, ölüm seni beklerken sabırla bekleyip duran oğlan; pekâlâ biliyorsun ki ölüm sol yanımızda durup durur—tıpkı senin o ak şahinin, solunda durmuş olduğun gibi."

Bu sözlerde, nedensiz bir korkuya kapılmama neden olan yabansı bir güç vardı; tek savunum, söylediği her şeyi yazma-

ya koyulma zorlanımım şeklinde oldu gene.

Don Juan, "Ölüm bizi bu denli yakından izlerken insan kendini nasıl önemseyebilir ki?" diye sordu.

Gerçekten bir yanıt vermemi beklediğini sanmıyordum. Zaten söyleyecek bir şeyim de yoktu. Yepyeni bir duyguya bürünmüştüm.

"Sabırsızlandığın zaman yapılacak şey," diye sürdürdü don Juan," soluna dönüp ölümüne danışmaktır. Şayet ölümün sana bi im verirse, ya da bi an için gözüne ilişiverirse, ya da yoldaşının orada durup sana baktığını duyumsarsan salt, sınırsız ölçüde bayağılıktan arınmış olursun."

Gözleriyle zorla seçebildiğim bir im verdi, ama bakmaya cesaret edemedim.

Ona inandığımı ve korktuğumu belirterek, artık üstüme varmamasını söyledim. Gene o gürültülü kahkahalarından birini daha kopardı.

Ölümümüze ilişkin bir konu üzerinde ne kadar çok dursa da gene de yetersiz kalacağı yanıtını verdi. Ben de kendi ölümüm üzerinde durmamın anlamsız olduğunu, zira böylesi bir yaklaşımın tedirginlik ve korku yaratmaktan başka bir işe yaramayacağını ileri sürdüm.

"İyi saçmaladın ha!" diye haykırdı don Juan. "Ölüm, bizim en bilge danışmanımızdır. Her ne zaman işlerin yolunda gitmediğini duyumsadığında, ki senin için bu hep böyledir, ne zaman sonunun geldiğini düşünsen, hemen ölümüne dön ve ona danış. Ölümün sana yanıldığını söyleyecektir o an; onun sana dokunuşu dışında hiçbi şeyin önemi olmadığını söyleyecektir sana. Ölümün sana diyecektir ki: "Ben daha sana dokunmadım ki'."

Don Juan başını sallayarak benden bir yanıt beklercesine yüzüme baktı. Yanıt veremedim. Düşüncelerim şahlanmıştı, onları dizginleyemiyordum. Don Juan bencilliğime sendeletici bir darbe indirmişti. Ölümüm söz konusuyken, don Juan'a sinirlenme gibi incir çekirdeğini doldurmayan şeylere kafamı takmış olmam ahmaklığın ta kendisiydi.

Don Juan'ın bendeki bu duygu değişikliğinin tam bilincinde olduğunu duyumsamaktaydım. Olayların akışı bizi onun de-

diğine getirmişti. Gülümseyerek bir Meksika türküsünü mırıldanmaya başladı.

Uzun bir sessizlikten sonra, "Evet," dedi don Juan. "Burda ikimizden birinin değişmesi gerek, hem de çabuk. Burda ikimizden birinin, ölümün bi avcı olduğunu, onun hep solumuzda bi yerde durduğunu öğrenmesi gerek. Burda ikimizden birinin, ölüme danışması, yaşamlarını ölüm onları hiçbi zaman tıpışlamayacakmışçasına sürdüren insanların o acınası kepazeliğini bırakması gerek."

Bir saatten fazla konuşmadan oturduk. Sonra kalkıp yürümeye başladık. Saatlerce çöldeki çalılıklarda bir sağa bir sola dolaştık durduk. Bu yaptıklarımızın bir anlamı var mı, diye sormadım ona; önemi yoktu ki. Çok eski bir duyguma, çoktan unutmuş olduğum bir şeye—herhangi bir entelektüel gaye yüklemeksizin dolaşıp durmanın o saf sevincine—yeniden kavuşmama neden olmuştu don Juan.

O iri kaya parçasının üzerinde görmüş olduğum şeyi bana biraz daha göstermesini istedim ondan.

"O gölgeyi bir kez daha göstersene," dedim.

Don Juan, alaycı bir sesle, "Ölümünü mü yani?" diye sordu.

Bir an için onu yanıtlamak istemedim.

Sonunda, "Evet," dedim. Ölümümü bir kez daha göstermeni istiyorum."

"Şimdi olmaz," dedi. "Fazlaca sertsin."

"Anlamadım, ne dedin?"

Don Juan gülmeye başladı, ancak bilemediğim bir nedenden ötürü gülmesi, eskiden olduğu gibi kırıcı ve sinsi gelmemişti bana. Gülerken sesinin perdesinde, yüksekliğinde ya da canlılığındaki bir farka bağlamıyordum bunu; burada yeni olan şey benim duygularımdı. Ölümümün burnumun dibinde olduğu bilinci, korkularımın, tedirginliklerimin saçmalığını ortaya çıkarmıştı.

"O halde bitkilerle konuşayım," dedim don Juan'a.

Bir kahkaha daha patlattı don Juan.

"İlerliyorsun, bakıyorum," dedi gülmesini sürdürerek. Bi aşırılıktan öbürüne geçiveriyorsun. Durul biraz. Gizlerini öğ-

renmek istemedikçe, bitkilerle konuşmanın yok ki bi gereği. Üstelik onlarla konuşmak için sarsılmaz bi istencin olmalı. Onun için, bitkilerle konuşma isteğini ertele şimdilik. Ölümünü görmene de yok bi hacet. Onun varlığını çevrende duyumsaman yeter."

5
Sorumluluk Alma

Salı, 11 Nisan 1961

Dokuz Nisan Pazar günü sabah erkenden don Juan'ın evine ulaştım.

"Günaydın, don Juan," dedim. "Seni gördüğüm için çok sevinçliyim."

Don Juan bana bakarak yumuşak bir kahkaha attı. Ben arabamı park ederken o arabaya doğru gelmiş, ben ona getirdiğim yiyecek paketlerini çıkarırken o da kapıyı tutmuştu.

Eve doğru yürüdük, kapının önünde oturduk.

Orada ne işim olduğunun bilincine gerçekten ilk kez o sırada varmıştım. Üç ay boyunca özlemle hep "oraya" döneceğim zamanı beklemiştim. Sanki, içime yerleştirilmiş bir saatli bomba patlamıştı da, birden doğaüstü bir şeyi anımsamıştım. Yaşamımın bir döneminde çok sabırlı ve çok becerikli bir kimse olduğumu anımsadım.

Don Juan daha bir şey demeden ben ona zihnimi çokça yoran bir soruyu sordum. Üç aydır o akşın şahinin anısı aklımdan çıkmıyordu. Ben kendim unutmuşken, don Juan bunu nasıl bilmişti?

Don Juan güldü ama yanıt vermedi. Anlatması için ona yalvardım.

Don Juan her zamanki tavrıyla, "Önemli bi şey değildi," dedi. "Senin tuhaf biri olduğunu herkes bilebilirdi. Uyuşuk birisin sen, hepsi bu."

Beni gene gafil avlayıp, hoşlanmadığım bir köşeye sıkıştırmakta olduğunu sezdim.

Konudan uzaklaşmamaya çalışarak, "Ölümümüzü görmemiz mümkün mü?" diye sordum.

"Elbet," dedi don Juan, gülerek. "O da bizimle burda ya."

"Bunu nasıl biliyorsun?"

"Yaşlı bi adamım ben; insan yaşlanınca her türlü şeyi öğreniyor."

"Birçok yaşlı insan var tanıdığım, ama onlar bunu hiç öğrenmemişler. Sen nasıl öğrendin?"

"Ben mi, diyelim ki ben her türlü şeyi biliyorum, zira kişisel bi geçmişim yok benim, üstelik başka hiçbi şeyden daha önemli saymam kendimi—ben de ölümüm de işte buramda oturmakta."

Don Juan sol kolunu uzatıp, birisini gerçekten okşarcasına parmaklarını devindirdi.

Güldüm. Beni nereye sürüklediğini anlamıştım. Yaşlı şeytan, belki de kendimi beğenmişliğimi parmağına dolayıp beni gene tuşa getirecekti, ama bu kez pek aldırmadım. Bir zamanlar son kerte sabırlı bir insan olduğumu anımsayışım, içimi yabansı, sessiz bir coşkuyla doldurmuş, don Juan'a karşı duydu-

ğum tedirginlik ve hoşgörüsüzlüğü büyük oranda silip götürmüştü; artık onun yaptıkları bende sadece hayranlık uyandırıyordu.

"Kimsin sen, gerçekten?" diye sordum.

Don Juan şaşırmış gibiydi. Gözlerini iri iri açıp, göz kapaklarını bir objektif kapağı gibi kapatarak bir kuş gibi kırptı. Gözkapakları bir aşağı bir yukarı gidiyor, ama gözleri hep odağında kalıyordu. Bu hareketi beni şaşırtmıştı, irkiliverdim. O da bir çocuk gibi kendisini koyverip güldü, güldü.

Abartılı bir nezaketle, "Senin için ben Juan Matus'um, emrinizdeyim efendim," dedi.

Sonra ona beni meraktan çatlatan öbür sorumu sordum: "İlk karşılaştığımız gün ne yapmıştın sen bana?"

Bana baktığı zaman neler duyumsamış olduğumu, ve bu yüzden dilimin tutulmasını bir türlü anlayamamış olduğumu anlattım.

Saf saf bakarak, "Ben? Hiçbi şey," diye yanıtladı.

Don Juan, yanaklarından gözyaşları süzülene dek güldü. İçimde gene ona karşı düşmanca bir duygu yükseldi. Ben öyle ciddi ve saygılı falan olduğumu düşünürken, o, kabalıklarıyla barbar bir "Kızılderili" olup çıkıyordu.

İçimden geçenleri anlamış olacak ki, birden gülmesini kesiverdi.

Uzun süren bir ikirciklenmeden sonra, ciddi bir şekilde kendime ne olduğunu anlamaya çalışırken, bu kahkahasının beni tedirgin ettiğini söyledim ona.

Etkilenmiş görünmüyordu. "Yok ki anlayacak bi şey," diye yanıt verdi.

Bana o giz dolu bakışından başlayarak, çocukluğumun akşın şahinini anımsatmasına, ve o iri kaya parçasının üzerinde ölümüm olduğunu söylediği gölgeyi görmeme dek, onu tanıdığımdan bu yana yer alan olağandışı olayları bir bir sıraladım.

"Bütün bunları bana niçin yapmaktasın?" diye sordum.

Sorumu bir tartışı başlatmak amacıyla sormamıştım. Ben yalnızca niçin beni seçtiğini merak etmekteydim.

"Bitkilere değgin bildiklerimi anlatmamı istemiştin," dedi don Juan. Sesinde ince bir alay sezdim. Gönlümü almaya

çalışıyor gibiydi.

Karşı çıkarak, "Ama," dedim, "şimdiye kadar anlattıklarının bitkilerle bir ilişkisi yok ki."

O da, yanıt olarak, bitkileri öğrenmenin zaman aldığını söyledi.

Onunla tartışmanın boşuna olduğu kanısı vardı içimde. O anda, baştan savma ve mantıksız kararlar almış olmanın tüm o ahmaklığını iliklerimde hissettim. Buraya gelmeden önce, don Juan'a artık hiç sinirlenmeyeceğim ya da çileden çıkmayacağım, diye kendi kendime söz vermiştim. Oysa, gerçekte, söylediği şey bana ters gelince hemen bir hırçınlık nöbetine daha yakalanmıştım. Onunla iletişim kurmanın olanaksızlığını görüyordum, ki bu da beni ayrıca ölkelendiriyordu.

Don Juan ansızın, "Şimdi ölümünü düşün," dedi. Şuracıkta, bi kol boyu ötende duruyor o. Herhangi bi anda tıpışlayabilir seni, o halde saçma düşüncelere, saçma duygulara ayıracak zamanın gerçekten yok senin. Hiçbirimizin zamanı yok bunlara ayıracak.

"İlk karşılaştığımızda sana ne yapmıştım, bilmek ister misin? Seni *görmüştüm,* senin bana yalan söylediğini düşündüğünü *görmüştüm.* Ama aslında, yalan söylemiyordun."

Ben de ona, bu açıklamasının aklımı daha da karıştırdığını söyledim. Buna karşılık, edimlerini açıklamak istememesinin nedeninin de bu olduğu, açıklamaların da zaten gerekmediği yanıtını verdi. Önemli olan tek şeyin konuşmak değil, edimlerle eylemler olduğunu söyledi.

İçi saman dolu bir şilte çıkararak üzerine uzandı, başının altına bir bohça çekti. Rahat bir duruma geldikten sonra, bitkilere ilişkin bilgi istiyorsam, yerine getirmem gereken bir şey daha olduğunu anlattı.

Yavaş yavaş, söylediklerini anlayabilmem için bana zaman verircesine, "Seni *gördüğüm* zaman sende yanlış olan şey, ve şimdi de sende yanlış olan şey, yaptığın şeylerin sorumluluğunu almaktan hoşlanmayışındır," dedi. "Otobüs terminalinde bana o şeyleri anlattığında, onların yalan olduğunun bilincindeydin. Niçin yalan söylüyordun?"

O sıralarda amacımın "güvenilir bir danışman" bulmak ol-

duğunu belirttim.

Don Juan gülümseyerek bir Meksika türküsü mırıldanmaya başladı.

"İnsan bi şey yapmaya karar verince sonuna dek gitmeli," dedi, "ama yaptığı şeyin sorumluluğunu da yüklenmeli. Ne yaparsa yapsın, en başta yaptığı şeyi kendisinin yaptığını bilmeli, sonra da kuşku ya da pişmanlık duymadan eylemlerini sürdürmeli."

Don Juan beni incelemekteydi. Ne diyeceğimi bilmiyordum. Sonunda, düşüncemi açıklamaya karar verdim.

Onu yadsıyarak, "Bu söylediğin, imkânsız bir şey!" dedim.

Don Juan nedenini sorunca, ben de belki ideal olarak bunun herkesin yapmak istediği bir şey olduğunu, oysa gündelik yaşamda kuşku ve pişmanlıklardan kaçınmanın bir yolu olmadığını söyledim.

Don Juan, kesin bir tavırla, "Elbet de var bi yolu,"diye yanıtladı.

"Bana bak," dedi. "Kuşkum da yok, pişmanlığım da yok benim. Yaptığım her şey benim kendi kararım, benim kendi sorumluluğumdur. Yaptığım en önemsiz bi şey, örneğin seni çölde gezdirmek, pekâlâ benim ölümüme yol açabilir. Ölüm sezdirmeden peşimden gelmekte. Demek ki, kuşkulanmaya, pişmanlık duymaya zamanım yok benim. Şayet seni gezmeye çıkarmam ölümüme yol açarsa, buna katlanmak zorundayım.

"Oysa sen, kendinin ölümsüz olduğunu, ölümsüz bi kimsenin kararlarının da silinip bozulabileceğini sanmaktasın. Kısacası dostum, bi avcıdır ölüm, pişmanlıklar ve kuşkular için yoktur ki zaman. Yalnızca karar vermeye var zamanımız."

Her şeyin ideal davranış biçimlerine göre kişisel yorumlarla oluşturulması, sonra da herkesin buna uymasının beklenilmesinden dolayı, bu dünyanın hayali olduğunu içtenlikle ileri sürdüm.

Don Juan'a, bir zamanlar daha sağlıklı bir zihinle sağlıklı bir bedenin erdemleri, delikanlıların sıkıntılara katlanarak ve atletik yarışmalarda başarı göstererek bedenlerini nasıl çelikleştirebilecekleri üzerinde sonu gelmez nutuklar çeken babam-

dan söz ettim. Babam genç bir adamdı; ben sekiz yaşımdayken o daha yirmi yedisindeydi. Yaz aylarında, genellikle, öğretmenlik yaptığı kentten en az bir aylığına benim yaşadığım dedemin çiftliğine gelir, tatilini benimle geçirirdi. O bir ay boyunca cehennem hayatı yaşatırdı bana. Don Juan'a, babamın, o sıradaki görüşmemizle ilgili olduğunu düşündüğüm bir davranışından söz ettim.

Babam, nerdeyse çiftliğe gelir gelmez beni yanına alarak uzun bir yürüyüşe çıkarırdı. Yürürken konuşurduk; o, her gün sabahleyin saat altıda yüzmeye gitmemiz için planlar yapardı. Geceleyin çalar saati, yeterli zaman kalsın, diye, beş kırk beşe ayarlardı, zira saat tam altıda suya girmiş olmalıydık. Sonra, sabahleyin çalar saat bizi uyandırırdı; babam yatağından fırlar, gözlüklerini takar, pencereye gidip dışarıya bakardı.

Bu sahneyi izleyen konuşmasını ezberlemiştim hatta.

"Ih... Bugün hava biraz bulutlu. Bak şimdi, ben beş dakka yatayım gene. Tamam mı? Sadece beş dakkacık? Adalelerimi gevşeteyim de tam olarak uyanayım."

Sonra da hiç şaşmayan bir şekilde saat ona, kimileyin de öğleye kadar uyuyakalırdı.

Don Juan'a, babamın en fazla tüm o belli ki sahte kararlılığından vazgeçmeyi bir türlü kabul etmeyişine sinirlendiğimi söyledim. Her sabah aynı şeyi yinelerdi—ta ki ben çalar saatini ayarlamayı reddederek onun duygularını incitene dek.

Don Juan, babamı tuttuğunu gösterircesine, "Onlar sahte kararlar değildi," dedi. "O yataktan kalkmasını bilmiyordu, hepsi o kadar."

"Her neyse," dedim, "ben gerçek olmayan kararlara karşı hep kuşku duymuşumdur."

Don Juan, çekingen bir gülümsemeyle, "Sence gerçek karar nasıl olur?" diye sordu.

"Eğer babam yüzmeye sabahleyin altıda değil de örneğin öğleden sonra saat üçte gitmeye karar vermiş olsaydı."

Don Juan, son kerte ağırbaşlı, "Senin kararların tinine zarar verir," dedi.

Hatta sesinde bir üzüntü titremi bile sezdiğimi düşündüm. İkimiz uzun süre sessiz durduk. Tersinmem yok olmuştu. Ba-

bamı düşündüm.

"Öğleden sonra saat üçte yüzmek istemezdi ki o. Anlamıyor musun?" dedi don Juan.

Onun bu sözleri beni sarstı.

Don Juan'a, babamın zayıf bir insan olduğunu, bu yüzden onun ideal, diye benimsediği eylemleri bir türlü gerçekleştiremediğini anlattım. Handıysa bağırıyordum.

Don Juan bir şey demedi. Başını yavaş yavaş tartımlı bir şekilde sallıyordu. Son kerte hüzünlenmiştim. Zaten ne zaman babamı düşünsem, içimi bir eziklik duygusu sarardı.

"Yani sen ondan daha güçlü olduğunu sanıyorsun, di mi? diye sordu don Juan kayıtsızca.

Onu onayladım, ve babamın bana çektirdiği tüm o duygusal sarsıntıları anlatmaya başladım, ama don Juan sözümü kesti. "Sana kaba mı davranırdı?" diye sordu.

"Hayır."

"Senin için elinden geleni yapar mıydı?"

"Evet."

"O halde niye beğenmezdin onu?"

Yeniden bağırarak babamın zayıf biri olduğunu söylemeye başlamıştım, ama farkına varıp sesimi alçalttım. Don Juan'ın beni sorguya çekmesi de tam bir kepazelikti doğrusu.

"Bütün bunları niçin yapıyorsun?" diye sordum. "Biz seninle bitkilerden söz edecektik."

Her zamankinden daha tedirgin, daha kederliydim. Ona, benim davranışlarım üzerinde ahkâm kesmeye ne hakkı ne de en ufak bir yeterliği olmadığını söyledim. O da gürültülü bir kahkaha kopardı.

"Sen öfkelenince hep haklı olduğunu duyumsuyorsun, di mi?" deyip gözlerini bir kuş gibi kırptı.

Doğruydu söylediği. Kızmak için geçerli bir neden varmışcasına duyumsama eğilimindeydim.

"Babamdan söz etmeyelim artık," diyerek neşeli görünmeye çalıştım. "Bitkilerden söz edelim."

Don Juan, "Yoo, babandan söz edelim asıl," diye dayattı. "Bugün o konuyu çözümleyelim önce. Sen babandan çok daha güçlü idiysen, niçin sabahleyin altıda kendin kalkıp yüzmeye

gitmezdin? Onu de bi bakalım."

Bu soruyu ciddi olarak sorduğuna inanmadığımı, söyledim don Juan'a. Sabahleyin altıda yüzmenin hep babama ait bir sorun olduğunu, beni ilgilendirmediğini anlattım.

Don Juan, "Onun fikrini kabullendiğin an bu senin de sorunun olmuştur," diye kestirip attı.

Ben de ona bunu hiçbir zaman kabul etmemiş, babamın kendi kendine verdiği sözleri tutmadığını zaten bilmiş olduğumu anlattım. Don Juan da, o halde bu düşüncelerimi o zamanlar niçin seslendirmediğimi soruverdi.

Kendimi savunmak için, "İnsan babasına bu türden şeyler söylemez ki," deyiverdim.

"Niçin söylemesin ki?"

"Bizim evde böyle şeyler konuşulmazdı, hepsi bu işte."

Don Juan, bir yargıç gibi, "Sen evinde daha kötü şeyler de yapardın," diye kesip attı. "Yapmadığın tek şey tinini aydınlatmaktı senin."

Sözlerinde öylesine kahredici bir güç vardı ki, zihnimdeki yankılanması sürdü, sürdü. Tüm savunularım göçüvermişti. Onunla tartışamaz oldum. Not tutmalarıma sığındım.

Dermansızca son bir açıklama yapmaya çalışarak, tüm yaşamım boyunca babama benzeyen, babam gibi şu ya da bu şekilde beni kendi düzgülerine çekmeye çalışan insanlarla karşılaştığımı ve önünde sonunda kararsızlığa itildiğimi söyledim.

Don Juan, "Yakınmaktasın yani," dedi yumuşak bir sesle. "Tüm yaşamın boyunca yakınıp durmaktasın, zira kendi kararlarının sorumluluğunu üstlenmemektesin. Babanın sabahleyin saat altıda yüzme inancının sorumluluğunu kendin üstlenseydin, sen kendin, gerektiğinde, gider yüzerdin ya da onun düzgüsünü çaktığında o ağzını açar açmaz ona, canın cehenneme, deyip çıkardın. Ama bi şey demedin sen ona. O yüzden, sen de baban gibi zayıfsın, zayıf.

"Bi insanın kendi kararlarının sorumluluğunu üstlenmesi, o insanın o uğurda ölmeyi göze alması anlamına gelir."

"Dur biraz, dur," dedim. "Konuyu çeviriyorsun sen."

Bitirmemi beklemeden atıldı don Juan. Oysa ben ona babamı sadece gerçekçi olmayan edimlere bir örnek, diye kullan-

dığımı, aklı başında hiçbir kimsenin böylesi ahmakça bir şey yüzünden ölmeyi göze almayacağını söyleyecektim.

"Kararın ne olduğu önemli değil," dedi don Juan. "Hiçbi şey başka hiçbi şeyden daha önemli olamaz. Anlamıyor musun? Ölümün bi avcı olduğu bi dünyada kararların küçüğü büyüğü yok. Kaçınılmaz ölümümüz karşısında yalnızca aldığımız kararlar var."

Bir şey söyleyemedim. Bir saat kadar konuşmaksızın geçti. Don Juan hiç devinmeksizin, ama uyumaksızın da, şiltesinde oturuyordu.

"Bütün bunları bana ne diye anlatıyorsun, don Juan?" diye sordum. "Bunları bana neden yapmaktasın?"

Don Juan, "Sen geldin bana," dedi. "Ama o da değil, sen bana getirildin. Ben de senin hatırın için bi..."

"Anlamadım, ne dedin?"

"Sen de, yüzerek babanın gönlünü alabilirdin, ama yapmadın bunu, ola ki çok küçüktün de ondan. Senden daha uzun yaşadım ben. Askıda kalan bi işim yok. Yaşamımda telaşa gerek kalmadı, ondandır senin hatırına bi şeyler yapabilmem."

Öğleden sonra bir yürüyüşe çıktık. Ona kolayca ayak uydurabiliyor, onun mucizevi fiziksel gücüne bir kez daha tanık oluyordum. Adımları öylesine çevik, yürüyüşü öylesine kendinden emindi ki, ben onun yanında bir çocuk gibi kalıyordum. O sırada onun, yürürken konuşmaktan hoşlanmadığını fark ettim. Ona bir şey söylediğimde beni yanıtlamak için duruyordu.

Birkaç saat sonra bir tepeye varmıştık; don Juan yere oturdu ve yanına oturmamı imledi. Alaylı bir ciddiyetle bana bir öykü anlatacağını açıkladı.

Bir zamanlar genç bir adam varmış, bir kentte beyaz adamların arasında yaşayan yoksul bir Kızılderili. Ne evi varmış bu adamın, ne bir yakını, ne de bir dostu. Bu kente "köşeyi dönme" umuduyla gelmiş, ama yoksulluktan, acıdan başka bir şey bulamamış. Arada bir eşek gibi çalışıp birkaç kuruş kazanırmışsa da bu onun ancak karnını doyurmaya yetermiş; çoğu zaman aşını dilenerek ya da hırsızlık yaparak bulurmuş.

Bir gün delikanlı kentin pazaryerine gitmiş. Ne yapacağı-

nı bilemeden sokakları bir aşağı bir yukarı arşınlamış. Orada satılan nimetleri aç gözlerle izlemiş durmuş. Kendinden geçmişçesine, nereye gittiğini de bilmeksizin, pazardaki kimi sepetleri devirmiş de yaşlı bir adamın üzerine yıkılıvermiş.

Yaşlı adam dört koskoca sukabağı taşıyormuş; dinlenmek ve yemeğini yemek için henüz oturmuşmuş. Don Juan kurnazca gülümseyerek yaşlı adamın, delikanlının onun üzerine yıkılmasını hayretle karşılamış olduğunu söyledi. Adamcağız tedirgin edilmesinden ötürü kızmamış da, o delikanlının kendi üzerine niçin devrildiğini merak etmiş. Oysa, delikanlı öfkelenerek yaşlı adama yolundan çekilmesini söylemiş. Bu karşılaşmaların ardındaki nedeni aklına getirmemiş bile. Yolların kesiştiği gerçeği hiç mi hiç dikkatini çekmemiş.

Don Juan, yuvarlanan bir şeyin ardından giden bir kimseye öykünerek, yaşlı adamın devrilen sukabaklarının yokuş aşağı yuvarlanarak gitmiş olduğunu söyledi. Genç adam sukabaklarını görünce, o günkü rızkının çıktığını düşünmüş.

Yaşlı adama yardım ederek, ağır sukabaklarını taşımayı önermiş. Yaşlı adam ona dağlardaki evine gitmekte olduğunu söyleyince, delikanlı da, hiç olmazsa, yolun bir bölümünü onunla birlikte yürümek istemiş.

Yaşlı adam, dağ yolunu tutmuş giderlerken, pazardan aldığı yiyeceklerden bir bölümünü delikanlıya vermişmiş. Genç adam yiyecekleri iştahla gövdeye indirip de karnı doyunca, sukabaklarının ne denli ağır olduklarının farkına varmaya başlayarak onları sıkıca kavramış.

Don Juan gözlerini açıp şeytanca sırıtarak genç adamın, "Bu sukabaklarında ne var?" diye sormuş olduğunu söyledi. Yaşlı adam yanıt vermemiş, ama genç adama onun acılarını hafifletecek, ona dünyanın işlerine değgin ışık tutacak, bilgi verecek bir yoldaş, bir dost göstereceğini söylemiş.

Don Juan ellerini gösterişlice devindirerek yaşlı adamın ortaya, delikanlının tüm yaşamı boyunca görmediği güzellikte bir geyik çıkarmış olduğunu anlattı. Geyik öyle uysalmış ki, delikanlının yanına gelip çevresinde dolanmaya başlamış. Her yanı pırıl pırıl parlıyormuş geyiğin.

Gözleri kamaşan genç adamın dili tutulmuş da onun bir

"tinsel geyik" olduğunu anlayıvermiş. İşte o zaman yaşlı adam delikanlıya, o dostu ve onun bilgeliğini istediği takdirde su kabaklarını bırakıvermesinin yeterli olacağını söylemiş.

Don Juan'ın sırıtışında tutku yansıyordu; bunu işiten genç adamın açgözlülüğünün kamçılanmış olduğunu söyledi. Delikanlının sorusunu dile getirirken don Juan'ın gözleri ufalmış, şeytanlaşmıştı: "Senin bu dört koskoca sukabağında ne var?"

Don Juan, yaşlı adamın dingincesine, sukabaklarının içinde yiyecek şeyler bulunduğu yanıtını vermiş olduğunu söyledi: "pinole"[5] ve su. Sonra öyküyü anlatmasını keserek bir iki tur attı. Ne yaptığını anlayamamıştım. Ama herhalde öykünün bir parçasıydı bu. Attığı dairesel turlar, genç adamın karar vermek amacıyla kafa yorduğunu simgeliyor olmalıydı.

Don Juan genç adamın, elbet, kendine anlatılanlara inanmamış olduğunu söyledi. Delikanlı, bir büyücü olduğunu düşündüğü yaşlı adamın, sukabakları yerine bir "tinsel geyik" vermeyi önerdiğini, bu durumda sukabaklarının akıl almaz ölçüde güçlerle dolu olması gerektiğini hesaplamış.

Don Juan yüzünü gene buruşturdu; şeytanca sırıtarak, delikanlının sukabaklarını istemiş olduğunu söyledi. Öykünün bittiğini imleyen uzun bir suskunluk oldu. Don Juan sessizce duruyordu, ama ona bir soru sormamı beklediğine kuşkum yoktu. Ben de sordum.

"Sonra genç adama ne olmuş?"

"Almış sukabaklarını," diye keyifli bir gülümsemeyle yanıt verdi don Juan.

Uzun bir duraklama daha oldu. Ben güldüm. Bunun gerçek bir "Kızılderili öyküsü" olduğunu düşünmekteydim.

Don Juan bana gülümserken gözleri ışıldıyordu. Saf saf yüzüme baktı. Birden yumuşakça gülerek sordu, "Sukabaklarında ne vardı, bilmek istemiyor musun?"

"Elbet istiyorum. Ben öykü bitti sanmıştım."

Don Juan, gözlerinde haşarı ışıltılar, "Yoo, yoo," dedi. "Delikanlı sukabaklarını alıp ordan kaçmış; gitmiş ıssız bi yere açmış onları."

5 Mısır ununda yapılan bir aş

"Ne bulmuş içinde?" diye sordum.

Don Juan bana bir göz attı; zihnimden geçirdiğim tahminleri okuduğunu duyumsamaktaydım. Don Juan başını sallayarak kıkır kıkır güldü.

"Söyle hadi," diye asıldım. "Boş muymuş sukabakları?"

"Sadece yiyeceklerle su varmış onlarda," dedi. "Genç adam da öfkesinden, almış taşlara vura vura parçalamış sukabaklarını."

Bu tepkisinin pek doğal olduğunu söyledim—onun yerinde olan herkes aynı şeyi yapardı.

Don Juan yanıtında, genç adamın ne aradığını bilmeyen bir sersem olduğunu söyledi. "Erk" denilen şeyin ne olduğunu bilmediğinden, onu bulup bulmadığının farkına varamamış. Kendi kararlarının sorumluluğunu üstlenmemiş, bu yüzden, ettiği budalalık onu öfkelendirmişti. Bir şeyler kazanmak istemiş, hiçbir şey elde edememişti. Don Juan, ben de o genç adam gibi kendi isteklerimin tutsağı olursam, benim de onun gibi öfkeleneceğimi, pişmanlık duyacağımı ve kuşkusuz, yaşamımın geri kalan bölümünü yitirdiğim şey yüzünden başımı taşlara vurarak geçireceğimi söyledi.

Don Juan sonra yaşlı adamın davranışını açıkladı. Genç adama "tok bi midenin getireceği yürekliliği" verebilmek amacıyla onu zekice doyurmuş, delikanlı da sukabaklarının içinde yiyecek bulunca küplere binip, onları parçalamıştı.

"Şayet verdiği kararın bilincinde olsa ve sorumluluğunu üstlenseydi," dedi don Juan, "o takdirde yiyecekleri alır, öpüp başına koyardı. Ola ki, yiyeceklerin de erk olduğunu kavramış bile olabilirdi."

6
Bir Avcı Olmak

Cuma, 23 Haziran 1961

Oturur oturmaz don Juan'ı soru yağmuruna tuttum. Beni yanıtlamadı, üstelik sabırsızlanıp, eliyle sormamamı imledi. Oldukça düşünceli görünüyordu.

"Bitkileri öğrenmeye çalışmayı sürdürdüğün bunca zaman boyunca hiç değişmemiş olduğunu düşünmekteyim," dedi beni suçlarcasına.

Don Juan, benimsemem gerektiğini ileri sürdüğü tüm kişi-

lik değişimlerini yüksek sesle yeniden saymaya başladı. Ben de ona bu konuyu iyice düşündüğümü, önerdiklerini yerine getirmemin olanaksızlığını, zira hepsinin de bana ters düştüğünü söyledim. O da yanıt vererek, bu konuları sırf düşünmenin yetmeyeceğini, bana söylediği tüm o şeyleri laf olsun, diye anlatmadığını belirtti. Ben gene direttim, kişisel yaşamımı onun düşüncelerine uydurma konusunda pek fazla bir şey yapmadıysam da, bitkilerin kullanımı üzerinde bilgi edinmeyi gerçekten istediğimi söyledim.

Uzun, tedirgin edici bir sessizlikten sonra apaçık sordum: "Bana peyoteyi öğretir misin, don Juan?"

Don Juan, benim niyet etmemin tek başına yeterli olmadığını, peyoteyi—ilk kez olarak ona "Mescalito" demişti—öğrenmenin ciddi bir uğraş olduğunu anlattı. Başkaca söylenecek bir şey olmadığı ortadaydı.

Ne var ki, akşama doğru beni sınamaya başladı; çözümü için herhangi bir ipucu vermeksizin bana bir problem sundu: kapısının her zaman oturup konuştuğumuz tam önünde tekin bir yer, bir nokta, tam bir mutluluk duyabileceğim ve kendimi dipdiri hissedebileceğim bir noktanın bulunması. Gece boyunca, ben yerde yuvarlanarak o "nokta"yı bulmaya çalışırken, belirlenen bölgeleri tek düze koyu renkli zeminin iki kez renk değişimine uğradığını sezdim.

Bu problem beni yorgun düşürmüştü, renk değişimlerini sezdiğim yerlerden birinde uyuyakalmışım. Sabahleyin don Juan beni uyandırarak çok başarılı bir deneyim geçirdiğimi söyledi. Ben sadece o tekin noktayı bulmakla kalmamışım, üstelik onun karşıtı olan düşman ya da olumsuz noktayı, üstelik bu her ikisiyle ilgili renkleri de bulabilmişim.

Cumartesi, 24 Haziran 1961

Sabahleyin erkenden çöldeki çalılığa gittik. Yürürken, don Juan bana bir "kutlu" ya da "düşman" noktayı bulmanın, yeryüzünde dolaşan bir insan için önemli bir gereksinme olduğunu açıkladı. Ben sözü peyoteye getirmeye çalışıyordum, ama o bu

konuya değinmek istemediğini kesin bir dille belirtti. Bu konuyu kendisi açmadıkça, peyote sözcüğünü ağzıma bile almamam uyarısını yaptı.

Bitkilerin sıklaştığı bir yerde yüksekçe çalıların gölgesinde dinlenmek için oturduk. Çevremizdeki çöl çalılıkları henüz kurumamıştı; ılık bir gündü, sinekler beni tedirgin etmekteydi, ama don Juan hiç ses çıkarmadan duruyordu. Acaba sineklere aldırmıyor mu, diye baktığımda, onların don Juan'ın yüzüne hiç konmadıklarını gördüm.

Don Juan, "Bazen tez bi kutlu nokta bulunması gerekir," diye sürdürdü. "Ya da şöyle diyim, insanın dinlenmek amacıyla oturacağı yerin kötü bi yer olup olmadığını tez kestirmesi gerekir. Bi kezinde, dinlenmek için bi tepede oturmuştuk da, keyfin kaçmış, çok öfkelenmiştin. Senin düşmanındı o yer. Küçük bi karga seni uyarmıştı, anımsarsın."

Don Juan'ın önemle, artık o yöreye gitmemem gerektiğini söylediğini anımsadım. Gülmeme karşı çıktığı için ona kızdığımı da anımsamıştım.

"Senin üstünden geçen o karganın sırf benim anlayabileceğim bi yora olduğunu sanmıştın," dedi don Juan. "Kargaların seninle de dost oldukları aklının ucundan bile geçmezdi."

"Ne diyorsun sen, don Juan?"

"O karga bi yoraydı," diye sürdürdü don Juan. "Kargaları tanısaydın, o yerden öyle bi kaçardın ki!.. Ama her zaman insanı uyaracak bi karga bulunmaz; o yüzden, kamp kuracağın, dinleneceğin doğru yerleri kendi kendine bulmayı öğrenmelisin."

Uzun bir sessizlikten sonra don Juan birden bana dönerek, dinlenecek doğru bir yeri bulabilmem için yapmam gereken şeyin sadece gözlerimi şaşı etmek olduğunu söyledi. Pek bilmişçesine yüzüme bakıp, bir giz açarcasına, evinin önündeki sundurmada yuvarlanırken de zaten böyle yapmış, o iki noktayla renklerini de işte bu şekilde bulabilmiş olduğumu söyledi. Bu başarımın onu pek etkilemiş olduğunu da belirtti.

"Ne yaptığımı bilmiyordum ki ben," dedim.

"Gözlerini şaşı ettin sen," dedi don Juan bastıra bastıra. "Yöntemi bu, bu işin; sen anımsamıyorsan da kuşkusuz öyle

yapmışsındır."

Don Juan sonra, mükemmelleştirilmesinin yıllar aldığını, gözlerin aynı imgeyi ayrı ayrı görecek şekilde azar azar zorlanmasından ibaret olduğunu söylediği bu yöntemi betimledi. İmgenin değiştirilmemesi, dünyanın çift olarak algılanmasına bağlıymış; bu çift algılayış da, don Juan'a göre insana, gözlerinin normal olarak sezgileyemeyeceği, çevresindeki değişiklikleri görebilme yetisini bahşedermiş.

Don Juan bunu uygulamam için tatlı tatlı dayattı. Görmemde bozukluğa filan neden olmayacağını anlattı. Gözlerimi, yanlarından kısa bakışlarla dikerek başlamamı söyledi. Geniş çe bir çalılığı imleyerek, bana bunun nasıl yapılacağını gösterdi. Don Juan'ın gözlerini öyle inanılmaz bir ivmeyle çalılığa doğru dikip durmasını görerek yabansı bir duyguya kapılmıştım. Gözleri bana, dosdoğru bir noktaya bakamayan kimi hayvanların fıldır fıldır gözelerini anımsatıyordu.

Ben gözlerimi herhangi bir nesneye odaklamamaya çalışırken belki de bir saat kadar yürüdük. Sonra, don Juan bana her bir gözümle sezebildiğim imgeleri ayırmaya başlamamı söyledi. Bir saat daha geçmişti ki, dayanılmaz bir baş ağrısıyla durmak zorunda kaldım.

Don Juan, "Şimdi sen, kendi kendine, dinlenebileceğimiz uygun bi yeri bulabilecek misin, bakalım?" diye sordu.

"Uygun bir yer"i nasıl belirleyebileceğimi bilemiyordum. Don Juan, sabırlılıkla, bu kısa kısa bakışların, gözlerin olağandışı manzaraları görebilmesine yol açtığını açıkladı.

"Ne gibi, örneğin?" diye sordum.

"Tam bi manzara da sayılmaz bunlar," dedi don Juan. "Daha çok duyguya benzerler. Dinlenebileceğini duyumsadığın bi çalılığa, bi ağaca ya da bi kayaya baktığında, gözlerin sana o yerin en iyi dinlenme yeri olup olmadığını duyumsatır."

Ben gene ona bu duyguları betimlemesini söylediğimde de, karşılık filan veremedi ya da vermek istemedi. Bir yer seçerek alıştırma yapmamı söyledi, gözlerimin çalışıp çalışmadığını o zaman söyleyebileceğini belirtti.

Bir an geldi, ışığı yansıtan bir çakıl olduğunu sandığım bir imge yakaladım. Gözlerimi üzerinde odaklaştırdığım zaman

onu göremiyordum, ama bakışlarımı hızla o bölgede gezdirdiğimde belli belirsiz bir ışıldama sezebiliyordum. O yeri don Juan'a gösterdim. Çalıların seyreldiği gölgesiz bir açıklığın ortasında bir yerdi orası. Don Juan katılırcasına güldü, ardından bana o belli noktayı niçin seçtiğimi sordu. Ben de bir ışıltı gördüğümü söyledim.

"Gördüğün şey ırgalamıyor beni," dedi don Juan. "İstersen bi fil görmüş ol. Önemli olan, nasıl duyumsadığındır."

Hiçbir şey hissetmiyordum. Don Juan bana yabansı bir biçimde baktı, sonra beni ortaya oturtup birlikte dinlenebilmemizi istediğini, ancak ben kendi seçtiğim yeri sınarken kendisinin de başka bir yere oturacağını söyledi.

Ben orada otururken, o da on on beş metre kadar ötemde bana meraklı gözlerle bakmaktaydı. Birkaç dakika sonra don Juan yüksek sesle gülmeye başladı. Kahkahaları nedense beni sinirlendiriyordu. Asabım bozulmuştu. Benimle dalga geçtiğini düşünerek öfkelendim. Kendime, orada bulunuşumun nedenlerini sormaya başladım. Don Juan'la giriştiğim tüm bu çabalarımın gidişatında kesinlikle yanlış bir şeyler vardı. Kendimi onun ellerinde bir oyuncakmışım gibi duyumsamaktaydım.

Don Juan ansızın hızla bana doğru koşmaya başladı, beni kolumdan çekerek gövdemi üç dört metre kadar sürükledi. Bir yandan ayakta kalmama yardım ediyor, bir yandan da alnındaki terleri siliyordu. İşte o zaman, kendisini gücünün son sınırına dek zorlamış olduğunu görebildim. Don Juan sırtımı tıpışlayarak, yanlış bir yer seçmiş olduğumu, o yüzden olanca gücüyle beni ordan kurtarmaya çalıştığını, çünkü oturmakta olduğum o yerin tüm duygularımı yutmasına ramak kaldığını açıkladı. Güldüm. Don Juan'ın bana doğru öyle hızla koşması çok komikti. Gerçekten, bir delikanlı gibi koşmuştu bana doğru. Ayakları, kendisini can havliyle bana doğru fırlatabilmek amacıyla çölün o kızılımsı toprağını avuçlarcasına tepmişti sanki. Onu gülerken görmüştüm; sonra birkaç saniye içinde kolumu yakalayıp beni çekmeye başlamıştı.

Bir süre sonra don Juan, dinlenebileceğim uygun bir yeri aramayı sürdürmemi istedi. Epey yürüdükse de, hiçbir şey "duyumsadığım" filan olmadı. Şayet biraz daha gevşeyebilseydim

bir şeyler sezebilir ya da duyumsayabilirdim. Ne var, artık ona kızgınlık duymuyordum. Sonunda, don Juan birtakım kayalar gösterdi ve orada durduk.

Don Juan, "Tasalanma," dedi. "Gözlerin layıkıyla eğitilmesi epey zaman alır."

Yanıt vermedim. Hiç anlamadığım bir şey yüzünden tasalandığım filan yoktu. Gene de, don Juan'ı ziyaret etmeye başladığımdan bu yana, onun kötü, dediği yerlerde oturmamdan ötürü üç kez çok öfkelenmiş, hatta bayılacak derecede bunalmış olduğumu itiraf etmeliyim.

"Bu işin püf yanı gözlerinle duyumsayabilmendir," dedi don Juan. "Senin sorunun şu ki, sen ne duyumsayacağını bilmiyorsun. Ama zamanla, alıştırma yapa yapa öğreneceksin."

"Don Juan, ne hissetmem gerektiğini sen bana anlatsana."

"Olanaksız bi şey bu."

"Niçin?"

Ne duyumsayacağını hiçbi kimse anlatamaz ki sana. Isı değil ki. Işık değil ki, ya da gözümüzü kamaştıran bi şey, bi renk değil ki o. Bambaşka bi şey."

"Biraz açıklayamaz mısın?"

"Hayır. Yalnızca yöntemini anlatabilirim sana. İki imgeyi birbirinden ayırıp da her bi şeyi iki gördüğün zaman, dikkatini o iki imgenin arasındaki alana odaklamalısın. Dikkate değer ne değişiklik varsa, işte o alanda yer alacaktır."

"Ne tür değişiklikler, yani?"

"Yok bi önemi bunun. Önemli olan, duyumsadığın şeydir. Herkes başkadır bu işte. Sen bugün bi ışıltı görmüştün, ama bi anlamı yoktu onun, zira duygu eşliğinde olmadı bu. Nasıl bi duygu olduğunu sana ben anlatamam. Bunu kendin öğrenmek zorundasın sen."

Bir süre sessiz oturduk. Don Juan şapkasıyla yüzünü örtüp uyuyormuşçasına hareketsiz oturuyordu. Ben tüm dikkatimi notlarıma vermiştim. Ama don Juan'ın ani bir hareketi beni yerimden zıplattı.

"Sen avcılıktan anlıyorsun," dedi. "O halde onu öğren, yani avcılığı. Artık bitkilerden filan söz etmeyelim."

Don Juan bir an çenesini ileriye doğru uzattı, itiraf ederce-

sine, "Zaten öyle bi şey de yapmış değiliz ya, öyle di mi?" diyerek güldü.

Sonra akşama dek her yöne doğru yürüdük. Bu sırada don Juan boyuna bana çıngıraklıyılanlara ilişkin şaşılası bilgiler veriyor, yuvalarını nasıl yaptıklarını, nasıl devindiklerini, mevsimsel alışkanlıklarını, tuhaf davranışlarını anlatıyordu. Sonra, don Juan bütün bu anlattıklarını özetledi, konuşmasını büyücek bir yılanı yakalayıp öldürerek noktaladı; yılanın kafasını kesip, iç organlarını çıkardı, derisini yüzerek, etini ateşte kızarttı. Hareketleri öyle güzel ve ustalıklıydı ki, onu izlemeye doyamıyordum. Büyülenmişçesine onu dinliyor ve izliyordum. Konsantrasyonum son kerte yoğun olmalıydı ki, çevremdeki başkaca her şey yok olup gitmişti sanki.

Yılanın yenilmesi ise, sıradan işler dünyasına zor bir dönüş olmuştu. Yılan etinden bir parça çiğnemeye başladığımda içim bulandı. Ama eti çok lezzetliydi—benimkisi de yersiz bir bulantıydı. Midem benden bağımsız bir birimdi sanki. Yılan etini bir türlü yutamıyordum. Don Juan katıla katıla öyle gülerken kalp krizine uğrayacağından korktum.

Daha sonra kimi kayaların gölgesinde tembel tembel oturduk. Bir ara notlarım üzerinde çalışmaya başladım; çıngıraklıyılanlara ilişkin tuttuğum sayfalar dolusu notların çokluğu beni şaşırttı.

Don Juan ansızın, ağırbaşlı bir biçimde, "Avcı tinin geri döndü, bakıyorum. Yakayı ele verdin artık."

"Anlamadım. Ne diyorsun?"

Yakayı ele vermemle ilgili sözlerini açıklamasını istediysem de don Juan sadece gülerek aynı sözü yineledi.

"Nasıl ele vermişim yakayı," diye üsteledim.

"Avcılar avlarlar hep," dedi. "Ben de bi avcıyım da."

"Yani, geçimini avcılıkla mı kazanıyorsun?"

"Yaşamak için avlarım. Nerde olursam olayım, çıkarırım ekmeğimi kırdan, çölden."

Don Juan eliyle tüm çevreyi gösterdi.

"Bi avcı olmak, insanın pek çok şeyi bilmesi anlamına gelir," diye sürdürdü don Juan. "O insanın dünyayı farklı biçimlerde görebildiği anlamına gelir. Bi avcı olabilmesi için insanın

her bi şeyle yetkin bi uyum içinde olması gerek, yoksa anlamsız bi külfet olurdu avcılık. Örnek mi istersin? Bugün bi yılancığı yakaladık. Onun yaşamına böyle kesin ve ansızın son vermiş olduğum için özür diledim ondan; bi gün benim yaşamıma da aynı biçimde kesin ve ansızın son verileceğini bildiğimden yaptım bu yaptığımı. Yani, neticede, bizim yılandan yok bi farkımız. Onlardan biri aşımız oldu bugün."

"Ben ava çıktığım zamanlar hiç böyle bir dengeyi aklıma getirmiş değilim," dedim.

"Öyle deme. Sen hayvanları öldürmekle kalmadın ki sırf. Sen de ailen de yediniz o avları."

Bu söylediklerini, eskiden benim yaşadığım yerlerde bulunmuş birinin edasıyla söylemekteydi. Dedikleri, elbet, doğruydu. Avladığım şeyleri ailecek yediğimiz zamanlar olmuştu.

Bir anlık bir duraksamadan sonra, sordum, "Sen nasıl bildin ki bunu?"

"Kimi şeyleri bilirim işte ben böyle," dedi. "Ama nasıl bildiğimi sana anlatamam."

Ben de ona, teyzelerimin ve dayılarımın pek bilmişçesine avladığım tüm kuşlara "sülün" dediklerini anlattım.

Don Juan, onların bir serçeye de "küçük bi sülün" demiş olabileceklerini tahmin edebildiğini söyleyerek, o kuşları yerken nasıl çiğnemiş olabileceklerinin komik bir taklidini yaptı. Çenesinin abartmalı hareketleri bende, etiyle kemiğiyle tüm bir kuşu yiyormuş izlenimini yaratıyordu.

Don Juan yüzüme bakarak, "Sende avcılık yeteneği var bence," dedi. "Biz yanlış kapı çalmaktayız belki de. Ola ki bi avcı olmak için yaşam biçimini değiştirmeyi göze alabilirsin sen."

Don Juan, benim için bu dünyada iyi ve kötü noktaların var olduğunu, birazcık çaba göstermemle onları bulgulayabildiğimi anımsatarak, bu noktalara ilişkin belli renkleri de ayırt edebilecek durıma geldiğimi söyledi.

"Bunlar, sende avcılık yeteneğinin varlığını gösteriyor," açıklamasını yaptı. "Her çaba gösteren kimse o noktalarda onların renklerini aynı anda bulamıyor."

Bir avcı olmak düşüncesi güzeldi, romantikti, ama benim

için bir saçmalıktan ibaretti, zira avcı olmak gelmiyordu ki içimden. Bu yakınmamı şöyle yanıtladı don Juan: "Avcı olman için yanıp tutuşman, acılığı sevmen gerekmez. Senin doğal bi yeteneğin var avcılığa. En iyi avcılar, sevmez zaten avcılığı; bu işi iyi yaparlar, hepsi o kadar."

Don Juan'ın, tartışma konusu ne olursa olsun, zeytinyağı gibi üste çıkacağını kestiriyordum, ama o bu konuda konuşmak istemediğini belirtti.

"Sana avcılara değgin anlattıklarım gibi," dedi. "Konuşmayı pek sevmem ben. Ama yeteneğim var, bu işi iyi yapıyorum, hepsi o kadar."

Onun bu zihinsel çevikliği gerçekten tuhaldi.

"Avcıların son kerte sıkı kişiler olmaları gerek," diye sürdürdü Don Juan. "Pek azdır bi avcının şansa bıraktığı şeyler. Ta baştan beri farklı bi biçimde yaşamayı öğrenmen gerektiğini söyleyip duruyorum. Başaramadın henüz. Tutunabileceğin bi şey yoktu hiç. Ama şimdi durum farklı. O eski avcı tinini geri getirdim artık, onun sayesinde değişirsin belki de."

Bir avcı olmak istemediğimi söyleyerek karşı çıktım. Ondan başlangıçta sadece tıbbi bitkileri anlatmasını istediğimi, ancak onun beni bu ilk amacımdan çok uzaklara saptırdığını, bu yüzden artık bitkilerle ilgili herhangi bir şey öğrenmeyi gerçekten isteyip istemediğimi bile bilemez bir hale geldiğimi ona söyledim.

"İyi," dedi don Juan. "Çok iyi. Ne istediğine değgin kesin bir fikrin yoksa, daha alçakgönüllü olabilirsin sen."

"Şöyle yani. Senin amaçların açısından bitkileri öğrenmekle avcılığı öğrenmek arasında gerçekten bi fark yoktur. Sen kendin anlatmıştın bana. Herhangi bi kimsenin sana söyleyebileceği her şeyle ilgilenirmişsin hani. Öyle değil mi?"

Ben bunu ona insanbilimin amacını tanımlamaya çalışırken, ondan, bana bilgi sağlamasını isterken söylemiştim.

Don Juan, duruma hâkim olduğundan pek emin, kıkırdadı.

Düşüncelerimi okşuyormuşçasına, "Bi avcıyım ben," dedi. "Pek azdır benim şansa bıraktığım şey. Belki de sana avcı olmayı öğrenişimi açıklamam gerek. Ben hep bu biçimde yaşıyor değildim. Yaşamımın bi noktasında değişmek zorunda kal-

dım. Şimdi de sana göstermek istiyorum. Sana kılavuzluk edeceğim. Ne dediğimi bilmekteyim ben; bütün bunları bana birisi öğretmişti. Onları kendi kendime bulmuş değilim."

"Yani bir öğretmenin mi vardı, don Juan?"

Don Juan, "Diyelim ki, şimdi benim sana öğretmek istediğim gibi, birisi avcılığı bana öğretmişti," diyerek hızla konuyu değiştirdi.

"Kanımca bi zamanlar avcılık bi insanın gerçekleştirebileceği en ulu eylemlerden biriydi," dedi. "Avcıların hepsi de güçlü insanlardı. Zaten, o zamanlar yaşamın zorluklarına göğüs gerebilmesi için güçlü olması şarttı bi avcının."

Birden meraklanmıştım. Acaba İspanyol İstilası'ndan önceki bir zamandan mı söz etmekteydi? Sordum.

"Hangi zamandan söz ediyorsun, don Juan?"

"Bi zamanlar."

"Ne zaman yani? 'Bi zamanlar' ne demek?"

"Yani, bi zamanlar, ya da belki de şimdi yani, bugün. Etmez ki bi fark. Bi zamanlar herkes bi avcının en iyi bi adam olduğunu bilirdi. Şimdi herkes bilmiyor bunu, ama bilen yeterince insan var. Ben biliyorum, bi gün sen de bileceksin. Ya! Anladın mı?"

"Yaqui Kızılderililerinin avcılara bakışları da öyle midir? Benim merak ettiğim şey, bu."

"Bi kural değil bu."

"Ya Pima Kızılderililerinin?"

"Hepsinin değil. Ama kimilerinin."

Bunlara komşu birkaç Kızılderili boyunun adlarını saydım. Avcılığın belirli birtakım boylar arasındaki ortak bir inanç, bir uygulama olduğuna değgin bir açıklama bekliyordum ondan. Ama dolaysız bir yanıt vermekten kaçındığı için konuyu değiştirdim.

"Bütün bunları benim için niye yapmaktasın, don Juan?" diye sordum.

Don Juan şapkasını çıkarıp, şaşkınlıkla şakaklarını kaşımaya başladı.

Yumuşak bir sesle, "Senin hatırın için," dedi. Başkaları da benzer biçimde senin hatırın için bi şeyler yapmışlardır sana, bi

gün sen kendin aynı biçimde bi başkasının gönlünü alırsın. Diyelim ki şimdi benim sıram. Bi gün, şayet saygın bi avcı olmak istiyorsam, yaşamımın biçimini değiştirmem gerektiğini kavradım. Sürekli sızlanan, yakınan bi insandım. Kendimi aldatılmış hissetmemin haklı nedenleri vardı. Ben bi Kızılderiliyim, Kızılderililer de köpek muamelesi görürler. Bunu değiştirmek için yapabileceğim bi şey yoktu, kederimle baş başa kalmaktan başka. Ama talihim varmış ki birisi çıkıp bana avcılığı öğretti. O zaman, yaşayış biçiminin yaşanmaya değmediğini kavradım... Ben de değiştirdim onu."

"Ama ben kendi yaşamımdan memnunum, don Juan. Ne diye değiştireyim ki onu?"

Don Juan bir Meksika ezgisi söylemeye başladı, önce son derte yumuşak bir sesle, sonra da mırıldanarak. Ezginin tartımına uyarak, başını bir aşağıya bir yukarıya doğru devindiriyordu.

Sesini tizleştirip, "Senle ben," diye sordu don Juan, "birbirimizin eşiti miyiz dersin?"

Böyle bir soru beklemiyordum doğrusu. Sözcükleri gerçekten bağırarak söylemiş gibi kulaklarımda tuhaf bir uğultu hissettim—oysa bağırmamıştı, ama kulaklarımda yankılar bırakan metalik bir titrem vardı sesinde.

Sol elimin serçeparmağıyla sol kulağımın içini kaşıdım. Kulaklarım hep kaşındığından, sağ ya da sol elimin serçeparmağıyla içlerini tartımlı bir sinirlilikle ovmayı alışkanlık haline getirmiştim. Daha doğrusu, tüm kolumu sallayarak yaptığım bir hareketti bu.

Don Juan bu yaptığıma şaşırmışçasına bakmaktaydı.

"De bakalım... biz eşit miyiz sence?" diye sordu.

"Elbet eşitiz, don Juan, " dedim.

Kuşkusuz, sözde alçakgönüllülük pozlarındaydım. Zaman zaman ona karşı karmaşık duygular içinde kalmakta idiysem de, onu kendime çok yakın hissediyordum. ama ta içimde bir yerde, asla seslendirmeyecek olsam da, üniversiteli bir öğrenci olarak benim Batı uygarlığının kültürlü bir insanı olarak bir Kazılderiliden çok daha üstün olduğum inancı vardı.

"Yoo," dedi don Juan dinginlikle, "eşit değiliz biz."

"Haydi canım, elbet de eşittiz," diye karşı çıktım.

Don Juan yumuşak bir sesle, "Yoo," dedi. "Eşit filan değiliz. Ben bi avcı ve bi savaşçıyım, sense bir pezevenksin."

Ağzım açık kalakaldım. Don Juan'ın bunu söylemiş olabileceğine inanamıyordum. Not defterimi bırakıp, donmuşçasına onun yüzüne baktım, üstelik çok öfkelenmiştim de.

Don Juan dingin, telaşsız gözlerle bana bakmaktaydı. Gözlerimi onun bakışlarından kaçırdım. Sonra o konuşmaya başladı. Sözcüklerini açık açık telaffuz ediyordu. Sözcükleri ağzından düzgün ve ölümcül bir akışla dökülüyordu. Bir başka kimseye pezevenklik ettiğimi söyledi. Benim savaşım kendi savaşım değil de bilmediğim birtakım insanların savaşıymış. Bitkileri ya da avcılığı ya da herhangi bir şeyi öğrenmeyi istediğim yokmuş. Oysa onun dakik eylemler ve duygular âlemi, benim, "yaşamım" adını verdiğim yanılgılarla dolu ahmaklıktan sonsuz kertede daha etkiliymiş.

Konuşmasını bitirdiğinde kaskatı kesilmiştim. Konuşmasında saldırganlık ya da kendini beğenmişlik yoktu, engin bir dinginlik ve güçlülük vardı. Artık ona karşı öfke bile duyamıyordum.

Sessiz oturuyordu. Çok sıkıldığımdan, aklıma söyleyebilecek bir söz gelmiyordu. Sessizliği o bozsun, diye bekledim. Saatler geçti. Don Juan giderek hareketsizleşti, ta ki bedeni yabansı, handıysa ürkütücü bir kımıldamazlığa ulaşana dek; zifiri karanlık basınca da kayaların siyahlığına karışmış gibiydi. Ondaki bu harketsizlik durumu öylesine tamdı ki, varoluşunu artık yitirdiğini düşünmeye başladım.

Sonunda onun orada, o Allahın dağında, o kayalıkların ortasında, hareket etmeksizin kalabildiğini ve gerektiğinde sonsuza dek kalabileceğini anladığım zaman vakit gece yarısını bulmuştu. Onun dakik eylemler, duygular ve kararlar âlemi gerçekten çok daha üstündü.

Don Juan'ın koluna hafifçe dokundum—gözlerimden yaşlar boşanıverdi.

7
Ulaşılamaz Olmak

Perşembe, 29 Haziran 1961

Don Juan, neredeyse bir haftadır her gün yaptığı gibi, av hayvanlarının davranışlarına ilişkin ince ayrıntılar üzerindeki bilgisiyle beni gene büyüledi. Önce açıklama yapıyor, ardından "bıldırcınların marifetleri" dediği şeylere karşı geliştirilmiş birtakım avcılık taktikleri üzerinde uygulamalara geçiyordu. Anlattığı şeyler beni öylesine çekmişti ki bütün bir günün akıp gittiğinin farkına bile varmamıştım. Öğleyin yemek yemeyi bile

unutmuştum. Don Juan benim bir öğünü atlamış olmamın pek alışılmadık bir şey olduğuna ilişkin şakalar yapıp durdu.

Günün bitiminde, kurma ve çalıştırma düzenini bana da öğrettiği dahiyane bir kapanla beş bıldırcın yakalamıştı.

Don Juan, "ikisi yeter bize, " diyerek üçünü serbest bıraktı.

Sonra da bıldırcınların ateşte nasıl pişirileceğini öğretti. Ben dedemin eskiden yaptığı gibi çalılarla bir ızgara çukuru açmak, taze dal ve yapraklarla döşeyip sonra da toprakla sıvamak istediysem de, don Juan dalları incitmememiz gerektiğini, zaten bıldırcınlara acı çektirmiş olduğumuzu söyleyerek beni önledi.

Yemek bitince amaçsızca kayalık bir bölgeye doğru yürüyüşe geçtik. Bir tepenin yamacındaki bir kumtaşına oturduk; ben şaka yollu, pişirme işini bana bırakmış olsaydı, bıldırcınların beşini de pişirmiş olacağımı, üstelik benim yapacağım ızgaranın onunkinden çok daha lezzetli olacağını söyledim.

"Kuşkusuz öyledir," dedi don Juan. "Ne ki, o dediklerini yapsaydın, buradan sağ salim çıkmamız mümkün olmazdı."

"Ne demek istiyorsun?" diye sordum. "Bizi önleyecek bir şey var mı?"

"O dallar, bıldırcın, çevredeki her şey bizi önleyebilirdi."

"Ne vakit ciddisin, ne vakit değilsin, hiç anlayamıyorum," dedim.

Don Juan sabırsızlık taklidi yaparak dudaklarını şapırdattı.

"Senin," dedi, "ciddi konuşmanın ne olduğuna değgin acayip bi görüşün var. Benim sık sık gülmem, gülmeyi sevmemden, ama söylediğim her bi şey, sen anlamasan bile son kerte ciddi. Dünya ne diye senin düşündüğün gibi olmalıymış ille de? Kim vermiş sana öyle düşünme yetkisini?"

"Dünyanın başka türlü olduğunun yok ki kanıtı," dedim.

Hava kararıyordu. Don Juan'ın evine gitme zamanı geldi mi, diye geçiriyordum, ama onun pek acele ettiği yoktu, ben de halimden memnundum.

Rüzgâr üşütüyordu. Don Juan birden ayağa kalktı, bana tepeye tırmanmamız, orada çalıların seyreldiği bir açıklıkta durmamız gerektiğini anlattı.

"Korkmayasın," dedi. "Yanında ben varım, seni kötülüklerden korurum."

Tasalanarak, "Ne kötülüğü?" diye sordum.

Sinsice sözleriyle beni katıksız sevinçten katıksız korkuya gark etmede onun üstüne yoktu.

"Günün bu saatinde epey yabansılaşır dünya, dedi. "Onu anlatıyorum. Ne görürsen gör, ama sakın korkma.

"Ne göreceğim ki?"

Don Juan, ta uzaklara, güneye doğru bakarak, "Henüz bilmiyorum," dedi.

Pek tasalı görünmüyordu. Ben de o yöne doğru bakmaya koyuldum.

Don Juan ansızın canlanarak sol eliyle çöldeki çalılıklar arasında koyu bir bölgeyi imledi. Birdenbire görünüveren bir şeyi beklermişcesine, "İşte orada," dedi.

"Nedir o?" diye sordum.

"İşte orada," diye yineledi. "Bak! Bak!"

Hiçbir şey göremiyordum. Sadece çalılıklar.

Don Juan, sesi son kerte ivecen, "Şimdi buraya vardı," dedi. "İşte burada."

Tam o sırada aniden esen bir yel yüzüme çarparak gözlerimde yanına yaptı. Gözlerimi o bölgeye çevirdim. Hiç de olağandışı bir şey yoktu.

"Bir şey göremiyorum," dedim.

Don Juan, "Sadece duyumsadın," diye yanıt verdi. "Tam şimdi. Gözlerine girerek görmeni engelledi."

"O da ne demek oluyor?"

"Seni bu tepeye bile bile getirdim," dedi. Burda pek görünürdeyiz, bi şey de bize doğru gelmekte."

"Ne? Rüzgâr mı?"

Don Juan sertçe, "Sadece rüzgâr değil," dedi. "Sana rüzgârmış gibi görünebilir, çünkü senin tek bildiğin şey, rüzgâr."

Gözlerimi zorlayarak çöldeki çalılıklara baktım. Don Juan bir an, sessizce yanımda durdu, sonra yakındaki bir çalılıktan kalınca dallar koparmaya başladı; sekiz dal topladıktan sonra onları demet halinde bağladı. Bana da aynı şeyi yapmamı ve onları kestiğimizden dolayı bitkilerden yüksek sesle özür dile-

memi buyurdu.

İki demet dalımız olunca beni yanında dallarla birlikte tepeye koşturup iki iri kaya arasında sırtüstü yatırdı. Akıl almaz bir hızla benim bağladığım demetteki dallarla tüm bedenimi örttü, sonra kendisini de aynı şekilde örtüp yaprakların arasından fısıldayarak rüzgâr dediğimiz şeyin biz görünmez haldeyken nasıl çekip gideceğine bakmamı söyledi.

Bir an geldi, şaşırtıcı bir şekilde, rüzgârın esişi gerçekten de don Juan'ın söylediği gibi durdu. Bunlar öyle azar azar olmuştu ki, bile bile bekliyor olmasaydım bu değişimin farkına varmayabilirdim. Rüzgâr bir süre yaprakları hışırdatarak yüzüme doğru esti, ardından çevremizdeki her şey sessizliğe gömüldü.

Fısıldayarak don Juan'a rüzgârın durduğunu söyledim, o da fısıldayarak ses çıkarmamamı ve kımıldamamamı buyurdu, zira benim rüzgâr, dediğim şey aslında rüzgâr değilmiş de kendi istenci olan, bizi tanıyabilen bir şeymiş.

Sinirlenerek güldüm.

Don Juan sesini kısarak dikkatimi çevremizdeki sessizliğe çekti, sonra fısıldayarak, ayağa kalkacağını, benim de dalları sol elimle sevecence yana doğru çekip onu izlemem gerektiğini söyledi.

İkimiz aynı anda kalktık. Don Juan bir an güneye, uzaklara doğru baktı, sonra birden batıya doğru döndü.

Güneybatı doğrultusunda bir bölgeyi imleyerek, "Sinsilik bu. Düpedüz şeytanlık," diye söylendi.

"Bak! Bak!" diye seslendi.

Elimden geldiğince tüm dikkatimle bakmaya başladım. Sözünü ettiği şey her neyse onu görmek istiyordum, ama hiçbir şey yoktu ortada. Ya da daha önce görmediğim bir şey göremiyordum, sadece hafif bir yelin salladığı çalılıklar, fundalıklar—dalgalanıyorlardı.

Don Juan, "İşte geldi," dedi.

Tam o anda havanın yüzüme çarptığını hissettim. Sanki rüzgâr, biz ayağa kalktıktan sonra yeniden esmeye başlamıştı. İnanamıyordum; bunun mantıksal bir açıklaması olaması gerekiyordu.

Don Juan hafifçe kıkırdayarak, bunun nedenini aramamın zihnimi boşu boşuna yormaktan başka bir işe yaramayacağını söyledi.

"Haydi gene dal toplayalım," dedi. "Zavallı bitkilere yapmak istemezdim bunu, ama seni durdurmamız gerek."

Don Juan daha önce kendimizi örtmüş olduğumuz dalları toplayarak üzerlerine küçük taşlar ve toprak yığdı. Sonra, daha önce yaptığımız hareketleri yineleyerek, her birimiz sekizer yeni dal kopardık. Bu arada rüzgâr aralıksız esmekteydi. Kulaklarımın çevresindeki saçlarımı karıştırdığını hissedebiliyordum. Beni örttükten sonra, don Juan gene fısıldayarak en ufak bir ses çıkarmamamı ve kımıldamamamı anımsattı. Dalları çabucak üzerime yerleştirdikten sonra kendisi de yatıp üzerini örttü.

Yirmi dakika kadar o durumda kaldık, o süre boyunca inanılmaz bir olaya tanık oldum; sürekli ve şiddetli esen rüzgâr değişerek hafif, titrek bir esintiye dönüşmüştü.

Soluğumu tutarak don Juan'ın işaretini bekledim. Bir an geldi, don Juan dalları usulca bir yana itti. Ben de öyle yaptım, sonra birlikte kalktık. Bulunduğumuz tepe çok sessizdi. Çevremizdeki çalılıkların yapraklarında belli belirsiz bir titreme seziliyordu sadece. Don Juan'ın gözleri, bakmakta olduğu güneyimize düşen çalılıktaki bir bölgeye çakılmış gibiydi.

Yüksek sesle ünledi, "İşte," dedi "gene başlıyor!"

İrkilivermiş, nerdeyse dengemi yitirmiştim. Don Juan yüksek, sevecen bir sesle, bakmamı buyurdu.

"Ne görmemi istiyorsun?" diye sordum çaresizlikle.

Don Juan, yel ya da her neyse, onun çalılıkların epey üzerindeki bir bulut ya da sarmal bir şeyler olduğunu, fırıldak gibi döne döne bulunduğumuz tepeye doğru yaklaştığını söyledi.

Uzaktaki çalılıklarda bir dalgalanma dikkatimi çekti.

Don Juan kulağıma eğilip, "İşte geliyor," dedi. "Bak nasıl da arıyor bizi."

Tam o anda aniden esen gene deminki gibi şiddetli, sürekli bir rüzgâr, yüzüme çarpıverdi. Ancak bu kez tepkim farklı oldu. Dehşete kapılmıştım. Don Juan'ın gösterdiği şeyi görmemiştim, ama çalıları yalayan tekinsiz bir dalgalanma görmüş-

tüm. Korkuya kapılmak istemediğimden, mantıklı bir açıklama aramaya başladım. Kendi kendime, o bölgede sürekli hava akımları olabileceğini, don Juan'ın da, tüm bu yöreyi avucunun içi gibi bildiğinden, bunun bilincinde olmakla kalmayıp esintilerin meydana geldiği zamanları da dakik olarak tahmin edebileceğini söyledim. Demek ki don Juan sadece yere yatıyor, sayarak rüzgârın dinmesini bekliyordu; ayağa gene kalkması da rüzgârın yeniden esişini beklemek için olmalıydı.

Don Juan'ın sesi beni düşüncelerimden uzaklaştırdı. Gitme zamanının geldiğini söylüyordu. Ben oyalanıyordum; rüzgârın iyice dinmesini beklemek istiyordum.

"Don Juan, ben bir şey göremedim," dedim.

"Ama olağandışı bir şeyler sezdin."

"Ne görmüş olmam gerektiğini söylesene bana."

"Söylemiştim ya," dedi don Juan. "Rüzgârın içinde saklanan, fırıldak gibi dönen bir sarmal, bi bulut, bi duman ya da bi yüze benzediğini."

Don Juan bunları söylerken elleriyle de yatay, dikey hareketler yapıyordu.

"Belirli bi doğrultuda ilerler," diye sürdürdü. "Ya yuvarlanıyormuşçasına ya da döne döne ilerler. Bi avcının doğru biçimde hareket edebilmesi için, bütün bunları bilmesi gerek."

Şaka yollu onu taklit etmek istedim, ama kendini anlattığı şeylere öylesine vermişti ki, buna cesaret edemedim. Sonra bir süre bana baktı, ama gözlerimi ondan kaçırdım.

"Dünyanın senin sandığın gibi olduğuna inanmak budalalıktır," dedi. "Dünya giz dolu bi yerdir. Özellikle alacakaranlıkta."

Don Juan çenesinin bir hareketiyle rüzgârı imledi.

"Bizim peşimizden gelebilir bu," dedi. "Bizi bitkin düşürebilir, hatta öldürebilir de."

"Bu rüzgâr mı?"

"Günün bu saatinde, alacakaranlıkta, rüzgâr olmaz. Bu saatte yalnız erk olur."

Tepedeki düzlükte bir saat kadar oturduk. Rüzgâr şiddetliydi, sürekli esmekteydi.

Cuma, 30 Haziran 1961

Akşama doğru, yemekten sonra, don Juan'la kapısının önüne gittik. Ben kendi "noktamda" oturdum ve notlarım üzerinde çalışmaya koyuldum. "Rüzgâr" yüzünden bütün gün evden ayrılamamıştık. Don Juan rüzgârı bile bile tedirgin ettiğimizi, onu hafife almanın doğru olmadığını söyledi. Hatta uyurken bile üzerim dallarla örtülüydü.

Ansızın çıkan bir esinti don Juan'ın inanılmaz bir sıçrayışla yerinden kalkmasına neden oldu.

"Kahretsin," dedi. "Seni arıyor rüzgâr."

"Vazgeç, don Juan," dedim gülerek. "Bunlara inanmamı bekleme benden."

Niyetim inatçılık yapmak değildi, ben sadece rüzgârın kendi istenci olduğu ve beni aradığı, ya da tepenin üzerindeyken bizim yerimizi bulup üstümüze çullanmış olduğu fikrine katılmayı imkânsız bulmaktaydım. Öyle "istençli bir rüzgâr" fikrini bu dünyayı açıklamanın basit bir yolu olduğunu düşündüğümü söyledim.

Don Juan meydan okurcasına, "O halde nedir rüzgâr?" diye sordu.

Sabırlı olmaya çalışarak, ona, sıcak ve soğuk hava kütlelerinin farklı basınçlara neden olduğunu, basıncın da hava kütlelerinin dikey ve yatay doğrultularda hareket etmelerine yol açtığını açıkladım. Meteorolojiye ilişkin temel ayrıntıları izah etmem epey uzun sürmüştü.

"Yani, bu rüzgâr sırf sıcak ve soğuk havadan mı ibaret?" diye sordu don Juan, zihni karışmışcasına.

Zaferimin tadını çıkararak, dingin, "Ne yazık ki öyle," dedim.

Don Juan afallamış gibiydi. ama sonra bana bakarak yırtınırcasına gülmeye koyuldu.

Acı acı gülerek, "Yani senin düşüncelerin son söz olmakta, öyle mi?" dedi. "Son sözü söylemiş oluyorsun aklınca, değil mi? Bi avcıya göre senin düşüncelerin saçmalığın dik âlâsı. Basınç ha? İster bi olsun basınç, ister iki, ister on; sen de bu bozkırda yaşamış olsaydın, alacakaranlıkta yelin erke dönüştü-

ğünü bilirdin. Şayet, bi avcı olsaydın, sen de bunu bilir, ona göre davranırdın."

"Nasıl davranırmış bir avcı, yani?"

"Alacakaranlığı kullanırdı bi avcı, yeldeki erki kullanırdı."

"Nasıl?"

"Bi avcı, elinden geldiğince, kendisini örterek alacakaranlık geçene dek, ve erk onun korunmasını mühürleyene dek o erkten saklanmaya çalışırdı."

Don Juan ellerini, bir şeyi örtercesine devindirdi.

"Onun korunması işte böyle bi..."

Don Juan, en uygun sözcüğü ararcasına bir an duraksadı; ben atılarak, "Koza," dedim.

"Hah," dedi don Juan, "erkin koruması bi koza gibi sarar seni. Bi avcı bozkırda öyle kalır da ne bi puma, ne bi Amerikan çakalı ne de zehirli bi böcek tedirgin edemez onu. Bi dağaslanı gelir, o avcının burnunu koklayıp durur, avcı devinmediği takdirde çeker gider o dağaslanı. İnan ki böyledir bu.

"Ama öte yandan, avcı görülmek isterse, alacakaranlık basarken tepenin üzerinde dikilir ayakta, o zaman erk musallat olur ona, gece boyunca arar onu. O yüzden ya, şayet bi avcı geceleyin bi yere gitmek istese ya da uyanık kalması gerektiğinde, kendisini rüzgâra açık kılar.

"Büyük avcıların gizi burdadır işte. İstediği anda açık, istediği anda kapalı tutmak kendisini."

Kafam iyice karışmıştı, özetlemesini istedim ne demek istediğini. Don Juan son kerte sabırlı, alacakaranlığı da, rüzgârı da kendi çıkarına nasıl kullandığını, bunun kendisini açık ya da kapalı kılmak arasındaki farkı vurgulamada can alıcı önemi olduğunu açıkladı.

"Ölçünmeli olarak kendini açık ya da kapalı kılmayı öğrenmelisin," dedi. "Şimdi senin yaşamının akışına bak, ister istemez kendini açık kılmaktasın sen, her zaman."

Karşı çıktım. Kanımca benim yaşam biçimim giderek daha da gizlemekteydi kişiliğimi. Don Juan, ne demek istediğini anlamadığımı, kendimi kapalı kılmanın saklanmak ya da kendimi gizlemek anlamına gelmediğini, ulaşılamaz olmak anlamına geldiğini söyledi.

Son kerte sabırlı, sürdürdü konuşmasını, "Ya da şöyle söyleyim: Herkes senin saklandığını biliyorsa, farketmez ki saklanmış olman.

"Şu anda senin sorunlarının kökeni işte bu. Sen saklandığın zaman, herkes senin saklandığını biliyor, saklanmadığın zaman da, herkesin seni dürtüklemesine anık kılıyorsun kendini."

Kendimi baskı altında hissederek apar topar savunuya geçtim.

Don Juan alaycı bir sesle, "Bırak kendini açıklamayı," dedi. "Gerek yok ki buna. Alığın tekiyiz biz, hepimiz, sen de farklı olamazsın. Bi zamanlar ben de, senin gibi, hep açık verir dururdum, ta ki, belki ağlamak dışında, yapacak bi şeyin kalmayana dek. O zaman ben de ağlardım, senin gibi."

Don Juan bir an beni tartarcasına baktı, yüksek sesle içini çekti.

"Ama ben senden daha gençtim," diye sürdürdü, "ancak bi gün burama geldi de, değiştim. Diyelim ki bi gün, bi avcı olmaktayken, açık ya da kapalı olmanın gizini öğrendim."

Ne dediğini anladığımı söyleyemeyeceğimi anlattım ona. Bütün bu açık ya da anık olma sözcüklerinin ne anlama geldiğini gerçekten anlayabilmiş değildim. Don Juan, İspanyolcadaki "ponerse al alcance" ve "ponerse en el medio del camino", yani, kendini ulaşılır kılmak ya da kendini işlek bir yolun ortasına çıkarmak deyimlerini kullanmıştı.

Don Juan, " Kendini uzaklaştırmalısın," diye açıkladı. "Kendini işlek bi caddenin ortasında bırakmamalısın. Senin tüm varlığın orada, o yüzden saklanmanın bi yararı olmaz; sen kendini saklanmış sanırsın sırf. Bi yolun ortasında olmak demek, gelip geçen herkesin senin gelişlerini, gidişlerini görmesi demektir."

Bu benzetmesi ilginçti, ama karanlıkta kalan yanları da yok değildi.

"Söylediklerin bilmece gibi," dedim.

Don Juan gözlerini bana dikerek uzun uzun baktı, sonra bir ezgi mırıldanmaya başladı. Sırtımı doğrultup dikkatle dinledim. Don Juan'ın bir Meksika türküsünü mırıldanmasının be-

ni hırpalamaya başlayacağı anlamına geldiğini öğrenmiştim.

Don Juan gülümseyerek, "Hey," dedi ve merakla beni süzdü. "Senin o sarışın dostundan ne haber? Hani bi zamanlar abayı yakmış olduğun kız."

Ona, aklı karışmış bir ahmak gibi bakmış olmalıyım. Don Juan keyifli keyifli güldü. Ne diyeceğimi bilemiyordum.

Don Juan, "Ondan söz etmiştin bana hani," dedi beni rahatlatırcasına.

Ama ben ona, bırakın sarışın bir kızdan bahsetmeyi, hiçbir kimseye ilişkin bir şey anlattığımı hatırlamıyordum.

"Ben sana öyle bir şey söylemiş değilim," dedim.

Don Juan tartışmayı noktalarcasına, "Pekâlâ da söyledin," dedi.

Ben karşı çıkmak istedim, ama don Juan o kızı bilmesinin bir önemi olmadığını, önemli olan şeyin onu sevmiş olmam olduğunu söyleyerek beni önledi.

İçimde ona karşı bir öfkenin kabarmakta olduğunu hissettim.

Don Juan alaylı bir sesle, "Sakın ha!" diye uyardı. "Artık kendini beğenmişlik duygularından arınmanın zamanı geldi çattı.

"Bi zamanlar bi kadının vardı senin, çok sevdiğin bi kadın, sonra bi gün onu yitiriverdin sen."

Ben o kadından don Juan'a hiç bahsetmiş miydim, diye düşünmeye başladım. Aramızda öyle bir konuşma geçmediği sonucuna vardım. Ama bahsetmiş de olabilirdim. Arabamla gezdiğimiz zamanlar durmaksızın konuşur, her konudan dem vururduk. Ben o görüştüklerimizin hepsini hatırlayamıyordum, zira araba sürerken not tutamıyordum. Bunları düşünmek biraz yatıştırmıştı beni. Don Juan'a haklı olduğunu söyledim. Yaşamımda çok önemli bir yeri olan sarışın bir kadın vardı.

Don Juan, "Niçin birlikte değilsiniz," diye sordu.

"Çekip gitti."

"Niçin?"

"Birçok nedeni var."

"Bi çok nedeni yoktu. Bi tek nedeni vardı. Sen kendini fazlaca ulaşılabilir kılmıştın."

Ne demek istediğini gerçekten çok merak ediyordum. İşte gene hassas bir yerime dokunmuştu. Bu dokunuşunun bende yarattığı etkinin bilincinde olduğu belliydi, haylazca bir gülümsemeyi gizlercesine dudaklarını büzdü.

Kendinden son kerte emin, "Herkes ikinizi biliyordu," dedi.

"Hata bende miydi, yani?"

"Hem de nasıl. O çok iyi bi kadındı."

Onun için bu şekilde tahminler yürütmesinden ve özellikle, oradaymış da her şeyi görmüş gibi kendinden son derece emin bir şekilde konuşup durmalarından tiksindiğimi içtenlikle açıkladım.

Don Juan da, inandırıcı bir dürüstlükle, "Ama doğru söylüyorum," dedi. "Her şeyi *gördüm* ben. Çok iyi bi insandı o."

Tartışmanın anlamsızlığını biliyordum, ama yaşamımın bu yarasına tuz biber ektiğinden ötürü ona kırgındım. Söz konusu kadının pek öyle övgüye layık biri olmadığını, hatta zayıf karakterli biri olduğunu söyledim.

Don Juan, dingin, "Sen de öylesin," dedi. "Ama önemli değil bu. Önemli olan, senin onu her yerde aramış olman; bu da onu senin için özel bi kişi kılar, özel bi kişiye ilişkin de güzel sözler söylemeli insan."

Utanmıştım; tüm benliğimi derin bir keder sardı. "Bana ne yapıyorsun sen, don Juan?" diye sordum. "Beni kederlendirmeyi çok iyi beceriyorsun. Neden?"

Don Juan suçlarcasına, "Kendini duygusallığa kaptırmaktasın şimdi de," dedi.

"Peki ama bütün bunların anlamı ne, don Juan?"

"Ulaşılamaz olmak—işte sorun bu," diye açıkladı. "Ben o kadının anısını salt, sana rüzgârla gösteremediğim şeyi dolaysızcasına gösterebilmek için bi araç olarak ortaya çıkardım.

"Sen onu, ulaşabilirliğin yüzünden yitirdin; sen hep onun kolayca ulaşabildiği bi konumdaydın, üstelik yaşamın da tekdüze bi yaşamdı."

"Değildi!" dedim. "Yanılıyorsun. Benim yaşamım asla tekdüze olmamıştır."

"Hep öyleydi, şimdi de öyle," dedi kesin bir dille. "Gerçi

alışılmadık bir sıradanlık bu seninkisi ve tekdüze değilmiş izlenimini vermekte sana ama inan ki sıradan bi yaşam bu seninkisi."

Suratımı asarak küskünlüğüme dalmak geldi içimden, ama her nedense don Juan'ın gözleri beni tedirgin etti; beni itmekte, itmekteydi gözleri.

"Bi avcının sanatı ulaşılamaz kılmaktır kendini," dedi. "O sarışın kızla ilişkinde bu, senin bi avcı olup onu pek seyrek görmen anlamına gelmezdi. Senin yaptığın gibi değil yani. Sen gece gündüz demeden onunla kaldın, sonunda kala kala ortada salt can sıkıntınız kaldı. Di mi doğru bu?"

Yanıt vermedim. Vermek zorunda olmadığımı düşünüyordum. Haklıydı don Juan.

"Ulaşılamaz olmak demek, çevrendeki dünyayla temasında tutumlu olmak demektir. Beş bıldırcın birden yemezsin; bi tane yersin. Bi ızgara çukuru yapacağım, diye bitkileri heba etmezsin. Pek gerekli olmadıkça kendini rüzgârın gücüne açık bırakmazsın. İnsanları, özellikle sevdiğin kimseleri kullanıp onları kupkuru bırakana dek sıkıp sularını çıkarmazsın."

İçtenlikle, "Kimseyi kullanmış değilim ben," dedim.

Ama, don Juan ısrarla, insanları kullandığımı; onlardan usanmış, sıkılmış olduğumu açıkça söyleyebildiğimi yineledi.

Don Juan sürdürerek, "Ulaşılamaz olmak, kendini de başkalarını da tüketmekten ölçünmeli olarak kaçınmak demektir," dedi. "Bi daha hiç yiyecek bulamayacağını düşünerek midesini tıka basa dolduran, beş bıldırcını birden gövdeye indiren zavallı bi dilenci gibi aç ve umutsuz değilsin demektir."

Don Juan'ın en zayıf noktalarını topa tuttuğu belliydi. Güldüm. Bu onun hoşuna gitti. Hafifçe sırtıma dokundu.

"Bi avcı avını tuzağına hep çekeceğini bildiğinden, tasalanmaz. Tasalanmak, ulaşılabilir duruma sokar insanı ister istemez. Bi kez kaygılandın mı, umutsuzluktan önüne çıkan şeye yapışırsın; yapıştın mı da, tükenir ya da yapıştığın şeyi tüketir gidersin."

Don Juan'a, gündelik yaşamımın akışı içinde kendimi ulaşılamaz kılmamın olanaksızlığından söz ettim. Benim görüşüme göre, işlevlerimi sürdürebilmem için, benimle herhangi bir

işi olan herkesin erişebileceği bir yerde olmam gerekiyordu.

Don Juan, dingin, "Ulaşılamaz olmanın, saklanmak ya da bi şeyleri gizlemek anlamına gelmediğini söylemiştim zaten," dedi. "İnsanlarla görüşemeyeceğin anlamına da gelmez. Bi avcı dünyasını tutumluca, sevecence kullanır—o dünya ister bi nesne, ister bi bitki, bi hayvan ya da bi insan ya da bi erk olsun. Bi avcı, dünyasıyla yakın bi ilişki içindedir, ama o aynı dünya için ulaşılamazdır aynı zamanda."

"Bir çelişki bu söylediğin," dedim. "Şayet dünyasındaysa kişi günbegün, her bir saat, ulaşılamaz olamaz ki!"

Don Juan, sabırlı, "Anlamadım," dedi. "Dünyasını sıkıp onun biçimini değiştirmediği için ulaşılamaz olur kişi. Hafifçe dokunuverir ona, gereksindiği sürede kalır orada, sonra bi iz falan bırakmadan tez ayrılır oradan."

8
Yaşamın Sıradanlığını Kırma

Pazar, 16 Temmuz 1961

Bütün sabahı besili sincapları andıran kimi kemirgenleri izlemekle geçirdik; don Juan bunlara susıçanları diyordu. Bu çevik hayvanlar tehlikeleri atlatmakta pek ustaymışlar, ama yırtıcı bir hayvandan kaçıp kurtulduklarında, oldukları yerde duruvermek ya da hatta bir kayaya tımanıp arka ayaklarının üzerinde dikilerek çevrelerine bakınıp kendilerini temizlemeye başlamak gibi kötü bir huyları varmış.

"Gözleri çok keskindir bunların," dedi don Juan. Sırf onlar hareket halindeyken kımıldamalısın, onun için, ne zaman, nerede duracaklarını kestirmeyi öğrenmelisin ki sen de aynı anda durabilesin."

Kendimi tamamıyla onları izlemeye vermiştim, bütün zamanımı bir avcı gibi onlardan birçoğunu arayıp bularak geçirdim. Sonunda hemen hemen her defasında onların hareketlerini önceden kestirebilir duruma gelmiştim.

Don Juan sonra bana onları yakalamak için tuzakların nasıl yapılacağını göstedi. Bi avcının, tuzaklarını kuracağı yerleri belirlemesi için onların beslendikleri ve yuvalandıkları yerleri sabırla gözlemlemesi gerektiğini anlattı; sonra da, avcı, geceleyin tuzaklarını kurar, ertesi gün artık sadece, onları ürkütüp kaçırmakla yetinirmiş. Susıçanları kaçarak tuzaklara yakalanırmış.

Biraz çalı çırpı toplayıp tuzaklarımızı kurmaya başladık. Ben, heyecanla bir işe yarayıp yaramayacağını düşünerek kendi tuzağımı bitirmek üzereyken, don Juan ansızın durdu, sol bileğine baktı. Sanki hiç edinmediği bir kol saatine bakmaktaydı. Ardından, saatine göre öğle yemeği zamanının geldiğini söyledi. Benim elimde, daire şeklinde bükerek bir çember yapmaya çalıştığım uzunca bir dal vardı. Dalı da, öbür tuzak malzemesini de hemen önüme bırakıverdim.

Don Juan meraklı bir ifadeyle bana bakmaktaydı. Sonra, yemek saatini bildiren bir fabrika düdüğünü andıran bir ıslık çaldı. Gülüyordum. Çıkardığı düdük sesi mükemmeldi. Ona doğru ilerledim—onun dikkatle bana baktığını gördüm. Başını iki yana doğru sallamaktaydı.

"Vay canına," dedi don Juan.

"Ne oldu ki?" diye sordum.

Don Juan canavar düdüğünü yeniden öttürdü.

"Öğle tatili bitti," dedi, "haydi iş başına."

Bir an afallamıştım, ama şaka yaptığını düşündüm. Belki de yanımızda yiyecek bir şey olmadığından öyle yapmıştır, diye geçirdim. Bu susıçanları işine kendimi öylesine kaptırmıştım ki, yemek getirmemiş olduğumuzu unutmuştum. Yerdeki dalı alıp çemberimi tamamlamaya başladım. Sonra baktım,

don Juan "düdüğünü" gene öttürmekte.

"Eve gitme saati geldi," dedi.

Hayali saatine yeniden baktı, başını kaldırıp bana bir göz attı.

Bir giz açıklıyormuşçasına, "Saat beş oldu," dedi. Birden bu avcılık işinden bıktığını, o yüzden olayımızı noktaladığını düşündüm. Her şeyi bırakıp, gitmek için hazırlığa geçtim. Ona bakmıyordum. Onun da eşyalarını hazırladığını sanıyordum. İşim bittiğinde başımı kaldırıp ona baktım, iki üç metre ötemde bağdaş kurup oturmaktaydı.

"Ben hazırım," dedim, "istediğin zaman gidebiliriz."

Don Juan kalktı, bir kayaya tırmandı. Orada, yerden bir buçuk metre kadar yüksekte durarak bana baktı. Ellerini ağzının iki yanına yerleştirip çok uzun ve delici bir çığlık attı. Görkemli bir fabrika düdüğünün sesi gibi. Sonra tam bir dönüş yaparak, çığlığını sürdürdü.

"Ne yapıyorsun, don Juan?" diye sordum.

Don Juan, tüm dünyaya, eve gitmeleri için paydos düdüğü çaldığını söyledi. Zihnim allak bullak olmuştu. Şaka mı yaptığını yoksa aklını mı kaçırdığını anlayamamıştım. Onu dikkatle izliyor, yaptığı şeyleri daha önce söylemiş olabileceği bir şeylere bağlamaya çalışıyordum. Sabah boyunca pek konuşmamış olduğumuzdan, önemli herhangi bir şey hatırlayamıyordum.

Don Juan hâlâ kayanın tepesinde dikilmekteydi. Bana bakarak güldü, sonra gene gözünü kırptı. Birden telaşlanmıştım. Don Juan ellerini ağzının iki yanına getirerek uzun, ıslığımsı bir çığlık daha attı.

Sabahın sekizi olduğunu, önümüzde koskoca bir gün olduğundan gereçlerimi yeniden kurmamı söyledi.

Artık zihnim iyice karışmıştı. Birkaç dakika içinde korkum, oradan kaçma isteğimi zorla önleyebildiğim bir kerteye ulaştı. Don Juan'ın aklını yitirdiğini sandım. Tam oradan kaçıyordum ki, don Juan kayadan aşağıya inerek yanıma geldi— gülüyordu.

"Beni delirdi sanıyorsun, dii mi?" diye sordu.

Bu beklenmedik davranışıyla beni gerçekten ürkütmüş ol-

duğunu söyledim.

O da, ödeştiğimizi söyledi. Ne demek istediğini anlamamıştım. Yaptıklarının delilikten başka bir şey olmayacağı düşüncesinden kurtulamıyordum. Don Juan, benim hiç değişmeyen ezici davranışlarımla onu bunalttığım için, bu umulmadık ezici davranışıyla onun da beni bile bile korkutmayı amaçlamış olduğunu açıkladı. Benim yaptığım sıradan şeylerin de, onun canavar düdüğü çalışı denli bir delilik olduğunu da ekledi.

Bu söyledikleri beni sarsmıştı, ona herhangi sıradan bir davranışta bulunduğum ya da belli bir programımın olmadığını belirttim. Yaşamımı aslında biraz dağınıkça bulduğumu, buna da sağlıklı bir program izleyemememin yol açtığını düşündüğümü anlattım.

Don Juan gülerek, yanına oturmamı imledi. Durum akıl almaz bir şekilde değişmişti gene. Don Juan konuşmaya başlar başlamaz. korkum uçup gitmişti.

"Neymiş benim sıradan işlerim?" diye sordum.

"Yaptığın her bi şey sıradan, programlanmışsın sen."

"Hepimiz öyle değilmiyiz?"

"Hepimiz değil. Ben bi programı izlemiş olmak amacıyla yapmıyorum yaptıklarımı."

"Nerden çıkarıyorsun bunları, don Juan? Senin o şekilde davranmana yol açacak ne yaptım ya da ne söyledim ki ben?"

"Öğle yemeğini takmıştın kafana."

"Ben sana bir şey dememiştim ki; öğle yemeğini düşündüğümü nasıl anladın?"

"Sen her gün öğle sularında, ve sabahleyin saat sekiz sularında, ve akşamleyin saat altı sularında bi şeyler yemeyi takarsın kafana," diye hayınca sırıttı. "Aç olmadığın zamanlar bile aklın hep yemekte senin."

"Bu sıradan tinselliğini gösterebilmenin tek yolu düdüğümü çalmamdı. Senin tinin bi imle işlemeye alışmış çünkü."

Don Juan, gözlerinde bir soru, bana bakmaktaydı. Kendimi savunamadım.

"Şimdi de sen avcılığı sıradan bi programa çevirme hazırlığındasın," diye sürdürdü don Juan. "Şimdiden programlı bir avcı oldun bile; belli bi zamanda konuşur, belli bi zamanda yer,

belli bi zamanda uyursun."

Söyleyecek bir şeyim yoktu. Don Juan'ın yemek alışkanlıklarıma ilişkin söylemiş olduklarını, ben yaşamımdaki her şeyde uygulamaktaydım. Gene de yaşamımın, çoğu arkadaşımın ya da tanıdıklarımınkinden daha az programlı olduğunu kesin bilmekteydim.

Don Juan, "Artık sen avcılıkta epey ustalaştın," diye sürdürdü. "İyi bi avcının her şeyden önce bildiği şu şeyi kavraman zor olmayacak: iyi bi avcı avının sıradan davranışlarını bilir. Onu iyi avcı kılan şey de işte budur.

"Şayet, sana avcılığı öğretirken izlediğim yöntemleri anımsarsan, ola ki ne demek istediğimi anlarsın. Sana önce tuzakların nasıl yapılacağını, nasıl kurulacağını öğrettim, sonra da avlayacağın hayvanların alışkanlıklarını, huylarını, yani sıradan davranışlarını öğrettim, son olarak da tuzakları onların bu sıradan davranışlarına karşı sınadık. Bunlar, avcılığın dış biçimleridir."

"Şimdi de sana en sonuncu, ve kuşkusuz en zor bölümü öğretmem gerek. Ola ki sen bunu anladım, diyene, ve bi avcı olana dek yıllar geçecektir."

Don Juan hazırlanabilmem için biraz durakladı. Şapkasını çıkarıp, daha önce gözlemlediğimiz kemirgenlerin kendilerini temizlerkenki hareketlerini taklit etti. Çok gülünçtü yaptıkları. Yuvarlak başıyla tıpkı bir sufaresini andırıyordu.

"Bi avcı olmak, avını tuzağa düşürmek değildir sırf," diye sürdürdü don Juan. "Avcı denilmeye layık bi avcı tuzak kurabildiği için ya da avının sıradan alışkanlıklarını bildiği için değil, ama kendisinin sıradan bi alışkanlığı olmadığı için yakalar avını. Ona üstünlük sağlayan şey, budur. O yakalamak istediği hayvanlar gibi değildir hiç; ağır, sıradan davranışları yoktur onu bağlayan, yoktur tuhaf hareketleri önceden bilinebilen; özgürdür, akıcıdır, ne yapacağı önceden kestirilemezdir o."

Don Juan'ın söylediği şey bana keyfi, usdışı bir idealleştirme gibi gelmişti. Alışkanlıkların olmadığı, programsız bir yaşam düşünemiyordum. Ona karşı çok dürüst olmak istiyordum, sırf onun düşüncesine katılmak ya da yadsımak değil. Onun düşündüğü şeyi gerçekleştirmek ne benim ne de başkasının

elindeydi. Bunları ona anlattım.

Don Juan, "Ne düşündüğün ırgalamaz beni," dedi. "Bi avcı olmak için yaşamının sıradanlığını kırmak gerekir. Avcılıkta başarılı oldun sen. Çabucak öğreniverdin, şimdi de avcı gibi olduğunu, ne yapacağını önceden kolaylıkla kestirebileceğini biliyorsun."

Açıklamasını, somut örnekler vermesini istedim ondan.

"Avcılıktan söz etmekteyim," dedi sakince. "Onun için, hayvanların yaptığı şeylerle ilgilenmiyorum; nerede yerler; nerede, nasıl, ne zaman uyurlar; nerede dinlenirler; nasıl yürürler. Onların sıradan alışkanlıkları, dediğin şeyler işte bunlar; sen de kendi benliğinde bu tür davranışların bilincinde olasın, diye söylüyorum bunları.

"Çöldeki hayvanların alışkanlıklarını gözlemlemiştim. Belli yerler var yedikleri, su içtikleri, yuvalarını yaptıkları; kendilerine özgü bıraktıkları izleri var; gerçekten, yaptıkları her şey iyi bi avcı tarafından önceden bilinebilir ya da sezilebilir."

"Daha önce de söylediğim gibi, benim gözümde sen bi av gibi davranmaktasın. Yaşamımın bi döneminde adamın biri bana da aynı şeyi söylemişti, yani sırf sen değilsin öyle olan—hepimiz, peşinden gittiğimiz av gibi davranırız. Bu yüzden de, bi başka şeyin ya da kimsenin avı olup çıkarız. Demek ki, bütün bunları bilen bi avcının başlıca işi, kendisinin bi av olmasına son vermektir. Ne dediğimi anlıyor musun?"

Ben gene onun bu savının erişilemeyecek bir ideal olduğu düşüncemi yineledim.

Don Juan, "Zamanla oluyor," dedi. "Örneğin sen her gün saat on ikide öğle yemeğini yemeyerek başlayabilirsin."

Don Juan bana bakarak sevecence gülümsedi. Yüzündeki ifade çok komikti—gülmeye başladım.

"Ancak kimi hayvanlar vardır ki, izlerini süremezsin bi türlü," diye sürdürdü don Juan. "Kimi geyik türleri var, örneğin, talihli bi avcı salt şans eseri yaşamı boyunca bi kez onlardan biriyle karşılaşabilir."

Don Juan etkileyici bir sessizliğe geçerek delercesine yüzüme baktı. Bir soru sormamı bekler gibiydi, ama soracak bir

şeyim yoktu.

"Sence onları öyle zor bulunur, öyle benzersiz kılan şey nedir?" diye sordu don Juan.

Ne diyeceğimi bilemediğimden, omuzlarımı silktim. Don Juan, bir giz açıklarcasına, "Sıradan bi programları yoktur da ondan," dedi. "Onları büyüleyici kılan şey budur."

"Bir geyik geceleyin uyumak zorundadır," dedim. "Sıradan bir alışkanlık sayılmaz mı bu?"

"Elbet, o geyik her gece hep belli saatte ve belli bi yerde uyuyorsa eğer. Ama o sihirli varlıklar öyle davranmazlar. Gerçekten, bi gün bunun doğruluğunu sen de göreceksin belki. Ya da ola ki yaşamın boyunca onlardan birini kovalamak senin kaderin olacaktır."

"Bununla ne demek istiyorsun?"

"Sen avcılığı seviyorsun; ola ki bi gün, bu dünyanın bi yerinde yolun sihirli bi varlığın yoluyla kesişir de onu izlemeye başlarsın.

"Sihirli bi varlık görülmeye değer bi şeydir. Benim öyle biriyle yollarımız kesişmişti. Avcılığı iyice öğrenip uzun süre uyguladıktan sonra öyle bir karşılaşma gerçekleşmişti. Ben orta Meksika dağlarındaki sık ağaçlı bi ormandayken birden tatlı bi ıslık işitmiştim. Bildiğim bi ses değildi bu; ormanlarda dolaştığım tüm o yıllar boyunca öyle bi ses işitmiş değildim. Sesin çıktığı noktayı belirleyemiyordum; değişik yerlerden geliyor gibiydi. Acaba tanımadığım bi hayvan sürüsüyle mi çevrildim, diye geçirmekteydim.

"Beni meraktan çıldırtan o sesi bi kez daha işittim; sanki her yerden gelmekteydi. O anda ne denli talihli olduğumu kavrayıverdim. Onun sihirli bi varlık, bi geyik olduğunu anlamıştım. Üstelik büyüleyici bi geyiğin, sıradan insanların alışkanlıklarının, avcıların davranış kalıplarının bilincinde olduğunu da bilmekteydim.

"Böylesi bi durumda normal bi insanın ne yapacağını kestirmek hiç de zor değildir. En başta, korkusu, öyle bi insanı bi ava çeviriverirdi tez. Bi ava dönüşünce de yapabileceği iki şey kalırdı onun. Ya kaçar giderdi ya da dayançla olduğu yerde kalırdı. Şayet silahı yoksa, bi an önce ormandan çıkıp kurtulma-

ya bakardı. Ama silahlıysa, bulunduğu noktada dikilerek ya da yere yatarak kımıldamaksızın ateşe hazır durumda beklerdi.

"Oysa bi avcı, vahşi bi ormanda şezdirmeden avına yaklaşırken, kendini savunamayacağı bi noktaya asla ayak basmaz, hemen gizler kendini. Kepeneğini yere atıverir ya da onu bi tuzak gibi bi dala asıverir; sonra da saklanır, avının bi sonraki hamlesini bekler.

"İşte ben de, o sihirli geyiğin önünde bunlardan hiçbirini yapmadım. Hemen başımın üstünde amuda kalkıp hafif hafif inlemeye başladım; gerçekten ağlıyordum, uzun süre hıçkıra hıçkıra ağladım, bayılacağımı hissedene dek. Ansızın hafif bi yelin estiğini duyumsadım; bi şey gelmiş ta kulağımın arkasında saçlarımı koklamaya başlamıştı. Başımı çevirip onun ne olduğunu görmeye çalışırken yere yıkılıverdim. Hemen doğrularak oturdum—pırıl pırıl bi yaratığın bana bakmakta olduğunu gördüm. Geyik bana bakarken ben de onu incitmeyeceğimi söyledim ona. O zaman geyik benimle konuşmaya başladı."

Don Juan konuşmasını keserek bana baktı. Elimde olmadan gülümsedim. Bir geyikle konuşmuş olmasını, en azından inanılmaz bir şey olarak görmekteydim.

Don Juan, "Benimle konuştu o," diyerek sırıttı.

"Geyik konuştu yani?"

"Konuştu"

Don Juan yerinden kalkarak avcılık gereçlerinin bulunduğu bohçasını aldı.

Hâlâ şaşkınlık içinde, "Gerçekten konuştun mu?" diye sordum.

Don Juan bir kahkaha patlattı.

"Ne dedi sana geyik?" diye sordum şaka niyetine.

Don Juan'ın benimle eğlendiği kanısındaydım. Ama o bir süre sessiz durdu, anımsamaya çalışıyordu sanki, sonra geyiğin söylediklerini anlatırken gözleri parıldadı.

"Sihirli geyik dedi ki, 'Merhaba arkadaş,'" diye sürdürdü don Juan. "Ben de yanıtladım, 'Merhaba,'. Sonra geyik sordu, 'Niçin ağlıyorsun?', ben de dedim ki, 'Çok üzgünüm de ondan'. Ben bunu deyince, sihirli yaratık kulağıma eğildi—şu anda benim konuştuğum gibi açık seçik, 'Üzülme sen,' dedi."

Don Juan gözlerimin içine bakmaktaydı—gözleri çakmak çakmak, haşarı mı haşarı. Ardından, kendine özgü kahkahasını patlattı.

Geyikle konuşmasını biraz aptalca bulduğumu söyledim ona.

"Ne bekliyordun ki," diye sordu don Juan gülmesini sürdürüp. "Bi Kızılderiliyim ben."

Don Juan'ın mizah duygusu öylesine yabansıydı ki, ben de koyuverdim makaraları.

"Sihirli bi geyiğin konuştuğuna inanmıyorsun, di mi?"

"Kusura bakma, ama öyle şeylerin olabileceğine inanamam ben," dedim.

Don Juan, "Hakkın da yok değil hani," dedi bana güven verircesine. "Nerde görülmüş ki böyle bi şey, dii mi?"

9
Yeryüzünün Son Savaşı

Pazartesi, 24 Temmuz 1961

Öğleyi epey geçe, saatlerce çölde dolaştıktan sonra, don Juan dinlenebileceğimiz gölgelik bir yer seçti. Oturur oturmaz da konuşmaya başladı. Avcılığa değgin pek çok şey öğrendiğimi, ama onun arzuladığı denli değişmiş olmadığımı söyledi.

"Tuzakların nasıl yapılacağını bilmek, onları kurmak yetmez," dedi. "Bi avcı, yaşamını gerçek bi yaşam kılmak için tam bi avcı gibi yaşamalıdır. Ne yazık ki, değişimler zordur,

çok yavaş gerçekleşir; kimi zaman bi adamın değişmesi gerektiğini kavraması yıllar alır. Benim bunu kavramam yıllar aldı, ama avcılığa yoktu fazla bi eğilimim de ondandı bu. Kanımca bana en zor gelen şey değişmeyi gerçekten istememdi."

Ne demek istediğini çok iyi anladığımı belirttim. Aslında, bana avcılığı öğretmeye başladığından bu yana ben de eylemlerimi gözden geçirmeye başlamıştım. Keşfettiğim en çarpıcı şey belki de don Juan'ın yöntemlerine ısınmış olmamdı. Don Juan'ı bir insan olarak beğeniyordum. Davranışlarında güçlü bir şeyler vardı; yaptığı şeyler onun ustalığı konusunda herhangi bir kuşku yaratmıyordu, gene de bu üstünlüklerini benden bir şeyler istemek amacıyla kullanmıyordu. Don Juan'ın, benim yaşamımı değiştirme tutkusu, kanımca, onun kişisel çıkarları ötesinde bir şeydi, ya da ola ki benim başarısızlıklarımı görerek kendi yetkesini kullanmak istemesinden kaynaklanıyordu. Don Juan bende, zayıf yanlarıma ilişkin köklü bir bilinçlilik uyandırmıştı, ama onun yöntemlerinin bende bir iyileşmeyi nasıl sağlayacağını anlayamıyordum. İçtenlikle inanıyordum ki, yaşamımdaki amaçlarımın ışığında, onun yöntemleri bana sadece acı ve yoksulluk getirebilirdi. Buydu açmazım. Ne var ki, onun ifadesini şaşmazcasına güzellik ve dakiklikle sergileyen ustalığına saygı duymayı öğrenmiştim.

Don Juan, "Taktik değiştirmeye karar verdim artık," dedi.

Bu söylediğini açıklamasını istedim; ne demek istediğini anlayamamıştım, üstelik bunun benimle ilgili olduğundan bile emin değildim.

"İyi bi avcı, gerektikçe, değiştirir yöntemlerini," diye yanıt verdi. "Bunu sen de bilirsin."

"Neler geçiyor aklından, don Juan? Anlatsana."

"İyi bi avcı sadece avının alışkanlıklarını değil, bu dünyada insanları da hayvanları da ve her bi şeyi de yöneten güçler olduğunu da bilmelidir."

Konuşmasını kesti. Biraz bekledim, ama söyleyeceklerini bitirmişe benziyordu.

Uzun bir sessizlikten sonra, "Ne gibi güçler bu sözünü ettiklerin?" diye sordum.

"Bizim yaşamımızı, ölümümüzü yöneten güçler."

Don Juan konuşmasını kesti, ne söyleyeceğine karar vermekte büyük bir güçlük çekmekteydi sanki. Ellerini ovuşturdu, başını salladı, çenelerini sıktı. iki kez, tam ben onun bu bilmecemsi sözlerini açıklamasını isteyecekken, susmamı imledi.

"Kendini kolay kolay durdurabileceğini sanmıyorum," dedi en sonunda. "İnatçı olduğunu biliyorum, ama etmez bi fark. Ne denli inatçı olursan, sonunda kendini değiştirmeyi başardığında o denli iyi olur senin için."

"Elimden geleni yapıyorum," dedim.

"Hayır. Sana katılmıyorum. Elinden daha iyisi gelir, biliyorum. Hoş bi laf etmek için söyledin öyle; zaten yaptığın her bi şeye değgin edersin o lafı sen. Yıllar var ki hep elinden geleni yapmakta ama hava almaktasın. Bunu değiştirecek bi şeyler yapman gerek."

Her zaman olduğu gibi, kendimi savunmadan edemedim. Don Juan gene, en zayıf noktalarımı topa tutmakta gecikmedi. O anda, ne zaman kendimi onun eleştirilerine karşı savunmaya kalksam sonunuda kendimi hep bir aptal gibi hisseder durumda bulduğumu hatırlayarak birtakım açıklamalara girişeceğim uzun bir konuşmayı daha ortasında kesiverdim.

Don Juan beni merakla süzdü ve güldü. Sesinde sevecence titremler, daha önce bana hepimizin aptal şeytanlar olduğumuzu zaten açıklamış olduğunu söyledi. Ben de bir istisna değilmişim.

Sen hep, eylemlerini açıklaman gerekirmişçesine davranıyorsun, sanki bu dünyada bir sen varmışsın gibi yanılgı içinde olan," dedi. "Gene senin o eski kendini beğenmişliğin. Bu duygudan çokça var sende; kişisel geçmişin de aşırı taşırı. Buna karşılık, eylemlerinin sorumluluğunu aldığın da yok; ölümünü bi danışman olarak kullanmıyorsun, hepsinden önemlisi de ulaşılabilirliğin pek fazla. Demem şu ki, senin yaşamın hâlâ, seninle tanıştığım zamaki gibi—bok üstün bok."

Gene haklı olduğum inancı tüm benliğimi kapladı; onun hatalı olduğunu yüzüne söylemek isteğini duydum. Don Juan elini devindirerek susmamı imledi. "İnsanın, bu tekinsiz dünyada bulunmanın sorumluluğunu üstlenmesi gerekir," dedi. "Tekinsiz bi dünyadayız, bu kesin."

Başımı olurlarcasına öne doğru eğdim.

Don Juan, "Aynı şeylerden söz etmiyoruz biz," dedi. "Sana göre bu dünyanın tekinsizliği, dünyanın seni sıkmadığı zaman dünyayla çelişmenden kaynaklanıyor. Bana göreyse dünyanın tekinsizliği, onun görkemliliğinden, gizlerle dolu olmasından, varılamaz derinliğinden kaynaklanıyor; ben seni, burada, bu şaşırtıcı dünyada, bu şaşırtıcı çölde, bu şaşırtıcı zamanda bulunmanın sorumluluğunu üstlenmen gerektiğine inandırmak istemişimdir. Her bi eylemini önemsemeyi öğrenmen gerektiğine seni inandırmak istemişimdir, zira sen burada ancak kısa bi süre kalacaksın, gerçekten de bu dünyanın tüm harikalarına tanık olamayacağın denli pek kısa bi süre."

Ben de direterek, dünyanın sıkıntılı ve iç karartıcı koşullarının insanoğlunun kaderi olduğunu söyledim.

"Değiştir bunu sen, o halde," dedi don Juan sertçe. "Şayet o koşulları değiştirmeye çabalamazsan, bi ölüden farkın kalmaz."

Don Juan, yaşamımda benim tüm düşüncelerimi saran bir konuyu söylememi istedi. Ben de sanat, dedim. Oldum bittim, bir sanatçı olmayı düşlemiş, uzun yıllar bu amaca yönelik birtakım çabalar harcamıştım. Başarısızlığımın acısını hâlâ belleğimde taşırım.

Don Juan, suçlarcasına, "Sen bu derinliğine varılamaz dünyada bulunmanın sorumluluğunu hiç üstlenmemişsin ki," dedi. "Bu yüzden asla bi sanatçı olamadın, bu yüzden belki de asla bir avcı olamayacaksın."

"Bundan iyisini yapamam ki, don Juan."

"Bırak. Neler yapabileceğini bilmiyorsun daha sen."

"Elimden geleni yapıyorum ben."

"Gene yanıldın işte. Daha fazlası gelir senin elinden. Senin tek, basit bi yanılgın var—bol bol zamanın olduğu kanısındasın."

Don Juan sırıttı; tepkimin ne olacağını beklercesine bana baktı.

"Bol bol zamanın olduğu kanısındasın," diye yineledi.

"Ne yapmak için bol zamanım var, don Juan?"

"Sen, yaşamının sonsuza dek süreceğini sanmaktasın."

"Hayır. Öyle düşünmüyorum."

"O halde, yaşamının sonsuza dek süreceğini düşünmüyorsan ne diye bekliyorsun? Değişmek için niçin bu ikirciklenmen?"

"Değişmek istemeyebileceğimi hiç düşündün mü sen, don Juan?"

"Elbet düşündüm. Ben de, tıpkı senin gibi, değişmek istemezdim. Ne var ki, beğenmiyordum yaşamımı; tıpkı senin gibi, bıkmıştım yaşamımdan. Şimdiyse, yetmiyor yaşamım bana."

Yaşam biçimimi değiştirmek için bunca dayatmasının ürkütücü ve keyfi bir şey olduğunu ateşli bir şekilde savladım. Aslında, belli bir düzeyde, ona katıldığımı, ama sırf onun bu düşüncelerini bana hep buyurucasına benimsetmeye çalışması yüzünden ona karşı öfke duyduğumu söyledim.

Don Juan, sesi katılaşmış, "Bu tutumunu sergilemek için zamanın yok senin," dedi. "Senin şimdi yaptıkların, her ne mene şeyse, ola ki senin son savaşındır. Bi dakka daha yaşamanı sağlayabilecek bi güç yoktur bu evrende."

Öfkemi dizginleyerek, "Onu biliyoruz," dedim.

"Yoo. Bilmiyorsun. Bilseydin eğer, bi avcı olurdun sen!"

Burnumun hemen dibindeki ölümün bilincinde olduğumu, ancak bunu düşünmenin ya da söz konusu etmenin bir yararı dokunmayacağını, zira ondan kaçınmak için yapabileceğim bir şey bulunmadığını ileri sürdüm. Don Juan güldü—benim aynı numarayı robot gibi yineleyeduran bir soytarı olduğumu söyledi.

"Şayet bu senin yeryüzündeki son savaşınsa, o takdirde ben senin bi ahmak olduğunu söylerim," dedi dingince.. "Yeryüzündeki son oyununu, bu aptalca tutumunla heba ediyorsun sen."

Bir süre sessiz durduk. Düşüncelerim kafamda kaynaşıyordu. Haklıydı, elbet.

'Hiç zamanın yok senin dostum, hiç. Hiçbirimizin yok zamanı," dedi.

"Haklısın, don Juan, ama—"

"Bana hak vermen yetmez," diye yapıştırdı. "Öyle kolay-

ca hak vereceğine, eyleme geçmelisin. Her şeyi göze al. Değiş."

"Hemen öyle?.."

Pek tabii. Sözünü ettiğim değişme asla azar azar olmaz; ansızın oluverir. Topyekûn bi değişimi getirecek olan o ani olaya hazırlamıyorsun sen kendini."

Anlattıklarının çelişkili olduğu kanısındaydım. Kendimi değişime hazırlıyorsam, bunun kuşkusuz azar azar değişmekte olduğum anlamına geldiğini söyledim.

"Sen hiç değişmedin," dedi don Juan. "O yüzden, azar azar değiştiğini sanıyorsun. Ama bakarsın, bi gün hiçbi uyarı olmaksızın ansızın değişerek şaşırıp kalırsın. Böyle olacağını biliyorum ben, bu yüzden ya seni inandırmak için ara vermeksizin seninle ilgilenmem."

Tartışmayı sürdüremedim. Gerçekten ne diyeceğimi bilemez durumdayım. Bir anlık bir duraksamadan sonra, don Juan konuşmasını sürdürdü.

"Belki de," dedi, "şöyle demem daha iyi olacak. Yapmanı önerdiğim şey, yaşamamızın sonsuza dek sürmeyeceği gerçeğini göz önünde tutmandır. Ben sana değişimin ansızın ve beklenmedik bi şekilde geliverdiğini söylemiştim ya, ölüm de öyledir. Bu konuda ne yapılabilir dersin?"

Onun bu soruyu sadece, konuşmasına renk katmak amacıyla sorduğunu sandım; ama o, kaşlarını devindirerek beni yanıt vermeye zorladı.

"Mümkün mertebe mutlu bir yaşam sürdürmek," dedim.

"Doğru! Ama mutlu bi yaşam sürdüren bi kimseye rastladın mı hiç?"

İçimden, önce, evet demek geldi; tanıdığım birkaç kişiyi örnek olarak göstermek istedim. Ama iyice tarttıktan sonra, bu savımın temelsizliğimi kavrayarak, "Hayır," dedim. "Sanmıyorum."

"Ben rastladım," dedi don Juan. "Eylemlerinin niteliğine büyük özen gösteren kimi insanları tanıyorum. Onların mutluluğu, zamanlarının olmadığı kesin bilgisiyle eyleme geçmelerindedir; bu nedenle, onların eylemlerinde yabansı bi güç vardır; onların eylemlerinde bi tür..."

Don Juan aradığı sözcüğü bulamayınca, şakaklarını kaşıyarak güldü. Sonra konuşmamız son bulmuşçasına ayağa kalktı. Bana anlatmakta olduğu şeyi bitirmesi için yalvardım ona. Don Juan yere oturarak dudaklarını büzdü.

"Eylemlerde güç vardır," dedi. "Özellikle, eylemdeki insan o eylemlerinin, onun son savaşı olduğunu bilmekteyse. İnsanın yapmakta olduğu herhangi bi şeyin belki de bu yeryüzündeki son eylemi olabileceğini iyice bilerek eyleme geçmesinde benliğini tutuşturucu yabansı bi mutluluk vardır. Ben de sana, yaşamını gözden geçirmeni, eylemlerini o aydınlığa çıkarmanı öneririm."

Onunla aynı fikirde değildim. Bana göre mutluluk eylemlerimin özündeki bir sürekliliğin bulunduğunu; o anda yapmakta olduğum özellikle bana zevk veren bir şeyi, her istediğimde, yapmayı sürdürebileceğimi varsaymaktan geçiyordu. Onunkinden farklı olan bu bakış açımın banal bir yanı olmadığını, dünyanın da kendimin de belli bir sürekliliği olduğu kanısına dayandığını ona anlattım.

Don Juan tutarlı olma çabalarımdan hoşlanmışa benziyordu. Gülerek başını salladı, saçlarını düzeltti; ben tam "belli bir süreklilik"ten söz ederken, şapkasını yere atıp ayağıyla çiğnedi.

Onun bu şaklabanlığına gülerek konuşmamı kestim.

Don Juan, "Zamanın yok senin, dostum," dedi. "İnsanoğlunun talihsizliği burda işte. Hiçbirimizin yeterince vakti yok; bu ürkünç, gizemli dünyada senin süreklilik, dediğin şeyin de bi anlamı yok."

"Senin süreklilik, dediğin şey seni çekingen kılmaktan başka bi işe yaramaz," diye sürdürdü. "Senin eylemlerinde, yeryüzündeki son savaşını verdiğini bilen bi adamın sergilediği eylemlerin doğallığı, gücü, amansız zorlaması hiç mi hiç bulunamaz. Demem şu, senin o sürekliliğin seni ne mutlu kılar ne de güçlü."

O zaman ben de, öleceğimi düşünmekten korktuğumu itiraf ettim; yakınarak, onun durmaksızın ölümden dem vurmasının beni son derece tasalandırdığını söyledim.

Don Juan, "Ama hepimiz öleceğiz," dedi.

Parmağıyla uzaktaki kimi tepeleri gösterdi.

"Ta orada beni bekleyen bi şey var, bu kesin; onunla birleşeceğim ben, bu da kesin. Ama ola ki sen farklısındır da, seni bekleyen bi ölüm filan yoktur."

Don Juan, çaresizlikle yüzümü buruşturmama güldü. "Bunu düşünmek istemiyorum, don Juan."

"Ne diye?"

"Anlamsız da ondan. Şayet orada beni beklemekteyse, ne diye kendimi üzeyim?"

"Kendini üzmen gerektiğini söylemiş değilim ki."

"Ne yapmam gerekiyor o halde?"

"Yararlan bundan. Dikkatini kendinle ölümün arasındaki bağa odakla—üzüntüsüzce, pişmanlık duymaksızın, kaygılanmaksızın. Dikkatini, hiç zamanın kalmadığı gerçeğine odakla, eylemlerinin de ona göre özgürce akmasına izin ver. Her bi eylemin, senin yeryüzündeki son savaşının eylemleri olsun. Eylemlerin, ancak bu koşullar altında güçlülük kazanacaktır. Aksi takdirde, ömrün boyunca, eylemlerin çekingen bi adamın eylemleri olarak kalacaktır."

"Çekingen bir insan olmak çok mu kötü bir şey?"

"Değil. Şayet ölümsüz olacaksan, kötü bi şey değildir; ama eğer öleceksen, çekingenlik için zaman yoktur, zira çekingenlik senin salt düşüncelerinde var olan bi şeylere yapışıp kalmana yol açar. Her bi şeyin uyuyup kaldığı bi ortamda yatışmanı sağlar; ama sonra o ürkünç, gizemli dünya, her birimizi yutmak için olduğu gibi senin için de ağzını açıverir de, o zaman senin o güvenilir yöntemlerinin hiç de güvenilir olmadıklarını çakıverirsin. Çekingen olmak, insan olarak bizlerin nasibimizi aramamızı, hakkımızı kendi çıkarımıza kullanmamızı önler."

"Sürekli olarak öleceğimizi düşünerek yaşamak doğal bir şey değil ki, don Juan."

"Ölümümüz bizi beklemekte; şu anda yapmakta olduğumuz şu eylem de pekâlâ yeryüzündeki son savaşımız olabilir," yanıtını verdi don Juan, ağırbaşlı bir sesle. "Ben buna savaş adını taktım, çünkü bi boğuşma var burda. Çoğu kimse bi eylemden bi eyleme hiçbi çatışma, hiçbi düşünce olmaksızın ge-

çiverir. Oysa bi avcı, her bi eylemini inceden inceye tartar; ölümüne ilişkin bilgisi tam olduğundan, her bi eylemine, sanki o eyleme onun son savaşıymışçasına, sağgörüyle girişir. Bi avcının başka insanlara olan üstünlüğünü ancak bi ahmak göremez. Bi avcının başka insanlara olan üstünlüğünü ancak bi ahmak göremez. Bi avcı, son savaşına, o savaşın hak ettiği saygıyı gösterir. Yeryüzündeki son savaşına dört elle sarılmasına şaşmamak gerekir. Zaten o bundan büyük zevk alır. Korkuları da böylece yok olur gider."

"Haklısın," diyerek onu doğruladım. "Ama kabul edilmesi zor bir şey."

"Aklının yatması için yıllar geçmesi gerek, sonra da eylemlerini buna göre gerçekleştirmen için gene yıllar geçmesi gerek. Umarım yeterli zamanın kalmıştır senin."

"Bu sözün beni çok ürkütüyor," dedim.

Don Juan, yüzünde ağırbaşlı bir ifadeyle beni süzdü. "Bunun yabansı bi dünya olduğunu söylemiştim sana," dedi. "İnsanları güden ürkütücü güçlerin ne zaman ne yapacağı belli olmaz, ama onların görkemi de görülmeye değer."

Don Juan konuşmasını kesip gene bana baktı. Bana bir şey açıklayacakmış gibi durmaktaydı, ama toparlanarak güldü.

"Bizi güden bir şeyler mi var?" diye sordum.

"Elbet var. Bizi güden güçler, erkler var."

"Onları betimleyebilir misin?"

"Tam değil; onların birtakım güçler, tinler, soluklar, yeller ya da onun gibi bi şeyler olduğunu söylemenin dışında bi şey diyemeyeceğim."

Ben sormaya devam etmek istedimse de, daha ağzımı açmaya fırsat bulamadan, don Juan ayağa kalktı. Gözlerimi dikmiş, hayretle ona bakmaktaydım. Zira tek bir hareketle bedeni şöyle bir silkilenivermiş, ayağa dikilmişti.

Böylesi bir hızla hareket edebilmesi için sahip olması gereken olağanüstü yeti üzerinde kafa yormamı sürdürürken, don Juan buyurgan bir sesle, tuzak kurup bir tavşan yakalamamı ve alacakaranlık bastırmadan önce onu kızartmamı söyledi.

Bir yandan gökyüzüne bakarak yeterli zamanımın olduğunu da ekledi.

Hemen kalktım, daha önce pek çok kez yaptığım gibi işe koyuldum. Don Juan yanımda yürüyor, her hareketimi dikkatle izliyordu. Ben çok sakindim, dikkatle ilerliyordum. Zorluk çekmeden bir erkek tavşan yakalamıştım.

"Şimdi onu öldür," dedi don Juan katı bir sesle.

Ben tuzağa uzanarak tavşanı kulaklarından yakaladım. Dışarıya doğru çekerken, birden büyük bir korkuya kapıldım. Don Juan'ın bana avcılığı öğretmeye başlayalıdan beri avın nasıl öldürüleceğini hiç öğretmemiş olduğunun farkına ilk kez varmıştım. Çölde yaptığımız pek çok gezi sırasında don Juan kendisi bir tavşan, iki bıldırcın, bir de çıngıraklıyılan öldürmüştü.

Tavşanı bırakarak don Juan'a baktım.

"Öldüremem ben onu," dedim.

"Niyeymiş?"

"Daha önce hiç yapmadım bu işi."

"Ama yüzlerce kuşu, bi sürü hayvanı öldürmüştün."

"Tüfekle öldürmüştüm ama, ellerimle değil"

"Ne fark eder ki? Bu tavşanın eceli gelmiş."

Don Juan, gözlerinde vahşi bakışlar, buyurdu gene: "Öldür onu!"

"Öldüremem."

Don Juan bağırarak, tavşanın ölmesi gerektiğini söylüyordu. Artık onun bu güzel çölde koşup durmasının sona erdiğini anlattı. Oyalanmaya hakkım olmadığını, zira tavşanları güden erk ya da tinin bu önümüzdeki tavşanı, tam da alacakaranlığın eşiğinde benim tuzağıma yöneltmiş olduğunu söyledi.

Benliğimi bir dizi çelişkili düşünceler, duygular sardı. Sanki hep varmış da bu anı bekliyormuş gibi algıladığım duygulardı bunlar. Tavşanın bu acıklı durumunu, tuzağıma düşmüş olmasını tüm çarpıcılığıyla duyumsuyordum. Birkaç saniye içinde birkaç kez ölmüş ve dirilmiş gibi oldum, sanki o tavşan bendim.

Ben tavşana bakıyordum, tavşan da bana bakıyordu. Tavşan kafesin arkasına sinmişti; orada iki büklüm olmuş, ses çıkarmadan, devinmeden durmaktaydı. Tavşanla aramızda heyecansız bir bakışma oldu; sessiz bir umutsuzluk, diye algıladı-

ğım bu bakışma, ikimizi perçinlercesine özdeşleştirmişti.

Sesimi yükselterek, "Vazgeç yahu," dedim. "Ben bu tavşanı öldürmem. Bırakalım gitsin."

Derin bir coşkuyla sallandım. Tavşanı kulaklarından yakalamaya çalışırken kollarım titriyordu; hayvan hızla sağa sola kaçıyor, onu bir türlü tutamıyordum. Bir kez daha denedim, ama boşuna. Çaresizlikten deliye dönmüştüm. İçim bulanıyordu. Birden, tuzağı kırıp, tavşanın kaçmasını sağlamak amacıyla, tuzağa bir tekme attım. Tuzak tahmin ettiğimden daha sağlammış ki, kırılmadı, Çaresizliğim, dayanılmaz derecede acı vermeye başlamıştı. Sağ ayağımla, olanca kuvvetimi sarfederek, kafesin yan tarafını ezdim. Çubuklar çatırdıyarak kırıldı. Tavşanı dışarıya çektim. Bir an ferahlamıştım, ama bu hissim çok uzun sürmedi. Çünkü tavşan elimden, sölpük, asılı kalıverdi. Ölmüştü.

Ne yapacağımı bilemedim. Tavşanın nasıl ölmüş olacağını düşünmeye başladım. Don Juan'a doğru döndüm. O da bana bakıyordu. Tüm bedenim korkuyla ürperdi.

Bir kayaya oturdum. Başımda müthiş bir ağrı vardı. Don Juan elini başımın üzerine koydu ve kulağıma fısıldayarak, alacakaranlık geçmeden önce tavşanı yüzmem ve kızartmam gerektiğini söyledi.

Midem bulanıyordu. Don Juan, bir çocukmuşum gibi, büyük bir sabırlılıkla bana bir şeyler anlattı. İnsanları ya da hayvanları güden güçlerin o tavşanı, tıpkı bir gün beni de kendi ölümüme doğru yöneltecekleri gibi, bana doğru yönelttiğini söyledi. Tavşanın ölümü, benim ölümümün bir gün bir başka şey ya da kimse için nasıl bir armağan olacaksa, benim için de öyle bir armağan sayılırmış.

Başım dönüyordu. O günkü basit olaylar beni ezmişti. Onun sırf bir tavşan olduğunu düşünmeye çalıştım; ama onunla aramızdaki o tekinsiz özdeşleşme duygusunu üzerimden atamıyordum.

Don Juan, avımı kutsamam için, tavşanın etinden, bir lokma olsa bile, biraz yemem gerektiğini söyledi.

"Kesinlikle olmaz," deyi karşı çıktım. Ama diretemedim.

Don Juan, "Bizler o güçlerin elinde bi oyuncağız," diye

yapıştırdı. "Kendini önemsemeyi bırak da, sana sunulan armağanın hakkını ver."

Tavşandan bir parça alıp yedim. Sıcaktı.

Don Juan üzerime doğru eğilerek kulağıma fısıldadı. "Senin tuzağın, o tavşanın yeryüzündeki son savaşıydı. Söylemiştim ya, onun artık bu güzelim çölde koşup oynayacak zamanı kalmamıştı."

10
Erk İçin Ulaşılabilir Olmak

Perşembe, 17 Ağustos 1961

Arabamdan iner inmez don Juan'a yakınarak kendimi iyi hissetmediğimi söyledim.

Don Juan elimden tutarak sürüklercesine beni evinin önündeki sundurmaya götürerek "Otur, otur," dedi. Gülümseyerek sırtımı tıpışlıyordu.

İki hafta önce, 4 Ağustosta, don Juan, daha önce söylemiş olduğum gibi, bana karşı taktik değiştirmiş, kimi peyote man-

tarlarını yememe izin vermişti. Sanrılanma deneyimimin doruğundayken, peyote töreninin yer aldığı evin köpeğiyle oynamıştım. Don Juan benim köpekle etkileşimimi pek özel bir olay, diye yorumlamıştı. Benim o durumda yaşamış olduğum erk anlarında, sıradan işler dünyasının var olmadığını, hiçbir şeye kesin gözüyle bakılamayacağını, o köpeğin de gerçekte bir köpek olmayıp, peyotede içerilen erk ya da kutsal varlık Mescalito'nun yaşama geçmesi olduğunu ileri sürmüştü.

O deneyimimin sonrasındaki etkiler genel bir yorgunluk hissiyle hüzün şeklinde olmuş, ayrıca hiç alışık olmadığım canlı rüyalar, karabasanlar görmeye başlamıştım.

Ben sundurmada oturur oturmaz, don Juan, "Yazı taklavatın nerde ki?" diye sordu.

Not defterlerimi arabada bırakmıştım. Don Juan arabaya giderek çantamı aldı, getirip yanıma bıraktı.

Sonra, yürürken genelde evrak çantamı taşıyıp taşımadığımı sordu. Taşıdığımı söyledim.

"Delilik bu," dedi don Juan. "Ben sana, yürürken asla ellerinle bi şey taşımamanı söylemiştim. Bi sırt çantası edin."

Güldüm. Defterlerimi bir sırt çantasında taşımak düşüncesi çok komikti. Don Juan'a genellikle takım elbise giydiğimi, pantolon-yelek-ceketli bir giysinin üzerinde sırt çantasıyla dolaşmanın çok sakil kaçacağını anlattım.

"Ceketini sırt çantanın üstüne giy," dedi don Juan. "İnsanların seni kambur sırtlı sanması, tüm bunları taşıyıp dolaşarak bedeninin anasını ağlatmaktan daha iyidir."

Sonra da, ısrarla, not defterimi çıkarıp yazmamı istedi. Beni rahatlatmak için ölçünmeli bir çaba harcamaktaydı. Ben gene yakınarak kendimi iyi hissetmediğimi, tuhaf bir huzursuzluk duymakta olduğumu söyledim.

Don Juan gülerek, "öğrenmeye başlıyorsun," dedi.

Ardından, uzun bir görüşmeye geçtik. Don Juan, Mescalito'nun, köpekle oynamama izin vererek, beni bir "seçilen kişi" olarak imlediğini, bir Kızılderili olmadığım için bu yoranın onu şaşırtmasına karşın, bana kimi gizli bilgileri öğreteceğini söyledi. Bir zamanlar kendisinin de, nasıl bir "bilgi adamı" olunacağını ona öğreten bir "velinimet"inin olduğunu anlattı.

Korkunç bir şeyler olacağını sezdim. Onun seçilen kişisi olduğumun açıklanmasının üzerine bir de onun yöntemlerindeki o şaşmaz yabansılığıyla peyotenin üzerimdeki yıpratıcı etkisi, bende dayanılmaz bir yılgınlık ve kararsızlık durumunu yaratmıştı. Ne var ki, don Juan benim duygularıma aldırmaksızın, sadece, Mescalito'nun benimle oynamış olmasının görkemini düşünmemi öğütledi.

"Başka bi şey düşünme sen," dedi. "Arkası kendiliğinden gelecektir sana."

Sonra ayağa kalkıp başımı sevecence tıpışlayarak yumuşak bir sesle dedi ki: "Sana, avcı olmayı nasıl öğretmişsem, nasıl bir savaşçı olunacağını da öğreteceğim. Ama uyarıyorum, avcılığı öğrenmen seni bi avcı kılmış değil, savaşçılığı öğrenmen de seni bi savaşçı kılmaz."

İçimin sıkıntısı, bedenimdeki ağrılar yoğun acı verecek derecede arttı. Son zamanlarda gördüğüm canlı rüyalardan ve karabasanlardan yakındım. Don Juan bir an düşünür gibi yaptı, sonra gene oturdu.

"Bunlar çok tekinsiz rüyalar," dedim.

"Zaten sen tekinsiz rüyalar görürdün hep," diye yapıştırdı don Juan.

"Vallahi bu gördüklerim, eskiden gördüklerimden bin kat daha tekinsiz."

"Aldırma sen. Sadece rüya onlar. Sıradan bi insanın rüyaları gibi, erk içermeyen rüyalar. O yüzden ne yararı olur ki onlara üzülmenin, onlardan söz etmenin?"

"Beni tedirgin ediyorlar, don Juan. Onları durdurmanın bir yolu yok mu?"

"Yok bi yolu. Sabret biraz," dedi don Juan. "Şimdi senin erk için ulaşılabilir olmanın zamanıdır, o nedenle *rüya görmeyle* baş ederek başlayacaksın."

"Rüya görme" sözünü söylerkenki sesinin titremi bana onun bu sözcükleri oldukça farklı bir biçimde kullandığını düşündürmüştü. Ben ona sormak istediğim bir soruyu en iyi şekilde nasıl dile getireceğimi tasarlarken, don Juan gene konuşmaya başladı.

"Ben *rüya görmeden* hiç söz etmedim sana, zira şimdiye

dek sana sadece avcılığı öğretmekteydim," dedi. "Erki kendi çıkarına kullanma peşinde değildir bi avcı, o nedenle onun rüyaları sırf rüya olarak kalır. Ne denli etkileyici olsalar da *rüya görme* sayılmazlar."

"Öte yandan bi savaşçı erk peşindedir; erke götüren yollardan biri de *rüya görmedir*. Bi avcı ile bi savaşçı arasındaki fark, bi savaşçının erke yönelmiş olmasında, bi avcının da bu konuda hiçbi şey bilmemesinde ya da pek az şey bilmesinde yatar.

"Kimin bi savaşçı olabileceğine, kimin yalnızca bi avcı olabileceğine biz karar veremeyiz. Bu karar, insanları güden erkler âlemince verilir. Senin Mescalito'yla oynayışının pek önemli bir yora olmasının nedeni de işte budur. O güçler seni bana doğru yönlendirdiler; seni otobüs terminaline getirdiler, anımsadın mı? Soytarının biri seni bana getirmişti. En âlâ bi yora sana, bi soytarı seni gösteriyor. Ben de sana nasıl bir avcı olunacağını gösterdim. Sonra da öbür kusursuz yora, Mescalito'nun kendisinin seninle oynaması. Anlıyorsun, di mi?"

Onun bu acayip mantığına karşı diyecek bir şey bulamadım. Don Juan'ın sözleri bende ürkünç, bilinmeyen bir şeye, hiç hesapta olmayan, yaşamım boyunca varlığını aklıma hayalime getirmemiş olduğum bir şeye doğru çekildiğim kuruntusuna yol açıyordu.

"Ne yapmam gerektiğini öneriyorsun?" diye sordum.

"Kendini erk için ulaşılabilir kıl; rüyalarınla cebelleş," diye yanıtladı don Juan. "Sende erk olmadığı için onlara rüya diyorsun sen. Bi savaşçı, erk arayan bi insan olarak, onlara rüya demez, onları gerçek, diye görür."

"Yani rüyalarının gerçek olduğuna mı inanır?"

"Hiçbi şeyin başka hiçbi şey olduğunu sanmaz o. Senin rüya, dediğin şey, bi savaşçı için gerçektir. Bi savaşçının aptal bi kimse olmadığını unutma. Bi savaşçı, erk avlayan kusursuz bi avcıdır; ne sarhoştur ne de çılgın. Blöf yapmaya, yalan söylemeye, yanlış bir adım atmaya ne zamanı vardır ne de niyeti. Zira yüksek mi yüksektir bunların diyeti. Çok uzun bir süre boyunca özenip bezenerek kurduğu düzenli yaşamıdır karşılığındaki diyet. Aptalca bi yanlışlık yaparak, bi şeyi bi başka bi şey sanarak bütün bunları yele vermez o.

"*Rüya görme* bi savaşçı için gerçektir; çünkü o, rüyasında ölçünmeli olarak eyleme geçebilir, bi şeyi seçer ya da yadsır, bi sürü şey arasından erke ulaştıracak olan şeyi seçebilir, sonra da onları kendi çıkarına kullanabilir, oysa sıradan bi rüyada ölçünmeli olarak eyleme geçemez."

"Yani sen o halde, don Juan, *rüya görme*nin gerçek olduğunu mu söylemek istiyorsun?"

"Elbet gerçektir."

"Şimdi bizim yapmakta olduğumuz şeyler denli gerçek yani?"

"Şayet karşılaştırma yapmak istiyorsan, belki daha da gerçek olduğunu söyleyim sana. *Rüya görmede* erk vardır; bi şeyleri değiştirebilirsin; sayısız gizli olayı aydınlatabilirsin; istediğin şeyi denetleyebilirsin."

Don Juan'ın bu savı bana belli bir düzeyde hep çekici gelmişti. Onun, insanın rüyasında her şeyi yapabileceği fikrinden hoşlanmasını kolayca anlayabiliyordum, ama onu bir türlü ciddiye alamıyordum. Benim için imkânsız bir şeydi bu.

Bir an birbirimize baktık. Anlattıkları delice şeylerdi, ama onun şimdiye dek tanıdığım en sağgörülü insan olduğunu da biliyordum.

Rüyalarını gerçek olarak kabul ettiğine inanamadığımı söyledim ona. Don Juan içinde bulunduğum durumun zorluğunu kavramışçasına kıkırdadı, sonra bir şey söylemeksizin ayağa kalkıp evine girdi.

Don Juan daha sonra beni evinin arkasına çağırıncaya dek orada uzun süre, uyuşuk, oturdum. Don Juan yaptığı mısır lapasından bir tas da bana uzattı.

Ben ona insanın uyanık olduğu zamanlara ilişkin bir soru sordum. Onun buna belli bir ad verip vermediğini öğrenmek istiyordum. Ama don Juan sorumu anlamadı ya da yanıtlamak istemedi.

Şimdi yapmakta olduğumuz şeyin rüyaların karşıtı olan gerçeklik olduğunu kastederek, "Sen buna ne diyorsun, yani şimdi yaptığımız şeye?" diye sordum.

Don Juan, "Ben buna yemek yemek diyorum," diyerek gülmesini tuttu.

"Ben buna gerçeklik diyorum," dedim. "Çünkü yemek yememiz şu anda yer almakta, yani şu anda cereyan etmekte."

Don Juan kıkır kıkır gülerek, "*Rüya görme* de yer alır öyle," diye yanıt verdi. "Avcılık da, yürümek de, gülmek de öyle yer alır."

Tartışmak istemedim. Ama, kendi sınırlarımı ne denli zorlasam da onun savını kabul edemiyordum. Çaresizliğim onu keyiflendirmişe benziyordu.

Yemeğimizi bitirir bitirmez, don Juan kayıtsızcasına, bir yürüyüşe çıkacağımızı, ama bunun çölde yaptığımız daha önceki gezintilere benzemeyeceğini söyledi.

"Bu kez farklı olacak," dedi. "Bundan sonra erk yerlerine gideceğiz; kendini erk için nasıl ulaşılabilir kılacağını öğreneceksin."

Gene telaşlanmıştım. Öyle bir uğraş için hazır olmadığımı belirttim.

Don Juan tok bir sesle, "Haydi canım, korkulacak bi şey yok ki," dedi, sırtımı sıvazlayarak sevecence güldü. "Senin avcı tinine seslenegelmekteydim hep. Bu güzelim çölde benimle dolaşmaktan hoşlandığın belli. Cayman için artık çok geç."

Don Juan çöldeki çalılıklara doğru ilerledi. Eliyle, onu izlememi imledi. Arabama girebilir, oradan gidebilirdim, ama o güzelim çölde gezip tozmak bana büyük zevk veriyordu. Sadece don Juan'la birlikte olduğum zamanlar, bu gerçekten şaşırtıcı, gizemli ve o denli güzel âlemde olmak beni çokça etkiliyordu. Don Juan'ın dediği gibi, bir tutkun olup çıkmıştım.

Don Juan beni doğudaki tepelere doğru götürdü. Uzun bir yürüyüş yapmıştık. Sıcak bir gündü; genellikle bana tedirginlik veren sıcaklığı nedense fark etmiyordum.

Don Juan durup da kimi kayalıkların gölgesinde oturana dek bir vadiden aşağıya uzun süre yürümüştük. Oturur oturmaz, sırt çantamdan birkaç bisküvi çıkardım, ama don Juan onları bırakmamı istedi.

Sonra, göze çarpan bir tümseğe oturmam gerektiğini söyledi. Dört beş metre ötedeki yüksek, yuvarlak bir kayayı göstererek, tepesine tırmanmam için bana yardım etti. Kendisinin de yanımda oturacağını sanmıştım, ama kayanın, bana bir parça

kurutulmuş et uzatabileceği bir yerine kadar tırmanmakla yetindi. Son derece ciddi bir sesle, bunun bir erk eti olduğunu, çok yavaş çiğnememi, başka hiçbir yiyecekle karıştırmamamı söyledi. Sonra gölgelik yere döndü, sırtını bir kayaya yaslayarak oturdu. İyice gevşemişti, belki de uyukluyordu. Ben yememi bitirinceye dek don Juan o konumda kaldı. Sonra oturduğu yerde sırtını dik tutarak başını sağa doğru eğdi. Sanki dikkatle bir şeyi dinlemekteydi. Birkaç kez bana baktıktan sonra birden ayağa kalktı, bir avcı gibi gözleriyle çevreyi taramaya başladı. Ben de, elimde olmaksızın, taş kesildim—sadece gözlerimle onun hareketlerini izledim. Don Juan, bir avın sanki bulunduğumuz yere çıkmasını bekliyormuşçasına, dikkatle kimi kayaların arkasına doğru yürüdü. Kuru bir dere yatağının oluşturduğu vadideki, koskoca kumtaşlarıyla çevrili yuvarlak bir kovuğun içinde bulunduğumuzu o zaman anladım.

Don Juan ansızın kayaların ardından çıktı—gülerek bana baktı. Kollarını açarak gerindikten ve esnedikten sonra benim bulunduğum kayaya doğru yürüdü. Gergince duruşumu gevşeterek rahatça oturdum.

Fısıldayarak, "Ne oldu?" diye sordum.

Don Juan bağıra bağıra, tasalanacak bir şey olmadığını söyledi.

Birden midemde bir kasılma hissettim. Verdiği yanıtın yersizliği tuhafıma gitmişti; belli bir nedeni olmasaydı, kuşkusuz o şekilde bağırarak konuşmazdı.

Ben kayadan aşağıya inmeye başlamıştım, ancak don Juan bağırarak bir süre daha orada kalmamı buyurdu.

"Ne yapıyorsun?" diye sordum. Don Juan yere çökerek, benim bulunduğum yüksek kayanın dibindeki iki kayanın arasına gizlendi, çok yüksek bir sesle, çevresine sırf, bir şeyler işittiğini sandığı için bakmış olduğunu söyledi.

Büyücek bir hayvanın sesini mi işittiğini sordum. Don Juan elini kulağına koyarak gene yüksek sesle, beni işitemediğini, onunla bağırarak konuşmamı söyledi. Bağırmaktan sıkılıyordum, ama o, bağıra bağıra konuşmamda dayattı. Ben de avazım çıktığınca bağırarak neler olmakta, diye sordum; don Juan da, yeri göğü çınlatarak, gerçekten orda bir şey olmadığı-

nı söyledi. Kıçını yırtarcasına, kayanın tepesinden bir şey görüp göremediğimi sordu. Ben de hayır, dedim. O da, güneye doğru uzanan arazide gördüklerimi anlatmamı istedi.

Bir süre bağıra çağıra konuştuk durduk. Sonra, don Juan, aşağıya inmemi imledi. Yanına vardığımda, kulağıma fısıldayarak varlığımızı duyurmak için bağırmamızın gerekli olduğunu açıkladı. O yere özgü pınar oyuğunun erkine kendimi ancak bu şekilde ulaşılabilir kılabilirmişim.

Çevreme bakındım ama herhangi bir su kaynağı göremedim. Don Juan kaynağın üzerinde durduğumuzu söyledi.

Fısıldayarak, "Burdan su çıkar," dedi, "erk de burdan çıkar. Buranın tinini dışarıya çekmemiz gerekecek; ola ki peşine takılır senin."

Tin, dediği şeye ilişkin ayrıntılı bilgi vermesini istedim, ama o, çıt çıkarmamamızda diretti. Tam bir sessizlik içinde kalmamı, fısıltı bile çıkarmamamı ya da varlığımızı bildirecek en küçük bir hareket yapmamamızı öğütledi.

Hiç kımıldamaksızın durmak onun için kolay bir şey olmalıydı; oysa benim için bir işkence oluyordu bu. Bacaklarım uyuştu, sırtım ağrımaya başladı, boynum ve omuzlarım tutuldu. Tüm gövdem duyarsızlaşmıştı. Üşüyordum. Sonunda don Juan ayağa kalktığında tedirginliğim son derece artmıştı. Don Juan zıplayarak ayaklarının üzerinde dikildi ve kalkmama yardım etmek için elini bana uzattı.

Bacaklarımı uzatmaya çalışırken, don Juan'ın saatlerce hareketsiz durduktan sonra öyle kolayca zıplayıvermiş olmasına daha da şaşırdım. Bacak kaslarıma tekrar yürüyebilecek esnekliği kazandırabilmem için epey zaman geçmesi gerekmişti.

Don Juan eve doğru yürümeye başladı. Son derece yavaş ilerlemekteydi. Onu izleyebilmemi sağlamak amacıyla üç adım önümde gideceği bir hız tutturmuştu. Yürürken sağa sola sapıyor, sonra gene yürüdüğümüz patikaya dönerek ona yetişmemi sağlıyordu. Eve vardığımızda nerdeyse akşam olmaktaydı.

Ben o günkü olaylara ilişkin kimi sorular sormaya çalıştım. Don Juan konuşmamızın gereksiz olduğunu söyledi. Onunla gene bir erk yerine gitmemize kadar soru sormaktan

kaçınmalıymışım.

Bununla ne demek istediğini öğrenmek için yanıp tutuşuyordum. Çekine çekine bir soru sormaya çalıştıysam da, don Juan soğuk bakışlarıyla kararlılığını hatırlamamı sağladı.

Saatlerce sundurmada oturduk. Ben notlarımın üzerinde çalıştım. Don Juan arada bir bana bir parça kurutulmuş et uzatıyordu; sonunda, yazamayacağım denli karanlık bastı. Yeni gelişmeler üzerinde düşünmeye çabalarken, bir yanım da karşı çıkarak, uykuya daldım.

Cumartesi, 19 Ağustos 1961

Dün sabah don Juan'la kasabaya indik. Arabamı park ettikten sonra bir restorana girip kahvaltımızı ısmarladık. Don Juan yemek yeme alışkanlıklarımı toptan değiştirmememi öğütledi.

"Senin bedenin erk etine alışık değil henüz," dedi. "Kendi yemeklerini yemezsen hastalanırsın."

Oysa kendisi, maşallah, her şeyi iştahla gövdeye indirmekteydi. Bunu ona şaka yollu söylediğimde, "Benim bedenim her şeyden hoşlanır," demekle yetindi.

Öğleye doğru yürüyerek su vadisine döndük. "Gürültülü konuşmalarımızla" ve saatlerce süren zorlamalı sessizliğimizle kendimizi gene tine anık kılmaya çalıştık.

O yerden ayrıldığımızda, eve yöneleceğimize, don Juan dağlara doğru yöneldi. Önce kimi hafif eğimli yamaçlara ulaştık, ardından birtakım yüksek tepelere tırmandık. Don Juan orada, gölgesiz bir açıklıkta dinleneceğimiz bir yer seçti. Alacakaranlığa dek orada beklememiz gerektiğini, gayet doğal bir şekilde davranmamı, istediğim tüm soruları da sorabileceğimi söyledi.

Pek alçak bir sesle, "Tinin pusuda bizi beklediğini bilmekteyim," dedi.

"Nerede?"

"İşte şurda, çalılıklarda."

"Ne türden bir tin bu?"

Don Juan takılırcasına bana bakarak, "Kaç türü var ki?"

diye yapıştırdı.

İkimiz de güldük. Heyecanımı yatıştırmak amacıyla birtakım sorular sormaya başladım.

Don Juan, "Alacakaranlıkta çıkacaktır," dedi. "Beklememiz gerek."

Ses çıkarmadım. Ne soracağımı bilemiyordum.

"Durmaksızın konuşmamız gereken bi zaman bu," dedi don Juan. "İnsan sesi tinleri çeker. Şuracıkta bi tin pusuya yatmış. Şimdi biz kendimizi o tine ulaşılabilir kılmaktayız. Onun için ha bire konuş dur."

Ahmakça bir boşluk duygusuna kapıldım. Söyleyecek bir şey bulamıyordum. Don Juan gülerek sırtımı tıpışladı.

"Ne çekilmez bi şeysin!" dedi. "Konuştuğun zaman, dilin çözülüverir. Asıl şimdi açılsın dilin, haydi."

Don Juan dilini çıkarıp hızla sallayarak komik bir hareket yaptı.

"Bundan sonra yalnızca erk yerlerinde konuşacağımız kimi şeyler var," diye sürdürdü. "Seni buraya getirdim, zira bu senin ilk deneyimin. Burası bi erk yeri; burda yalnızca erkten söz edebiliriz."

"Nedir erk? Hiç de bilmiyorum ki," dedim.

"Erk, bi savaşçının uğraştığı bi şeydir," dedi don Juan. "Önceleri inanılmaz, erişilmez bi şeydir; düşünmesi bile insana zor gelir. Şimdi sana da öyle olmakta işte. Sonra erk ciddi bi mesele olur çıkar; bi insanda erk olmayabilir, ya da bi insan onun var olduğunu tam olarak kavramayabilir de. Ama gene de bilir o kimse bi şeyin varlığını, daha önceleri görememiş olduğu bi şeyleri. Ardından, erk, insana gelen önlenemez bi şey olarak kendini gösterir. Onun nasıl geldiğini ya da gerçekte ne olduğunu bana sorma, bilemem. Aslında o hiçbi şey değildir, ama gözünün önünde tansıkları sergileyiverir. En son şunu diyeyim: erk, özdeki bi şeydir, kişinin eylemlerini denetleyen ama kişinin buyruğuna boyun eğen bi şey."

Kısa bir sessizlik oldu. Don Juan bana, anlayıp anlamadığımı sordu. Anladığımı söylerken kendimi pek gülünç hissettim. Yılgınlığımı sezmiş olacak ki, kıkır kıkır güldü.

Bana bir mektup yazdırırcasına, "Ben sana şimdi, burada

erke ulaştıran ilk adımı öğreteceğim," dedi. "*Rüya görmeye* geçiş yöntemini öğreteceğim sana."

Don Juan bana baktı; ne demek istediğini anlayıp anlamadığımı gene sordu. Anlamamıştım. Anlattıklarını izlemekte zorluk çekiyordum. Don Juan, "rüya görmeye geçiş"in, bir rüyadaki genel durum üzerinde—tıpkı çölün herhangi bir yerini, örneğin bir tepeye tırmanmayı ya da bir su vadisinin gölgelik bir yerinde oturmayı seçerken olduğu gibi—özlü ve geçerli bir denetim kurmak anlamına geldiğini açıkladı.

"Çok basit bi şeyi yaparak başlamalısın," dedi. "Bu gece rüyalarında ellerine bakmalısın."

Yüksek sesle güldüm. Sesinde öyle gerçekçi bir titrem vardı ki, sanki bana sıradan bir şeyi yapmamı söylemekteydi.

Şaşırmışçasına, "Ne diye gülüyorsun?" diye sordu.

"Rüyalarımda ellerime nasıl bakabilirim ki?"

"Çok basit, gözlerini ellerinin üzerine böyle odakla işte."

Don Juan başını ileriye doğru eğerek, ağzı açık, ellerine baktı. Onun bu hareketi öyle komikti ki, kendimi tutamayarak güldüm.

"Allah aşkına, bunu yapmamı nasıl beklersin benden?"

"Demin anlattığım gibi," yapıştırdı don Juan. "Ama canın ne cehenneme bakmak istiyorsa—bak parmaklarına, karnına, ya da pek istiyorsan matrakukana bile bakabilirsin. Ellerine bakmanı söylememin nedeni, benim ellerime kolayca bakabilmemdir. Sakın hafife alma. *Rüya görme* de *görmek* ya da ölmek ya da bu ürkünç, gizemli dünyadaki herhangi başka bi şey denli önemlidir.

"Eğlenceli bi şeymiş gibi düşün onu. Gerçekleştirebileceğin bütün o akla hayale sığmaz şeyleri getir aklına. Erk avcısı bi adamın *rüya görme*sinde sınır filan bulunmaz."

Biraz daha açıklama yapmasını istedim.

"Açıklamaya ne hacet?" dedi. "Ellerine bak, yeter."

"Herhalde söyleyebileceğin bir şeyler daha vardır," diye direttim.

Don Juan gözlerini kısarak başını sallarken kısa bakışlarla bana bakmaktaydı.

Sonunda, "Her birimiz farklıyız," dedi. "Senin istediğin

açıklama olsa olsa benim bunu öğrendiğim sırada yapmış olduğum şeyler olabilir. Ama biz aynı değiliz ki seninle; şöyle azıcık bile benzer bi yanımız yok."

"Bir şeyler anlatsan, belki işime yarayabilir."

"Ellerine bakmaya başlasan senin için çok daha iyi olacak."

Don Juan düşüncelerini toparlıyormuş gibi başını bir aşağıya bir yukarıya doğru devindirdi.

Uzun bir sessizlikten sonra, "Rüyalarındaki herhangi bi şeye her baktığımda, o şey biçim değiştirir," dedi. *Rüya görmeye* geçişi öğrenmenin püf noktası kuşkusuz bi şeylere sadece bakmak değil, onların görüntüsünü sürekli tutmaktır. *Rüya görme*, kişinin her şeyi odaklamayı başardığında gerçek olur. O zaman, uyurken yaptığın şeyle uyanıkken yaptığın şey arasında bi fark kalmaz. Ne dediğimi anlıyor musun?"

Söylediği şöyleri anlamama karşın, ileri sürdüğü temel düşünceyi kabul etmek elimden gelmiyordu. Tuttum, uygar bir dünyada gerçekten yer alan şeylerle hayallerinde yer alan şeyleri ayırt edemeyen, onları birbirine karıştıran bir sürü insan bulunduğunu anlattım. Böylesi kimselerin belli ki akıl hastası olduklarını, onun bana kaçık birisi gibi davranmamı her önerişinde tedirginliğimin arttığını belirttim.

Bu upuzun açıklamalarımdan sonra don Juan avuçlarını yanaklarıma dayayarak komik bir hareket yaptı, ve yüksek sesle inledi.

"Geç şu uygar dünyayı," dedi. "Ne isterlerse yapsınlar. Senin kaçık birisi gibi davranmanı isteyen de kim? Anlatmıştım sana, avladığı erklerle baş edebilmesi için kusursuz olması gerekir bi savaşçının; bi savaşçının hayallerle gerçekleri birbirinden ayırt edemeyeceğini nasıl düşünebiliyorsun?

"Öte yandan, gerçek dünyanın ne olduğunu bilen sen, dostum, şayet senin yaşamın gerçek olanla olmayanı birbirinden ayırt etme yeteneğine bağlı olsaydı, çok geçmeden tökezler, öbür dünyayı boylardın."

Meramımı tam olarak anlatamadığım belliydi. Her karşı çıkışımda, durumumu savunulamaz bir hale getirmenin dayanılmaz çaresizliğini dile getirmiş oluyordum.

Don Juan, konuşmasını sürdürerek, "Ben seni hasta, kaçık bi adam haline getirmeye çalışmıyorum," dedi. "Sen bunu kendin, benim yardımım olmadan da yapabilirsin. Ne var ki, bizleri güden güçler senle beni bi araya getirdi de, ben de sana senin bu ahmakça hallerini değiştirerek, temiz, esenlikli bi avcı yaşamı sürdürmeyi öğretmeye çalışmaktayım. Sonra o güçler seni gene getirerek bana, kusursuz bi savaşçı yaşamını sürdürmeyi öğrenmen gerektiğini bildirdi. Bunu başarabileceğini sanmıyorum. Ama kim bilir? Biz insanlar da bu kavranılamaz dünya denli gizemli varlıklarız, onun için senin neler başarabileceğini kim bilebilir ki?"

Don Juan'ın sesinde kederli titremler vardı. Özür dilemek istedim, ama o yeniden konuşmaya başladı.

"İlle de ellerine bakman gerekmez," dedi. "Demiştim ya, ne istersen onu seç. Ama önceden bi şeyi seç de, rüyalarında onu bul. Ellerine bak, dedim, zira onlar hep hazır durur.

"Ellerin biçim değiştirmeye başladığında, bakışlarını onlardan uzaklaştırıp seçeceğin başka bi şeye yöneltmelisin; sonra, gene ellerine bakmalısın. Bu yöntemde ustalaşmak uzun zaman alır."

Kendimi yazmaya öylesine vermişim ki, havanın iyice kardığını farkedemedim. Güneş ufukta çoktan yitip gitmişti. Gökyüzü bulutluydu, karanlık bastırmak üzereydi. Don Juan ayağa kalkarak gözucuyla güneye doğru baktı.

"Haydi gidelim," dedi. "Su kaynağının tini kendini yeniden gösterene dek güneye doğru yürümeliyiz."

Yarım saat kadar yürüdüğümüzü sanıyorum. Arazi umulmadık şekilde değişiyordu. Çorak bir bölgeye geldik. Çalılıkların yakılmış olduğu yuvarlak, geniş bir tepe vardı. Kel bir kafayı andırıyordu. O tepeye doğru yürüdük. Ben don Juan'ın, tepenin pek az eğimli yamacından tırmanacağını sanırken, o duruverdi, son derece dikkatli bir duruşa geçti. Sanki gövdesi, tümüyle kasılarak, yoğunlaşmış gibiydi, bir ara titremişti de. Sonra gevşeyiverdi, duruşu yumuşadı. Kasları böylesine gevşediği halde nasıl dik durabildiğini bir türlü anlayamıyordum.

O sırada esiveren şiddetli bir yelle sarsıldım. Don Juan'ın gövdesi rüzgârın estiği yöne, batıya doğru döndü. Dönmek için

kaslarını kullanmıyordu, ya da en azından kaslarını, benim dönerken kullanmış olacağım şekilde kullanmıyordu. Don Juan'ın gövdesi sanki dışarıdan çekiliyor gibiydi. Sanki başka bir kimse onun bedenini yeni bir yöne bakacak şekilde düzenlemekteydi.

Aralıksız ona bakmaktaydım. Don Juan gözucuyla bana baktı. Yüzünde kararlılık, amaçlılık okunuyordu. Tüm varlığıyla dikkat kesilmişti. Hayranlıkla ona bakıyordum. Böylesine yabansı bir konsantrasyonu gerektiren bir durumla hiç karşılaşmamıştım.

Don Juan'ın gövdesi, ansızın soğuk duşa girmişçesine, birden bir ürperti geçirdi. Ardından bir daha sarsıldı, sonra bir şey olmamış gibi yürümeye başladı.

Ben de peşinden. Doğu yönündeki çıplak tepelerin yamaçlarını izleyerek tepelik bölgenin ortasına ulaştık; don Juan orada durarak yüzünü batıya çevirdi.

Durduğumuz yerde tepe, uzaktan göründüğü kadar yuvarlak ve pürüzsüz değildi. Doruğa yakın bir yerde bir mağara ya da bir oyuk vardı. Don Juan da öyle yapıyor, diye durmadan tepeye bakıyordum. Gene şiddetli bir yel beni ürpertti. Don Juan güneye doğru dönerek gözleriyle o bölgeyi taradı.

Fısıldayarak, "İşte!" dedi—yerdeki bir nesneyi gösterdi.

Gözlerimi zorlayarak görmeye çalıştım. Yerde, yedi sekiz metre ilerimizde bir şey vardı. Açık kahverenginde, ben baktıkça titreyip duran bir şey. Tüm dikkatimi onun üzerinde yoğunlaştırdım. Yuvarlacık bir şeydi, kıvrılmışa benziyordu; onu kıvrılmış yatan bir köpeğe benzettim.

"Bu da ne?" diye fısıldadım don Juan'a.

Don Juan da, gözleri o nesneye dikili, fısıldayarak, "Bilmem ki," dedi. "Sence neye benziyor?"

Onu bir köpeğe benzettiğimi söyledim.

Sakincesine, "Bu büyücek bi şey, köpek olamaz," dedi.

Birkaç adım yaklaştım, ama don Juan beni nazikçe durdurdu. Bir daha baktım. Uyumakta olan ya da ölmüş bir hayvandı, kuşkusuz. Başını görür gibiydim; kulakları kurt kulakları gibi dikti. Artık onun kıvrılmış yatan bir hayvan olduğundan emindim. Belki de kahverengi bir buzağıdır, diye geçirdim. Bu

düşüncemi don Juan'a fısıldadım. O, bunun, bir buzağı olamayacak denli ince, üstelik kulaklarının da sivri olduğunu söyledi.

Hayvan gene titremeye başladı da onun canlı olduğunu anladım. Soluduğunu açıkça görebiliyordum, ama tartımlı bir soluma değildi bu. Daha çok, düzensiz ürpermeler şeklindeydi. Birden anlamıştım.

Don Juan'a fısıldayarak, "Can çekişiyor," dedim.

"Evet öyle," diye fısıldayarak karşılık verdi. "Ama ne tür bi hayvan bu?"

Bunu bilemiyordum. Don Juan çekine çekine bir iki adım ilerledi. Ben de onu izledim. O sırada hava iyice kararmıştı. O nedenle, hayvanı görebilmek için birkaç adım daha yaklaşmamız gerekti.

Don Juan kulağıma fısıldayarak, "Dikkatli ol," dedi. "Eğer ölmek üzereyse, can havliyle üstümüze saldırabilir."

Ne olduğunu bilemediğimiz hayvan ölmek üzereydi; solukları düzensizdi, gövdesi ıspazmoza tutulmuştu, ama kıvrık konumunu değiştirmiyordu. Ne var, geçirdiği şiddetli bir sarsıntı hayvanı yerinden kaldırmıştı. Acı bir çığlık attıktan sonra ayaklarını germeye başlamıştı; pençeleri, ürkütücülüğü bir yana, iğrençtiler de. Hayvan, ayaklarını gerip yerden biraz kalktıktan sonra, bir yana devrilmiş, yuvarlanarak sırtüstü uzanmıştı.

Korkunç bir hırlama işittim, ardından da don Juan'ın, "Çabuk kaç, kurtar kendini!" diye bağırdığını.

Hemen, dediğini yaptım. Yerleri tırmalaya tırmalaya, inanılmaz bir hız ve çeviklikle, tepenin doruğuna doğru koştum. Doruğa ulaşmak üzereydim ki, arkama baktım; don Juan'ın demin olduğumuz yerde durduğunu gördüm. Eliyle yanına inmemi imledi. Tepeden aşağıya doğru koşmaya başladım.

Nefesim kesile kesile, "Ne oldu ki?" diye sordum.

"Hayvan öldü galiba," dedi.

Çekinerek hayvana doğru ilerledim. Sırtüstü yere serilmişti. Yaklaştıkça, korkumdan bağırasım geliyordu. Tam olarak ölmediğini anlamıştım. Gövdesi hâlâ titremekteydi. Havaya diktiği bacakları ha bire çırpınıyordu. Son nefesini vermek üzere olduğu belliydi.

Don Juan'ın önüne doğru geçtim. Hayvanın gövdesi yeniden sarsıldı; başını görebiliyordum. Dehşet içinde, don Juan'a döndüm. Gövdesinden, bunun memeli bir hayvan olduğu anlaşılıyordu; ama bir de gagası vardı—tıpkı bir kuş gibi.

Dehşet içinde, ona bakıyordum. Aklım böyle bir şeye inanmak istemiyordu. Ne düşüneceğimi bilemiyordum. Zihnimden geçenleri dile getirmekten bile acizdim. Yaşamım boyunca buna benzer bir şeye tanık olmamıştım. İşte, gözlerimin önünde akıl almaz bir şey durmaktaydı. Don Juan'dan, bu inanılmaz yaratığa ilişkin bir açıklama yapmasını istedim; ama sözcükler dudaklarımdan gevelenerek döküldüğünden, ne dediğimi anlayamadı. Bana bakıp duruyordu. Gözüm bir an ona, ardından hayvana doğru kaydı; sonra içimde dünyayı rayına oturtmuşum gibi bir his duydum—o anda hayvanın öldüğünü anladım. Hayvana doğru yürüyerek leşini tutup kaldırdım. Kalınca bir ağaç dalıydı, yakılmış bir odun parçası. Rüzgârın sürüklediği kül ve yanık çalılar bu kuru dal parçasına yapışarak ona irice bir hayvan görünümü vermişti. Yanık çalı çırpının onda yarattığı açık kahverengilik de, dal parçasını çevresindeki yeşillikten ayırmaktaydı.

Ahmaklığıma gülerek don Juan'a, koflaşmış dal parçasının kovuklarından giren rüzgârın onu canlı bir hayvan gibi göstermiş olduğunu heyecanla anlatmaya koyuldum. Bu muammayı bu şekilde çözümlemiş olmamı takdir edeceğini sanıyordum, ama o yerinde dönüp tepenin doruğuna doğru yürümeye başladı. Onu izledim. Don Juan sürünerek bir mağarayı andıran bir kovuğun içine girdi. Pek derin bir kovuk değildi bu, kumtaşının dibindeki hafif bir girintiydi.

Ben gene dal konusuna dönmüştüm, ama don Juan beni susturdu.

"Matah bi şey yaptığını sanıyorsun," dedi. "Sen, çok güzel bi erki, o kupkuru dal parçasına yaşam üfleyen bi erki heba ettin."

Don Juan, sürdürerek, kendimi olayın akışına bırakmış ve dünyanın var olmayı bırakmasına dek o erki izlemiş olsaymışım, bunun benim için gerçek bir utku olmuş olacağını söyledi. Bana kızgınmış ya da yaptıklarıma içerlemiş gibi görünmü-

yordu. Art arda yineleyerek, bunun sadece bir başlangıç olduğunu, erkle baş edebilmenin zaman aldığını vurguladı. Omzumu tıpışlayarak, daha o gün birkaç saat önce gerçek olanla olmayanı bilen kişinin ben olduğum konusunda benimle dalga geçti.

Çok utanmıştım. Her zaman böyle kendimden emin bir şekilde davranma eğilimimden ötürü özür dilemeye başladım.

"Yok bi önemi," dedi. "O dal parçası gerçek bi hayvandı, erk ona dokunduğu an canlıydı o. Onu canlı tutan şey erk olduğundan, işin püf noktası, *rüya görme*de olduğu gibi, ona bakmayı sürdürmekti. Anlıyor musun?"

Başka bir şey soracaktım ki, don Juan beni susturarak hiç kıpırdamadan olduğum yerde kalmamı, bütün gece boyunca hiç uyumamamı, sadece kendisinin bir süre konuşacağını söyledi.

Don Juan'ın sesini tanıyan tinin, onun sesiyle uysallaşarak bizi terk edeceğini anlattı. Kişinin kendisini erke ulaşılabilir kılması düşüncesinin çok önemli birtakım yönlerinin bulunduğunu belirtti. Erk, insanın ölümüne yol açıverecek kahredici bir güç olduğundan, büyük bir özenle ele alınmalıymış. İnsan kendisini erke dizgeli olarak, ama ihtiyatı elden bırakmaksızın, ulaşılabilir kılmalıymış.

Bu amaçla, kontrollü bir şekilde yüksek sesle konuşarak ya da başka türden gürültülü eylemlerle insan kendisinin varlığını aşikâr kılmalıymış, ardından da uzun süre tam bir sessizlik içinde kalmalıymış.

Kontrollü bir şekilde gürültü çıkarmak ve kontrollü bir sessizliğe geçmek, bir avcının niteliklerindenmiş. Don Juan, o canlı canavara bakmayı biraz daha sürdürmüş olmam gerektiğini söyledi. Kontrollü bir şekilde, zihnim dağılmaksızın ya da heyecana, korkuya kapılmaksızın, "dünyayı durdurmaya" çalışmış olmam gerekirmiş. Don Juan, paniğe kapılarak doruğa doğru koştuktan sonra benim, "dünyayı durdurmak" için mükemmel bir durumda olduğumu belirtti. Zira o durumda hem korku, hem huşu, hem erk, hem de ölüm hep birlikte varlarmış; öylesi bir durumun yinelenmesi de epey güçmüş.

Don Juan'ın kulağına fısıldadım, "'Dünyayı durdurmak'la

neyi kastediyorsun?"

Don Juan önce yüzüme sert baktı, sonra yanıtlayarak, bunun erk avcılarının uyguladığı bir yöntem olduğunu, bizim bildiğimiz dünyanın bu yöntemle çökertildiğini söyledi.

11
Savaşçının Havası

31 Ağustos, 1961, Perşembe günü don Juan'ın evine vardım; daha onu selamlamaya fırsat bulamamıştım ki, don Juan başını arabamın penceresinden içeriye uzatarak gülümsedi, ve dedi ki: "Epey uzaktaki bi erk yerine gitmemiz gerek, bak nerdeyse öğle olacak."

Arabamın kapısını açarak yanımdaki ön koltuğa oturdu; güneye doğru gideceğimizi söyledi. Yetmiş mil kadar gittikten sonra doğuya doğru uzanan bir şoseye girdik—dağların yamaçlarına ulaşana dek ilerledik. Arabayı yolun kıyısındaki çu-

kurca bir yere park ettim. Don Juan bu yeri, arabayı gizleyebilmemiz için seçmişti. Oradan, doğruca alçak tepelerin doruğuna doğru yürüyüşe geçtik. Ama önce ıssız, geniş bir düzlüğü aşmamız gerekmişti.

Hava kararınca don Juan uyuyabileceğimiz bir yer şeçti. Tam bir sessizlik içinde olmamız gerektiğini belirtti.

Ertesi gün çok az bir şey yiyerek doğu doğrultusundaki yolculuğumuzu sürdürdük. Çöle özgü çalılıkların yerini artık dağların yemyeşil yoğun bitki örtüsüyle ağaçlar almıştı.

Öğleyi epey geçe, bir duvarı andıran dev kayalardan oluşmuş sarp bir yarın tepesine tırmandık. Don Juan oturduktan sonra benim de oturmamı imledi.

Kısa bir sessizlikten sonra, "Bi erk yeridir burası," dedi. "Çok eskiden savaşçılar buraya gömülürlerdi."

O anda tam üzerimizden bir karga, gaklayarak uçtu. Don Juan gözlerini dikmiş, karganın uçuşunu izliyordu.

Ben merakla kayaya bakarak savaşçıların nasıl, nereye gömüldüklerini düşünürken, don Juan omzuma dokundu.

Gülümseyerek, "Burada değil, sersem," dedi. "Aşağıda."

Tam altımızda, yarın dibinde, doğuya doğru uzanan düzlüğü göstermekteydi; bu düzlüğün birtakım kayalarla çevrili olduğunu açıkladı. Oturduğumuz yeden bakınca, yaklaşık yüz metre çapında tam bir daireyi andıran bir alan görülüyordu. Yüzeyini kaplayan sık çalılıklar, kayaları gizlemekteydi. Don Juan söylemeseydi, kayaların tam bir daire oluşturduğunun farkına varmayacaktım.

Don Juan, Kızılderililerin geçmişinde buna benzeyen pek çok alanın bulunduğunu söyledi. Buraları, birtakım tepeler ya da arazi oluşumları gibi, tam olarak erk yerleri sayılmazmış; buraları, daha ziyade, insana bir şeylerin öğretilebileceği, insanın ikilemlerine çözümler bulabileceği yerlermiş.

Don Juan, "Yapman gereken şey buraya gelmektir sırf," dedi. "Ya da, duygularını yola koymak amacıyla, geceyi bu kayanın üzerinde geçirmektir."

"Geceyi biz burada mı geçireceğiz?"

"Öyle tasarlamıştım, ama az önce küçük bi karga bunu

yapmamamı söyledi bana."

Karga konusunda daha bilgi isteyecektim, ama don Juan sabırsız bir el hareketiyle beni susturdu.

"Kayaların oluşturduğu şu halkaya bak," dedi. "Bunu belleğine kazı da, bi gün bi karga seni böyle bi başka yere götürsün. Kayaların oluşturduğu halka ne denli kusursuzsa, erki de o denli büyük olur."

"Savaşçıların kemikleri hâlâ burda mı gömülü?"

Don Juan şaşırmış gibi komik bir hareket yaptı, sonra gevrek gevrek güldü.

"Mezarlık değil ki burası," dedi. "Kimsenin gömüldüğü filan yok buraya. Ben sana, çok eskiden savaşçılar buraya gömülürlerdi, dediydim. Yani, buraya gelirler, bi gece ya da ne kadar isterlerse, kendilerini gömerlerdi. Mezarlıklar ilgilendirmez beni. Onlarda erk bulunmaz. Gerçi bi savaşçının kemiğinde de erk vardır, ama onlar da mezarlıklara hiç uğramazlar. Bilgi adamının kemiklerinde daha da çok erk varsa da, onları bulabilmek nerdeyse olanaksızdır."

"Bilgi adamı nasıl olunur, don Juan?"

"Herhangi bi savaşçı, bilgi adamı olabilir. Anlatmıştım sana: Bi savaşçı, erk avlayan kusursuz bi avcıdır. Şayet bu avcılığında başarılı olursa, o takdirde bilgi adamı olabilir."

"Sen kendin..."

Bu tekinsiz patikadan aşağıya doğru yavaş yavaş inmeye çabaladık; yere ulaştığımızda, don Juan, hiç durmaksızın, dairesel alanın merkezindeki sık çalılığa götürdü beni. Orada kimi kuru dalları süpürge gibi kullanarak oturabileceğimiz temiz bir yer açtı. Bu temizlediği yer de tam daire şeklindeydi.

Don Juan, "Seni bütün gece buraya gömmek istiyordum," dedi. "Ama biliyorum ki henüz zamanı değil. Erk yok sende. O yüzden seni yalnızca kısa bir süre gömeceğim."

Yerde gömülü tutulma düşüncesi beni dehşete düşürmüştü. Don Juan'a beni nasıl gömmeyi tasarladığını sordum. Bir çocuk gibi kıkır kıkır gülerek kuru dal toplamaya başladı. Kendisine yardım etmeme izin vermedi—oturup beklememi söyledi. Topladığı dalları daire şeklindeki temiz yere attı. Sonra beni, başım doğuya dönük biçimde yatırarak ceketimi başımın al-

tına yastık etti, bedenimin etrafına bir kafes ördü. Bu kafesi, 70-80 santimlik dal parçalarını yumuşak toprağa sokarak kurmuştu; uçları çatal biçiminde olan dallar, kafesin çatkısını oluşturan ve ona açık bir tabut görünümünü veren uzun sırıkları tutuyordu. Kutu şeklindeki kafesin üzerini küçük dal parçalarıyla, yapraklarla örterek kapattı. Omuzlarımdan aşağısı kafesin içinde kalmıştı. Yastık ettiği ceketime yasladığı başım dışarıda kalmıştı.

Don Juan daha sonra kalın bir parça kuru dalı alıp onunla çevremdeki toprağı kazmaya, toprakları kafesin üzerine sermeye başladı.

Kafesin çatkısı öyle sağlamdı, yapraklar öyle güzel yerleştirilmişti ki, üzerime hiç toprak dökülmüyordu. Bacaklarımı rahatça oynatabiliyordum, hatta istesem kendimi dışarıya ya da içeriye kaydırabilirdim.

Don Juan normal olarak bir savaşçının önce kafesi kurduğunu sonra da kendini onun içine kaydırarak kafesin kalmış olabilecek yarıklarını içeriden tıkadığını anlattı.

"Ya hayvanlar?" diye sordum. "Kafesin üzerindeki toprağı eşeleyip kafese girer de insana saldırabilirler mi?"

"Yo savaşçı ırgalanmaz bu çeşit sorunlarla. Sende erk olmadığı için seni tasalandırır bunlar anca. Bi savaşçı, öte yandan, amacını azimle gerçekleştirme peşindedir, o yüzden her şeyi savabilir başından. Ne bi sıçan, ne bi yılan, ne de bi dağaslanı tedirgin edemez onu."

"Ne diye gömerler kendilerini, don Juan?"

"Aydınlanma için, erk için."

Son kerte zevkli bir dinginlik ve hoşnutluk hissine kapılmıştım; o anda dünya huzur içinde görünmekteydi. Sessizlik hem pek latif hem de ürkütücüydü. O türden bir sessizliğe alışık değildim. Konuşmayı denediysem de don Juan beni susturdu. Çok geçmeden o yerin dinginliği bana da sirayet etti. Hayatımı ve kişisel tarihimi düşünmeye başladım; aşina olduğum o hüzün ve pişmanlık hissine gene kapıldım. Don Juan'a, orada bulunmayı hak etmediğimi, bu dünyanın güçlü ve adil olduğunu, oysa benim zayıf bir insan olduğumu, hayat koşullarımın tinimin canına okuduğunu söyledim.

Don Juan gülerek, bu şekilde konuşmayı sürdürdüğüm takdirde başımı toprakla örteceği tehdidinde bulundu. Benim bir insan olduğumu söyledi. Her insan gibi benim de insani olan şeylerden—sevinçten, acıdan, hüzünden, savaşımlardan—nasibimi almaya hakkım olduğunu, bir savaşçı gibi davranıldıkça kişinin eylemlerinin ne olduğunun önemi bulunmadığını da ekledi.

Sesini bir fısıltı düzeyine indirerek, tinimin gerçekten bozulmuş olduğunu hissetmiş olsaydım onu derhal onarmış—arındırmış, mükemmelleştirmiş—olacağımı, zira tüm yaşamımızda bundan daha önemli bir işimizin olmayacağını söyledi. Tinin onarılmaması ölümün aranması demek olurdu, bu da hiçbir şeyin aranmamasına eşti, zira ne yaparsak yapalım, ölüm bizi önünde sonunda yakalayacaktı.

Don Juan uzun bir süre sustu, ardından, sesinde derin inançlılık titremleri, dedi ki: "Savaşçının tininin yetkinliğini araması insanlığımıza layık tek uğraştır."

Sözleri bir katalizör etkisi yapmıştı. Geçmiş eylemlerimin ağırlığını taşınılması olanaksız, ket vurucu bir yük gibi duyumsuyordum. Benim için bir çıkar yol kalmadığını kabul etmekteydim. Yaşamımdan söz ederek ağlamaya başlamıştım. Çok uzun bir süre boyunca gezip dolaştığımı, kendi yalnızlığımla çeresizliğimi kavrayabildiğim nadir anlar hariç acıya da hüzne de duyarsız hale geldiğimi söyledim.

Don Juan hiçbir şey demedi. Koltuk altlarımdan kavradığı gibi beni kafesten çekip dışarıya çıkardı. Beni bıraktığında, oturdum. O da oturdu. Aramızda tedirgin bir sessizlik hüküm sürmekteydi. Kendime geleyim, diye bana zaman tanıdığını düşündüm. Sinirimden, not defterimi çıkarıp bir şeyler yazmaya başladım.

"Rüzgârın insafına terkedilen bir yaprak gibi hissetmektesin kendini, değil mi?" dedi sonunda yüzüme bakarak.

Gerçekten de öyle hissetmekteydim. Duygularımı anladığından emindim. Don Juan, ruh halimin ona bir şarkıyı anımsattığını söyleyerek pes perdeden ünlemeye başladı: "Doğduğum yerin semalarından ne kadar da uzağım. Onulmaz yurt özlemi düşüncelerimi sarar hep. Şimdi rüzgârın önüne kattığı bir

yaprak denli yalnız ve hüzünü olduğum için, kimi zaman ağlamak, kimi zaman da hasretle gülmek istiyorum." (Que lejos estoy del cielo donde he nacido. Immensa nostalgia invade mi pensamiento. Ahora que estoy tan solo y triste cual hoja al viento, quisiera llorar, quisiera reir de sentimiento.)

Uzun süre konuşmadık. Sonunda o, sessizliği bozdu.

"Senin doğduğun günden bu yana, şu ya da bu biçimde, birileri sana bir şeyler yapagelmekte," dedi.

"Haklısın," dedim.

"Ve birileri senin istencine karşın sana bir şeyler yapmaktalar."

"Doğru."

Yaşamımdaki koşulların bazen tahammül edilemez türden olduğunu söyledim. Can kulağıyla dinliyordu, ama gülümsemesini zapt etmeye çalıştığını görene dek bunu salt nezaketen mi yoksa gerçekten ilgi duyduğundan mı yaptığını anlayamamıştım.

"Kendine acımaktan ne kadar hoşlanırsan hoşlan, bunu değiştirmek zorundasın," dedi yumuşak bir sesle. "Bi savaşçının yaşamında yeri yoktur böyle bi şeyin."

Gülerek, şarkıyı yeniden söylemeye başladı—ne var ki, bazı sörcüklerin telaffuzunu çarpıtıyor, ortaya komik bir ağıt türküsü çıkıyordu. Bu şarkıyı beğenmiş olmamın nedeninin kendi yaşamımda da her şeye bir kusur bulup ah ü figan etmiş olmamdan başka bir şey olmadığını belirtti. Ona karşı çıkamadım. Haklıydı zira. Ancak kendimi rüzgârın önündeki bir yaprak gibi hissedişimi haklı çıkarmaya yeterli nedenlerimin varlığına inanmaktaydım.

"Bu dünyada en zor şey bi savaşçının tavrını benimsemektir, dedi don Juan." Hüzünlenip yakınmak, bunun için geçerli nedenlerin bulunduğuna inanmak, birisinin hep bize bi şeyler yaptığını düşünmek—yararsız şeylerdir bunların hepsi. Hiç kimsenin hiçbi kimseye hiçbi şey yaptığı filan yok, hele bi savaşçıya asla.

"Sen burada benimlesin, zira burada olmayı istemektesin. Şimdiye dek sorumluluğu tam üstlenmiş olman gerek, o halde rüzgârın bi oyuncağı olduğun düşüncesi asla kabul edilemez."

Don Juan ayağa kalkarak kafesi sökmeye başladı. Toprakları avuç avuç alarak onları getirmiş olduğu yere götürüp serpti; dalları da çalıların arasına yerleştirdi. Sonra yerdeki temiz daireyi taşla toprakla örterek o bölgeyi hiçbir şey olmamış gibi bıraktı.

Onun ustalığını övdüm. O da, ne denli dikkatli olursa olsun, iyi bir avcının orada bulunmuş olduğumuzu bileceğini, zira insan izlerinin tamamıyla yok edilmesinin olanaksız olduğunu söyledi.

Bağdaş kurarak yere oturdu—benim de, yüzüm beni gömmüş olduğu noktaya dönük, mümkün mertebe rahat bir şekilde oturmamı, hüzünlü halim geçene dek orada hareketsiz kalmamı buyurdu.

"Bi savaşçı erk bulmak amacıyla gömer kendini, kendine acıyarak ağlamak için değil," dedi.

Tam açıklayacaktım ki, başını sabırsızca devindirerek beni önledi. Ruh halimin bozukluğundan ötürü beni kafesten apar topar çıkarmış olduğunu, o yerin benim duygusallığıma öfkelenip beni inciteceğinden korktuğunu söyledi.

"Kendi kendine acıma denen şey erkle birlikte gitmez," dedi. "Bi savaşçının havası, kendini hem denetlemesini hem de bırakmasını gerektirir."

"Nasıl mümkün olur bu?" diye sordum. "İnsan kendisini aynı anda nasıl hem denetleyip hem de serbest bırakabilir?"

"Zor bi yöntemdir bu," dedi don Juan.

Konuşmayı sürdürmekle kesmek arasında bocalıyora benziyordu. İki kez bir şey söylemesine ramak kalmıştı ama kendini tutup gülümsemekle yetinmişti.

"Hüzünlü halin geçmedi henüz," dedi. "Hâlâ kendini zayıf hissetmektesin, onun için şimdi bi savaşçının havasından söz etmenin yararı yok."

Salt sessizlik içinde bir saat kadar geçti. Sonra o birden, bana öğretmiş olduğu "rüya görme" yöntemini öğrenmeyi başarıp başaramadığımı sordu. Yoğun çalışmalar yapmıştım; olağanüstü çabalar sarfettikten sonra rüyalarım üzerinde belli ölçüde bir denetim sağlayabilmiştim. Don Juan bu alıştırmalara eğlenceymiş nazarıyla bakılabildiğini söylemekte haklıymış.

Zira yaşamımda ilk kez olarak yatma zamanını sabırsızlıkla bekler olmuştum.

İlerlemelerime ilişkin ayrıntılı bilgi verdim ona.

Ellerimin imgelerini gözümün önünde sürekli olarak tutabilmeyi öğrenmem nispeten kolay olmuştu. Her zaman ellerimi içermeseler de, görüntülerimi uzun sayılabilecek süreler boyunca, denetimi yitirip hiç tasarlanmamış sıradan rüyalara dalana dek tutabiliyordum. Kendime, ellerime ya da rüyalarımdaki başka nesnelere bakma komutunu verdiğim zamanlar irademle herhangi bir sonuç alamıyordum. Kendiliğinden oluveriyordu bu. Belli bir anda, ellerime sonra da çevreme bakınam gerektiğini anımsıyordum. Ancak, bunu yapmayı hatırlayamadığım geceler de oluyordu.

Don Juan anlattıklarımı yeterli bulmuş olacak ki görüntüleri genellikle nelerin oluşturduğunu öğrenmek istedi. Aklıma belli herhangi bir şey gelmiyordu, ben de tuttum, bir gece önce gördüğüm karabasanımsı bir rüyamı inceden inceye anlatmaya koyuldum.

"Bırak şimdi bunları," dedi sertçe.

Rüyalarımı bütün ayrıntılarıyla defterime yazdığımı söyledim ona. Ellerime bakma alıştırmalarına başladığımdan bu yana rüyalarım büyük önem kazanmıştı, onları artık en ince ayrıntılarına dek hatırlayabilecek bir duruma gelmiştim. Don Juan, rüyaların ayrıntılarına zaman harcamamın zaman israfı olduğunu, zira ayrıntı ya da canlılık gibi öğelerin hiçbir öneminin bulunmadığını söyledi.

"Sıradan rüyalar, insan *rüya görmeye* geçince epey canlılık kazanırlar," dedi. "Bu canlılık da berraklık da devasa bi engeldir, şayet bu durumdaysan bu dünyada senden daha berbat bi konumda bi kimse yok demektir. Hastalıkların en kötüsü sende. Ha bire yazmaktasın her bi şeyi."

Doğrusunu söylemek gerekirse, yaptığım şeyin doğru olduğuna inanmaktaydım. Rüyalarımı titizcesine kaydedişim, uyurken gördüğüm görüntülerin niteliğine ilişkin belli bir berraklık kazandırıyordu onlara.

"Vazgeç!" dedi don Juan buyurgancasına. "Hiçbi şeye yaramaz. Seninkisi sırf, kendini *rüya görmenin* amacı olan dene-

timden, erk olgularından saptırmak."

Don Juan yere uzanarak yüzünü şapkasıyla örttü; bana bakmaksızın konuşmasını sürdürdü.

"Uygulaman gereken yöntemlerin hepsini gene anımsatayım sana," dedi. "Önce bakışlarını başlangıç noktası olarak ellerinin üzerine odaklamalısın. Sonra bakışlarını başka nesnelere doğru çevirir, onlara kısa nazarlarla bakarsın. Mümkün olduğunca çok şey üzerinde odaklanmalısın. Unutma ki kısa sürelerle baktığın zaman imgeler yer değiştirmez. Ardından, gene ellerine dönersin.

"Ellerine her bakışında rüya görme için gereken erki yenilemiş olursun—onun için başlangıçta çok fazla şeye bakma. Her seferinde dört nesne yeter. Sonraları, istediğin şeyi kapsayana dek genişletirsin alanını; ama imgeler yer değiştirmeye başlar başlamaz ya da denetimi yitirdiğini gördüğünde gene ellerine dönersin.

"Nesnelere bitimsizcesine bakabildiğini gördüğünde yeni bi yönteme hazırsın demektir. O yeni yöntemi sana şimdi öğreteceğim, ama onu yalnızca hazır olduğumda uygulayasın."

On beş dakika kadar bir şey demeden kaldı. Sonunda uzandığı yerden kalkıp oturdu ve yüzüme baktı.

"*Rüya görmeye* geçmenin izleyen aşaması yolculuk yapmayı öğrenmektir," dedi. "Ellerine bakmayı nasıl öğrendiysen, hareket etmeyi de, bi yere gitmeyi de istencini kullanarak başarabilirsin. Önce gitmeyi istediğin bi yer belirlemen şart. İyi bildiğin bi yeri seç—örneğin okulunu, ya da bi parkı, bir arkadaşının evini falan—sonra da istencini kullanarak oraya gitmeye çalış.

"Çok zor bi yöntemdir bu. İki koşulu yerine getirmen gerekir: o belli yere gitmek amacıyla istencini kullanmak; sonra da, bu yöntemde ustalaştığın zaman, yolculuğunun zamanını tam olarak denetlemeyi öğrenmek."

Anlattıklarını defterime yazarken kendimi gerçek bir kaçık gibi hissetmekteydim. Gerçekten de delice yönergeleri yazmaktaydım, bir sözcüğünü kaçırmayayım, diye kendimi harap ediyordum. İçim pişmanlıkla, utançla dolmuştu.

"Neler yapıyorsun bana, don Juan?" diye şaka yollu sor-

dum.

Don Juan şaşırmış göründü. Gözlerini bir an yüzüme dikti—sonra gülümsedi.

"Art arda aynı soruyu sorup duruyorsun hep. Sana bi şeycik yaptığım yok benim. Sen kendini erke ulaşılabilir kılmaktasın; onu avlamaktasın, ben de sana kılavuzluk ediyorum."

Başını yana doğru eğerek beni incelemeye koyuldu. Bir eliyle çenemi öteki eliyle de başımın arka tarafını tuttu; başımı bir öne bir arkaya devindirdi. Boyun kaslarım çok gergin olduğundan, başımın oynatılması gerilimi azaltmıştı.

Don Juan bir an gökyüzüne baktı, oradaki bir şeyi inceler gibiydi.

"Gitme zamanıdır," dedi sertçe; sonra kalktı.

Doğu istikametinde iki büyükçe tepenin arkasındaki bir vadide bodur ağaçların bulunduğu bir yere doğru yürüdük. Oraya vardığımızda saat öğleden sonra beşi bulmuştu. Önemsiz bir şey imişçesine geceyi orada geçirebileceğimizi söyledi. Ağaçları göstererek o civarda su bulunduğunu da ekledi.

Bedenini kasarak bir hayvan gibi havayı koklamaya başladı. Burnundan art arda hızlı soluklar alıp verirken karnındaki kasların çok hızla, kısa spazmlarla kasıldığını görebiliyordum. Aynı şeyi benim de yaparak kendi kendime suyun nerede bulunduğunu belirlememi istedi. Gönülsüzcesine onu taklit etmeye çalıştım. Beş altı dakika hızla soluduktan sonra başım dönmeye başlamıştı, ama burun deliklerim olağanüstü bir şekilde açılmış, ırmak söğütlerinin kokusunu açıkça alabilmiştim. Ne var, nerede olduklarını bilemiyordum.

Don Juan birkaç dakika dinlenmemi söyledikten sonra havayı koklamaya yeniden başlamamı istedi. İkinci sefer daha da hızlı solumaya başladım. Irmak söğütlerinin kokusunun sağ tarafımdan geldiğini gerçekten ayırt edebiliyordum. O yöne doğru ilerleyip, dört yüz metre ötemizde suları durgun, bataklığa benzer bir yer bulduk. O yerin çevresini dolaşıp biraz daha yüksekçe bir düzlüğe vardık. Düzlüğün üst yanıyla çevresinde çalılık son kerte yoğundu.

"Burası dağaslanlarıyla, öbür daha küçük hayvanlarla doludur," dedi don Juan, önemsiz bir şey anlatıyormuşçasına.

Hemen yanına koştum. Don Juan kahkahayı bastırdı.

"Genellikle buraya asla gelmem," dedi. "Ama o karga bu yönü imlediydi. Özel bi şey olmalı burada ki..."

"Mutlaka burda bulunmamız lazım mı, don Juan?" "Lazım ya. Yoksa ne işim var burda benim!"

Epey kaygılanmıştım. Don Juan söyleyeceklerini dikkatle dinlememi istedi.

"Su oyuklarının çevresinde yaşayan susıçanlarını yakalamak için kullanılan kapanlar özel bir yöntemle yapılırlar. Yem olarak kulanırız susıçanlarını. Kafesin yan tarafları göçecek şekilde yapılır, iki yanında keskin, sivri çubuklar bulunur. Kapan kaldırılınca sivri çubuklar gizlenir; kafesin üzerine bir şey düşmedikçe öyle kalırlar; ama bir şey düşerse, yan taraflar göçüverir de, sivri çubuklar kapana düşen hayvana saplanırlar.

Ne söylediğini anlayamamıştım ama don Juan yere bir şema çizerek kafesin yan çubuklarının çerçevedeki eksenimsi deliklere nasıl geçirildiğini, tepesine bir şey düştüğü takdirde iki yanından birisinin nasıl çöktüğünü açıkladı.

Çubuklar gürgenden yapılmış keskin, sivri şişlerdi; bu şişler, çerçevenin üzerine tutturulmuşlardı.

Don Juan, kafese bağlanan, ve onun üzerinde epey yükseğe asılan çubuklu çerçevenin üzerine genellikle ağır taşların yerleştirildiğini söyledi. Bir dağaslanı yem olarak içinde susıçanları bulunan bir tuzağın üzerine geldiğinde, ekseriya onu perçinleyerek kırmaya çalışır, çılgınlaşarak üzerine atlar, böylece tepesinden sarkan taşların boşalarak onu ezmesine neden olur.

"Ola ki bi gün bi dağaslanı yakalaman gerekebilir," dedi. "Özel erklere sahiptir dağaslanları. Son kerte akıllıdırlar; onları yakalamanın tek yolu onları acıyla ya da ırmak söğütlerinin kokusuyla aldatmaktır."

Don Juan şaşırtıcı bir hız ve uzlukla tuzağı hazırladı; uzun bir bekleyişten sonra tombul sincaplara benzeyen üç sıçan yakaladı. Bataklığın kıyısından bir avuç söğüt yaprağı toplayıp onlarla giysilerimi ovmamı istedi. Aynı şeyi kendisi de yaptı. Sonra, çabucak ve ustalıkla, sazlarla iki basit taşıma filesi ördü, bataklıktan irice bir parça yeşil bitkiyle karışık çamuru iki

avucuyla çıkarıp kendisini gizlediği düzlüğe getirdi.

Bu sırada sincaba benzeyen sıçanlar cıyaklamalarını iyice arttırmışlardı.

Don Juan gizlendiği yerden bana seslenerek, öbür fileyi kullanıp bir parça çamurla bitki toplamamı, sonra da sıçanların bulunduğu kapana yakın bir ağacın daha alçaktaki dallarına tırmanmamı buyurdu.

Don Juan vahşi kediyi de sıçanları da incitmek istemediğini, onun için dağaslanı kapana yaklaşırken çamuru onun üzerine fırlatacağını söyledi. Ağaçtan düşmemek için çok dikkatli olmamı tavsiye etti. Son yönergesi ise dallarla birleşmiş gibi çok hareketsiz olmamdı.

Don Juan'ın nerede olduğunu göremiyordum. Sıçanların cıyaklamaları iyice artmıştı, nihayet hava öyle kararmıştı ki yerdeki inişleri çıkışları ayırt edemez oldum. Birden çok yakınımda kimi yumuşak adımların sesini ve ardından bir vahşi kedinin hırlayarak soluduğunu, sonra çok hafif bir homurtu işittim. İşte tam o anda bulunduğum ağacın altında bir hayvanın karaltısını gördüm. Daha ben onun bir dağaslanı olduğuna emin olmadan, hayvan kafese doğru hücum etti, ama daha kafese ulaşamadan bir şey hayvana çarptı, ve onun irkilerek durmasına yol açtı. Don Juan'ın söylediği gibi, filemi hızla savurdum. Iskaladıysam da epey gürültü çıkarmıştı. O esnada don Juan, tüylerimi ürperten bir dizi keskin çığlığı koyuverdi, vahşi kediyse, olağanüstü bir çeviklikle, düzlüğe atlayıp gözden kayboldu.

Don Juan bir süre daha o delici çığlıklarını atmaya devam etti, sonra bana ağaçtan inerek kafesi sincaplarla birlikte kapıp düzlüğe koşmamı, hızla onun bulunduğu yere gitmemi söyledi.

Saniyesinde, don Juan'ın yanında durmaktaydım. O, kafesi söküp de sıçanları serbest bırakadursun, dağaslanlarını uzak tutmak amacıyla elimden geldiğince onun çığlıklarını taklit etmemi söyledi. Haykırmaya başladım ama aynı etkiyi yaratamıyordum. Heyecanımdan olacak, sesim kısık çıkmaktaydı.

Don Juan, kendimi koyuverip gerçekten hissederek haykırmamı, zira aslanın hâlâ oralarda olduğunu söyledi. Birden durumun vahametini kavrayıverdim. Hakiki bir aslan vardı

orada. Bir dizi görkemli çığlıklar çıkarmaya başlayıvermiştim.

Don Juan gülmekten kırılıyordu.

Bir süre çığlık atmamı dinledikten sonra orayı mümkün mertebe sessizce terketmemiz gerektiğini, zira aslanın enayi olmadığını, o nedenle belki de bulunduğumuz yere dönmekte olabileceğini söyledi.

"Bizi izleyeceğine eminim," dedi. "Ne denli dikkatli olsak da Pan American otoyoluna eş koskoca bi iz bırakacağız gene de."

Don Juan'ın çok yakınında yürüyordum. O, zaman zaman durup kulak kabartıyordu. Sonra bir an geldi, don Juan karanlıkta koşmaya başladı, ben de dallara çarpmayım, diye ellerimi gözlerimin önünde ileriye doğru uzatarak koşa koşa onu izledim.

Nihayet, daha önce geldiğimiz yarın tabanına vardık. Don Juan, aslan bize saldırmadan önce tepeye tırmanabildiğimiz takdirde paçamızı kurtarmış sayılacağımızı söyledi. Bana yolu göstermek amacıyla kendisi önden çıktı. Karanlıkta tırmanmamızı sürdürdük. Nasıl oldu bilmiyorum, ama onu son kerte emin adımlarla izliyordum. Tepeye varmamıza az bir mesafe kala yabansı bir hayvan çığlığı işittim. Handıysa tıpkı bir inek böğürmesine benziyordu, yalnız bir parça daha uzun ve kalıncaydı.

"Çık! Yukarı çık!" diye haykırdı don Juan.

O zifiri karanlıkta kaşla göz arasında, don Juan'dan önce tepeye varıvermiştim. Yarın tepesindeki düzlüğe ulaştığımızda hemen oturup dinlenmeye başladım.

Don Juan yerde yuvarlanıyordu. Bir an, hızla tırmanışından dolayı onun kesildiğini düşündüm; oysa don Juan benim öyle apar topar tırmanışıma gülmekteydi.

Tam bir sessizlik içinde iki saat oturduk; sonra arabama doğru yola koyulduk.

Pazar, 3 Eylül 1961

Uyandığım zaman don Juan evde değildi. Notlarım üzerinde

çalıştım; bir ara o dönmeden çevre çalılıklardan biraz odun toplayım, dedim. Don Juan eve geldiğinde ben oturmuş bir şeyler yiyordum. Benim bu öğleyin yemek yeme alışkanlığımla gene dalga geçmeye başladıysa da, hazırladığım sandviçlerden alıp kendisi de bir güzel atıştırdı.

Dağaslanına ilişkin cereyan eden olayların beni hayrete düşürdüğünü anlattım ona. Olanları tekrar düşündüğümde, hepsi de gerçekdışı görünüyordu. Olaylar birbiri ardından öyle hızlı bir şekilde gelişmişti ki, gerçekten korkmaya bile vakit bulamamıştım. Eyleme geçmek için yeterli zamanım olmuştu, ama içinde bulunduğum koşullar üzerinde fikir yürütecek kadar değil. Notlarımı yazarken dağaslanını gerçekten görüp görmediğim sorusu aklıma takılıverdi. O kuru dal belleğimde hâlâ taptazeydi.

"Bi dağaslanıydı o," dedi don Juan buyururcasına.

"Yani hakiki, kanlı canlı bir hayvan mıydı o?"

"Elbette."

Don Juan'a, kuşku duymamın, bütün olayların öyle rahatça gelişivermesinden kaynaklandığını anlattım. Sanki aslan orda beklemekteydi de, tam don Juan'ın tasarladığı şeyleri yapmak için yetiştirilmişti.

"Yaman adamsın vallahi," dedi. "Vahşi kediyi gördün, işittin. Senin çıktığın ağacın tam altındaydı. Irmak söğüdünün kokusu her bi kokuyu yok eder, hatta vahşi kediler için bile. Kucağında vardı bi avuç ya."

Buna karşılık ona inandığımı, ama o gece her şeyin bana hayatımdaki öbür olaylara kıyasla son kerte yabancı geldiğini söyledim. Bir sıra, notlarımı yazarken, don Juan'ın o aslan rolünü oynamış olabileceği bile geldi aklıma. Ancak, bu düşünceyi zihnimden attım, zira gerçekten de, kafese hücum eden, sonra da düzlüğe doğru zıplayarak kaçan dörtayaklı bir hayvan gövdesinin karaltısını görmüştüm.

"Ne diye büyütüyorsun?" dedi don Juan. "Kocaman bi aslandı işte. O dağlarda binlercesi vardır kuşkusuz. Sen, her zamanki gibi, dikkatini yanlış şeyin üzerinde odaklıyorsun. Onun bi aslan ya da benim pantolonum olması hiçbi fark etmez. Senin o andaki duygularındır önemli olan."

Tüm yaşamım boyunca sinsice dolaşan bir dağaslanı ne görmüş ne de işitmiştim. Bunu düşündüğümde, o gece bir dağaslanının bir iki metre yakınıma gelmiş olduğu gerçeği beni sarstı.

"O kocaman aslana karşı niçin böyle haşyet duymaktasın ki?" diye sordu don Juan meraklı bir ifadeyle. "Bu yörede yaşayan hayvanların çoğuna yaklaşmışlığın vardır, onlar niçin haşyet vermediler ki sana? Aslanları mı seversin sen en ziyade?"

"Hayır, sevmem."

"E, unut gitsin o zaman. Zaten dersimiz aslan avı değildi ki."

"Ya neydi ki?"

"O küçük karga bana o belirli noktayı imlediydi, o noktada bi avcının havasındayken insanın eylemlerini nasıl gerçekleştirdiğini anlayabilmen için bi fırsat gördüydüm.

"Dün gece yaptığın her şey doğru bi hava içindeydi. Kendini hem denetim altında tutabilmiş hem de, ağaçtan aşağıya atlayıp kafesi kapar kapmaz bana koşuşun gibi, kendini bırakabilmiştin. Korkudan elin ayağın tutulmamıştı. Sonra, yarın tepesine yaklaşırken, aslan öyle kükrediğinde, ne kıyak devinmiştin. Sen o yara gündüzün bakmış olsan o yapmış olduğun şeye inanmazdın kuşkusuz. Kendini belli ölçüde bırakabilmiştin, aynı anda kendini belli bi denetim altında tutabiliyordun. Altını ıslatacak denli bırakmamıştın kendini, gene de zifiri karanlıkta o duvarı tırmanabilecek denli bırakmıştın kendini. Patikadan ayrılıp kendini öldürebilirdin. O duvara karanlıkta tırmanmak senin bi yandan kendini tutmayı sürdürürken, bi yandan da kendini bırakıyor olmanı gerektiriyordu. Bi savaşçının havası, dediğim şey budur işte."

Yanıt olarak, o gece her ne yaptıysam, denetim ya da kendini bırakabilme havasının bir sonucu değil, hepsinin de korku ürünü olduğunu söyledim.

"Biliyorum," dedi, gülerek. "Ben de işte, sana, kendini sınırlarının ötesine ulaşacak biçimde kamçılayabileceğini göstermek istediydim. Bi savaşçı kendi havasını kendisi yaratır. Bunu bilemezdin sen. Korku seni bi savaşçının havasına sok-

tu, ama şimdi bunu biliyorsun, insanı o havaya herhangi bi şey sokabilir."

Onunla tartışmak istedim, ama gerekçelerim net değildi. Açıklamayadığım bir tedirginlik duymaktaydım.

"Her zaman böyle bi hava içinde eyleme geçmek uygundur," diye sürdürdü don Juan. "Saçma sapan şeyleri bi yana fırlatıp atarak insanı arındırır. O yarın tepesine ulaştığında keyfine ne diyecek yoktu herhal. Diyil mi?"

Ne demek istediğini anladığımı, ama onun öğrettiği şeyi gündelik yaşamımda uygulamaya çalışmanın aptallık olacağını düşündüğümü anlattım ona.

"İnsan, her bi eylemi için bi savaşçının havasını gereksinir," dedi. "Aksi takdirde kişi bozulur ve çirkinleşir. Bu havadan yoksun olan bi yaşamda erk bulunmaz. Kendine bak bi. Her şey seni gocundurup keyfini kaçırıyor. Ağlayıp yakınıyor, herkesin sana onların kendi istediklerini yaptırdığını sanıyorsun. Rüzgârın önüne kattığı bi yapraksın sen. Yaşamında erk yok senin. Ne çirkin bi duygu içinde olmalısın sen!

"Öte yandan, bi savaşçı bir avcıdır. O her şeyi hesaplar. Buna denetim denir. Ama hesaplamaları bi kez bitti mi, eyleme geçer. Bırakır kendisini. Buna da kendini bırakma, denir. Bi savaşçı, rüzgârın önüne kattığı bi yaprak değildir. Kimse itip kakamaz onu; kimse ona kendisine karşı ya da onun sağduyusuna karşın bi şeyler yaptıramaz. Bi savaşçı yaşamını sürdürmeye ayarlanmıştır—olası en iyi biçimde sürdürür o yaşamını."

Sözleri kulağıma hoş gelmekle birlikte onları gerçekçi bulmuyordum. İçinde yaşadığım karmaşık dünya açısından son derece safça şeyledi.

Don Juan itirazlarımı gülerek karşılarken ben ısrarla bir savaşçının havasının, bazı kimselerin davranışlarının beni gücendirmesini ya da, örneğin yetkili bir makamdaki gaddar ve kötü niyetli bir kimsenin fiziki saldırıda bulunması gibi, beni bilfiil incitmesini önlemesinin imkânsızlığından dem vurmaktaydım.

Don Juan kahkahasını patlatarak verdiğim örneğin isabetliliğini kabul etti.

"Bi savaşçı incitilebilir, ama gücendirilemez," dedi. "Bi

savaşçı için başka kimselerin eylemlerindeki hiçbir şey, şayet kendisi ona uygun bi hava içinde değilse, gücendirici olamaz."

Geçen gece sen aslana gücenmemiştin. Onun bizi peşimizden kovalaması bizi öfkelendirmiş değildi. Onu sövdüğünü ya da ona bizi izlemeye hakkı olmadığını söylediğini anımsamıyorum. E, bakarsın gaddar ve kötü niyetli bi aslandı belki de. Ama ondan kaçınmak için yaptığın mücadeleyle bi ilgisi yoktu bunun. O anda önemli olan tek şey yaşamının sürdürülmesiydi. Sen de bunu gayet iyi becerdin.

"Şayet yalnız olsaydın da aslan seni yakalamış ve parçalamış olsaydı, o takdirde onun bu hareketinden dolayı yakınmak ya da ona gücenmek aklının ucundan bile geçmezdi.

"Bi savaşçının havasının, senin de başka birinin de dünyasıyla ilişkili olmadığını ileri süremezsin. Fasa fisoyu bi yana fırlatıp atabilmen için buna gereksinmen var."

Ben de kendi düşünüş biçimimi açıkladım. Bir dağaslanı ile benim karşılaştığım insanlar aynı kefeye konulamazlardı, zira bir aslanda asla rastlanamayacak nice manyaklıkları sergileyen insanları yakından tanımıştım. Başka insanlarda beni gücendiren şey, onların bile bile kötü niyetli davranmalarıydı.

"Biliyorum, biliyorum," dedi don Juan sabırlılıkla. "Bi savaşçının havasına kavuşmak kolay bi iş değildir. Bi devrimdir bu. Aslanla susıçanlarına, ve çevremizdeki insanlara eşit gözüyle bakmak savaşçı tininin görkemli bi eylemidir. Bunu yapabilmek için erk gerekir."

12
Bir Erk Şavaşı

Perşembe, 28 Aralık 1961

Sabahleyin erkenden bir yolculuğa çıktık. Önce güneye, sonra da doğuya dağlara doğru araba sürdük. Don Juan yiyecek ve suyla doldurduğu sukabağından kaplarını yanımıza almıştı. Yürüyüşe çıkmadan önce arabamda bir şeyler yedik.

"Hep yakınımda ol," dedi don Juan. "Burası sana yabancı bi yöre, kendini boş yere tehlikeye atmana gerek yok. Sen erk arayışındasın, yaptığın her şeyin bi önemi var. Özellikle gün

batarken rüzgârı kolla. Yön değiştirdiği zaman incele onu, rüzgârdan korunmak için sürekli siper et beni."

"Bu dağlarda ne yapacağız, don Juan?"

"Erk avlayacaksın."

"Yani somut olarak ne yapacağız?"

"Erk avlarken plan filan yapılmaz. Bi avcı karşısına ne çıkarsa onu avlar. O yüzden her zaman tetikte bulunmalıdır.

"Rüzgârı tanıyorsun, şimdi rüzgârdaki erki kendi başına avlayabilirsin. Ama bilmediğin başka şeyler de var ki onlar da, rüzgâr gibi, belli zaman ve belli yerlerde erk özeğidirler.

"Pek yabansı bi şeydir bu erk," dedi sonra. "Onun tam olarak ne olduğunu belirleyebilmek olanaksızdır. Kimi şeylere ilişkin hissettiğimiz bi duygudur o. Erk kişisel bi şeydir. Sadece insanın kendisine aittir. Benim velinimetim, örneğin, sırf bakarak, gözleriyle bi insanı ölecek derecede hasta edebilirdi. Gözlerini üzerlerine çevirdiği kadınlar sararıp solardı. Ama, kişisel erki söz konusu olduğu zamanlar hariç hiçbi kimseyi hasta etmemiştir."

"Hasta edeceği kimseleri nasıl seçerdi?"

"Bilmiyorum. Kendisi de bilmezdi bunu. Böyledir işte erk. Seni buyruğu altında tutar ama sana itaat da eder.

"Bi erk avcısı onu tuzağa düşürerek, onu, bulduğu öbür şeylerin arasında saklar. Böylece, kişisel erk büyür; kimi zaman bi savaşçının öyle çok erki birikir ki, bi bilgi adamı olup çıkar."

"Erk nasıl biriktirilir, don Juan?"

"O da başka bi duygudur. Savaşçının ne tür bi kimse olduğuna bağlıdır. Benim velinimetim öfkeli bi adamdı. Erki bu duygu aracılığıyla biriktirdi. Ona ilişkin anılarım hep kırıp dökmeyle doludur. Onun başına gelenler de hep o türden şeylerdi."

Bir duygu aracılığıyla erkin nasıl biriktirildiğini anlayamadığımı söyledim ona.

"Açıklaması yoktur ki bunun," dedi uzun bir duraklamadan sonra. "Bunu kendin yapmak zorundasın."

Don Juan yiyeceklerin bulunduğu sukabaklarını alarak arkasına astı. Üzerine sekiz parça kurutulmuş et dizili bir kınna-

bı bana uzatıp boynuma astırdı.

"Erk besinidir bu," dedi.

"Onu erk besini kılan şey nedir, don Juan?"

"Erk sahibi olan bi hayvanın etidir bu. Bi geyik, benzersiz bi geyik. Onu bana kişisel erkim getirdiydi. Bu et bizi haftalar, hatta gerekirse aylar boyunca besleyecek. Her kezinde küçücük bi parçasını çiğne, ama iyice çiğne. Erki bedenine ağır ağır işlesin."

Yürümeye başladık. Saat öğleden evvel on bire gelmekteydi. Don Juan izleyeceğim yöntemi bir kez daha anımsattı.

"Rüzgârı kollayacaksın," dedi. "Sakın çarpmasın seni. Yormasın da. Erk besinini çiğne—arkama saklanarak rüzgârdan korun. Rüzgâr beni incitmez; birbirimizi iyi biliriz biz."

Doğruca yüksek dağlara uzanan bi keçiyoluna soktu beni. Bulutlu bir gündü, yağmur yağmak üzereydi. Yamaçları bulunduğumuz yöreye inen dağların tepelerindeki alçak yağmur bulutlarıyla sisi görebiliyordum.

Öğleden sonra saat üçe kadar tam bir sessizlik içinde yürüdük. Kurutulmuş etin çiğnenmesi gerçekten insana zindelik veriyordu. Rüzgârın yönündeki ani değişikliklerin kollanması da giz yüklü bir iş haline gelmişti, öyle ki değişimleri daha meydana gelmeden önce bedenimin bütünüyle algılayabiliyor gibiydim. Rüzgâr dalgalarını akciğerlerimin üst bölümünde, bronşlarımda bir çeşit basınç imişçesine algılayabildiğim kanısındaydım. Rüzgâr ne zaman biraz hızlanıverecek olsa, göğsümde ve gırtlağımda bir kaşıntı peyda oluyordu.

Don Juan beni birkaç saniye durdurup çevremizi kolaçan etti. Kendini yönlendiriyor gibiydi, sonra sağına döndü, onun da kurutulmuş et çiğnediğini fark ettim. Kendimi çok zinde hissediyordum, hiç yorulmamıştım. Rüzgârdaki değişimlerin bilincinde olma işine kendimi öyle kaptırmıştım ki zamanın nasıl geçtiğinin farkına varamamıştım.

Derin bir koyağa indik, sonra yukarıya doğru tırmanıp muazzam bir dağın dimdik yamacındaki bir düzlüğe ulaştık. Epey yükselmiştik, nerdeyse dağın tepesine varmıştık.

Don Juan düzlüğün bir ucundaki devasa bir kayaya tırmandı, sonra bana yardım ederek beni de oraya çıkardı. Bu ka-

ya. sarp duvarların tepesine oturtulmuş bir kubbe izlenimi vermekteydi. Kayanın çevresinde yavaşça yürüdük. Daha sonra kayanın çevresini dönmek için kıçımı kayaya dayayıp, yüzeyini topuklarım ve ellerimle tuta tuta ilerlemem gerekmişti. Terden sırılsıklam olmuştum, ellerimi sık sık kurulamak zorunda kalıyordum.

Öbür yandan, dağın tepesine yakın alçak ama çok geniş bir mağara görünüyordu. Kayanın içine oyulmuş bir dehliz gibiydi. Aşına aşına iki sütunlu bir balkon görünümünü almış bir kurntaşı oluşuğuydu bu.

Don Juan orada kamp kuracağımızı, dağaslanlarının ya da başka yırtıcı hayvanların barınamayacağı denli basık, sıçanların yuva kuramayacağı denli açık, böcekler için de fazlaca rüzgâr tuttuğundan ötürü bizim için güvenli bir yer olduğunu söyledi. Gülerek, başkaca "mahlukatın" burunlamasından dolayı, oranın insanlar için ideal bir yer olduğunu belirtti.

Sonra bir dağkeçisi gibi oraya tırmandı. Bu harikulade çevikliği beni afallatmıştı.

Kıçımı kayaya yapıştırıp kendimi yavaş yavaş kayadan aşağıya çektim, sonra o çıkıntılı yere ulaşmak amacıyla dağın yamacında koşmayı denedim. Son birkaç metre, tüm gücümü tüketmiştim. Don Juan'a şaka yollu, gerçek yaşının kaç olduğunu sordum. Kanımca, o çıkıntılı yere onun yaptığı gibi ulaşabilmesi için insanın son kerte formunda ve genç olması gerekirdi.

"Ben istediğim kadar gencim," dedi don Juan. "Bu de gene bi kişisel erk meselesi. Erk biriktirdiğin taktirde bedenin inanılmaz şeyler yapabilir. Öte yandan, erkini heba edersen, çok geçmeden lapacı bi adam olup çıkarsın."

Çıkıntılı yerin konumu, uzunlamasına doğu-batı doğrultusundaydı. Balkona benzeyen oluşuğun açık tarafı güneye bakıyordu. Ben batı ucuna doğru ilerledim. Manzara şahaneydi. Ta aşağılarda yağmur yağmaktaydı. Saydam bir maddeden yapılmış bir çarşaf gibi ovaların üzerinde asılı durmaktaydı.

Don Juan bir barınak kurmak için yeterli zamanımızın olduğunu söyledi. Taşıyabildiğim kadar çok kayayı getirip çıkıntılı yere yığmamı istedi, kendisi de çatı kurmak için dal topla-

maya başladı.

Bir saat geçmeden çıkıntılı yerin doğu ucunda otuz santimetre kalınlığında bir duvar örmüştü. Uzunluğu altmış santim, yüksekliğiyse doksan santim kadardı. Sonra, toplamış olduğu dalları birbirine bağlayarak ve örerek bir çatı yaptı; uçları çatal şeklinde iki direğe tutturdu. Aynı uzunluktaki bir başka direk de çatının kendisine bağlanmıştı—bu direk duvarın karşı tarafında çatıyı desteklemeye yarıyordu. Kurduğu yuva üç ayaklı yüksekçe bir masaya benziyordu.

Don Juan çatının altında, çıkıntılı yerin hemen kıyısında bağdaş kurarak oturdu. Benim de, yanına, onun sağına oturmamı söyledi. Bir süre sessiz kaldık.

Don Juan sessizliği bozdu. Fısıldayarak, olağanüstü hiçbir şey yokmuşçasına davranmamızı söyledi. Özellikle yapmam gereken bir şey olup olmadığını sordum. O da, yazı yazarak kendimi meşgul etmemi, sanki yazı masama oturmuş da yazmaktan başka hiçbir şey düşünmüyormuşum gibi hareket etmemi söyledi. Bir süre sonra beni dürteceğini, o zaman gözleriyle imleyeceğim yere bakmam gerektiğini anlattı. Beni uyararak, ne görürsem göreyim, ağzımdan bir kelime dahi çıkarmamamı buyurdu. Yalnızca kendisi çarpılmaksızın konuşabilirmiş, zira o dağlardaki tüm erkler onu iyi tanırlarmış.

Yönergelerini yerine getirerek bir saatten fazla yazdım durdum. Kendimi yaptığım işe iyice kaptırmıştım. Birden koluma bir fiske vuruluduğunu hissettim; don Juan'ın gözleriyle başının iki yüz metre kadar ötemizde dağın tepesinden inen bir sis tabakasını imler şekilde devindiğini gördüm. Don Juan kulağıma o kadar yakından dahi zorla işitebileceğim bir şekilde fısıldadı.

"Gözlerini sis kümesinin üzerinde ileri geri devindir," dedi. " Ama ona doğrudan doğruya bakma. Gözlerini kırpıştır, ama onları sisin üzerine odaklama. Sis kümesinin üzerinde yeşil bir leke gördüğünde, onu gözlerinle bana imle."

İnerek bize doğru yavaşça yaklaşmakta olan sis kümesinin üzerinde gözlerimi ileri geri devindirdim. Bu şekilde yarım saat geçmiş olacaktı. Hava kararmaktaydı. Sisin hareketi son kerte yavaştı. Bir ara birden sağ tarafımda hafif bir ışıltı görmüş

gibi oldum. Önce, sisin arasından bir küme yeşil fundalık gördüğümü sandım. Ama dosdoğru ona baktığımda hiçbir şey göremez oldum, oysa gözlerimi oraya odaklamadan baktığımda, belirsiz yeşilimsi bir alan görebilmekteydim.

Orasını don Juan'a imledim. Don Juan gözlerini kısarak oraya baktı.

"Gözlerini o beneğin üzerine odakla," diye kulağıma fısıldadı. "*Görene* dek gözlerini kırpma."

Ne görmem gerektiğini sormak istediydim ki, o, konuşmamam gerektiğini bana anımsatırcasına dik dik yüzüme baktı.

Oraya baktım gene. Yukarılardan inmekte olan sis sanki katı bir maddeymişçesine asılı durmaktaydı. Tam, yeşilimsi rengi gördüğüm noktanın hizasına gelmişti. Gözlerim gene yorulup da onları kıstığım zaman, önce sis kümesinin üzerine eklenmiş gibi görünen küçük bir sis yığını, onun ardından da aralarında ince desteksiz bir yapıya benzeyen bir sis şeridi gördüm; sanki tepemizdeki dağ ile sis kümesi önümde bir köprüyle birleşmiş gibi durmaktaydı. Bir ara, dağın tepesinden aşağıya, köprüyü bozmaksızın sürüklenerek inen saydam sisi görebildiğimi sandım. Sanki üç boyutlu, somut bir köprü vardı gerçekten. Bir an geldi, o serap öyle mükemmelleşti ki, köprünün alt tarafının, üst tarafına oranla daha koyu renkte olduğunu, yanlarının kumtaşı rengiyle tezat teşkil ettiğini bile ayırt edebiliyordum.

Dilim tutulmuş, köprüye bakıyordum. Sonra ya ben kendimi onun seviyesine çıkarmıştım ya da köprü benim seviyeme inmişti. Birden tam önümdeki dümdüz bir kirişe bakmaktaydım. Çok ama çok uzun, somut bir kirişti, dardı, korkulukları yoktu, ama üzerinde rahatça yürünebilecek kadar genişti.

Don Juan kolumu kavrayarak beni hızla silkeledi. Başımın bir aşağıya bir yukarıya sallandığını hissettim, gözlerim de dehşetli kaşınmaktaydı. Farkında olmadan onları ovuşturdum. Don Juan, ben gözlerimi tekrar açana dek beni sarsmayı sürdürdü. Sukabağından, elinin çukuruna biraz su dökerek, suyu yüzüme serpti. Bunun etkisi çok nahoş olmuştu. Su öyle soğuktu ki, her bir damlası tenimde birer yaraymış gibi acı vermişti. Bedenimin ısısı çokça yükselmişti. Ateş basmıştı sanki.

Don Juan içmem için derhal bana su verdi—kulaklarımla boynuma bolca su serpti.

Bir kuşun yüksek sesle meşum, uzunca bir çığlık attığını işittim. Don Juan bir an dikkatle dinledi; ördüğü duvarın taşlarını ayağıyla iterek çatısıyla birlikte devirdi. Çatıyı çalıların içine doğru atarak bütün taşları birer birer yan tarafa fırlattı.

Sonra kulağıma fısıldadı, "Biraz su iç, sonra kurutulmuş etini çiğne. Burada kalamayız. O çığlık bi kuş sesi değildi."

Çıkıntılı yerden doğu istikametine doğru inişe geçtik. Bir süre sonra öyle bir karanlık basmıştı ki, gözlerimin önünde siyah bir perde vardı sanki. Sis, içinden geçilmesi olanaksız bir engel gibiydi. Geceleyin sisin ne denli bir felaket olduğunu daha önceleri hiç bilmezdim. Don Juan'ın nasıl yürüyebildiğini bir türlü anlayamıyordum. Ben bir kör gibi onun kollarına tutunarak yürüyebiliyordum.

Her nedense, bir uçurumun kıyısından yürüyormuşuz duygusuna kapılmıştım. Bacaklarım hareket etmek istemiyordu. Aklım don Juan'a güveniyor, mantıksal olarak yürümeyi istiyordum, ama bedenim istemiyordu. Don Juan zifiri karanlıkta beni sürüklemek zorunda kalıyordu.

O araziyi avucunun içi gibi biliyor olmalıydı. Bir yerde durarak beni yere oturttu. Kolunu bırakmaya cesaret edemiyordum. Bedenim, su götürmez bir şekilde, kubbeye benzeyen kıraç bir dağın üzerinde oturduğumu bilmekteydi, ve iki santim sağıma dönmüş olsam sanki korkunç bir uçuruma yuvarlanacakmışım gibi hissediyordum. Oturduğum yer muhakkak kavisli bir dağ yamacı olmalıydı, zira bedenim gayri ihtiyari sağa doğru meylediyordu. Dik konumda kalabilmesi için bedenimin böyle davrandığını düşünerek, elimden geldiğince solumda duran don Juan'a yaslanarak terazilenmeye gayret ettim.

Don Juan ansızın yanımdan uzaklaştı; onun bedeninin desteği olmayınca yere yıkılıverdim. Yere değince, denge duyumu yeniden kazanmıştım. Yattığım yer oldukça düzdü. Dokuna dokuna yakın çevremi keşfe koyuldum. Kuru yapraklarla dal parçaları vardı.

Birden her yanı aydınlatan bir şimşek çaktı—korkunç bir gök gürültüsü işitildi. Don Juan'ın solumda durmakta olduğu-

nu gördüm. Onun birkaç adım ötesinde dev ağaçlarla bir mağarayı da görebilmiştim.

Don Juan o deliğe girmemi söyledi. Sürünerek içeriye girdim, sırtımı kayalığa dayayıp oturdum.

Don Juan'ın bana doğru eğilerek fısıltıyla hiç kımıldamamamı söylediğini hissettim.

Birbiri ardına üç şimşek çaktı. Bir bakışta don Juan'ın solumda bağdaş kurarak oturduğunu gördüm. Mağara, iki ya da üç kişinin sığınabileceği büyüklükte obruk bir oluşuktu. Aslında iri bir kayanın alt tarafındaki bir girintiydi bu. İyi ki oraya sürünerek girmiştim, diye geçirdim, zira yürümüş olsaydım başımı kayaya çarpacaktım.

Şimşeğin parlaklığı sis kümesinin ne kadar kalın olduğuna ilişkin bir fikir vermişti. Dev ağaçların gövdeleri sisin donuk açık gri kütlesinin içinde koyu renkli hayaletlere benziyordu.

Don Juan fısıldayarak, sis ile şimşeğin birlikte bir harekât sergilediklerini, canımı dişime takarak tetikte bulunmamı, zira erk savaşının içinde yer aldığımı söyledi. Tam o anda muhteşem bir şimşek çakarak manzarayı renkli bir düşe çevirmişti. Sis, elektriksel şarjları kırağılaştırarak onları tekdüze dağıtan beyaz bir filtre işlevini görmekteydi; sis yüksek ağaçların arasında asılı duran yoğun, beyazımtırak bir madde gibiydi, ama tam önümde yer seviyesinde sis incelmeye başlamıştı. Yerdeki bitkileri ayırt edebiliyordum. Bir çam ormanındaydık. Çevremizde çok yüksek ağaçlar vardı. Öyle aşırı yüksekliktеydiler ki, bulunduğum yerin neresi olduğunu bilmesem Kaliforniya'daki servilerin arasında olduğuma yemin edebilirdim.

Birkaç dakika süren bir şimşek bombardımanına tutulmuştuk. Her şimşek çakışında, görebildiğim şeyler giderek netleşiyordu. Tam önümde bir keçiyolu uzanıyordu. üzerinde herhangi bir bitki yoktu. Ağaçsız bir alanda son bulmaktaydı.

Şimşek çakışlarının sayısı öyle çoktu ki, ne yönden geldiklerini tayin edemez oldum. Ama manzara epey aydınlamış, içim ferahlamıştı. Karanlığın kesif perdesi bol ışıkla ortadan kalkar kalkmaz korkularım da endişelerim de yok olmuştu. O nedenle şimşek çakışları arasında uzunca bir ara olduğu zaman artık çevremdeki karanlık yüzünden yolumu şaşırmıyordum.

Don Juan fısıldayarak, artık yeterince baktığımı, şimdi de dikkatle gök gürültüsünün sesi üzerinde odaklanmam gerektiğini söyledi. Gök gürlemesi hep sağ tarafımdan geliyor gibiydi. Sis kalkmaktaydı, zifiri karanlığa alışmış bulunduğumdan, etrafımdaki bitkileri ayırt edebiliyordum. Şimşek de gök gürültüsü de devam etti, sonra birden sağ tarafım açılıverdi, artık gökyüzünü görebiliyordum.

Elektriksel fırtına sağıma doğru ilerliyora benziyordu. Bir şimşek daha çaktı; ta sağımda, uzaklardaki bir dağı gördüm. Işık arka planı aydınlatmış, dağın devasa kütlesi meydana çıkıvermişti. Tepesinde ağaçlar görmüştüm; pırıl pırıl bir gökyüzüne kesilerek yapıştırılmış düzgün, siyah resimleri andırıyorlardı. Dağın üzerinde bulut yığınları da vardı.

Çevremizdeki sis tamamıyla dağılmıştı. Sürekli esen bir rüzgâr sol tarafımdaki koskoca ağaçların yapraklarını hışırdatıyordu. Elektrik yüklü fırtına ağaçları aydınlatamayacak denli uzaktaydı, ama koyu kütleleri hâlâ ayırt edilebiliyordu. Fırtınanın yaydığı ışıktan anladığıma göre sağ tarafımda uzak dağ silsileleri vardı—orman da ancak sol tarafımda kalıyordu. Sanki hiç görmediğim karanlık bir vadiye tepeden bakıyor gibiydim. Elektrik yüklü fırtınanın cereyan ettiği alan ise vadinin karşı yanındaydı.

Sonra yağmur yağmaya başladı. Elimden geldiğince kayanın dibine yapışmaya çalıştım. Şapkam başımın ıslanmasına mani oluyordu. Dizlerimi göğsüme bastırarak oturuyordum, sadece baldırlarımla ayakkabılarım ıslanıyordu.

Uzun süre yağdı. Ilık bir yağmurdu. Bunu ayaklarımla hissettim. Sonra uyumuşum.

Kuş sesleriyle uyandım. Etrafıma bakınıp don Juan'ı aradım. Orada yoktu; normal olarak acaba beni orada yalnız mı bıraktı, diye düşünürdüm, ama çevremdekileri görmenin şoku beni handıysa felce uğratmıştı.

Ayağa kalktım. Ayaklarım sırılsıklamdı, şapkamın kenarı da sırsıklamdı. İçindeki sular üzerime dökülmüştü. Bulunduğum yer bir mağara değildi; kesif bir çalılığın altındaydım. Bir an emsalsiz bir şaşkınlık geçirdim. Çalılarla kaplı iki küçük

toprak tepenin arasındaki düz bir yerde durmaktaydım. Solumda ağaç filan olmadığı gibi sağımda da vadi yoktu. Tam önümde de, ormandaki keçiyolunu gördüğümü sandığım yerde koskoca bir çalı vardı.

Tanık olduğum şeye inanmayı reddettim. Gerçekliğe ilişkin bu iki versiyonum arasındaki uyuşmazlık beni bir izah yolu aramaya sevketti. Ben mışıl mışıl uyurken don Juan'ın beni sırtında taşıyarak, uyandırmadan, bambaşka bir yere getirmiş olması pekâlâ mümkündü.

Uyumuş olduğum yeri inceledim. Orada yer kupkuruydu, onun yanındaki, don Juan'ın bulunduğu yer de kuruydu.

Bir iki kez onu çağırdım, sonra yoğun bir kaygıya kapılarak avazım çıktığınca ona seslendim. İlerdeki bir çalılığın ardından çıkageldi. Birden onun herşeyi bildiğini fark ettim. Öyle muzip bir gülümsemesi vardı ki, ben bile gülmeye başladım.

Zamanımı onunla oyun oynayarak harcamak istemiyordum. Derhal, niçin böyle hissettiğimi sordum. Elimden geldiğince ona bütün gece süren sanrılarıma ilişkin bütün ayrıntıları anlattım. Lafımı kesmeden dinledi beni. Ancak yüzünü bir türlü ciddileştiremiyordu; nitekim bir iki kez gülmeye başlamış ama derhal buna son vermişti.

Üç dört defa bu konuya ilişkin düşündüklerini sordum; ama o bütün bunlardan bir şey anlamıyormuş gibi başını sallıyordu.

Ona anlattıklarım son bulunca yüzüme baktı, ve dedi ki: "Çok kötü görünüyorsun. Çalılığa bi uğraman gerek galiba."

Bir an kıkır kıkır güldü, giysilerimi çıkararak burup sıkmamı, onları kurutmamı söyledi.

Güneşli, pırıl pırıl bir gündü. Çok az bulut vardı. Rüzgârlı, insanı canlı tutan bir havaydı.

Don Juan, kimi bitkileri arayacağını, benim de kendime gelip sakinleşmemi, bir şeyler atıştırıp güç kazanana dek onu çağırmamamı söyleyerek oradan uzaklaştı.

Giysilerim gerçekten sırılsıklamdı. Kurunmak için güneşte oturdum. Gevşeyebilmek için tek yolun not defterimi çıkarıp bir şeyler yazmak olduğunu düşündüm. Notlarım üzerimde çalışırken biraz yemek yedim.

Bir iki saat sonra nispeten rahatlayınca, don Juan'ı çağırdım. Dağın tepesine yakın bir yerden seslenerek karşılık verdi. Su kabaklarını toplayarak onun bulunduğu yere tırmanmamı söyledi. Oraya vardığım zaman, onu düz bir kayanın üzerinde oturur buldum. Sukabaklarını açarak bir şeyler yemeye başladı. Bana da iki koskoca et parçası uzattı.

Nereden başlayacağımı bilemiyordum. Soracak öyle çok şey vardı ki. Duygularımı anlamış olacak ki neşeli bir kahkaha atarak dalga geçercesine sordu:

"Nasılsın bakalım?"

İçimden bir şey söylemek gelmiyordu. Hâlâ sinirliydim.

Don Juan yassı kaya parçasının üzerine oturmamı buyurdu. Kayanın bir erk nesnesi olduğunu, orada bir süre oturduktan sonra tazelenmiş olacağımı söyledi.

"Otur, otur," diye sertçe üsteledi.

Gülümsemiyordu. Bakışları deliciydi. İster istemez oturuverdim.

Marazi davranışlarımla erke karşı ihmalkâr davrandığımı, bu halime son vermem gerektiğini, aksi takdirde erkin her ikimize düşman kesileceğini, o durumda da bu ıssız dağlardan asla sağ salim ayrılamayacağımızı söyledi.

Kısa bir duraklamadan sonra öylesine soruverdi: "*Rüya görme* işin nasıl gidiyor?"

Kendime, ellerime bakma komutunu vermenin benim için ne denli güç olduğunu ona anlattım. Önceleri, belki de bu kavramın yeniliğinden ötürü, nispeten kolay oluyordu. Kendime ellerime bakmayı hatırlatmakta hiç zorluk çekmiyordum. Ama o ilk heyecanı yitirmiştim—bunu hiç yapmadığım geceler bile oluyordu.

"Uyurken başına bir saçbandı taksana," dedi don Juan. "Saçbandı takmak iyi bi taktiktir. ama ben veremem sana, zira sen kendi bandını sil baştan kendin yapmalısın. Ama *rüya görmede* onun bi suretini göresiye kadar saçbandını yapamazsın. Anladın mı? Saçbandının belli bi surete göre yapılması gerekir. Başın üst bölümünü sıkıca kavrayacak şekilde bi sırımı da olmalıdır. Başı sıkıca tutan bi kep şeklinde de olabilir. İnsan başına bi erk nesnesi geçirince *rüya görme* daha kolaylaşır. Uyur-

ken başına bi şapka giyebilir ya da bi rahip gibi bi kukuleta da geçirebilirsin, ama bu şeyler yoğun rüyalara neden olurlar, *rüya görmeye* değil."

Bir süre sustu, sonra bana, arada soluk almaksızın hızla, saçbandına ilişkin sureti yalnızca "rüya görme" sırasında değil, uyanıklık durumlarında kuşların uçuşunu, suyun devinimlerini, bulutları, vesaireyi seyretmek gibi alakası olmayan bir olayın sonucu olarak da görebileceğimi anlatmaya koyuldu.

"Bi erk avcısı her şeyi izler," diye sürdürdü. "Ve her şey de ona bi giz açıklar."

"Ama her şeyin giz anlattığına nasıl emin olabilir ki insan?" diye sordum.

"Doğru" yorumlamalar yapabileceği özel bir formülünün olabileceğini düşünmekteydim.

"Emin olmanın tek yolu, daha beni görmeye geldiğin ilk günden bu yana sana vermiş olduğum yönergeleri yerine getirmektir," dedi. "Erk sahibi olabilmesi için insanın erk ile yaşaması gerekir."

Âlicenap bir şekilde gülümsemekteydi. Az önceki sertliğini yitirmişe benziyordu; hatta dirseğiyle hafifçe kolumu dürtmüştü.

"Erk besini yesene," diye yineledi.

Vermiş olduğu kurutulmuş eti çiğnemeye başladım, o anda birden aklıma o kurutulmuş etin içinde psikotropik bir madde bulunmuş olabileceği, sanrıların da o yüzden ortaya çıktığı ihtimali geliverdi. Bir an sanki rahatlamıştım. Şayet etin içine bir şey koymuş ise, sanrılarım son derece normal sayılırdı.

"Erk besini"nin içinde herhangi bir şey bulunup bulunmadığını sordum ona.

Don Juan güldü ama beni dolaysızcasına yanıtlamadı. Ben dayatarak, kızgın ya da tedirgin bile olmadığım hususunda onu temin ettim, ama evvelsi geceki olayları açıklayabilmem açısından bilmem gerektiğini söyledim. Hakikati anlatması için üsteledim, dil döktüm, en sonunda ona yalvardım.

"Sen gerçekten çatlaksın," dedi don Juan inanamıyormuş gibi başını sallayarak, "Sinsi bi yanın var senin. Her bi şeyin seni rahatlatacak biçimde açıklanmasında ısrar ediyorsun. Ette

erkten başka bi şey yok. O erk oraya benim ya da başka birisi tarafından değil, erkin ta kendisince koyulmuştur. Bi geyiğin kurutulmuş etidir o; bana sunulan bi armağandı o geyik, tıpkı bi süre önce bi tavşanın sana sunulmuş olduğu gibi. Ne sen ne de ben, tavşana bi şey koymuş değiliz. Ben sana tavşanın etini kurutmanı söylemedim, zira o eylem için sende bulunandan daha çok erke ihtiyaç vardır. Gene de, onun etini yemeni istemiştim. Pek fazla yememiştin, ama o senin kendi salaklığındı.

"Dün gece senin başına gelenler ne şakaydı ne de bi şeytanlık. Erkle karşılaşmıştın sen. O sis, o karanlık, o şimşekler, o gök gürültüleri, o yağmur, onların hepsi de büyük bi erk savaşının parçalarıydı. Acemi şansı var sende. Bi savaşçı öyle bi savaşı görmek için neler vermezdi."

Benim meramım, gerçek olmaması nedeniyle cereyan eden bütün o olayların bir erk savaşı olamayacağını anlatmaktı.

"Gerçek olan nedir ki?" diye sordu don Juan son kerte dingin.

"Bu, bakmakta olduğumuz her şey gerçektir," dedim, çevremi göstererek.

"Ama dün gece gördüğün köprü de gerçekti, orman da, başka her bi şey de."

"Ama gerçek idiyseler, nerede onlar şimdi?"

"Buradalar. Yeterince erkin olsaydı, onları geriye getirebilirdin. Şu anda bunu yapamazsın, zira kuşku içinde kalıp dırdır etmenin daha yararlı olacağını sanıyorsun sen. Yanılıyorsun, dostum. Âlemler üstünde âlemler var, tam burada, önümüzde. Gülünecek şeyler değildir onlar. Dün gece senin kolunu kavramasaydım, istesen de istemesen de o köprünün üzerinde yürüyecektin. Daha önce de seni arayan o rüzgârdan korumak zorunda kalmıştım seni."

"Beni korumamış olsaydın ne olurdu?"

"Yeterince erkin bulunmadığı için, rüzgâr sana yolunu kaybettirecek ya da hatta seni bi koyağa iterek öldürecekti. Ama dün gece en önemlisi o sisti. O köprüden geçip öbür yana geçebilir ya da düşüp ölümünü bulabilirdin. Ama kesin olan bi şey var. Ben seni korumamış olsaydım, her şeye karşın sen

o köprüye girer, üzerinde yürürdün. Erkin doğası böyledir. Daha önce anlatmıştım sana, o sana egemendir, ama senin buyruğundadır da. Dün gece, örneğin, erk seni köprüye girmeye zorlayacaktı—köprünün üzerinde yürürken o sahneyi sürdürmek de senin elinde olacaktı. Ben seni durdurdum, zira senin erki kullanma yetinin olmadığını biliyordum, erk olmayınca da köprü göçüp gidecekti."

"Sen de gördün müydü köprüyü, don Juan?"

"Yo. Sadece erki *gördüm* ben. Herhangi bi şey olabilirdi. Bu sefer erk, senin için, bi köprüydü. Ne diye bi köprüydü? Bilmiyorum. Biz insanlar pek anlaşılmaz mahlûklarız."

"Siste hiç köprü gördün mü sen, don Juan?"

"Görmedim. Ama senin gibi olmadığımdan dolayı. Başka şeyler gördüm ben. Benim erk savaşlarım seninkilerden çok farklı."

"Neler görmüştün, don Juan? Lütfen anlatır mısın?"

"Sisin içinde ilk erk savaşım sırasında düşmanlarımı görmüştüm. Senin düşmanların yok. Sen insanlardan nefret etmiyorsun. Ben o zamanlar insanlardan nefret etmeye müptelaydım. Artık öyle değilim. Nefretimi yendim, ama o zamanlar nefretim beni neredeyse öldürecekti.

"Oysa senin erk savaşın harikaydı. Seni helak etmiyordu. Asıl sen kendini tüm o uyuz düşüncelerinle, kuşkularınla şimdi helak etmektesin. Senin iptilan da bu işte.

"Sis sana kusursuz bi şekilde davrandı. Sende onu çeken bi şey var. Sana görkemli bi köprü sundu, o köprü bundan sonra hep orada sisin içinde olacak. Kendini art arda gösterecek o köprü, ta ki sen bi gün onu geçene dek.

"Şu günden itibaren, ne yaptığımı bilene dek, sisli yerlerde tek başına dolaşmamanı hararetle tavsiye ederim.

"Erk pek yabansı bi şeydir. Ona sahip olmak için, onu yönetebilmek için insanın en başta erke sahip olması gerekir. Ancak, insanın kendisini bi erk savaşından sağ salim çıkarabilmesine yeterli erke sahip olmasına dek onu azar azar biriktirmek de olasıdır."

"Nedir bir erk savaşı?"

"Dün gece senin başına gelenler bi erk savaşının başlangı-

cıydı. Görmüş olduğun sahneler erkin bulunduğu yerlerdir. Bir gün bunların ne demeye geldiğini kavrayacaksın; o sahneler çok anlamlıydı."

"Onların anlamını sen bana anlatabilir misin, don Juan?"

"Hayır. O sahneler senin kendi kişisel fetihlerindir, kimseyle paylaşamazsın onları. Ama dün gece onlar yalnızca bi başlangıçtı, hafif bi çekişmeydi. Gerçek savaş, sen köprüyü geçtiğinde cereyan edecek. Köprünün öbür tarafında ne var? Bunu yalnızca sen bileceksin. Ormandaki o keçiyolunun sonunda ne olduğunu da yalnız sen bileceksin. ama bütün bunlar senin başına gelebilir, ya da gelmeyebilir. Bu bilinmeyen keçiyollarından da, köprülerden de geçmek için insanın kendisi yeterli erke sahip olmalıdır."

"İnsan yeterli erke sahip olmazsa ne olur?"

"Ölüm her zaman bekler durur, savaşçının erki tükenir tükenmez ölüm hemen onun kapısını çalar. Onun için, bilinmeyene erk birikimi olmaksızın atılmak aptallıktır. Yalnızca ölümünü bulur insan o zaman."

Onu pek dinliyor sayılmazdım. Kafam hâlâ, o sanrılanmalara neden olan şeyin, kurutulmuş etin içindeki bir madde olduğu düşüncesiyle meşguldü. Bu fikre bağlanmak beni rahatlatıyordu.

"Anlamaya çalışarak kendini helak etme," dedi don Juan aklımdan geçenleri okumuşçasına. "Bu dünya bi muammadır. Bakmakta olduğun her şey, göründüğünden başka bi şeydir de. Dünya düşündüğümüzden çok fazlasını içerir, öyle fazlasını ki, sonsuz, diyebiliriz. Böyle olunca, onu anlamaya çalışmak demek, aslında onu bildiğimiz bi şeye benzetmek demek olur. Sen de ben de, burada, senin gerçek, dediğin dünyanın içindeyiz; zira ikimiz de onu biliyoruz. Ama sen erk dünyasını bilmiyorsun, o yüzden onu bildiğin bi sahneye benzetmektesin."

"Bu hususu seninle tartışmayacağımı biliyorsun," dedim. "Ama aklım bunu bir türlü kabul etmiyor."

Don Juan gülerek başıma hafifçe dokundu.

"Vallahi sen delisin," dedi. "Ama olsun. Bi savaşçı gibi yaşamanın ne denli zor olduğunu bilirim ben. Şayet benim yönergelerimi izleseydin, sana öğretmiş olduğum eylemleri yerine

getirseydin, şimdiye dek o köprüyü geçmeye yeterli erki toplamış olacaktın. *Görmeye* ve *dünyayı durdurmaya* yetecek erki."

"Ama ne diye erke ihtiyacım var ki, don Juan?"

"Ben de senin gibiydim. Erk filan istemiyordum. Ona sahip olmak için mantıklı bi neden bulamıyordum. Sendeki kuşkuların hepsi bende de vardı, o nedenle bana verilen yönergeleri hiç uygulamıyordum; ya da bu konuyu hiç düşünmüyordum; ama aptallığıma karşın yeterince erk biriktirmiştim, sonra bi gün geldi, kişisel erkim dünyayı çökertti."

"Ama bir insan ne diye *dünyayı durdurmak* istesin?"

"Kimse istemez ki, mesele burada. Kendiliğinden oluverir bu. *Dünyayı durdurmanın* nasıl bi şey olduğunu bi kez öğrendin mi, nedeni hemen anlaşılır. Bak evlat, savaşçının sanatlarından birisi belli bi amaçla dünyayı çökertmek, sonra da, yaşamını sürdürmek amacıyla onu yeniden biçimlendirmektir."

Ben de ona, bana yardım etmesi için en iyi yolun dünyanın çökertilmesi için belirli bir nedeni örnek olarak göstermesi olacağını söyledim.

Bir süre sessiz kaldı. Ne diyeceğini düşünür gibiydi.

"Bunu sana anlatamam," dedi. "Bunu bilmek için çok fazla erke gereksinme vardır. Bi gün, sen istemesen de, bi savaşçı gibi yaşayacaksın; o zaman ola ki yeterince kişisel erk biriktirmiş olursun da o soruyu kendin yanıtlarsın.

"Ben sana bi savaşçının bu dünyada yola koyulmak için bilmesi gereken hemen her şeyi, yani kendi kendine erk biriktirmesi gerektiğini öğrettim. Ama bunu yapamayacağını bildiğim için sana karşı sabırlı olmam gerekiyor. Erk dünyasında tek başına kalmanın yaşamboyu bi savaşımı gerektirdiğini ben kendim deneyerek öğrendim."

Don Juan gökyüzüne, dağlara baktı. Güneş batıya doğru inişe geçmişti bile. Dağların üzerinde yağmur bulutları birikiyordu. Saatin kaç olduğunu bilmiyordum; saatimi kurmayı unutmuştum. Don Juan'a saatin kaç olduğunu tahmin edip edemeyeceğini sorduğumda öyle bir gülme krizine yakalanmıştı ki, kayanın üzerinden ta çalılara kadar yuvarlandı.

Sonra ayağa kalkıp kollarını uzatarak gerindi, esnedi.

"Daha erken," dedi. "Sisin dağın tepesinde toplanmasını

beklememiz gerek, sonra sen bu kayanın üzerinde tek başına duracak, lütfettikleri için sise şükranlarını sunacaksın. Sis insin ve seni sarsın. Gerektiğinde, yardımına koşmak için buralarda olacağım."

Sisin ortasında bir başıma kalma düşüncesi nedense beni dehşete düşürmüştü. Böyle mantıksız bir şekilde tepki gösterdiğimden dolayı utandım.

"Bu ıssız dağları, şükranlarını dile getirmeksizin terk edemezsin," dedi kesin bir ifadeyle. "Bi savaşçı, kendisine sunulan lütufların karşılığını vermeden sırtını asla dönmez erke."

Don Juan, elleri başının altında, yüzü şapkayla örtülü, arka üstü uzandı.

"Sisi nasıl beklemek lazım?" diye sordum. "Ne yapmam gerekir?"

"Yazı yaz!" dedi don Juan şapkasının altından. "Ama gözlerini kapatma, sırtını ona dönme."

Yazmayı denediysem de konsantre olamıyordum. Ayağa kalkıp huzursuzca dolaştım. Don Juan şapkasını kaldırıp tedirgin bakışlarla beni süzdü.

"Otur!" diye buyurdu.

Erk savaşının daha sonuçlanmadığını, tinime duygusuzluğu öğretmem gerektiğini söyledi. Şayet o dağlarda kısılıp kalmamayı istiyorsam, yaptığım hiçbir şeyin duygularımı açığa vurmaması gerektiğini de ekledi.

Sonra ayağa kalkıp elini önemli bir şey söylemeye hazırlanırcasına devindirdi. Anormal bir durum yokmuş gibi davranmam gerektiğini, zira o anda içinde bulunduğumuz türden erk yerlerinin hastalıklı insanları tüketme potansiyeline sahip olduklarını söyledi. Bu yüzden insan bir "mahal" ile yabansı, zarar verici ilişkiler geliştirebilirmiş.

"Bu ilişkiler insanı bi erk yerine bağlayabilir," dedi don Juan. "Ama burası senin yerin değil. Onu kendin bulmuş değilsin. Onun için kemerini sıkı bağla ki pantolunu yitirmeyesin."

Don Juan'ın anlattıkları beni adeta büyülüyordu. Saatlerce ara vermeksizin yazdım.

Don Juan gene uyumaya başladı, ancak, dağın tepesinden inen sis yüz metre kadar ilerimize vardığında uyandı. Ayağa

kalkarak çevremizi kolaçan etti. Ben arkamı dönmeksizin etrafa bakıyordum. Sağ tarafımda dağdan inen sis ovalara kadar ulaşmıştı. Sol tarafımda manzara açıktı; ama, rüzgâr sağ tarafımdan esmekte, sisi ovalara doğru iterek sanki bizi çevirmesini sağlamaktaydı.

Don Juan fısıydayarak duygusuz kalmamı, gözlerimi kapatmaksızın olduğum yerde durmamı, sisle tam olarak sarılmadan önce arkaya dönmememi, ancak o zaman inişe geçebileceğimizi söyledi.

Don Juan bir iki metre arkamdaki kimi kayaların ardına gizlendi.

O dağlardaki sessizlik görkemli olduğu kadar ürkütücüydü de. Sisi taşıyan yumuşak rüzgâr sisin kulaklarımın içine doğru ıslık çaldığı hissini yaratıyordu. Sis dağdan aşağıya koskoca kümeler halinde inerken, üzerime düşüp beni ezecekmişe benzeyen beyazımsı katı maddeleri andırıyordu. Sisi kokladım. Sert, hoş bir rayiha karışımı yabansı bir kokusu vardı. Sonra sis beni sarıverdi.

Sis gözkapaklarımı bastırıyormuş gibi algılıyordum. Sisin ağırlığını hissediyor, gözkapaklarımı kapatmak istiyordum. ayrıca üşüyordum. Gırtlağım kaşınıyordu; öksürmek istiyor ama buna cesaret edemiyordum. Öksürüğümü yatıştırmak amacıyla çenemi kaldırıp boynumu aşağı yukarı esnetmeye başladım, yukarıya doğru bakarken sis kümesinin kalınlığını gerçekten görebildiğimi sandım. Gözlerim sanki sisin içinde ilerleyerek onun kalınlığını ölçebilecekti. Gözlerim kapanmaya başladı, uykuya dalma arzuma karşı koyamadım. Her an yere yıkılıverecekmişim gibi hissetmekteydim. Tam o anda don Juan yerinden sıçradığı gibi kollarımdan kavrayarak beni sarstı. O sarsıntı beni iyice kendime getirmişti.

Don Juan kulağıma fısıldayarak olanca hızımla yokuş aşağıya koşmam gerektiğini söyledi. Sonra, benim arkamdan geleceğini, zira koşarken devireceğim taşlara çarparak parçalanmamı istemediğini ekledi. Önderliği benim yapacağımı, zira bunun benim erk savaşım olduğunu, her ikimizi de oradan sağ salim çıkarabilmem için zihnimin açık olması, benim de kendimi bırakmam gerektiğini de belirtti.

"Haydi iş başına," dedi yüksek sesle. "Bi savaşçının havası yoksa sende, asla çıkamayabiliriz bu sisin içinden!"

Bir an duraladım. O dağlardan aşağıya koşarak yolumu bulabileceğimden emin değilim.

"Koş, tavşan, koş!" diye haykırdı don Juan—yamaçtan aşağıya doğru beni itti.

13
Bir Savaşçının Son Durağı

Pazar, 28 Ocak 1962

Öğleden sonra saat on sularında don Juan eve girdi. Evden şafak sökerken çıkmıştı. Onu selamladım. Kıkır kıkır gülerek soytarıca reverans yapıp benimle el sıkıştı.

"Kısa bi yolculuğa çıkıyoruz," dedi. "Erk arayışında pek özel bi yere götüreceksin bizi arabanla."

Don Juan iki taşıma filesini açarak her birinin içine yiyecek dolu ikişer sukabağı yerleştirdi, fileleri bir kınnapla

bağlayarak birini bana uzattı.

Kuzeye doğru ağır ağır dört mil kadar gittikten sonra Pan American karayolunu terk ederek bir şoseden batıya doğru yöneldik. Saatler boyunca yoldaki tek araba benimkisiydi sanki. Biz yol alırken bir an geldi, ön camdan önümü hiç göremediğimi fark ettim. Çevredeki şeylere bakmak için kendimi ha bire zorluyordum ama hem ortalık karanlıktı hem de ön camım ezilmiş böcekler, tozlarla kaplıydı.

Don Juan'a, durup ön camı temizlemem gerektiğini söyledim. Saatte iki mil gitmek zorunda olsak dahi, başımı pencereden dışarıya çıkarıp önümü görerek araba sürmeye devam etmemi buyurdu.

Belli bir yerde sağa dönmemi söyledi. Ortalık öyle karanlıktı ki, farları yaktığım halde bir şey göremiyordum. Korka korka şoseden sağa doğru girdim. Alçak banketlerden kaygılanıyordum, ama şükür toprak sertmiş.

Dışarıya bakmak için kapıyı açık tutarak, elimden gelen en yavaş şekilde yüz metre kadar gittim. Nihayet don Juan durmamı buyurdu. Dev bir kayanın hemen ardında durdum, don Juan o kayanın arabamı gizleyeceğini söyledi.

Arabadan çıkarak, farların ışığında çevreyi dolaştım. Ama don Juan farları söndürdü. Yüksek sesle yitirilecek zamanımızın olmadığını, arabayı kilitlememi, zira derhal yola çıkmamız gerektiğini söyledi.

Sukabaklarıyla dolu filemi bana uzattı. Karanlık olduğundan tökezlendim, az kalsın fileyi düşürüyordum. Don Juan yumuşak ama kesin bir dille gözlerim karanlığa alışana dek oturmamı buyurdu. Ama sorun gözlerimde değildi. Arabadan çıktıktan sonra etrafı iyice görebiliyordum. Asıl sorun, dalgın imişim gibi davranmama yol açan yabansı bir asabiyet haliydi. Her şey bana batıyordu.

"Nereye gidiyoruz," diye sordum.

"Zifiri karanlıkta özel bi yere yolculuk yapacağız," dedi don Juan.

"Niçin?"

"Erk avlamayı sürdürme yetin var mı, yok mu, onu öğrenmeye."

Sözünü ettiği şeyin bir sınav mı olduğunu, şayet başaramazsam gene de benimle konuşup bilgisini anlatmayı sürdürüp sürdürmeyeceğini sordum.

Sözümü kesmeksizin beni dinledi. Yaptığımız şeyin bir sınav olmadığını, bir yora beklediğimizi, yora gelmediği takdirde bunun erk avlamayı başaramadığım anlamına geleceğini, o durumda artık beni taciz etmeyi bırakacağını, ondan sonra istediğimce salak olmakta özgür kalacağımı anlattı. Ama ne olursa olsun, benim dostum olarak kalacağını, benimle her zaman konuşacağını söyledi.

Sanki başaramayacağımı biliyormuş gibi hisetmekteydim.

"Yora gelmeyecek," dedim şaka yollu. "Biliyorum. Bir parça erkim var benim."

Gülerek, sevecense sırtımı tıpışladı.

"Sakın üzülmeyesin," diye karşılık verdi. "Yora gelecek. Biliyorum. Bende senden çok erk var."

Don Juan kendi söylediği tümcelere bayılmıştı. Kalçalarını döverek, ellerini çırparak katıla katıla güldü.

Don Juan benim taşıdığım fileyi sırtıma bağlayarak onu bir adım gerisinden izlemem, mümkün mertebe onun ayak izlerine basa basa yürümem gerektiğini söyledi.

Pek dramatik bir şekilde fısıldayarak, "Bu yürüyüş erk için, o bakımdan her bi şey çok önemlidir," dedi.

Ayak izlerine basa basa yürüdüğüm takdirde, o yürürken dağıtmış olacağı erkin bana aktarılmış olacağını anlattı.

Saatime baktım; gecenin on biri olmuştu.

Don Juan beni bir asker gibi hazır ol vaziyetine getirdi. Sonra sağ bacağımı ileriye doğru iterek öne doğru bir adım atmışım gibi bir pozisyona soktu. Kendisi de önümde aynı duruşa geçerek, onun ayak izlerini gayet titiz bir şekilde izlemeye çalışmamı bir kez daha anımsatarak yürümeye başladı. Fısıldayarak net bir şekilde, onun izlerine basmanın dışında hiçbir şeyle ilgilenmememi buyurdu; öne ya da yana bakmamalı, gözlerimi onun bastığı yerlere dikmeliymişim.

Don Juan gayet rahat bir şekilde yürümeye başladı. Onu izlemekte hiç güçlü çekmiyordum; nispeten sert bir zemin

üzerinde yürümekteydik. Yaklaşık otuz metre boyunca onun ayak izlerine basarak onu izlemeyi kolaylıkla sürdürdüm; sonra bir an yan tarafıma doğru bir göz attım, o anda don Juan'a bindiriverdim.

Don Juan kıkır kıkır gülerek koskoca pabuçlarımla ayak bileğini incitmiş miyimdir, diye merak edip üzülmememi, ama teklemeyi sürdürdüğüm takdirde sabaha varmadan ikimizden birinin sakatlanacağını söyledi. Gülerek, gayet alçak ama kararlı bir sesle, benim salaklığım ve konsantrasyonsuzluğum yüzünden bir yanının incinmesine izin vermeye niyeti olmadığını, bir daha onu tekmelersem, yalınayak yürümek zorunda kalacağımı da ekledi.

"Ayakkabısız yürüyemem," dedim yüksek, hırıltılı bir sesle.

Don Juan müthiş bir kahkaha patlattı—o sakinleşene dek durmak zorunda kaldık.

Don Juan söylediklerinde ciddi olduğunu açıkladı. Erk peşinde yolculuk yaptığımızı, her şeyin mükemmel olması gerektiğini söyledi.

O çöl yerinde ayakkabısız yürüme olasılığı beni dehşete düşürmüştü. Don Juan alayla belki de benim ailemin yatarken bile pabuçlarını çıkarmayan tip çiftçilerden olduğunu söyledi. Aslında, haklıydı. Hayatımda yalınayak dolaşmamıştım, hele çölde ayakkabısız yürümek benim için intihar demek olurdu.

"Bu çölden erk fışkırıyor," diye kulağıma fısıldadı don Juan. "Ürkek olmak için zaman yok."

Yeniden yürümeye başladık. Don Juan rahat yürüyüşünü sürdürdü. Bir süre sonra sert zeminden yumuşak kumların üzerine geçtiğimizi ayrımsadım. Don Juan'ın ayakları kumun içine batıyor, derin izler bırakıyordu. Don Juan durduğunda saatlerce yol almış bulunuyorduk. Ama birdenbire durmamış, ona bindirmeyim, diye önceden beni uyarmıştı. Zemin yeniden sertleşmişti—eğimli bir arazide yukarıya doğru gitmekteyiz gibi gelmekteydi bana.

Don Juan, çalılığa gitmem gerekiyorsa gidebileceğimi, zira ondan sonraki yürüyüşümüzün bir kez dahi duraklama-

dan kesiksiz olması gerektiğini bilirdi. Saatime baktım, gece yarısından sonra birdi.

On ya da on beş dakikalık bir moladan sonra don Juan bana esas duruşumu aldırdı, gene yürümeye başladık. Haklıymış, berbat bir yürüyüştü. Daha önceleri bu kadar konsantrasyon gerektiren bir şey yapmamıştım. Don Juan öyle hızlı yürüyordu, onun her adımına bakmanın bende yol açtığı gerilim öyle arttıydı ki, bir an geldi artık yürümekte olduğumu bile unutmuş gibi olmuştum. Ayaklarım da bacaklarım da sanki benim değildiler. Sanki havada yürüyordum da bir kuvvet beni ardımdan ha bire itiyordu. Konsantrasyonum öyle kusursuzdu ki, havanın azar azar aydınlandığının bile farkına varamamıştım. Birden, don Juan'ı önümde görebildiğimi ayrımsadım. Bütün gece yaptığım gibi ayaklarını ve ayak izlerini tahmin etmek yerine, onları açıkça görebiliyordum.

Hiç beklemediğim bir anda don Juan yana doğru atlayıverdi, momentim beni yirmi metre kadar öteye götürdü. Ben yavaşlarken bacaklarım dermansızlaştı, sonra ben yere yıkılana dek zangır zangır titremeye başladı.

Başımı kaldırıp sakin sakin beni incelemekte olan don Juan'a baktım. Hiç de yorgun görünmüyordu. Ben soluk soluğaydım—soğuk soğuk terleyerek sırılsıklam olmuştum.

Don Juan kolumdan çekerek beni döndürüp sırtüstü yatırdı. Gücümü yeniden kazanmak istiyorsam başım doğuya dönük yatmam gerektiğini söyledi. Giderek rahatladım; ağrıyan bedenimi dinlendirdim. Nihayet, kalkacak kadar enerji toplamıştım. Saatime bakmak istedim, ama don Juan elini saatimin üzerine koyarak beni önledi. Yüzümü çok nazik bir şekilde doğuya doğru çevirip o mendebur zaman aygıtına ihtiyacımın olmadığını, sihirli bir zamana girdiğimizi, erk izi sürme yetim var mı, yok mu, kesin olarak öğreneceğimizi söyledi.

Çevreme baktım. Çok geniş yüksek bir tepenin doruğundaydık. Ben bir kaya çıkıntısı ya da yarığına benzeyen bir yere doğru yürümek istedim, ama don Juan zıplayarak beni önledi.

Son kerte kesin bir dille, az bir mesafe ötemizdeki kara bir dağın tepesinden güneş doğana dek düşmüş olduğum yerde kalmamı buyurdu.

Doğuyu imleyerek dikkatimi ufuktaki yoğun bulut kümelerine çekti. Güneşin ilk ışıkları bu tepede benim bedenime varmadan önce rüzgârın bulutları uzaklara sürüklemesinin olumlu bir yora olacağını söyledi.

Sağ bacağımı önde tutarak, yürüyormuş gibi kıpırdamadan durmamı, gözlerimi doğrudan doğruya ufka doğru dikerek değil de, odaklamadan bakmamı buyurdu.

Bacaklarım kaskatı olmuştu, kalçalarım ağrıyordu. O durumda kalmak tam bir işkenceydi, bacak kaslarım beni taşıyamayacak denli sızlamaktaydı. Canımı dişime takarak dayandım. Yıkılmak üzereydim. Bacaklarımın titremesini önleyemiyordum, derken don Juan her şeyi durdurdu. Oturmama yardım etti.

Bulut kümeleri hareket etmiyordu; güneşin ufukta doğuşunu görmemiştik.

Don Juan'ın tek sözü şu oldu: "Çok kötü."

Başarısızlığımın gerçekte ne gibi sonuçlar doğuracağına ilişkin sorularımı hemen sormadım, ama don Juan'ı tanıyordum, yoralarının hükmüne göre hareket etmiş olduğuna emindim. Demek ki o sabah yora gelmemişti. Baldırlarımdaki ağrılar yok olmuştu, içim esenlikle dolmuştu. Kaslarımı gevşetebilmek için zıplamaya başladım. Don Juan çok yumuşak bir şekilde bitişikteki bir tepeye koşup ordaki belli bir bitkiden birkaç yaprak koparmamı, kaslarımın ağrısını gidermek için bacaklarımı onlarla ovmamı söyledi.

Benim durduğum yerden geniş bir alana yayılmış yeşil bir bitki kümesini rahatça görebiliyordum. Yaprakları epey nemli görünüyordu. Onları daha önce de kullanmıştım. Beni rahatlattıklarını pek söyleyemem, ama don Juan gerçekten dost bitkilerin etkilerinin insanın onları fark edemeyeceği denli gizli olduklarını, gene de her zaman beklenen yararları sağladıklarını ileri sürerdi.

Tepeden aşağıya doğru koşarak öbür tepeye tırmandım. Tepesine vardığımazda, nefes nefese kaldığımı gördüm.

Dinlenesiye kadar epey zaman geçti, midem de bulanıyordu. Rahatlayana dek yere çömelip bir süre dinlendim. Sonra ayağa kalkıp toplamamı istediği yapraklara doğru uzandım. Ama o bitkiyi bulamadım. Çevreme bakındım. Doğru yerde olduğuma emindim, ama o tepenin doruğu civarında o bizim bitkiye uzaktan da olsa benzeyen hiçbir bitki göremedim. Ama onu gördüğüm nokta burası olmalıydı. Bulunduğum yerden başka herhangi bir yer, don Juan'ın durduğu yerden bakan bir kimse için göz eriminin dışında kalırdı.

Aramayı bırakarak öbür tepeye gittim. Hata yaptığımı anlattığımda, don Juan hoşgörüyle gülümsedi.

"Ne diye hata dersin ki buna sen?" diye sordu.

"Belli ki o bitki orada değil?" dedim.

"Ama onu görmüştün, değil mi?"

"Gördüğümü sanmıştım."

"Şimdi onun yerinde ne görmektesin?"

"Hiçbir şey."

O bitkiyi gördüğümü sandığım noktada bitki namına hiçbir şey bulunmuyordu. Görmüş olduğum şeyin görsel bir aldanma, bir tür serap olduğunu açıklamaya çalıştım. Herhalde aşırı yorulmuştum da, yoğunluğum yüzünden aslında orada olmayan bir şeyi görürmüş gibi olmuştum.

Don Juan tatlı tatlı gülümseyerek kısa bir an beni süzdü.

"Hata filan görmüyorum ben," dedi. "O bitki tepenin doruğunda duruyor işte."

Gülme sırası bana gelmişti. Bütün o bölgeyi dikkatle taradım. Görünürde öyle bir bitki yoktu; daha önceki deneyimimin bir sanrılanma olduğuna ilişkin kanım pekişti.

Don Juan gayet sakin bir şekilde tepeden aşağı inmeye başlayarak onu izlememi imledi. İkimiz birlikte öbür tepeye tırmandık; bitkiyi görmüş olduğumu zannettiğim noktada durduk.

Ben, yüzde yüz emin, alaylı bir şekilde gülümsüyordum. Don Juan da aynı şekilde gülümsemekteydi.

"Tepenin öbür tarafına git," dedi. "Bitkiyi orda bulacaksın."

Ben, tepenin öbür yarısının görüş alanımın dışında kal-

dığını ileri sürerek, orada bir bitki olabileceğini, ama bunun herhangi bir anlam taşmadığını belirttim.

Don Juan başının bir devinimiyle onu izlememi imledi. Tepeyi doğruca aşıp gideceğine, tepenin etrafından dolaşarak gayet çalımlı bir şekilde yeşil bir bitkinin önünde, bitkiye bakmaksızın durdu.

Sonra dönerek bana baktı. Bu yabansı, delici bir bakıştı.

"Burada bu bitkilerden yüzlercesi vardır," dedi.

Don Juan gayet sabırlı bir şekilde tepenin öteki tarafından aşağıya doğru inmeye başladı, ben de onun ardından. Her yerde ona benzer bir bitki aradık. Ama görünürde bitki filan yoktu. Başka bir bitkiye rastlayana dek çeyrek mil kadar ilerlemiştik.

Bir kelime bile söylemeden don Juan beni ilk tepenin doruğuna geri götürdü. Orada bir an durduk. Sonra don Juan beni bu sefer karşıt doğrultuda başka bir bitki arama gezisine çıkardı. Çevreyi taraya taraya bir mil kadar ötede iki bitki daha bulduk. Yerden birbirlerine bitişik olarak çıkıyor, yoğun iki küme halinde, çevrelerindeki bütün öbür bitkilerden daha fazla serpilerek yayılıyorlardı.

Don Juan ciddi bir ifadeyle bana baktı. Bunun nedenini çıkaramamıştım.

"Bu pek yabansı bi yora," dedi.

İlk tepenin doruğuna, oraya yeni bir doğrultudan yaklaşmak amacıyla bu defa daha uzun bir yoldan dolaşarak döndük. Don Juan o yörede bu bitkilerden pek az sayıda bulunduğunu kanıtlamak için adeta elinden gelen her şeyi yapmaktaydı. Dönüş yolumuzda o bitkilerden hiç bulamadık. Tepenin doruğuna vardığımızda tam bir sessizlik içinde oturduk. Don Juan sukabaklarını fileden çıkarıp çözdü.

"Yemekten sonra bi şeyciğin kalmaz," dedi.

Neşesini gizleyemiyordu. Başımı tapıklayarak gülümserken keyfine diyecek yoktu. Neler olduğunu anlayamıyordum. Bu yeni gelişmeler beni tedirgin etmekteydi, ama o anda bunları düşünemeyecek denli aç ve yorgundum.

Yemekten sonra uykum iyice bastırmıştı. Don Juan ıs-

rarla benim gözlerimi odaklamaksızın bakma yöntemiyle tepenin üzerinde o bitkiyi gördüğüm yerde uyumaya uygun bir nokta aramamı söyledi.

Bir yeri seçtim. Don Juan o noktadan biraz toprak alarak bedenim ölçüsünde bir daire oluşturdu. Çalılardan büyük bir özenle kopardığı taze dallarla o dairenin içini süpürdü. Aslında sadece süpürürmüş gibi yapıyor, dallarla yere hiç dokunmuyordu. Ardından, dairenin içindeki yüzeyden bütün taşları ayıklayarak merkezine yığdı; onları titizce boylarına göre eşit iki kümeye ayırdı.

"O taşlarla ne yapıyorsun?" diye sordum.

"Bunlar taş değil ki," dedi. "İp bunlar. Senin noktanı asılı tutacaktır.

Don Juan taşların daha küçük olanlarını alarak, onları dairenin çevresine yerleştirdi. Aralarında eşit mesafeler bırakıyor, bir duvarcı ustası gibi her bir taşı bir dal parçasıyla birlikte sıkıca yere çakıyordu.

Benim dairenin içine girmeme izin vermiyor, yaptıklarını dairenin etrafında yürüyerek izlememi istiyordu. Don Juan saatin tersi doğrultuda on sekiz taş saymıştı.

"Şimdi tepeden aşağı koş da, düzlükte bekle," dedi. "Ben kıyıya gelip senin uygun noktada durup durmadığına bakacağım."

"Ne yapacaksın ki."

"İplerden her birini sana atacağım," dedi don Juan, daha iri taşların bulunduğu kümeyi göstererek, "Sen de onları benim öbürlerini yere çaktığım gibi imleyeceğim noktaya çakacaksın."

"Son kerte dikkatli olman gerek. İnsanın, erkle uğraşırken mükemmel olması gerek. Burada hatalar ölümcüldür. Bunlardan her biri bi iptir, ortaklıkta başıboş bırakıldıkları takdirde bizi öldürebilecek bi ip; onun için kesinlikle hata yapmaman gerek. Gözlerini ipi atacağım noktaya dikmelisin. Şayet herhangi bi şeyden dikkatin dağılırsa, ip sıradan bi taşa dönüşür de onun etrafındaki öbür kayalardan ayırt edemezsin."

"İpleri" tepeden aşağıya teker teker taşımanın daha ko-

lay olacağını söyledim don Juan'a.

Don Juan gülerek başını hayır, demecesine salladı.

"İptir bunlar," dedi dayatarak. "Benim onları sana fırlatarak atmam, senin de onları yakalaman gerek."

Bu işi yerine getirmek saatler almıştı. Gerektirdiği konsantrasyonun yoğunluğu işkenceden farksızdı. Don Juan her defasında dikkatli olmamı, bakışlarımı odaklamamamı anımsatıyordu. Böyle yapmakta haklıydı. Tepeden aşağıya doğru zıplayarak, yolu üzerinde çarptığı öbür kayaları devirerek inen bir taşı yakalamak gerçekten çıldırtıcı bir işti.

Daireyi tamamıyla çevirip de doruğa tırmandığımda, düşüp ölüvereceğimi sanıyordum. Don Juan topladığı kimi yaprakları dairenin içine yatak gibi döşemişti. Bana da birkaç yaprak verdi; onları pantolonumun cebine yerleştirerek, göbeğimin tenine yakın tutmamı söyledi. Onların beni ılık tutacağını, battaniyeye ihtiyacım olmayacağını da ekledi. Dairenin içine yatıverdim. Yapraklar yumuşacık bir yatak oluşturuyordu, hemen uyuyuvermişim.

Uyandığımda akşam olmak üzereydi. Hava rüzgârlı ve bulutluydu. Tepemizdeki bulutlar kesif kümebulutlardı; ama batıya doğru ince saçakbulutlara dönüşüyorlardı, zaman zaman da güneş ışığı onların üzerine vurmaktaydı.

Uyku beni zindeleştirmişti. Kendimi enerjik ve mutlu hissediyordum. Rüzgâr beni tedirgin etmiyordu. Üşümüyordum. Başımı kollarıma dayayıp etrafa baktım. Daha önce farkına varamamışım, tepenin doruğu epey yüksekti. Batı yönünde manzara çok etkileyiciydi. Alçak tepelerle dolu ovalık bir arazi vardı—sonra da çöl başlıyordu. Kuzeye ve doğuya doğru sıra sıra koyu kahverengi dağların dorukları yer almakta, güneye doğru da uçsuz bucaksız yer yer tepelik bir arazi ile çok uzaktaki mavi dağlar görünmekteydi.

Kalkıp oturdum. Don Juan görünürlerde yoktu. Beni orada yalnız bırakmış olabileceğini geçirdim, arabama nasıl gidebileceğimi de bilmiyordum. Yeniden yaprak yatağıma uzandım; ne tuhaftır, kaygılarım yok oluverdi. Gene bir esenlik duygusu beni sardı. Kendimi sağlıklı hissediyordum. Dingin bir çoşkunluk içimi doldurmuştu. Batıdan esen yu-

muşak bir yel beni üşütmeden tüm bedenimi yalıyordu. Esintiyi yüzümde, kulaklarımın çevresinde tatlıca akarak beni yıkayıp geri çekilen sonra yeniden beni yıkayan bir ılık su dalgası gibi duyumsamaktaydım. Gündelik, çığrından çıkmış yaşamımda benzeri olmayan yabansı bir varoluş durumuydu bu. Ağlamaya başladım, ama üzgün olduğumdan ya da kendime acıdığımdan değil; adlandıramadığım, açıklamayacağım bir sevinçten.

O noktada sonsuza dek kalma isteğini duydum, zaten don Juan koşup beni çekerek apar topar o yerden çıkarmış olmasaydı, kalabilirdim de.

"Yeterince dinlendin," dedi don Juan beni çekedursun.

Beni tepe doruğunun çevresinde sakin sakin dolaştırdı. Yavaş yavaş, tam bir sessizlik içinde yürüyorduk. Don Juan benim, çevreleyen manzaraları gözlemlememi amaçlıyormuş gibi duyumsamaktaydım. Gözlerini devindirerek ya da çenesini uzatarak bulutlarla dağları imledi.

Akşama yakın bu saatte manzara muhteşemdi. İçimde huşu ve keder duyguları uyandırıyordu. Çocukluğumdaki manzaraları anımsatıyordu bana.

Tepe doruğunun, volkanik bir kayadan oluşan en yüksek noktasına tırmandık; sırtımızı kayaya dayayıp, yüzümüz güneye doğru rahatça oturduk. Güneye doğru uzanan uçsuz bucaksız topraklar gerçekten şahaneydi.

"Bunların hepsini belleğine nakşet," diye kulağıma fısıldadı don Juan. "Burası senin noktan. Bu sabah sen *görmüştün*, seni yoran oydu. Bu noktayı *görerek* buldun sen. Beklenmedik bi yoraydı ama geliverdi işte. Sen istesen de istemesen de erk avlayacaksın. Bu isani bi karar olmanın ötesinde bi şeydir, senin ya da benim kararım değil.

"Şimdi, işin gerçeği, bu tepenin doruğu senin yerindir, senin kutsal yerin; çevrendeki her şey senin koruman altındadır. Sen burdaki her şeye bakarsan buna karşılık onlar da sana göz kulak olurlar."

Şakaya getirerek ordaki her şey benim mülküm mü, diye sordum. Don Juan son kerte ağırbaşlı bir biçimde evet, dedi. Ben gülerek bu yapmakta olduğumuz şeyin bana Yeni

Dünya'yı fetheden İspanyolların ordaki topraklara kendi kralları adına el koymalarını anımsattığını anlattım. Onlar da bir dağın tepesine tırmanarak herhangi bir doğrultuda görebildikleri tüm araziye sahip çıkarlarmış.

"İyi fikir doğrusu," dedi don Juan. "Ben de sana görebildiğin tüm toprakları veriyorum, hem de bir doğrultudaki değil, çepeçevre hepsini."

Don Juan ayağa kalktı, elini uzatıp gövdesini tam bir daire çizecek şekilde döndürerek, gösterdi:

"Bütün bu tapraklar senin olsun," dedi.

Yüksek sesle güldüm.

Don Juan kıkırdayarak bana sordu, "Niçin olmasın? Bu toprakları niçin veremeyeymişim ki sana?"

"Sen onların sahibi değilsin ki," dedim.

"Ne çıkar? İspanyollar da o ülkelere sahip değildiler ama gene de oraları paylaştılar. Sen de aynı şekilde niçin mülkiyetine geçiremeyesin burayı?"

Gülümsemesinin ardındaki gerçek niyetini öğrenebilmek amacıyla onu inceledim. O anda don Juan bir kahkaha patlatarak handıysa kayadan aşağıya düşeyazdı.

"Gözünle görebileceğin bütün topraklar senindir," diye sürdürdü, hâlâ gülümseyerek. "Kullanmak amacıyla değil de anımsamak amacıyla. Ne ki, bu tepenin doruğunu ölene dek kullanabilirsin. Ben onu sana veriyorum, zira onu sen kendin buldun. Senindir orası.

"Al ve kabul et."

Ben gülüyordum, ama don Juan çok ciddi görünüyordu. O komik gülümsemesi olmasa, o tepenin doruğunu bana verebileceğine gerçekten inanıyor sanırdınız.

"Niçin olmasın?" diye sordu don Juan benim düşüncelerimi okumuş gibi.

"Kabul ediyorum," dedim yarım ağızla.

Don Juan'ın gülümsemesi kayboldu. Gözlerini kısarak bana baktı.

"Bu tepedeki, özellikle doruğundaki her kaya, her çakıl, her bitki senin himayende," dedi. "Burada yaşayan her bi böcek senin dostundur. Sen onları kullanabilirsin, onlar da

seni kullanabilirler."

Birkaç dakika konuşmaksızın durduk. Hiçbir şey düşünemiyordum. Havasındaki değişikliğin neler getireceğini merak ediyordum ama korku ya da vesvese içinde değildim. Sadece, konuşmak istemiyordum, o kadar. Nedense, sözcükler yetersiz, anlamlarını belirlemek de zor görünüyordu. Konuşmaya ilişkin böylesi bir duygum olmamıştı hiç, içinde bulunduğum bu olağandışı havamın farkına varır varmaz derhal konuşmaya başladım.

"Ama ben bu tepeyi ne yapabilirim ki, don Juan?"

"Üzerindeki her bi şeyi, her bi özelliği belleğine nakşet. *Rüya görme* durumunda geleceğin yer burasıdır, senin. Erklerle tanışacağın, gizlerin bi gün sana açıklanacağı yer burasıdır. Sen erk avlamaktasın, burası da senin yerin, güçlerini toplayacağın yerdir.

"Şu anda sana anlamsız gelebilir. İstersen saçma bi şey olarak kalsın şimdilik."

Kayadan indik, don Juan beni tepe doruğunun batısındaki küçük, çanak gibi çukur bir yere götürdü. Orada oturup yemek yedik.

Kuşkusuz o tepenin doruğunda benim için tanımsız bir zevk bahşeden bir şey vardı. Yemek de, dinlemek gibi hiç tanımadığım enfes bir deneyim olmaktaydı.

Batan güneşin bakırımsı kızartısını yaydığı zengin ışık altında her şey çepeçevre yaldızla bezenmiş gibi görünüyordu. Kendimi tamamıyla manzarayı izlemeye vermiştim; düşünmek istemiyordum bile.

Don Juan benimle fısıldayarak konuşuyordu. Ne denli ufak olsa ve önemsiz görünse de, çevremizdeki tüm ayrıntılara bakmamı söylüyordu. Özellikle batı yönündeki manzaranın hatları çok daha göze çarpıyordu. Don Juan, güneş ufukta kaybolana dek gözlerimi odaklamaksızın güneşe bakmamı istedi.

Güneş bulut ya da sis tabakasının içine gömülmeden hemen önceki birkaç dakika boyunca, her bakımdan, harikaydı. Güneş sanki yeryüzünde bir şenlik ateşi yakmak istiyordu da tutuşsun, diye alevlerini üflüyordu. Yüzüm de kırmı-

zılaşmış gibi bir duyguya kapıldım.

"Kalk ayağa!" diye bağırdı don Juan beni yukarıya doğru çekedursun.

Atlayarak yanımdan uzaklaştı; kesin, ısrarlı bir sesle durmakta olduğum yerde zıplamamı buyurdu.

Ben aynı noktada sekip dururken bedenime bir sıcaklığın yayıldığını duyumsamaya başladım. Bakırımsı bir sıcaklıktı bu. Damağımda ve gözlerimin "çatısında" da duyumsuyordum bunu. Sanki başımın tepe bölümü, bakırımsı bir kızartı yayan serin bir ateşle yanıyordu. İçimdeki bir şey, güneş kaybolmaya başlarken giderek daha hızlı adımlarla zıplamama neden oldu. Bir an geldi, gerçekten kendimi, uçabilecekmişim gibi hafif hissetmeye başladım. Don Juan bileğimi sıkıca kavradı. Elinin yaptığı basınç bir ayıklık, bir dinginlik havasına girmeme yol açtı. Yere çöktüm, o da yanıma oturdu.

Birkaç dakika dinlendikten sonra don Juan sessizce ayağa kalktı—omzumu tıpışlayarak onu izlememi istedi. Gene daha önce oturmuş olduğumuz o volkanik kayadan oluşan doruğa tırmandık. Kaya bizi soğuk rüzgârdan koruyordu. Don Juan sessizliği bozdu.

"Güzel bi yoraydı," dedi. "Ne tuhaf! Günün bitimine rastladı. Seninle ben çok farklıyız. Sen gecenin bi yaratığısın. Ben sabahın o taze parlaklığını yeğlerim. Ya da sabahın parlaklığında arar güneş beni, ama senden kaçar hep. Öte yandan, batan güneş seni yıkadı. Alevleri, seni yakmadan kavurdu. Ne tuhaf!"

"Ne diye tuhaf olsun?"

"Hiç böylesini görmemiştim. Yora, geleceği zaman, genç güneş âleminde gelmiştir her zaman."

"Acaba neden öyle oluyor, don Juan?"

"Şimdi bunları anlatacak zaman değil," dedi sertçe. "Bilgi erktir. Ona ilişkin konuşmak için bile yeterli erki ancak uzun bi sürede toplayabilir insan."

Israr etmeye çalıştım, ama don Juan derhal konuyu değiştirdi. "Rüya görme"mdeki gelişmeleri sordu.

Rüyamda, okul ya da bazı arkadaşlarımın evleri gibi be-

lirli yerleri görmeye başlamıştım.

"Sen o yerlerde gündüzün mü yoksa geceleyin mi bulunuyordun?" diye sordu.

Rüyalarımdaki zamanlar, o yerlerde genellikle bulunmaya alışık olduğum zamanlara tekabül ediyordu—okuldaysam gündüzleri, arkadaşlarımın evindeysem geceleri.

Don Juan gündüz vakti şekerleme yaparken "rüya görme"ye çalışmamı, seçtiğim yeri gerçekten, "rüya görme" sırasında olduğu gibi gözümün önünde canlandırıp canlandıramadığımı araştırmamı önerdi. Geceleyin "Rüya görmede" duyumsanan şeyin "rüya görmenin" cereyan ettiği günün zamanına uygun olması gerektiğini anlattı; aksi takdirde insanın gözünün önünde canlandırmış olduğu şeyler "rüya görme" değil, sıradan rüyalar olurmuş.

"Kolaylık sağlamak amacıyla, gitmek istediğin yere ait olan belli bi nesne seçmeli, dikkatini onun üzerinde odaklamalısın," diye sürdürdü. "Örneğin, burada bu tepenin doruğunda, belirli bi çalı parçasını belleğinde yer edene dek gözlemlemelisin. *Rüya görme* sırasında o çalıyı anımsayarak ya da oturduğumuz şu kayayı anımsayarak, ne bileyim burdaki başka herhangi bi şeyi anımsayarak hemen buraya gelebilirsin. *Rüya görme* sırasında, örneğin böyle bi erk yerine odaklanabilirsen oraya gidebilmen daha kolay olur. Ama buraya gelmek istemiyorsan, başka herhangi bi yeri kullanabilirsin. Ola ki senin gittiğin okul senin için bi erk yeridir. Kullan orayı. Dikkatini ordaki herhangi bi nesne üzerinde yoğunlaştır, sonra *rüya görme* sırasında onu bul.

"Anımsayacağın belirli bi nesneden, ellerine dönersin, sonra başka bi nesneye, derken, bu şekilde sürdürürsün.

"Ne ki, sen şimdi dikkatini bu tepe doruğunda var olan her bi şey üzerinde odaklamalısın, zira burası senin yaşamındaki en önemli yerdir."

Don Juan sözlerinin etkisini görmeye çalışırcasına beni süzdü.

"Burası senin öleceğin yerdir," dedi yumuşak bir sesle.

Oturuş biçimimi değiştirerek sinirli sinirli kıpırdandım; gülümsedi don Juan.

"Ben seninle birlikte bu tepenin doruğuna çok kereler geleceğim." dedi. "Sonraları sen orasıyla meşbu olana, bu tepe doruğu senin kulaklarından fışkırana dek kendi başına buraya geleceksin. Onunla meşbu olduğun zamanı sen kendin anlayacaksın. Bu tepe doruğu, şimdi olduğu gibi, o zaman senin son dansının yeri olacaktır."

"Son dansımla neyi kastediyorsun, don Juan?"

"Burası senin son durağın olacak," dedi don Juan. "Nerede olursan ol, burada öleceksin sen. Her savaşçının öleceği bi yer vardır. Unutulmaz anılar dolu, önemli olayların izlerini bıraktığı, tansıklara tanık olduğu, gizlerin kendisine açıklandığı, kişisel erkini topladığı gözünün bebeği gibi sevdiği bi yer.

"Bi savaşçı, ne zaman oradan erk toplamak isterse, o gözünün bebeği gibi sevdiği yere dönmek zorundadır. Savaşçı oraya yolculuk yaparak ya da *rüya görme* aracılığıyla gider.

"Ve nihayet, bi gün bu dünyadaki zamanı tükenip de ölümünün, omzuna dokunduğunu hissedince, her zaman anık olan tini gözünün bebeği gibi sevdiği o yere uçar da, savaşçı orada ölümüne dans eder.

"Her bi savaşçının, yaşamı boyunca geliştirdiği belli bi geştaltı, belli bi erk duygusu vardır. Bi tür danstır bu. Kendi kişisel erkinin etkisi altında yaptığı bi devinme. "Şayet ölmekte olan bi savaşçının erki sınırlıysa, kısa sürer bu dansı; ama erki görkemliyse, dansı da öyle olur. Ama erki ister kısıtlı, ister görkemli olsun, ölüm durup onun dünyadaki son durağına tanıklık eder. Yaşamının meşakkatini dansı bitene dek son defa hikâye etmekte olan bi savaşçıyı götüremez ölüm."

Don Juan'ın sözleri tüylerimi ürpertti. Sükûnet, alacakaranlık, muhteşem manzara, hepsi de oraya bir savaşçının son erk dansı imgesini tamamlayıcı sahne donanımı olarak yerleştirilmişlerdi sanki.

"Ben bi savaşçı değilsem de o dansı bana öğretebilir misin?" diye sordum.

"Erk avlayan her kimse o dansı öğrenmek zorundadır," dedi don Juan, "Ama öğretemem şimdi sana. Yakında ken-

dine layık bi hasmın olabilir, erkin ilk devinimini o zaman öğretirim sana. Öbür devinimlerini sen yaşadıkça kendin eklersin. Demem şu ki, bi savaşçının geştaltı, duruşu, onun yaşamının öyküsüdür, kişisel erki büyüdükçe gelişen bi danstır."

"Sahiden de ölüm durup bir savaşçının dansını seyreder mi?"

"Bi insandır yalnızca bi savaşçı. Alçakgönüllü bi insan. Ölümünün hedeflediğini değiştiremez. Ama onun, akıl ermez zorluklarından sonra erk biriktiren kusursuz tini, ölümünü ancak bi an, kendi erkini son bi kez anımsamaya yetecek uzunlukta bi an boyunca tutabilir. Diyebiliriz ki, kusursuz tini olan kimselere ölümün bi jestidir bu."

Soluğumu kesen bir kaygı duygusuna kapılarak sırf onu bastırmak amacıyla konuşmaya başladım, Don Juan'a, hiç ölen savaşçılar tanıyıp tanımadığını, tanıyor idiyse onların son danslarının ölümlerini ne biçimde etkilemiş olduğunu sordum.

"Kes bunları," dedi don Juan soğukça. "Ölmek muazzam bi olaydır. Kuyruğunu titretip kakırdamaktan da öte bi şeydir."

"Ben de ölümümün önünde dans edecek miyim, don Juan?"

"Ebette. Sen henüz bi savaşçı gibi yaşamıyorsan da kişisel erk toplamaktasın. Bugün güneş sana bi yora verdi. Yaşamında yapacağın en hayırlı işi sen yarın akşama doğru gerçekleştireceksin. Belli ki sen sabahın o gencecik parlaklığından hoşlanmıyorsun. Sabahları yolculuk yapmak seni açmıyor. Sen yaşlı, sarımtırak ve olgun, ölmekteki güneşten hazzediyorsun. Senin istediğin şey ateşin sıcaklığı değil, kızartısı sadece.

"Dediğim gibi, sen dansını bi günün bitiminde burada, bu tepenin doruğunda yapacaksın. Son dansını yaparken verdiğin mücadeleleri, kazandığın ve yitirdiğin savaşları anlatacaksın; kişisel erkle karşılaşmaktan ötürü duyduğun sevinçleri ve şaşkınlıkları dile getireceksin. Senin dansın, biriktiregeldiğin gizleri, tansıkları hikâye edecek. Senin

ölümün burada oturup seni izleyecek.

"Ölmekteki güneşin kızartısı bugün olduğu gibi seni yakmaksızın yüzüne vuracak. Yumuşak bi yel tatlı tatlı esecek de, senin tepe doruğun sarsılacak. Sen dansının sonuna varırken güneşe bakacaksın, zira onu bi daha ne uyanıkken ne de *rüya görme* durumunda hiç göremeyeceksin; sonra senin ölümün güneyi imleyecek. Engin toprakları."

14
Erk Tırısı

Cumartesi, 8 Nisan 1962

"Ölümün bir kişiliği var mıdır, don Juan?" diye sordum sundurmada otururken.

Don Juan şaşırmışcasına bakakaldı. Marketten ona getirmiş olduğum dolu bir kesekâğıdını tutmaktaydı. Onu dikkatlice yere bıraktı, gelip önümde oturdu. Cesaret bularak, bir savaşçının son dansını seyreden ölümün bir insan şeklinde mi,

yoksa insana benzer bir şey mi olduğunu öğrenmek istediğimi anlattım.

"Ne fark eder ki?" diye sordu don Juan.

Ben de ona bu imgenin beni büyülediğini, onun bu fikre nasıl ulaşmış olduğunu öğrenmek istediğimi söyledim. Bunun böyle olduğunu nasıl biliyordu.

"Çok basit bi şey bu," dedi. "Bi bilgi adamı ölümün son tanık olduğunu bilir, zira *görür*."

"Yani sen bir savaşçının son dansına tanıklık ettin mi kendin?"

"Yo. İnsan tanıklık edemez buna. Yalnızca ölüm yapabilir bunu. Ne ki, benim kendi ölümümün bana baktığını, benim de ölürmüş gibi dans ettiğimi *görmüşlüğüm* vardır. Dansımın sonunda ölüm herhangi bi yönü imlemedi, gözümün bebeği gibi sevdiğim yer de benimle vedalaşarak sallanmadı. Demek ki bu dünyadaki zamanım henüz dolmamıştı da, ölmemiştim. Bütün bunlar olduğu zaman, sınırlı erke sahiptim, kendi ölümümün hedefini anlamamıştım, onun için ölüyorum sanmıştım."

"Senin ölümün bir insana benziyor muydu?"

"Ne kaz kafalısın yarabbi. Soru sorarak bi şeyi anlayacağını mı sanırsın. Hiç sanmam, ama ben kimim ki?

"Ölüm insana filan benzemez. Bi tür varlıktır o. Ama onun hiçbi şey olmadığını söyleyebileceğimiz gibi her şey olduğunu da söyleyebiliriz. Her ikisinde de gerçeklik payı var. Ölüm insanın istediği her bi şeydir.

"Benim insanlarla aram iyidir, onun için ölümü bi insana benzetirim ben. Gizler de çeker beni, onun için gözleri çukurdur ölümün bana göre. Onların içinden ötelere bakabilirim. Bi çift pencere gibidir gözleri, ama gözlerin devindiği gibi devinen. O halde, diyebilirim ki, bi savaşçı yeryüzündeki son dansını oynarken ölüm iki delik gözüyle onu izler."

"Ama bu yalnız senin için mi böyle, don Juan, yoksa öbür savaşçılar için de mi?"

"Erk dansı yapan her savaşçı için aynıdır, ama değildir de. Ölüm bi savaşçının son dansına tanıklık eder de, bi savaşçının kendi ölümünü ne biçimde gördüğüne gelince kişisel bi meseledir bu. Herhangi bi şey olabilir—bi kuş, bi ışık, bi insan, bi

çalı, bi çakıl, bi parça sis, ya da bilinmeyen bi varlık."

Don Juan'ın ölüm imgeleri beni tedirgin etmişti. Sorularımı seslendirmeye uygun sözcükleri bulamayarak kekelemeye başladım. Don Juan gülümseyerek bana baktı—konuşabilmem için beni teşvik etti.

Ona bir savaşçının kendi ölümünü görme biçiminin yetiştiriliş tarzına dayanıp dayanmadığını sordum. Yuma ve Yaqui Kızılderililerini örnek olarak gösterdim. Benim fikrime göre insanın ölüme ilişkin imgelemlerini, içinde bulunduğu kültür belirledi.

"İnsanın yetiştiriliş tarzıyla yok bi ilgisi," dedi don Juan. "İnsanın herhangi bi şeyi ne şekilde yapacağını belirleyen şey kişisel erktir. Bi insan yalnızca kendi kişisel erkinin bi toplamıdır, o toplam da, o insanın nasıl yaşayacağını, nasıl öleceğini belirler."

"Kişisel erk nedir?"

"Kişisel erk bi duygudur," dedi don Juan. "Şanslı olmak gibi bi şey. Ya da ona bi hava, bi ruh hali de, diyebiliriz. Kişisel erk insanın kökenine bakılmaksızın edindiği bir şeydir. Bi savaşçının bi erk avcısı olduğunu, erkin nasıl avlanıp biriktirileceğini sana öğretmekte olduğumu anlatmıştım. Senin sıkıntın, aslında hepimizin sıkıntısı, ikna olmamaktır. Kişisel erkin kullanılabileceğine, onu biriktirmenin olasılığına inanmaya gereksinmen var; ama şu ana dek ikna olmadın sen."

Don Juan'a çok mantıklı konuştuğunu, beni ikna etmiş olduğunu söyledim. Güldü.

Ben o tür ikna olmaktan söz etmiyorum." dedi.

Yumruğuya omzuma iki üç kez hafifçe vurarak kıkır kıkır güldü.

"Bak, piyazlanmaya ihtiyacım yok benim."

Ciddi olduğum hususunda onu temin etmem gerekirmiş duygusuna kapıldım.

"Hiç kuşkum yok," dedi don Juan. "Ama ikna olmak, demek kendi başına eyleme geçebilmek, demektir. Bunu yapabilmen için daha epeyce çaba sarf etmen gerekir. Yapman gereken çok şey var daha. Sen daha yeni başladın."

Don Juan bir an konuşmadan durdu. Yüzüne uysal bir ifa-

de yayıldı.

"Kimi zaman bana kendimi anımsatıyor olman ne tuhaf," diye sürdürdü. "Ben de savaşçının yolunu izlemek istememiştim. Bütün o çabaların boşuna olduğu inancındayım, sonunda hepimiz öleceğimiz için bi savaşçı olmak ne fark ederdi ki? Yanılmışım. Ama bunu kendi kendime öğrenmem gerekti. Yanılmış olduğunu kavradığın zaman, ne müthiş bi fark ettiğini anladığın zaman, ikna olduğunu söyleyebilirsin. Sonra da kendi başına ilerleyebilirsin. Hatta kendi başına bi bilgi adamı bile olabilirsin."

Don Juan'dan, bilgi adamı demekle neyi kastettiğini açıklamasını istedim.

"Bi bilgi adamı, öğrenmenin meşakkatlerine gerçekten katlanmış bi kimsedir," dedi. "Sabırsızlanmadan, savsaklamadan, kişisel erkin gizlerini çözmekte sonuna dek azimle ilerlemiş olan bi insandır."

Don Juan bilgi adamı kavramını kısaca anlattıktan sonra bu konuyu bi yana bırakmamızı önerdi—benim kişisel erk biriktirme fikriyle ilgilenmemin daha doğru olacağını söyledi.

"Bunu havsalam almıyor," diye karşı çıktım. "Senin bana ne yaptırmak istediğini bir türlü anlayamıyorum."

"Erk avlamak yabansı bi iştir," dedi don Juan. "Onun önce bi fikir olması gerekir, sonra da adım adım ilerlemesi, sonra bi bakmışsın, hoop! Gerçekleşivermiş."

"Nasıl gerçekleşir yani?"

Don Juan ayağa kalktı. Kollarını gerip sırtını bir kedi gibi kabarttı. Kemikleri, her zamanki gibi, bir dizi kütürtü sesleri çıkardı.

"Haydi, gidelim," dedi. "Önümüzde uzun bi yolculuk var."

"Ama sana sormak istediğim o kadar çok şey var ki," dedim.

"Bi erk yerine gidiyoruz," dedi eve girerken. "Sorularını oraya vardığımızda sorarsın. Konuşma fırsatı buluruz orda herhal."

Arabayla gideceğimizi sanmıştım, o nedenle kalkıp arabama doğru yürüdüm, ama don Juan evden bana seslenerek suka-

baklarını koyduğu fileyi almamı istedi. Evinin ardındaki çöl çalılığın kıyısında beni beklemekteydi.

"Acele etmemiz gerek," dedi.

Batı Sierra Madre dağlarının alçaktaki yamaçlarına öğleden sonra üç sıralarında ulaştık. Ilık bir gün olmuştu, ama vakit ilerledikçe rüzgâr üşütmeye başlamıştı. Don Juan bir kayanın üzerine oturarak, benim de aynı şeyi yapmamı imledi.

"Bu defa ne yapacağız, don Juan?"

"Pekâlâ biliyorsun ki buraya erk avlamaya geldik."

"Biliyorum. Ama burada ne yapacağımızı merak ettim de."

"Vallahi hiçbi fikrim yok benim de."

"Yani izlenecek bi programın filan yok mu?"

"Erk avcılığı pek yabansı bir iştir," dedi don Juan. "Önceden tasarlanması olanaksız bi şeydir. Onu heyecanlı kılan da budur ya. Ne var ki, bi savaşçı bi planı varmışcasına davranır, zira kişisel erkine güvenmektedir. Bu davranışın kendisini en uygun bi biçimde eyleme geçirteceğine kesinlikle inanır."

Bu anlattıklarının bir bakıma çelişki olduğunu söyledim ona. Şayet bir savaşçı zaten kişisel erke sahipse, o takdirde niçin erk peşindeydi?

Don Juan kaşlarını kaldırarak güya bıkkınmış gibi devindirdi.

"Kişisel erk avlayan kimse sensin," dedi. "Bense, zaten erke sahip olan bi savaşçıyım. Sen bana bi programım var mı, diye sordun, ben de kendi kişisel erkimin bana kılavuzluk edeceğine güvendiğimi, bi plana gereksinme duymadığımı söyledim."

Bir an konuşmaksızın durduk, sonra yürümeye başladık. Yamaçlar epey dik olduğundan onlara tırmanmak benim için çok güç, ve son derece yorucuydu. Öte yandan, don Juan'ın takatı handıysa tükenmez gibiydi. Koştuğu ya da telaşlandığı yoktu. Değişmeyen bir tempoyla yürüyor, hiç mi hiç yorulmuyordu. Hatta, muazzam, nerdeyse doksan derece diklikte bir yamacı tırmandıktan sonra dahi, terlemediğine dikkat ettim. Ben o yamacın tepesine vardığımda don Juan oraya çoktan

ulaşmış, beni beklemekteydi. Ben onun yanına çökerken kalbimin bağrımdan dışarıya fırlayacağını sanıyordum. Sırtüstü yattım, alnımdan şarıl şarıl terler akıyordu.

Don Juan yüksek sesle gülerek beni bir süre sağa sola salladı. Bu şekilde devinmem soluk alıp vermemi rahatlatmıştı.

Bedensel sağlamlığının beni hayrete düşürdüğünü söyledim ona.

"Daha ilk günden bu yana senin dikkatini bunun üzerine çekmeye çalışagelmekteyim," dedi.

"Sen hiç de yaşlı değilsin, don Juan!"

"Elbet değilim. Bunun farkına varman için uğraşıyordum hep."

"Nasıl genç kalıyorsun?"

"Hiçbi şey yapmıyorum ben. Bedenim gayet rahat, hepsi o kadar. Ben de kendime çok iyi bakıyorum, onun için yorulmam, tedirgin olmam için bi neden yok ki. Bunun gizi, kendine neler yaptığında değil, neler yapmadığındadır."

Bunu açıklamasını istedim. Benim anlamakta yetersiz kaldığımın bilincindeydi sanki. Anlayışlıca gülümseyerek ayağa kalktı.

"Burası bi erk yeridir," dedi. "Bu tepenin doruğunda kamp kuracak bi yer bul bize."

Ben karşı çıkmaya başladım. Bedenime neler yapmamam gerektiğini açıklamasını istedim ondan. Elini buyurganca devindirdi.

"Kes şu saçmalıkları," dedi ılık bir sesle. "Bu kez de salt eyleme geç bakalım ne olacak. Dinlenebileceğin uygun bi yer bulman ne kadar uzun sürerse sürsün, önemi yok. Ola ki bütün gece sürebilir. Hatta o naktayı bulmanın da yok bi önemi; önemli olan şey bulmaya çalışmandır."

Not defterimi çantama koyup ayağa kalktım. Don Juan, bir dinlenme yeri bulmamı istediğim zamanlar, sayısız kereler yapmış olduğu gibi, gözlerimi herhangi bir nokta üzerinde odaklamaksızın, görüşüm bulanıklaşıncaya dek gözlerimi kısarak bakmamı bana hatırlattı.

Yarı kapalı gözlerimle yeri tarayarak yürümeye başladım. Don Juan bir metre kadar sağımda, birkaç adım arkamdan yü-

rüyordu.

Önce tepe doruğunun çevresini dolaştım. Amacım sarmal bir izlekten merkeze doğru ilerlemekti. Ama ben tepe doruğunun çevresinde ilk turumu bitirirken, don Juan beni önledi.

Alışılmışı yeğleme huyumun gene ortaya çıktığını söyledi. Takılgan bir sesle kuşkusuz bütün alanı sistematik bir şekilde dolaşacağımı, ama bu berbat yöntemle uygun noktayı sezemeyip ıskalayacağımı belirtti. Kendisinin, o noktanın nerede olduğunu bildiğini, o nedenle benim gelişigüzel başka yeri gösterme şansımın da bulunmadığını ekledi.

"Pekâlâ, ne yapmalıyım ya?" diye sordum.

Don Juan beni yere oturttu. Sonra, birkaç ayrı çalılıktan birer yaprak koparark onları bana verdi. Sırtüstü yere yatmamı ve kemerimi gevşeterek yaprakları göbeğimin etrafında tenimin üzerine yerleştirmemi buyurdu. Hareketlerimi denetleyerek, yaprakları iki elimle bedenime doğru bastırmamı istedi. Sonra gözlerimi kapatmamı buyurdu—sonuçların mükemmel olmasını istiyorsam ellerimi yaprakların üzerinde gevşetmemem, gözlerimi açmamam, bedenimi bir erk pozisyonuna getirdiğinde kalkıp oturmaya çalışmamam hususunda da beni uyardı.

Beni sağ koltuk altımdan kavrayarak döndürmeye başladı. Gözlerimi aralayarak etrafıma bakmak için dayanılmaz bir arzu duymaktaydım, ancak don Juan elini gözlerimin üzerine koydu. Dikkatimi yalnızca yapraklardan gelecek olan sıcaklığı hissetmeye yöneltmemi buyurdu.

Bir süre hareket etmeden yattım, sonra yapraklardan yabansı bir ısının yayıldığını hissetmeye başladım. İlkin ısıyı avuçlarımın içinde duyumsamıştım; sonra ılıklık karnıma da yayılır oldu da, sonunda tüm bedenimi kapladı. Birkaç dakika içinde ayaklarım sıcaktan yanmaya başlamıştı ki, bu da bana ateşimin yükseldiği zamanları hatırlatmıştı.

Don Juan'a, çok rahatsızlık verdiği için ayakkabılarımı çıkarmak istediğimi söyledim. O da ayağa kalkmama yardım edeceğini, ama o söyleyene dek gözlerimi açmamamı, dinleneceğim o uygun noktayı bulmama dek yaprakları karnıma bastırmayı sürdürmem gerektiğini anlattı.

Ayağa kalktığım zaman don Juan kulağıma fısıldayarak gözlerimi açmamı, yapraklardaki erkin beni çekmesi ve gütmesiyle plansız bir şekilde yürümemi söyledi.

Amaçsızcasına yürümeye başladım. Bedenimin yükselen ısısı beni tedirgin ediyordu. Ateşimin yükseldiğine emindim; don Juan'ın bunu nasıl yapmış olabileceğini düşünmeye başladım.

Don Juan ardımda yürümekteydi. Birden, handıysa beni felce uğratan bir çığlık koyuverdi. Sonra, gülerek, ani gürültülerin nahoş cinleri kaçırttığını anlattı. Ben gözlerim kısılı yarım saat kadar bir ileri bir geri dolandım durdum. O süre boyunca bedenimdeki sıcaklık zevkli bir ılıklığa dönüşmüştü. Ben de tepe doruğunu arşınlarken, kendimi kuş gibi hafif hisseder oldum. Ama hayal kırıklığına uğramıştım; ben bir bakıma görsel bir olayla karşılaşacağımı sanmıştım, oysa görüş alanımın içinde—ne olağandışı bir renge, ne bir parıltıya, ne kara kütlelere—hiçbir değişikliğe rastlamamıştım.

Sonunda gözlerimi kısmaktan yorulup onları açmıştım. Tepe doruğundaki birkaç kayalık yerden biri olan kumtaşından küçük bir çıkıntının önünde durmaktaydım; öbür yerler, küçük bitkilerin geniş aralıklarla yer aldığı toprak bir zeminden oluşuyordu. Buradaki bitkiler bir süre önce yanmış da yeniden sürmüş, henüz tam gelişmemiş gibi görünmekteydiler. Bilinmez bir nedenle o kumtaşı çıkıntının güzel bir yer olduğunu düşündüm. Onun önünde uzun bir süre durdum. Sonra gidip üzerinde oturuverdim.

"İyi! İyi!" dedi don Juan sırtımı tıpışlayarak.

Sonra, yaprakları giysilerimin altından özenle çıkararak, onları kayanın üzerine yerleştirmemi söyledi.

Ben yaprakları tenimin üzerinden alır almaz serinlemeye başlamıştım. Nabzıma baktım. Normal gözüküyordu.

Don Juan gülerek bana, "Doktor Carlos," diye seslendi, onun da nabzına bakmamı istedi. Don Juan hissettiğim şeyin yapraklardaki erk olduğunu, o erkin zihnimi açarak görevimi yerine getirmemi sağladığını söyledi.

Ben bütün içtenliğimle belli hiçbir şey yapmamış olduğumu, o yere sırf yorulmuş olduğumdan, kumtaşının rengini çok

çekici bulduğumdan dolayı oturduğumu ileri sürdüm.

Don Juan bir şey demedi. Benden birkaç adım ötede durmaktaydı. Ansızın geriye doğru atlayarak inanılmaz bir çeviklikle kimi çalılıkların üzerinden zıpladı—biraz ötedeki bir kayalığın tepesine kondu.

"Ne oluyor?" diye telaşla sordum.

"Yapraklarına doğru esen rüzgârın doğrultusuna bak," dedi don Juan. "Çabuk say onları. Rüzgâr geliyor. Yarısını sakla, onları gene karnının üzerine koyarsın."

Yirmi yaprak saymıştım. Onunu gömleğimin altına soktum, sonra sert bir esintinin öbür yaprakları uçuruşunu seyrederken, gerçek bir varlık onları yeşil çalılığın şekilsiz kütlesine doğru bile bile sürüklüyormuş gibi tekinsiz bir duyguya kapılmıştım.

Don Juan benim bulundğum yere geldi; yanıma, sol tarafıma, yüzü güneye döndük, oturdu.

Uzun süre hiç konuşmadan durduk. Ne diyeceğimi bilemiyordum. Bitkin bir haldeydim. Gözlerimi kapatmak istiyor ama buna cesaret edemiyordum. Don Juan benim bu halimi sezmiş olmalı ki, istersem uyuyabileceğimi söyledi. Ellerimi karnımın üzerine, yaprakların üstüne yerleştirmemi, "gözümün bebeği gibi sevdiğim o yerde" benim için yapmış olduğu o "ipten" yatağın üzerinde asılı olarak yatmakta olduğumu düşünmemi istedi. Gözlerimi kapattım, öbür tepe doruğunda uyurken duyumsamış olduğum bir huzur ve bereket duygusu gene beni kapladı. Gerçekten havada asılı mı durmaktayım, diye bakayım, derken uyumuş gitmişim.

Güneşin batımına az kala uyandım. Uyku beni tazelemiş, dinçleştirmişti. Don Juan da uyumuştu. O da gözlerini benimle aynı anda açmıştı. Hava rüzgârlıydı, ama üşümüyordum. Karnımdaki yapraklar bir fırın, bir tür ısıtıcı işlevini görmekteydi.

Çevreye bir göz attım. Dinlenmek için seçtiğim yer küçükçe bir çanağa benziyordu. İçinde, uzun bir sedire oturur gibi durulabilirdi; sırtımızı dayayabilecek kayadan bir duvarı bile vardı. Don Juan'ın not defterimi getirip başımın altına yastık

ettiğini de bulguladım.

"Tam yerini bulduydun," dedi Don Juan, gülümseyerek. "Her şey tam da sana söylediğim gibi gerçekleşti. Erk seni buraya senin herhangi bi plan yapmana hacet kalmaksızın getirdi."

"Bana verdiğin o yapraklar neydi öyle?" diye sordum.

Yapraklardan yayılan, battaniye ya da kalın giysiler olmaksızın beni öyle rahat bir havaya sokan ılıklık gerçekten son kerte merak ettiğim bir olaydı.

"Yalnızca yapraklar işte," dedi don Juan.

"Yani ben herhangi bir çalıdan yaprak koparsam onlar da aynı etkiyi gösterir mi üzerimde?"

"Yo. Bunu senin yapabileceğini söylemek değildi, meramım. Sende kişisel erk yok. Demem şu ki, her bi türlü yaprak sana yarar sağlayabilir, yeter ki onları sana veren kimsede erk bulunsun. Bugün sana yarar sağlayan şey yapraklar değil, erkti."

"Senin erkin mi, don Juan?"

"Benim erkimdi, diyebilirsin herhal, ama bu pek doğru olmaz. Erk hiçbi kimseye ait değildir. Kimilerimiz onu devşirebilir, o zaman dolaysızcasına başka birisine aktarılabilir. Bak anlatayım, biriktirilmiş erkin gizi öyledir ki, o yalnızca başka bi kimsenin erk biriktirmesine yardımcı olmak amacıyla kullanılabilir."

Don Juan'a, kendisindeki erkin sadece başkalarına yardım etmek amacıyla sınırlı olduğunu mu anlatmak istediğini sordum. Don Juan sabırlılıkla, kişisel erkini istediği şekilde kullanabileceğini, onunla canı ne isterse yapabileceğini, ama onu dolaysızcasına bir başka kimseye aktarmaya gelince, o kimse onu kendi kişisel erk arayışında kullanmadıkça hiçbir işe yaramayacağını anlattı.

"Bi insanın yaptığı her bi şey onun kişisel erkine bağlıdır," diye sürdürdü don Juan. "Onun için, erkli insanların eylemleri, kişisel erki olmayan kimseleri hayretlere düşürür. Erkin ne olduğunu kavramak için bile erkli olmak gerekir. Daha ilk günden beri hep bunu anlatıyorum ya sana. Ama anlamadığını bilmekteyim; anlamak istemediğinden değil de kişisel erkinin pek

az oluşundan dolayı."

"Ne yapmam gerekir, don Juan?"

"Hiçbi şey. Şimdi olduğun gibi ilerle yeter. Erk bi yolunu bulur."

Don Juan ayağa kalkıp, çevresindeki her bir şeye baka baka tam bir daire çizerek döndü. Gözleriyle birlikte bedeni de devinmekteydi; bu hareketi bende sabit bir hızla üç yüz altmış derece dönen mekanik bir oyuncak hissini yaratmıştı.

Ağzım açık ona bakmaktayım. Don Juan, şaşkınlığımın farkında, gülümsemesini gizledi.

"Bugün sen gece karanlığında erk avlayacaksın," diyerek, oturdu.

"Anlayamadım, affedersin?"

"Bu gece cesaretini toplayıp o bilinmeyen tepelere gideceksin. Karanlıkta tepe değildir oralar."

"Nedir ya?"

"Başka bir şeydirler. Senin düşünemeyeceğin bi şeyler, zira sen onların varlıklarına asla tanık olmamışsındır."

"Ne demek istiyorsun, don Juan? Bu tekinsiz sözlerinle beni korkutup duruyorsun hep."

Don Juan gülerek baldırımı hafifçe tekmeledi.

"Bu dünya gizemli bi yerdir," dedi. "Senin düşlediğin gibi bi yer değildir kesinlikle."

Zihnini toparlarcasına duraladı bir an. Bir yandan kafasını tartımlı bir şekilde bir aşağı bir yukarı oynatırken bir yandan da gülümseyerek ekledi: "Bi bakıma da senin düşlediğin gibidir, ama ondan başka şeyler de vardır bu dünyada; hem de daha pek çok şeyler... Onlardan kimilerini zaten bulgulayagelmektesin, ola ki bu gece bi yanını daha öğreneceksin dünyanın."

Don Juan'ın sesindeki ton tüm bedenimi ürpertti.

"Neler tasarlıyorsun gene?" diye sordum.

"Bi şey tasarlamam ben. Her şey, sana bu noktayı bulduran o erkçe belirlenir."

Don Juan ayağa kalkarak uzaklardaki bir şeyi gösterdi. Benim de kalkıp bakmamı istediğini sandım. Sıçrayıp ayağa kalkmaya çalışırken, daha tam kalkmadan, don Juan beni büyük bir şiddetle yere doğru itti.

"Ben izle demedim ki sana," dedi haşin bir sesle. Sonra sesinin tonunu yumuşatarak ekledi: "Bu gece senin için epey zor geçecek, toplayabildiğin tüm kişisel erke gereksinmen olacak. Olduğun yerde kal da, enerjini sonraya sakla."

Don Juan herhangi bir şeyi göstermek istemediğini, sadece orada bazı şeyler var mı, diye bakmakta olduğunu açıkladı. Her şeyin yolunda olduğuna ilişkin bana güvence vererek sessizce oturup bir şeylerle meşgul olmamı, zira zifiri karanlık tepeleri bastırana dek notlarımı yazacak daha epey zamanım olduğunu söyledi. Gülümsemesi bana da sirayet etmişti; çokça rahatlamıştım.

"Ama ne yapacağız yani, söylesene, don Juan?"

Don Juan, işittiklerine inanmadığını gösterircesine başını abartılı bir şekilde iki yana salladı.

"Yaz!" diye buyurarak sırtını bana döndü.

Başkaca yapacağım bir şey kalmamıştı. Hava, yazamayacağım denli kararana dek notlarımı yazdım ben de.

Don Juan ben yazdığım sürece hep aynı duruşunda kaldı. Gözlerini batı yönünde uzaklara doğru dikmişti; başkaca hiçbir şey düşünmüyormuş gibiydi. Ama ben yazmayı keser kesmez bana doğru dönüp şakacı bir sesle beni susturmanın tek yolunun önüme yiyecek bir şeyler vermek, bana yazı yazdırmak ya da beni uyutmak olduğunu söyledi.

Sırtçantasından küçük bir paket çıkararak alayişle açtı. Pakette kurutulmuş et parçaları vardı. Don Juan bana bir parça uzattı; kendisi de bir parça alarak onu çiğnemeye başladı. Üzerinde durmaksızın bunun, o sırada her ikimizin de gereksindiği erk besini olduğunu bildirdi. O et parçasının psikotropik bir madde içerebileceği olasılığını düşünmeyecek denli açtım. Sessizlik içinde et kalmayana dek yememizi sürdürdük, zaten o sırada da ortalık iyice kararmıştı.

Don Juan ayağa kalkıp kollarıyla sırtını devindircrek gerindi. Benim de aynı şeyi yapmamı istedi. Uykudan, oturduktan ya da yürüdükten sonra tüm bedenin gerinerek esnetilmesinin çok yararlı bir alışkı olduğunu söyledi.

Dediğini uygulamaya çalışırken gömleğimin altında tuttuğum yapraklardan bazıları pantolonumun paçalarından aşağı

düşüverdiler. Ben onları toplasam mı, diye geçirirken, don Juan onları unutmamı, artık onlara ihtiyacım kalmadığını, düşüp gitmelerinin bir önemi olmadığını anlattı.

Sonra, don Juan bana çokça yaklaşarak kulağıma onu son derece yakından izlemem, yaptığı her şeyi taklit etmem gerektiğini fısıldadı. Bulunduğumuz noktada güven içinde olduğumuzu, zira, bir bakıma, gecenin kıyısında durduğumuzu anlattı.

"Gece burası değil," diye fısıldadı, ayağıyla üzerinde durduğumuz kayayı teperek, "Gece işte orada."

Don Juan bizi çevreleyen karanlığı gösterdi.

Sonra taşıma filemi inceleyerek yiyecek dolu sukabaklarıyla not defterimin emniyette olup olmadıklarına baktı—yumuşak bir sesle, girişmek üzere olduğu çetin deneyimden sağ salim çıkacağına inandığından dolayı değil de kendi kusursuz davranış biçiminin bir gereği olması bakımından bir savaşçının her zaman her şeyin düzgün bir şeklide bulunduğundan emin olması gerektiğini söyledi.

Yaptığı uyarılar beni rahatlatacağı yerde, sonumun yaklaştığının kesin olduğu izlenimini yaratıyordu. Ağlamak istedim. Don Juan'ın, sözlerinin etkisinin bilincinde olduğundan emindim.

"Kendi kişisel erkine güven," diye fısıldadı kulağıma. "Bu gizlerle dolu dünyada sahip olduğun tek şeydir o."

"Beni hafifçe çekerek yürümeye başladı. Birkaç adım önümden gitmekteydi. Gözlerimi yere dikip onu izlemeye başladım. Nedense etrafıma bakmaya cesaret edemiyordum, gözlerimi yere doğru dikerek yürümek beni garip bir şekilde rahatlatıyordu; adeta beni ipnotize ediyordu.

Kısa bir yürüyüşten sonra don Juan durdu. zifiri karanlığın yaklaşmakta olduğunu, kendisinin benim daha önümden ilerleyeceğini, ama bulunduğu yeri küçük türden bir baykuş sesini öykünerek bildireceğini fısıldadı. Onun bu öykünmesinin başlangıçta biraz hırıltılı çıktığını, ama giderek gerçek bir baykuş çığlığı gibi tatlılaştığını bilmekteydim. Yalnız, yanılmamam, öbür baykuşların aynı şekilde çıkmayan seslerine dikkat etmem hususunda da beni uyardı.

Don Juan bütün bu yönergeleri bana vermeyi bitirdiğinde iyice paniğe kapılmıştım. Koluna yapışarak gitmesini önledim. Söyleyeceklerimi rahatça dile getirebilecek sukûnete kavuşabilmem için iki üç dakikanın geçmesi gerekti. Karnımın ve midemin üzerinde sinirsel bir ürperme peyda oldu da tutarlı olarak konuşamaz oldum.

Don Juan dingin ve yumuşak bir sesle kendime gelmemi, zira dikkatsiz davrandığım takdirde karanlığın da rüzgâr gibi beni kapana düşürebilecek bilinmeyen başıboş bir varlık olduğunu söyledi. Onunla başa çıkabilmek için son kerte sakin olmalıymışım.

"Kişisel erkini gecenin erkiyle kaynaştırabilmen için kendini bırakabilmelisin," dedi don Juan kulağımın içine.

Kendisinin benim biraz önümde yürüyeceğini söylediğinde mantıksız bir korku nöbetine daha yakalandım.

"Çılgınlık bu," diye karşı çıktım.

Don Juan ne öfkelendi ne de sabırsızlandı. Sakince gülerek kulağımın içine anlamadığım bir şeyler fısıldadı.

"Ne diyorsun?" diye çatırdayan dişlerimin arasından yüksek sesle sordum.

Don Juan elini ağzımın üzerine koyarak bir savaşçının, aslında bir şey bilmediği halde ne yaptığını biliyormuşçasına davranması gerektiğini söyledi. Sonra da bir tümceyi, ezberlememi ister gibi üç dört kez yineledi. Şuydu o tümce: "Bi savaşçı, kişisel erki ister küçük ister muazzam olsun, ona güvendiği takdirde kusursuzdur."

Kısa bir bekleyişten sonra nasıl olduğumu sordu. İyi olduğumu söyleyince, don Juan sessiz sedasız yanımdan uzaklaşıverdi.

Etrafıma bakmak istedim. Kesif çalılıklarla kaplı bir yerde duruyor gibiydim. Bitki kümelerinin karaltısı ya da belki de birkaç bodur ağaçtan gayri hiçbir şeyi ayırt edemiyordum. Dikkatimi seslere yönelttiysem de önemli bir şey işitemedim. Rüzgârın uğultusu, iri baykuşların zaman zaman attıkları delici çığlıklarla birtakım başka kuşların cıvıltıları hariç tüm öbür sesleri bastırıyordu.

Bir süre tam bir "teyakkuz" halinde bekledim. Sonra kü-

çük bir baykuşun uzatılmış hırıltı sesini işittim. Onun don Juan olduğuna hiç kuşkum yoktu. Arkamdan bir yerlerden gelmekteydi. Arkama dönüp o yönde yürümeye başladım. İlerlemem çok yavaş olmaktaydı, zira karanlık hareketlerimi nerdeyse tamamıyla kısıtlamaktaydı.

On dakika kadar yürümüş olacağım. Birden önümde simsiyah bir kütle atlayıverdi. Çığlığı bastırdığım gibi geriye doğru kıç üstü düşüverdim. Kulaklarım çınlıyordu. Öyle çok korkmuştum ki, nefesim kesilecek gibi oldu. Nefes alabilmek için ağzımı açmak zorunda kaldım.

"Kalk oradan," dedi don Juan yumuşak bir sesle. "Seni korkutmak istememiştim. Sadece yanına geldiydim."

Benim o rezil yürüyüşüme baktığını, karanlıkta bir kötürüm kocakarı gibi dakikada iki adım ata ata ilerlemeye çalıştığımı gördüğünü söyledi. Bu benzetmesinden pek hoşlanarak yüksek sesle güldü.

Sonra karanlıkta yürümenin özel bir yöntemini göstermeye başladı. don Juan bu yönteme "erk tırısı" diyordu. Önümde eğilerek, bedeninin aldığı pozisyonu anlayabilmem için ellerimi sırtında ve dizlerinde dolaştırttı. Don Juan'ın gövdesi hafifçe öne eğik duruyordu, ama belkemiği düzdü. Dizleri de hafifçe bükülmüştü.

Her adım atışında dizlerini handıysa göğsüne kadar kaldırdığını görebileyim, diye önümde yavaş yavaş yürüdü. Sonra hakikaten koşarak gözden kayboldu, ve gene döndü. Zifiri karanlıkta öyle nasıl koşabileceğini havsalam almıyordu.

"Erk tırısı geceleyin koşmaya yarar," diye fısıldadı kulağımın içine.

Don Juan bunu benim de denememi istedi. Ben, bir çukura düşer ya da bir kayaya toslarım da bacaklarımı kırarım, diye pek oralı olmadım. Don Juan, gayet sakin, "erk tırısı"nın son kerte güvenli olduğunu söyledi.

Onun yaptıklarını ancak bu tepeleri avucunun içi gibi bilmesinden, bu nedenle de tehlikeli noktalardan kaçınabilmesinden dolayı gerçekleştirdiğine inandığımı söyledim ona.

Don Juan başını elleriyle tutarak şiddetlice fısıldadı, "Bu, gecedir! O da, erktir!"

Başımı bıraktı, yumuşak bir sesle geceleyin dünyanın farklı olduğunu, onun karanlıkta koşabilme yetisinin bu tepeleri iyi tanımasıyla bir ilintisi olmadığını açıkladı. Bunun püf noktasının insanın kişisel erkini özgürce akacak, gecenin erkiyle kaynaşacak biçimde bırakması olduğunu, ve o erk bir defa dizginleri ele aldı mı, insanın artık hata yapmasının olanaksızlaşacağını anlattı. Son kerte ciddi bir edayla, şayet bundan kuşku duyuyorsam bir an için cereyan etmekte olan şeylere bakmamı buyurdu. Kendi yaşındaki bir adamın o saatte o tepelerde koşmasının, gecenin erki ona kılavuzluk etmediği takdirde intihar demek olacağını da ekledi.

"Bak!" diyerek hızla koşup karanlığın içine daldı, sonra da geriye döndü.

Bedeninin deviniş biçimi öyle görkemliydi ki, gözlerime inanamıyordum. Don Juan bir süre olduğu yerde zıplayıp durdu. Bacaklarını kaldırış şekli bana bir kısa mesafe koşucusunun yarış öncesi yaptığı ısınma alıştırmalarını anımsattı.

Don Juan sonra onu izlememi istedi. Kendimi iyice sıkarak, son kerte tedirgin, onu izledim. Büyük bir dikkat sarfederek bastığım yerleri görmek istedim, ama mesafeleri kestirmek olanaksızdı. Don Juan geriye dönüp yanımda benimle birlikte zıplamaya başladı. Fısıldayarak kendimi gecenin erkine bırakmamı, az da olsa sahip olduğum kişisel erke güvenmem gerektiğini, yoksa özgürce devinmenin olanaksızlaşacağını, karanlığın bir engel olarak görülmesinin, bir başka devinme yönteminin de erkin kılavuzluk etmesine izin vermek olduğunu bilmediğimden dolayı, yaptığım her şeyde sırf görme duyusuna güvenmemden kaynaklandığını söyledi.

Birkaç kez başarısız denemeler yaptım. Ama kendimi bir türlü bırakamıyordum. Bacaklarımı bir yerlere çarpıp kıracağım, diye ödüm kopuyordu. Don Juan, aynı noktada kalarak devinmemi, ve "erk tırısını" gerçekten kullanıyormuşum gibi duyumsamaya çalışmamı buyurdu.

Sonra koşarak ileriye doğru gideceğini, ardından onun baykuş çığlığını beklememi söyledi. Zaman zaman gözlerimi kapayarak, bulunduğum yerde, dizlerim ve gövdem bükülü, zıplamayı sürdürdüm; belki bir saat kadar geçmişti. Üzerimde-

ki gerginlik azar azar yok olmaya başlamıştı, nihayet kendimi oldukça rahat hisseder oldum. Ardından, don Juan'ın çığlığını işittim.

Don Juan'ın önerdiği gibi "kendimi bırakmaya" çalışarak sesin geldiği doğrultuda beş altı metre kadar koştum. Ne ki bir çalılığa tökezleyince tüm güvensizlik duygularım yeniden canlanıverdi.

Don Juan beni beklemekteydi; duruş biçimimi düzeltmeye başladı. Israrla en başta, her iki elimin başparmağıyla işaret parmağını dışa doğru uzatıp öbür parmaklarımı ayalarıma doğru kıvırmamı söyledi. Sonra da benim hâlâ kendimi sırf yetersizlik duygularıma kaptırdığımı, hiçbir şeyin üzerinde odaklanmayarak önümdeki yeri taramayı sürdürdüğüm takdirde, gece ne denli karanlık olursa olsun, her zaman gayet iyi bir şekilde görebildiğimi bildiğimi söyledi. "Erk tırısı" da dinlenecek bir yer aramaya benzermiş. Her iki iş de insanın kendisini bırakabilmesini, bir güven duygusunu gerektirirmiş. "Erk tırısı" insanın gözlerini tam önündeki yere doğru çevirmesini gerektirirmiş, zira sağa ya da sola kısa bir nazar atılması, devinimin akışında bir değişikliğe neden olurmuş. Don Juan açıklayarak, gövdenin öne doğru bükülmesinin, gözlerin yere yaklaştırılması açısından gerekli olduğunu, dizlerin göğse kadar kaldırılmasının da adımların çok kısa ve güvenli olmasına yol açtığını anlattı. Don Juan başlangıçta bol bol tökezleyeceğim hususunda beni uyardı, ama alıştırma yapa yapa tıpkı gündüzün olduğu gibi hızlı ve güvenli bir şekilde koşabileceğimi söyledi.

Saatlerce onun hareketlerini taklit etmeye, öğütlediği havaya girmeye çalıştım. Don Juan onun hareketlerini görebileyim, diye büyük bir sabırla önümde durduğu noktada zıplayarak deviniyor, kimi zaman da bir koşu uzaklaşıp tekrar yanıma geliyordu. Hatta bazen beni iterek, birkaç metre koşmama neden oluyordu.

Sonra benden uzaklaşıp bir dizi baykuş çığlıkları atarak beni çağırdı. Anlayamadığım bir şekilde hiç beklenmedik ölçüde bir özgüveniyle hareket ediyordum. Bildiğim kadarıyla bu duyguyu hak edecek bir şey yapmamıştım, ama bedenim düşünmeden de bazı şeyleri seziyora benziyordu. Örneğin, yolu-

mun üzerindeki sivri kayaları pek göremiyordum, ama bedenim, dikkatimin dağılmasından dolayı dengemi yitirerek meydana gelen birkaç aksilik hariç, hep kıyılara basmayı, çukurlara hiç düşmemeyi kendi kendine becerebiliyordu. Tam önüme rastlayan yerin taranması için gereken konsantrasyonun önemi çok büyüktü. Don Juan, yana ya da fazlaca ileriye doğru atılan bir nazarın, akışı hemen keseceği uyarısında bulunuyordu.

Uzun bir arayıştan sonra don Juan'ın yerini belirlemiştim. Ağaçlara benzeyen birtakım koyu karaltıların arasında oturmaktaydı. Yerinden kalkıp bana doğru gelerek gayet iyi koştuğumu, ama artık bırakma zamanının geldiğini, zira ıslık çala çala başkalarının da ıslığını taklide başlayacaklarından kaygılandığını söyledi.

Ben de dinlenmek istiyordum. Didinmekten bitkin düşmüştüm. Onun sözlerini memnunlukla karşılayarak, ıslığını kimin taklit edeceğini sordum.

"Erkler, dostlar, tinler, kim bilir?" dedi fısıldayarak.

Don Juan "gecenin varlıkları" dediği bu şeylerin genellikle ezgiye benzeyen hoş sesler çıkardıklarını, ancak insan sesine özgü hırıltılarla kuşların cıvıltılı seslerini çıkaramadıklarını açıkladı. Öylesi bir sesi işitir işitmez devinmeyi kesmem gerektiği, ve yakın bir zamanda doğru tanılama yapmam icap edeceğinden dolayı bu anlattıklarımı anımsamam hususunda beni uyardı. Sonra beni överek "erk tırısı"nın ne olduğunu iyice anlamış bulunduğumu, bu konuda ustalaşabilmem için biraz daha gayret etmemin yeterli olacağını, ve bunu yapacak fırsatı gecenin ilerleyen saatlerinde tekrar bulacağımı bildirdi. Omzumu tıpışlayarak artık gitmeye hazır olduğunu söyledi.

"Haydi gidelim burdan," diyerek koşmaya başladı.

"Dur! Bekle!" diye çılgınlar gibi haykırdım. "Yürüsek ya."

Don Juan durdu, şapkasını çıkardı.

"Vayy be!" dedi afallamışçasına. "Şimdi ne halt edicez? Karanlıkta yürüyemediğimi biliyorsun. Yalnızca koşabiliyorum ben. Yürürsem bacaklarımı kırarım garanti."

Yüzünü göremiyordum ama, bunları söylerken sırıtmakta olduğuna emindim.

Mahrem bir şey anlatırcasına yürüyemeyecek denli yaşlandığını, o gece öğrenmiş olduğum "erk tırısı"ndan biraz daha yararlanmanın hakkımızda hayırlı olacağını bildirdi.

"'Erk tırısı'ndan yararlanmazsak, çimen gibi biçileceğiz, alimallah," diye fısıldadı kulağımın içine.

"Kimin tarafından?"

"Gecenin içinde insanları kollayan varlıklar vardır," diye tüm bedenimi ürperten bir sesle fısıldadı don Juan.

Onunla aynı hızda koşmamın şart olmadığını, sık sık her defasında dört başkuş çığlığıyla sinyal vererek onu izlememi sağlayacağını belirtti.

Şafak sökene dek o tepelerde kalmamızı, yola sonra çıkmamızı önerdim. Son derece dramatik bir sesle orada kalmamızın intihar demek olacağı karşılığını verdi; oradan canlı çıksak bile, gecenin kişisel erkimizi emip tüketeceğini, günün ilk badiresinin bizi kolayca helak edebileceği bir duruma getireceğini anlattı.

"Hiç vakit yitirmeyelim," dedi, sonra telaşlı bir sesle, "çekip gidelim burdan," diye ekledi.

Beni rahatlatsın, diye, kendisinin mümkün mertebe yavaş koşmaya çalışacağını söyledi. Son yönergesi de ne olursa olsun hiç ses çıkarmamam, nefes alırken bile dikkatli davranmam hususundaydı. Gideceğimiz yönü göstererek her zamankinden daha yavaş bir tempoyla koşmaya başladı. Onu izledim, ama o ne denli yavaş koşsa da ona yetişemiyordum; çok geçmeden, don Juan önündeki karanlığın içinde görünmez oldu.

Yalnız kaldıktan sonra, farkına varmaksızın oldukça hırslı bir tempo geliştirdiğimin bilincine vardım. Bunu görmek beni sarsmıştı. O şekilde koşmayı uzun bir süre devam ettirdim, sonra don Juan'ın sinyalini biraz sağımda işittim. Dört kez art arda öttü.

Çok kısa bir süre sonra don Juan'ın baykuş çığlığını yeniden işittim, bu kez gene sağımdan ama çok daha uzaktan gelmekteydi ses. Oraya yönelmek amacıyla kırk beş derece kadar döndüm. Öbür üç çığlığın ne tarafa gitmem gerekeceğine ilişkin daha kesin bir fikir vereceğini düşünerek o yeni yöne doğru ilerledim.

Yeni bir ötüş daha işittim, ama sesin geldiği yön don Juan'la yola çıktığımız noktaya yakın bir yerdi. Durarak dinlenmeye başladım. Kısa bir mesafe ötemde şiddetli bir gürültü işittim. Birbirine çarpan iki kayanın çıkardığı ses gibi bir şey. Kulak kesildim—iki kayanın hafif hafif sürtünmesiyle oluşuyormuş gibi algıladığım bir dizi hafif gürültüler işittim. Ardından bir baykuş sesi daha geldi; o anda don Juan'ın ne demek istediğini anlayıverdim. Gerçekten ezgiye benzeyen bir sesti bu. Gerçek bir baykuşun sesinden kesinlikle daha uzun ve daha tatlı bir ses.

Yabansı bir korku duygusuna kapıldım. Karnımda bir sıkışma peyda oldu—sanki birisi beni belimden kavramış da yere doğru çekmekteydi. Geriye dönüp karşıt istikamete doğru yarı zıplayarak koşmaya hazırlandım.

Uzaktan hafif bir baykuş sesi geldi. Ardından üç çığlık daha işittim. Don Juan'ın sesiydi bu. O yöne doğru koşmaya başladım. O anda don Juan'dan en azından çeyrek mil uzakta olduğumu kestirdim; demek o biraz daha koşmuş olsa çok geçmeden bu tepelerde kaybolup gidebilirdim. Çevremde tur atmak yerine don Juan'ın ne diye o kadar uzaklara gittiğini bir türlü anlayamıyordum.

Tam o anda sol tarafımdaki bir şeyin benimle birlikte hareket ettiğini görür gibi oldum. Görüş alanımın ta dış sınırında belli belirsiz bir şey vardı. Paniğe kapılmak üzereydim ki, aklıma içimi rahatlatan bir düşünce geldi. Karanlıkta herhangi bir şey görebilmem olanaksızdı. Gözlerimi o yöne doğru çevirmek istiyor, ama dengemi yitirmekten korkuyordum.

İşittiğim yeni bir baykuş çığlığı beni sarsarak düşüncelerimden uzaklaştırdı. Solumdan gelmişti bu ses. O sesi izlemedim, zira hiç kuşku yok ki hayatımda işittiğim en tatlı, ezgisel bir sesti bu. Ama beni ürkütmemişti. Çok çekici, hatta büyüleyici ya da hüzünlü bir şey vardı o seste.

Sonra son derece süratle giden bir karaltı önümde soldan sağa doğru geçiverdi. Hareketinin çevikliğine bakmadan edemedim; o yüzden dengemi yitirip bir çalı kümesine çarptım. Yana doğru devrildim—birkaç adım ötemden o ezgisel sesi işittim. Ayağa kalktım, ama koşmaya başlamazdan önce birin-

cisinden daha ısrarlı, daha büyüleyici bir çığlık işittim. Orada bir şey sanki benim durmamı, ve onu dinlememi istemekteydi. Baykuş çığlığının sesi öyle uzun ve sevecendi ki, korkum epey azalmıştı. Tam o anda don Juan'ın dört hırıltılı çığlığını işitmemiş olsaydım, gerçekten orada duracaktım. Don Juan'ın sesi yaklaşmış gibiydi. Sıçrayarak o yöne doğru koştum.

Bir an sonra karanlığın içinde gene bir kıpırtı ya da bir dalgalanma görür gibi oldum. Aslında bu bir görüntüden ziyade bir sezgiydi, ama bana onu gözlerimle seziyormuşum gibi geliyordu. Benden daha süratli ilerlemekteydi, aynı şekilde soldan sağa doğru hareket ettiğinden dengemi yitirmeme neden oluyordu. Bu kez yere düşmedim, gariptir ama düşmemiş olmam beni tedirgin etti. Birden öfkelendim; bu kez yersiz heyecanlanışımdan dolayı tam bir paniğe kapıldım. Adımlarımı hızlandırmaya çalıştım. Don Juan'a nerede olduğumu bildirmek amacıyla bir baykuş çığlığı atmak istediysem de onun yönergelerine aykırı bir şey yapmaya cesaret edemedim.

O anda dikkatimi iğrenç bir şey çekmişti. Sol tarafımda hayvana benzeyen bir şey vardı, bana değecek kadar da yakınımdaydı. Gayri ihtiyari fırlayıvermiş, sağa doğru yön değiştirmiştim. Korkudan boğulacak gibiydim. Korkum o kadar yoğundu ki, karanlıkta gücümün yettiğince koşarken zihnimde düşünce, diye bir şey kalmamıştı. Bu hissettiğim korku bedensel bir duyuya benziyor, düşüncelerimle hiçbir ilgisi bulunmuyordu. Bu durum beni çok şaşırttı. Zira yaşamım boyunca korkularım hep zihinsel birtakım süreçlere dayanmış, muhataralı toplumsal durumlardan ya da başkalarının bana karşı tehlikeli davranışlar sergilemesinden kaynaklanmıştı. Oysa şimdi, duyduğum korku yeni bir şeydi. Dünyanın bilinmeyen bir yanından çıkıp benim kendi bilinmeyen bir yanımı vurmuştu.

Hafif solumda çok yakın bir baykuş çığlığı işittim. Sesin perdesindeki ayrıntıları yakalayamamıştım, ama don Juan'ınkine benziyordu. Ezgiselliği yoktu. Yavaşladım. Bir çığlık daha işittim. Don Juan'ın çığlıklarındaki hırıltıyı tanıyıp hızımı artırdım. Çok kısa bir mesafeden üçüncü bir çığlık sesi daha geldi. Bir kayalığın ya da ola ki kimi ağaçların karaltısını seçebiliyordum. Bir baykuş sesi daha işittim, ama tehlikeli alandan

çıktığımız için artık don Juan'ın beni beklemekte olduğuna hükmettim. Daha karanlık olan alanın kıyısına varmıştım ki, beşinci bir çığlık yerimde donup kalmama yol açtı. Karanlık alanın içini görmeye çalışıyordum, ama ansızın sol yanımdaki bir hışırtı, gecikmeden dönüp çevremin karanlığında daha siyah bir nesnenin yanı başımda yuvarlanarak ya da kayarak devindiğini görmeme yol açtı. Soluğum kesilerek fırladım. Birisi dudaklarını şapırdatıyormuş gibi sesler işitiyordum; sonra karanlık alandan çok iri ve siyah bir karaltı belirdi. Kare şeklindeydi, iki buçuk üç metre yüksekliğinde bir kapıyı andırıyordu.

Onun apansız çıkıvermesiyle çığlığı koyuvermişim. Bir an için sınırsız bir korku duymuştum, ama bir saniye sonra kendimi dingin bir huşu içinde o siyah nesneye bakar buldum.

Tepkilerim, eski tutumlarımı düşününce, tamamıyla yepyeni bir şeydi. Bir yanım beni meşum bir inatla o karanlık alana doğru çekiyor, bir başka yanım da ona direniyordu. Sanki bir yandan durup onun ne olduğunu öğrenmek istiyor, öbür yandan ise çılgınlar gibi koşup oradan kaçmak istiyordum.

Don Juan'ın baykuş çığlıklarını işitmekte zorluk çekiyordum. Çok yakından geliyormuş da, bana bir tehlikeyi duyuruyormuş gibiydiler; bana doğru koşarken normalden daha uzun ve hırıltılıydılar.

Birden aklımı başıma toplayarak dönebildim; bir süre tam don Juan'ın bana öğrettiği şekilde koştum.

"Don Juan!" diye haykırdım onu bulduğumda.

Don Juan elini ağzımın üzerine koyarak kendisini izlememi imledi, sonra ikimiz birden rahat bir tempoyla koşarak daha önce bulunduğumuz kumtaşı çıkıntıya ulaştık.

Çıkıntının üzerinde tam bir sessizlik içinde, şafak sökene dek bir saat kadar oturduk. Sonra sukabaklarımızdan yiyeceğimizi yedik. Don Juan o çıkıntıda öğleye kadar kalarak uyumamamız, anormal hiçbir şey olmamış gibi konuşmamız gerektiğini söyledi.

Onun yanımdan ayrılışından sonra cereyan eden her şeyi ona ayrıntılı olarak anlatmamı istedi. Tutup her şeyi bir bir anlattım. Konuşmam bitince don Juan uzun bir süre sessiz oturdu. Derin düşüncelere dalmışa benziyordu.

"Pek iyi görünmüyor," dedi sonunda. "Dün gece senin başına gelenler son derece vahim, öyle vahim ki artık sen tek başına gecenin içine girmeye cüret edemezsin. Şu andan itibaren o gecenin varlıkları senin peşini bırakmayacaktır."

"Dün gece bana neler olmuştu, don Juan?"

"Bu dünyada yer alan ve insanlara musallat olan kimi varlıklara tosladın. Onlarla hiç karşılaşmadığın için onlar hakkında bildiğin bi şey yok. Belki de onlara dağların varlıkları, demek daha isabetli olur; aslında geceye ait değildir onlar. Onlara gecenin varlıkları deyişimin nedeni, insanların onları karanlıkta daha kolay sezebilmelerinden ötürü. Her yerde vardır onlar, her zaman çevremizdedirler. Ancak, gündüzün, onları sezebilmek daha zordur, çünkü dünyaya aşinayızdır—aşina olduğumuz şeyler de öncelik taşır. Oysa, karanlıkta, her bi şey eşit yabansılıkta olduğundan, öncelik taşıyan pek az şey vardır; onun için geceleyin biz o varlıkları daha kolay algılarız."

"Gerçek midir ama onlar, don Juan?"

"Elbet! Hem de öyle gerçektirler ki, ekseriya insanları öldürürler, özellikle kişisel erk sahibi olmayıp da dağda kırda başıboş gezenleri."

"Madem ki o denli tehlikeli olduklarını bilmektesin, niçin beni orada bir başıma bıraktın?"

"Öğrenmenin tek bi yolu vardır, o da sadece gelmek, oturup bi işi bitirmektir. Erk üzerinde yalnızca konuşmanın yoktur bi yararı. Erkin ne demek olduğunu öğrenmek istersen, onu biriktirmek istersen, her bi şeyi kendin halletmen gerekir.

"Bilginin ve erkin yolu pek zordur, pek uzundur. Dün geceye dek senin karanlığa tek başına girmene izin vermemiş olmam, dikkatini çekmiştir. Bunu yapabilmeye yeterli erkin var, ama karanlıkta kendi başına kalabilecek kadar değil."

"Ya kalırsam, ne olur?"

"Ölürsün. Gecenin varlıkları seni bi böcek gibi eziverirler."

"Yani geceyi tek başıma geçiremez miyiz, diyorsun?"

"Geceyi tek başına yatağında geçirebilirsin, ama dağlarda değil."

"Ya ovalarda?"

"İnsanların yaşamadığı tüm yaban yerlerinde, özellikle yüksek dağlarda. Çünkü gecenin varlıklarının doğal ortamları kayalıklar, yarlardır; şu andan itibaren, yeterince kişisel erk biriktirmediğin takdirde, dağlara çıkamazsın."

"Ama kişisel erki nasıl biriktirebilirim ki"

"Önerdiğim biçimde yaşayarak bunu yapmaktasın sen. Azar azar tüm sızıntı noktalarını tıkamaktasın. Bunu düşünerek, tasarlayarak yapman gerekmez, zira erk her zaman bi yolunu bulur. Örneğin, ben. Bi savaşçının yöntemlerini öğrenmeye ilk başladığım zaman erk biriktirdiğimin farkına varmamıştım. Tıpkı senin gibi, özellikle bi şey yapmıyormuşum gibi geliyordu bana, ama mesele öyle değildi. Erkin, biriktirildiği sırada dikkati çekmeme gibi garip bi özelliği vardır."

Don Juan'a, karanlıkta tek başıma kalmamın benim için tehlikeli olacağı sonucuna nasıl vardığını açıklamasını istedim.

"Gecenin varlıkları senin sol yanında devinmişler," dedi don Juan, senin ölümünle birleşmeye çalışmaktaydılar. Özellikle gördüğün o kapı. Bir açılıştı o, ya! Sen onun içinden geçene dek seni çekip duracaktı. Bu da senin sonun demek olacaktı."

Elimden geldiğince net bir şekilde, tuhaf şeylerin hep onun yanında bulunduğum zamanlarda cereyan ettiğini, sanki bütün o olayları onun yaratmış olduğunu düşündüğümü anlatmaya çalıştım. Daha önceleri dağlarda ya da kırlarda kalışlarım sırasında her şey son derece normal ve olaysız geçmekteydi. Ne bir hayalet görmüş, ne de yabansı sesler işitmemiştim. Aslında, beni herhangi bir şeyin korkuttuğunu hiç hatırlamıyordum.

Don Juan tatlı tatlı kıkırdayarak, her şeyin sayısız şeyi yardımıma çağırabilecek kişisel erke sahip olduğumu kanıtladığını anlattı. Bir an için onun işbirliği yapmak amacıyla bazı kimseleri birlikte getirdiğini mi anıştırıyor, diye bir kuşku düştü içime.

Don Juan aklımdan geçenleri okumuşcasına yüksek sesle güldü.

"Açıklama yapmaya çalışarak kendini helak etme," dedi. "Benim söylediklerim sana anlamsız geliyor, zira senin henüz

yeterince kişisel erkin yok. Ancak başladığın zamankinden daha çok şimdi erkin, onun için başına kimi şeyler gelmekte. Sisle ve şimşekle şiddetli karşılaşmaların oldu. O gece sana olan şeyleri anlamanın yok bi önemi. Önemli olan, onu belleğine yerleştirmiş olmandır. O gece gördüğün köprü de, başka her bi şey de, yeterli kişisel erke sahip olacağın bi gün gene yinelenecektir."

"Bütün bunların yinelenmesindeki amaç nedir, don Juan?"

"Bilmiyorum. Ben sen değilim ki. Onu anca sen yanıtlayabilirsin. Biz hepimiz farklıyız. Ölüm tehlikesi olduğunu bilmeme karşın, dün gece seni yalnız başına o yüzden bırakmıştım; kendini o varlıklara karşı sınaman gerekiyordu. Baykuş sesini seçişimin nedeni, baykuşların o varlıkların ulakları olmalarından dolayıdır. Bi baykuş çığlığı atarsan ortaya çıkıverirler. Onların senin için tehlikeli olmaları özlerindeki kötülükten değil, senin kusursuz olmandan kaynaklanır. Sende bi pespayelik var ki, ne olduğunu bilmekteyim. Benimle hasbi geçiyorsun. Zaten sen herkesle hasbi geçegelmektesin, ki bu da seni otomatik olarak herkesin, ve her şeyin üstünde bi yere oturtuyor. Ama sen kendin bunun öyle olmadığını bilmektesin. Yalnızca bi insansın sen, yaşamın da bu şahane dünyanın tüm o harikalarını, tüm o dehşetlerini ihata edemeyecek kadar kısadır. Onun için, senin hasbi geçişin bi pespayelik; seni pis bi boyuta indirgiyor."

Karşı çıkmak istedim. Don Juan daha önce pek çok defalar yaptığı gibi gerçek yüzümü ortaya çıkarmıştı. Bir an öfkelendim. Ama daha önceleri de olmuştu bu, not tutmak beni sakinleştirdiği için hemen defterimle kalemimi çıkardım.

"Onun nasıl tedavi edileceğini biliyorum galiba," dedi don Juan uzun bir aradan sonra. "Dün gece yaptıklarını anımsayabilirsen sen bile bana katılacaksın. Sen bi büyücü gibi koşmaya ancak hasmın çok tehlikeli bi hale geldiği zaman geçmiştin. İkimiz de biliyor bunu; ben galiba sana yaraşan bi hasım bulmuş durumdayım."

"Ne yapacaksın yani, don Juan?"

Don Juan yanıt vermedi. Ayağa kalkıp tüm bedeniyle gerindi. Bütün kaslarını kasar gibiydi. Benim de aynı şeyi yap-

mamı buyurdu.

"Gün boyunca sık sık gerinerek bedenini esnetmelisin," dedi. "Ne kadar çok yaparsan o kadar iyi, ama yalnızca uzun süren çalışma ya da uzun süren dinlenmelerden sonra."

"Benim için nasıl bir hasım bulmayı tasarlıyorsun?" diye sordum.

"Ne yazık ki yalnızca insanoğullarıdır bize layık hasımlar," dedi don Juan. "Öbür varlıklar kendi kendilerine hareket edemezler, onun için insanın çıkıp onları kendine çekmesi gerekir. İnsanoğulları tam tersine, acıma nedir bilmezler.

"Yeterince konuştuk," dedi don Juan kesin bir dille ve bana doğru döndü. "Gitmeden önce yapmam gereken bi şey daha var, hem de en önemlisi. Şimdi senin zihnini rahatlatacak bi şey söyleyeceğim, niçin burada bulunduğumuza ilişkin. Beni sık sık görmeye gelişinin nedeni çok basıt; beni her görüşünde, arzularına aykırı da olsa bedenin yepyeni bi şeyler öğrenmekte. Bunun neticesinde, bedenin daha başka şeyler öğrenmek için bana dönmek gerektiğini duyumsamakta. Diyelim ki, senin bedenin, sen hiç düşünmesen bile, öleceğini bilmektedir. Onun için ben senin bedenine benim de öleceğimi, ve ben ölmeden önce senin bedenine kimi şeyleri, senin kendi bedenine kendinin veremeyeceği birtakım şeyleri göstermek istediğimi anlatmaktadır. Örneğin, senin bedeninin ürküye gereksinmesi var. Ondan hoşlanır o. Senin bedeninin karanlığa ve rüzgâra gereksinmesi var. Senin bedeninin bitkisel erke gereksinmesi vardır; ona kavuşmak için de sabırsızlanmaktadır. Kısacası, demem şu ki, senin bedenin beni görmek için dönüp gene geliyor, zira onun arkadaşıyım ben."

Don Juan uzun süre sessiz kaldı. Düşünceleriyle cebelleşiyor gibiydi.

"Güçlü bi bedenin gizi senin ne yaptığında değil ne yapmadığındadır, demiştim sana," dedi sonunda. "Şimdi artık senin her zaman yapmakta olduğun şeyleri yapmamanın sırasıdır. Biz burdan gidene dek şuracıkta otur ve bi şey *yapma*."

"Seni anlayamadım, don Juan."

Don Juan ellerini yazdığım notların üzerine koyarak def-

teri elimden aldı. Kaldığım yeri bir lastik bantla belirleyip, özenle kapattı, ardından bir frizbi gibi uzaktaki çalılığa doğru attı.

Çok şaşırarak karşı çıkmaya başlamıştım ki, don Juan eliyle ağzımı kapattı. Çalılığı göstererek, dikkatimi yaprakların üzerinde değil de, yaprakların gölgelerinin üzerinde toplamamı söyledi. Karanlıkta koşmanın ille de korku sonucu değil, "yapmamayı" bilen coşkun bir bedenin pek doğal bir tepkisi sonucu da olabileceğini açıkladı. Kulağımın içine fısıldayarak, art arda, erkin anahtarının "nasıl yapıldığını bildiğim şeyi yapmamak" olduğunu yineledi. Yaprakların gölgeleri ya da yaprakların aralarındaki boşluklar beni hiç mi hiç ilgilendirmiyordu. Don Juan'ın verdiği son öğüt, tek bir dalın üzerindeki yaprakların gölgeleri üzerinde odaklanmaya başlamam, sonra giderek tüm ağacı kapsayarak, gözlerimin yapraklara dönmesini önlemem şeklindeydi; zira kişisel erk biriktirmek amacıyla insanın atması gereken ilk adım, bedenin "yapmama"sını sağlamakmış.

Yorgunluğumdan mıdır, yoksa sinirlerimin gergin oluşundan mıdır, kendimi yaprakların gölgelerine öyle kaptırmıştım ki, don Juan ayağa kalktığında, gölgelerin oluşturduğu kuytulukları, normal olarak yaprak ve dalları sınıflandırırkenki uzluğumla sınıflandırabilmiştim. Bunun bende yarattığı etki şaşırtıcıydı. Don Juan'a, biraz daha kalmak istediğimi söyledim. Don Juan gülerek şapkamı tıpışladı.

"Demedim mi ben sana," dedi. "Beden bu tür şeylerden hoşlanır."

Sonra, biriktirdiğim erkin bana kılavuzluk ederek beni çalılıklardaki defterime götürmesine izin vermemi söyledi. Beni sevecence çalılığa doğru itti. Bir süre amaçsızca yürüdüm, sonra defterimi buluverdim. Don Juan onu fırlatıp atarken, bilinçaltımdan, attığı yönü bellemiş olmalıydım. Don Juan bu olayı, yani doğruca defterime gitmiş olmamı, bedenimi saatlerce "yap-mama" ile beslemiş olmanın bir sonucu olduğunu söyleyerek açıkladı.

15
Yap-mama

Çarşamba, 11 Nisan 1962

Evine döner dönmez don Juan, bana hiçbir şey olmamış gibi notlarım üzerinde çalışmamı, başımdan geçmiş olan olaylardan hiç söz etmememi, hatta onlarla ilgilenmememi önerdi.

Bir günlük bir dinlenmeden sonra, don Juan, o "varlıklar"la aramıza mesafe koymanın akıllıca bir hareket olacağını belirterek o yöreden birkaç günlüğüne ayrılmamız gerektiğini

açıkladı. Don Juan o varlıkların beni çokça etkilemiş olduğunu, ama bedenimin yeterince duyarlı olmamasından dolayı etkilerinin farkına varamadığımı söylüyordu. Ancak, arınmak ve güçlenmek amacıyla "gözümün bebeği gibi sevdiği yere" gitmediğim takdirde ağır bir şekilde hastalanabilirmişim.

Güneş doğmadan önce arabamla kuzeye doğru yollandık, yorucu bir araba yolculuğundan, ve süratli bir yürüyüşten sonra, akşama doğru tepe doruğuna vardık.

Don Juan, daha önce de yaptığı gibi, uyumuş olduğum o noktaya ince dallarla yapraklar serdi. Sonra bana bir avuç yaprak vererek göbeğime yakın tenimin üzerine koymamı, yatıp dinlenmemi söyledi. Soluma yakın bir yerde başıma bir buçuk metre kadar mesafede bir yer seçerek oraya uzandı.

Daha birkaç dakika geçmeden nefis bir ılıklık, görkemli bir esenlik duyumsamaya başladım. Bedensel huzur diyebileceğim bir duyguydu bu, havada asılı dururmuşçasına bir duyumsama. Don Juan'ın, "ip yatağı"nın beni havada asılı tutacağı şeklindeki sözleri hiç de yalan değildi. Bu duyusal deneyimimin inanılmaz niteliğinden söz ettim don Juan'a. Don Juan, üzerinde durmaksızın, zaten bu "yatağın" o amaçla yapıldığını söyledi.

Ben de konuşurken belagatli ifadeler kullanmanın bir mahzuru olmadığını anlatmaya çalıştım. O da, öyleyse o takdirde başka bir anlatım tarzı seçmem gerektiği karşılığını verdi. Onu ciddi bir şekilde taciz ettiğim belliydi. Yarı doğrularak özür dilemeye başladım, ama don Juan gülerek ve, benim konuşma biçimime öykünerek, onun yerine kullanabileceğim bir dizi gülünç belagatli ifadeyi art arda sıraladı. Önerdiği örneklerden bazılarının hedeflediği anlamsızlığa gülmeden edemedim.

Don Juan kıkır kıkır gülerek yumuşak bir sesle kendimi asılı durma duyusuna terk etmem gerektiğini anımsattı.

O giz dolu yerde duyumsadığım bu barış ve bereket duygusu ta derinlere gömülü birtakım coşkularımı uyandırdı. Yaşamımdan söz etmeye başladım. Hiçbir kimseyi, hatta kendimi bile saymamış ve sevmemiş olduğumu, hep özde kötü bir kimse olduğuma inandığımı, bu yüzden başkalarına karşı davranış-

larımda her zaman belli bir efelik taslama, avurtlama kisvesinin ardına gizlendiğimi itiraf ettim.

"Doğru," dedi don Juan. "Kendini hiç sevmiyorsun sen."

Kesik kesik gülerek, benim anlattığım sırada kendisinin "görmekte" olduğunu söyledi. Önerisi şöyleydi: yapmış olduğum hiçbir şey yüzünden pişmanlık duymamalıymışım, zira insanın kendi edimlerini kaba, çirkin ya da kötü, diye etiketlemesi, kendi kendine yersizcesine önem vermek sayılırmış.

Asabi bir hareket yaparak, üzerinde yattığım yaprakları hışırdattım. Don Juan, dinlenmek istediğim takdirde, yapraklarımı taciz etmemem gerektiğini, kendisine öykünerek tek bir hareket dahi yapmamamı öğütledi. Sonra, "görmesi" sırasında benim havalarımdan birine rastladığını anlattı. Bir an uygun sözcük ararcasına duraladı—havanın, sürekli olarak içine düştüğüm zihinsel bir durum olduğunu belirtti. Bunu, beklenmedik zamanlarda açılıp beni yutan bir tuzağın kapısına benzer bir şey olarak tanımladı.

Daha belirgin bir şekilde açıklamasını istedim ondan. Don Juan, "görme" konusunda belirgin olunamayacağı yanıtını verdi.

Ben daha başka bir şey demeden, don Juan gevşemem ama uyumamam, elimden geldiğince uzun bir süre bir bilinçlilik durumunda kalmam gerektiğini söyledi. O "ip yatağımın" bir savaşçının belli bir barış ve esenlik durumuna ulaşmasını sağlamak amacıyla kurulduğunu bildirdi.

Don Juan heyecanlı bir sesle, esenliğin, aranabilmesi için insanın kendisini hazırlaması ve onunla tanışması gereken bir durum olduğunu belirtti.

"Sen esenliğin ne olduğunu bilmiyorsun, zira hiç tatmış değilsin ki onu," dedi.

Hemen itiraz ettim. Ama o sürdürerek esenliğin, insanın tasarlayarak ulaştığı bir ergi olduğunu ileri sürdü. Benim aramayı bildiğim şeylerin ise sadece dağınıklık, keyifsizlik, sıkıntı olduğunu ekledi.

Don Juan alaylı bir şekilde gülerek, benim kendimi perişan etme gibi büyük bir başarıyı gerçekleştirebilmek amacıyla son derece yoğun bir gayret sarfetmekte olduğumu, ve aynı

gayreti kendimi bütünleştirip güçlendirmek amacıyla sarfetmeyi hiç aklıma getirmeyişimin delilikten başka bir şey olmadığını ileri sürdü.

"İşin püf tarafı insanın neyin önemli olduğunu bilmesidir," dedi don Juan. "Biz kendimizi ya mutsuz ya da güçlü kılarız. Her ikisi için de harcadığımız çaba aynıdır."

Ben gözlerimi kapayarak tekrar gevşedim, havada asılıymışım duygusuna kavuştum; kısa bir süre boyunca kendimi, bir yaprak gibi, boşlukta gerçekten uçmaktaymışım gibi algıladım. Her ne kadar çok zevkli ise de, bu duygu bana hastalandığım ya da gözlerimin karardığı, ve başımın fırıldak gibi döndüğünü hissettiğim zamanları anımsattı. Acaba dokunacak bir şey mi yedim, diye düşündüm.

Don Juan'ın benimle konuştuğunu biliyor ama onu dinlemek için bir çaba sarf etmiyordum. O gün yemiş olduğum her bir şeyi zihnimde sıralamaya çalışıyordum, ama sonra ilgimi çekmez oldu da vazgeçtim. Bunun önemi yokmuş gibi bir duyguya kapılmıştım.

"Güneş ışığındaki değişimlere bak," dedi don Juan.

Sesi çok net gelmekteydi. Su gibi akan bir ses, akıcı ve ılık.

Batı yönünde gökyüzü tamamıyla bulutluydu, güneşin ışıkları görkemli bir manzara oluşturmaktaydı. Belki de don Juan'ın anıştırmalarından ötürü akşam güneşinin sarımtırak kızartısı gerçekten muhteşemdi.

"Kızartı seni tutuştursun," dedi don Juan. "Güneş bugün batmadan önce son kerte dingin ve tazelenmiş durumunda olmalısın, zira yarın ve öbür gün, *yap-mamayı* öğreneceksin."

"Neyi yapmamayı öğreneceğim?" Diye sordum.

"Bırak şimdi," dedi don Juan. "Şu volkanik dağlara tırmanalım da hele."

Don Juan kuzeyde ta uzaklardaki sivri, kapkara, ürkünç görünümlü dağların tepelerini gösterdi.

Perşembe, 12 Nisan 1962

Akşama yakın volkanik dağları çeviren yüksek çöle ulaştık. Uzaktaki koyu kahverengi volkanik dağların meşum bir görüntüsü vardı. Güneş ufukta epey alçalmıştı; dorukların katılaşmış lavlardan oluşan batı yamaçlarının koyu kahverengi yüzeyini göz kamaştırıcı yansımalarla yaldıza boyuyordu.

Gözlerimi oradan ayıramıyordum. Bu doruklar insanı gerçekten ipnotize ediyordu.

Gün bitiminde dağların dip yamaçları görünmeye başladı. Yüksek çölde pek az bitki vardı; sadece kaktüslerle öbekler halinde yetişen uzun otlar görebiliyordum.

Don Juan dinlenmek amacıyla durdu. Yere oturup, yiyecek taşıyan sukabaklarını dikkatlice bir kayaya yaslarken, bu gece burada kamp kuracağımızı söyledi. Nispeten yüksekçe bir yer seçmişti. Durmakta olduğum noktadan dört bir yanımızdaki çok uzak yerleri görebiliyordum.

Bulutlu bir gündü, alacakaranlık ortalığı çabucak kuşatıvermişti. Batıdaki koyu kırmızı bulutların kalın tekdüze koyu kurşuni bir renge nasıl hızla büründüklerine bakmakla meşguldüm.

Don Juan ayağa kalkarak çalılığa doğru gitti. O döndüğünde, volkanik dağların silueti artık kapkara bir kütleydi. Don Juan yanıma otururak dikkatimi dağların üzerine, kuzeydoğu istikametindeki doğal bir oluşuğa benzeyen bir yere doğru çekti. Çevresindeki yerlerden çok daha açık renkli bir noktaydı orası. Alacakaranlıkta volkanik dağ siluetlerinin her tarafı tekdüze bir koyu kahverengi görünümde olduğu halde, don Juan'ın gösterdiği nokta sarımtırak ya da koyu bej renkteydi. Orasının nasıl bir yer olduğunu kestiremiyordum. Uzun süre oraya baktım durdum. Deviniyormuşa benziyordu; hatta nabız gibi attığını bile düşünmedim değil. Gözlerimi kıstığımda, rüzgâr orayı sürüklüyormuş gibi dalgalanıyordu.

"Gözünü ondan ayırma!" diye buyurdu don Juan.

Gözlerimi onun üzerinde tutmaya başladıktan epey bir süre sonra, bir an geldi, tüm dağ silsilesinin bana doğru yaklaştığını duyumsadım. Bu duygu eşliğinde midemde alışık olmadığım bir karıncalanma peyda oldu. Artarak beni son derece rahatsız etmeye başlayınca ayağa kalktım.

"Otur yere!" diye haykırdı don Juan, ama ben hâlâ ayaktaydım.

Bulunduğum bu yeni bakış açısından o sarımtırak oluşuk, dağların yamaçlarından daha aşağıdaki bir yerde görünmekteydi. Gözlerimi oradan ayırmaksızın tekrar oturdum, bu defa o oluşuk daha yüksek bir yere çıktı. Bir süre oraya baktım, birden her şey yerli yerine oturdu. Bakmakta olduğum şeyin, dağlarda olan bir şey değil de, aslında önümdeki yüksekçe bir kaktüsten sarkan sarımtırak yeşil renkte bir kumaş parçası olduğunu kavradım.

Kahkahayı bastırarak don Juan'a alacakaranlığın bir optik yanılma oyunu oynadığını anlattım.

Don Juan ayağa kalkarak o kumaş parçasının sarktığı yere gitti, onu çıkarıp katladı, kesesinin içine yerleştirdi.

"Niçin öyle yapıyorsun?" diye sordum.

"Çünkü bu kumaş parçasında erk var," dedi üzerinde durmaksızın.

"Bir ara gayet iyi gidiyordun, hep oturarak kalsaydın kim bilir daha neler olacaktı."

Cuma, 13 Nisan 1962

Tan ağırırken dağlara yöneldik. Şaşırtıcı bir şekilde uzaktaydılar. Öğleyin derin vadilerden birine girdik. Sığ gölcüklerde biraz su vardı. Dinlenmek için bir yarın gölgesinde oturduk. Dağlar, küme küme devasa lav akıntılarından oluşmaktaydı. Taşlaşan püskürtüler binlerce yıldır havanın etkisiyle gözenekli koyu kahverengi kayalara dönüşmüştü. Yarıklardaki kayaların arasında sadece birkaç dayanıklı yabani ot yetişiyordu.

Derin vadinin handıysa duvar gibi dimdik yamaçlarından yukarılara baktığımda, midemde tuhaf bir sancılanma hissettim. Birkaç yüz metre yüksekliğindeki bu duvarımsı yamaçlar sanki üzerimizde kapanacakmış hissini vermekteydiler. Güneş nerdeyse tepemizde, biraz güneybatı istikametindeydi.

"Burda ayakta dur," dedi don Juan, ve bedenimi güneşe bakabileceğim bir konuma getirdi.

Gözlerimi dikerek tepemdeki dağ duvarlarına bakmamı istedi.

Manzara harikuladeydi. Püskürtünün o muazzam yüksekliken akışı zihnimi allak bullak etmişti. Ne müthiş bir volkanik patlama cereyan etmiş olduğunu hayret içinde düşlemeye başladım. Kanyonun duvarlarından bir yukarıya bir aşağıya doğru baktım durdum. Kayalık duvarın o renk zenginliği içinde kaybolup gittim. Tasavvur edilebilecek her renkten çizgiler, benekler vardı. Her kaya açık gri renkte yosun ya da liken parçalarıyla kaplıydı. Tam tepeme doğru baktım—güneş ışıklarının donmuş lavların üzerindeki parlak pulcuklara çarparak son derece nefis yansımalar yarattığına tanık oldum.

Gözlerimi dağlardaki, güneş ışığını yansıtan bir alana çevirdim.

Güneş hareket ederken, ışınların yoğunluğu da azaldı; sonunda tamamıyla yok oldu.

Kanyon boyunca göz gezdirirken nefis ışık oyunları sergileyen bir alan daha gördüm. Don Juan'a bunu anlatırken, bir ışıklı alan daha dikkatimi çekti, sonra değişik bir yerde bir başkası bir başkası daha, tüm vadi dev ışıklı alanlara gark oluverdi.

Başım dönmekteydi, gözlerimi kapattığım halde o parlak ışıkları hâlâ görebiliyordum. Başımı ellerimin arasına alıp bir kayanın gölgesine sığınmaya çalıştım, ama don Juan kolumu sıkıca yakalayıp buyurgan bir sesle dağların duvarlarına bakmamı, ordaki ışık alanlarının içinde koyu karanlık benekleri belirlememi istedi.

Parıltılar gözlerimi kamaştırdığından, bakmak istemedim. Duyumsadığım şeyin bir pencereden güneşli bir sokağa bakıp sonra her yerde o pencere şeklinin koyu renkli siluetini görmek gibi bir şey olduğunu söyledim.

Don Juan başını iki yana sallayarak kıkırdamaya başladı. Sonra kolumu bıraktı; tekrar yarın dibine oturduk.

Ben çevreme ilişkin izlenimlerimi defterime kaydederken, don Juan, uzun bir sessizlikten sonra, birden heyecanlı bir sesle konuşmaya başladı.

"Ben seni buraya bi şey öğretmek amacıyla getirdim," de-

di, ve bir süre duraladı. "*Yap-mamayı* öğreneceksin sen. Konuşmaktan başka çarem yok, zira sen başka türlüsünü ne yazık ki anlamaktan acizsin. Ben senin *yap-mamayı* benim bi şey anlatmama gerek kalmadan anlayabileceğini sanmıştım. Yanılmışım."

"Neden söz ettiğini anlamadım, don Juan."

"Aldırma," dedi. "Ben şimdi sana uygulaması çok basit ama pek zor olan bi şeyden söz edeceğim; gerçi bu iş, sırf bedenle yapılacak bi şey olduğundan ötürü konuşmakla açıklanabilecek bi şey değildir ama ben gene de *yap-mamayı* anlatacağım sana."

Don Juan bir iki kez gözlerini bana doğru dikti, ardından, söylediklerini can kulağıyla dinlememi istedi.

Defterimi kapattım, ama don Juan ısrarla yazmayı sürdürmemi söylediğinde kulaklarıma inanmamıştım.

"*Yap-mama* öyle zor ve öyle güçlü bi şeydir ki ondan kesinlikle söz etmemelisin," diye devam etti don Juan. "*Dünyayı durdurana dek*, yani, ancak o zaman ona ilişkin özgürce konuşabilirsin, şayet konuşmadan edemiyorsan elbet."

Don Juan çevresine şöyle bir baktı, irice bir kayayı gösterdi.

"Şuradaki kaya, *yapma* yüzünden bi kayadır," dedi.

Birbirimize doğru baktık, don Juan gülümsedi. Ben bir açıklama yapmasını bekliyordum, ama o sessizce kaldı. Nihayet, ne demek istediğini anlamadığımı söyledim ona.

"Bu *yapmadır* işte!" diye ünledi.

"Affedersin?"

"Bu da *yapma*dır."

"Ne diyorsun sen, don Juan?"

"*Yapma*, o kayayı kaya, şu çalıyı da çalı kılan şeydir. *Yapma*, seni sen, beni de ben kılan şeydir."

Açıklamalarının hiçbir şey açıklamadığını anlattım ona. Don Juan gülerek şakaklarını kaşımaya başladı.

"Konuşunca böyle olur elbet," dedi. "İnsanın aklını karıştırır hep. *Yapma* üzerinde konuşmaya başlayınca, insan hep başka bi şeye atlamış olduğunu görür. Yalnızca eyleme geçmek en iyisidir.

"Örneğin şu kayayı ele alalım. Ona bakmak, *yapma*dır, ama *görmek, yap-mama*dır."

Sözlerinden hiçbir şey anlamadığını itiraf etmek zorunda kaldım.

"Anlıyorsun, anlıyorsun!" diye bastırdı don Juan. "Ama anlamadığına inanıyorsun, bu da senin *yapman*dır işte. Bana karşı da, dünyaya karşı da davranış biçimin bu senin."

Don Juan gene kayayı gösterdi.

"Bu kaya, senin birçok şey arasından yapmayı en iyi bildiğin şeyin bu olması yüzünden bi kayadır," dedi. "Ben buna *yapma,* diyorum. Bi bilgi adamı, örneğin, bu kayanın bi kaya olduğunu sırf *yapma* yüzünden bilir, bu durumda bu kayanın bi kaya olmasını istemediği takdirde yapması gereken tek şey *yap-mamaktır*. Şimdi anladın mı?"

Dediklerinden hiçbir şey anlamamıştım. Don Juan gülerek bir açıklama girişiminde daha bulundu.

"Bu dünya bu dünyadır, zira sen onu öyle kılmak için gereken *yapmayı* bilmektesin," dedi. "O *yapmayı* bilmeseydin, dünya bambaşka bi şey olurdu."

Don Juan merakla beni inceledi. Yazmayı kesmiştim. Onu sadece dinlemek istiyordum. Don Juan açıklamasını sürdürerek, o mahut *yapma* olmadan çevremizde aşina olduğumuz hiçbir şey kalmayacağını anlattı.

Uzanarak yerden bir taş aldı, onu sol elinin başparmağıyla işaretparmağının arasında tutarak, taşı gözlerimin önüne doğru kaldırdı.

"Bu bi çakıldır, çünkü sen onu bi çakıla çeviren *yapma*yı bilmektesin," dedi.

"Ne diye şaşırmaktasın, bilmiyorum," dedi. "Sen sözcükler olmadan edemiyorsun. Kendi cennetinde yaşıyorsun."

Don Juan giz yüklü bir bakışla beni süzerek iki üç kez kaşlarını kaldırdı. Sonra gözlerimin önünde tuttuğu o küçük taşı tekrar gösterdi.

"Senin bunu bi çakıl kıldığını söylüyorum, zira bunun için gerekli olan *yapmayı* durdurman gerekiyor." *Dünyayı durdurman* için, senin önce *yapmayı* durdurman gerekiyor.

Don Juan'ın hâlâ anlamamış olduğumu bildiği belli ol-

maktaydı; gülerek başını sallamaya başladı. Sonra yerden bir dal parçası alıp çakılın pürüzlü kıyısını imledi.

"Bu küçük taşçağızı ele alalım," diye sürdürdü, "*yapma*nın gerçekleştirdiği ilk şey onu bu boyuta indirgemektir. O halde, bi savaşçının *dünyayı durdurma* amacıyla yapacağı ilk şey, bu küçük taşı, ya da başka herhangi bi şeyi, *yap-mama* ile genişletmektir."

Don Juan ayağa kalkarak çakılı iri bir kayanın üzerine yerleştirdi, sonra da bana, oraya yaklaşıp onu incelememi söyledi. çakılın üzerindeki deliklerle girintilere bakmamı, onlardaki en ince ayrıntıları belirlememi istedi. Ayrıntıları üzerinde yoğunlaştığım takdirde o deliklerin de, girintilerin de ortadan kaybolacağını, o zaman "yap-mamanın" ne anlama geldiğini anlayacağımı söyledi.

"Bu Allah'ın belası çakıl bugün sana aklını kaçırtacak," dedi.

Şaşkınlığım yüzümden açıkça okunuyor olmalıydı. Don Juan bana bakarak kahkahayı koyuverdi. Sonra güya çakıla kızmış gibi şapkasıyla ona üç kez vurdu.

Biraz daha açıklaması için dayattım. Biraz gayret gösterdiği takdirde istediği her şeyi açıklamasının mümkün olduğu görüşünü savundum.

Don Juan şeytanca bir nazarla beni süzdü—umutsuz bir vaka karşısındaymışçasına başını salladı.

"Elbet her şeyi açıklayabilirim," dedi, gülerek. "Ama sen anlayabilecek misin?"

"Onun bu iğneli sözü beni hayrete düşürmüştü.

"*Yapma*, senin bu çakılı şu koca kayadan ayırmanı sağlar," diye sürdürdü don Juan. "*Yap-mamayı* öğrenmek istiyorsan, diyebiliriz ki, onları birleştirmengerekir."

Don Juan çakılın, o iri kayanın üzerine vuran küçücük gölgesini gösterdi; onun bir bölge değil de, onları birbirine bağlayan bir tutkal olduğunu söyledi. Ardından geriye doğru dönüp, daha sonra geri gelip beni sınayacağını söyleyerek uzaklaştı.

Uzun bir süre çakılı seyrettim. Dikkatimi deliklerdeki ve girintilerdeki ince ayrıntıların üzerinde yoğunlaştıramıyordum, ama çakılın o ipiri kayanın üzerine vuran gölgesi ilgimi çokça

çekmeye başlamıştı. Don Juan haklıydı; bir tutkal gibiydi o gölge. Deviniyor, yer değiştiriyordu. Sanki çakılın altından sızılarak akıtılan bir zamk gibiydi.

Don Juan döndüğünde, gölgeye ilişkin gözlemlerimi ona anlattım.

"İyi bi başlangıç bu," dedi don Juan. "Bi savaşçı gölgelere bakarak biçok şeyi anlayabilir." Sonra don Juan o çakılı alarak bir yere gömmemi söyledi.

"Neden?" diye sordum.

"Uzun bi süredir bakmaktaydın ona sen," dedi. "Şimdi senden bi şeyler var onda. Bi savaşçı her zaman *yapma*nın gücünü, onu *yap-mamaya* çevirerek dengeler. O çakılı sırf küçük bi taştır, diye ortalıkta bırakırsan, bu *yapma* olur. Ama o çakılı, sırf bi kaya parçası olmanın ötesinde bi şey olarak alırsan, bu da *yap-mama* olur. Bu durumda, o çakıl seni uzun süre emmiştir, ve sen şu anda, onu ortalıkta öylece bırakamazsın, onu gömmelisin. Ama sende kişisel erk olsaydı, *yap-mama* o çakılı bi erk nesnesine çevirmiş olurdu."

"Bunu yapmam mümkün mü şimdi?"

"Senin yaşamın bunu yapabilecek denli arı değil. Şayet *görebilseydin*, senin yoğun ilginin o çakılı çekimsiz bi şeye dönüştürdüğünü bilirdin; onun için, yapabileceğin en iyi şey bi çukur kazıp onu gömmen, toprağın onun ağırlığını emmesini sağlamandır.

"Bütün bunlar doğru mu, don Juan?"

"Senin soruna karşı evet ya da hayır demek, *yapma*dır. Ama, *yap-mamayı* öğrenmekte olduğuna göre sana anlatmam gerekir ki, bunların doğru olup olmamasının bi önemi yoktur. Bi savaşçının sıradan bi kimseye olan üstünlüğü buradadır. Sıradan bi insan her bi şeyin doğru ya da yanlış olmasına özen gösterir, ama bi savaşçı öyle yapmaz. Sıradan bi adam, doğru olduğunu bildiği şeylere ilgili olarak belli bi şekilde, doğru olmadığını bildiği şeylerle ilgili olarak da başka bi şekilde davranır. Şayet kimi şeylerin doğru olduğu söyleniyorsa, o kimse belli birtakım eylemlere geçer, ve yaptığı şeye inanır. Ama kimi şeylerin doğru olmadığı söyleniyorsa, o takdirde o kimse eyleme geçmeye gerek görmez, ya da yapmakta olduğu şeye

inanmaz. Öte yandan, bi savaşçı her iki durumda da eyleme geçer. Şayet kimi şeylerin doğru olduğu söylenmekteyse, *yapma* amacıyla eyleme geçecektir. Şayet kimi şeylerin doğru olmadığı söylenmekteyse, o takdirde, bu kez *yap-mama* amacıyla, gene eyleme geçecektir. Anlıyor musun beni?"

"Hayır, ne demek istediğini kesinlikle anlayamıyorum," dedim.

Don Juan'ın anlattıkları öfkelenmeme yol açmıştı. Onun anlattıklarından bir anlam çıkaramıyordum. Bütün bunların saçma olduğunu söyledim ona. Don Juan benimle dalga geçerek, en çok sevdiğim şey olan konuşmayı dahi gerçekleştirebilecek kusursuz bir tine sahip olmadığımı bildirdi. Hatta konuşma tarzımla düpedüz alay ederek doğru dürüst konuşmaktan aciz olduğumu belirtti.

"Şayet sırf çenenle yükleneceksen, bi çene savaşçısı ol sen," diyerek müthiş bir kahkaha patlattı.

Keyfim kaçmıştı. Kulaklarım uğuldamaktaydı. Başımın içi yanıyormuşçasına ağrıyordu. Aslında fena halde utanmıştım, yüzüm belki de kıpkırmızı kesilmişti.

Ayağa kalkarak çalılığa doğru yürüdüm; orada çakılı gömdüm.

"Bi parça takılayım dediydim," dedi don Juan dönüp de tekrar oturduğunda. "Ama bilmekteyim ki, sen konuşmadığın takdirde anlayamıyorsun. Konuşma, senin için *yapma*dır, ama konuşma yeterli olmaz ki, *yap-mama* ile neyi kastettiğini öğrenmek istiyorsan basit bi alıştırma var, onu yapmanı öneririm. Biz şimdi *yap-mama* ile ilgilendiğimiz için bu alıştırmayı ister şimdi yap ister on yıl sonra yap, fark etmez."

Don Juan beni yere yatırarak sağ kolumu yakalayıp dirseğimden kıvırdı. Sonra elimi, ayası önüme bakana dek çevirdi; parmaklarım, elim bir kapı tokmağını tutarmış gibi görünene dek kıvırdı, ve sonra kolumu bir çarka takılı bir kolu itip çeker gibi dairesel bir hareketle ileri geri devindirdi.

Don Juan bi savaşçının ne zaman kendi bedeninden, bir hastalık ya da nahoş bir duygu gibi bir şeyi def etmek istese bu hareketi yaptığını anlattı. İşin püf yanı, insanın kendi elinin özgürce hareket etmesini engelleyici ağır bir nesnenin ya da yo-

ğun bir kütlenin varlığını hissedene dek direnen muhayyel bir gücü itip çekmesiymiş. Bu alıştırma bağlamında, "yap-mama", hissedilmesinin mümkün olduğuna inanmamasına karşın insanın eliyle ağır bir kütle hissetmesine dek yinelenmesiymiş.

Kolumu devindirmeye başladım; kısa bir süre sonra elim buz gibi oldu. Elim lapalaşmış gibi geliyordu bana. Sulu, hamurumsu bir ortamda kürek çekiyor gibiydim.

Don Juan ani bir hareketle kolumu yakalayıp, devindirmemi durdurdu. Tüm bedenim görünmeyen bir güçle çarpışmışçasına sallandı. Ben doğrulup otururken don Juan beni merakla inceledi; sonra ayağa kalkıp etrafımda birkaç adım attıktan sonra yeniden aynı yerine oturdu.

"Bu kadarı kâfi," dedi. "Bu alıştırmayı başka zaman da yaparsın, daha çok kişisel erke sahip olduğun zaman."

"Yanlış bir şey mi yaptım?"

"Yo. *Yap-mama* yalnızca çok güçlü savaşçılar içindir, onunla baş edebilecek erkin henüz yok senin. Şu anda sen elinle yalnızca korkunç şeyleri yakalayabilirsin. Onun için, bi daha elin soğumadan dur. Elin ılık kaldıkça, onunla dünyanın çizgilerini gerçekten hissedebilirsin."

Don Juan, çizgilere ilişkin soru sormamı beklermiş gibi duraladı. Ama ben daha soru sormaya fırsat bulamadan, bizi her şeye bağlayan sayısız çizgilerin varlığını açıklamaya başladı. Az önce anlatmış olduğum "yap-mama" alıştırmasının bir kimsenin devinen bir elden çıkan bir çizgiyi duyumsamasına yardımcı olacağını, böylece o kimsenin o çizgiyi istediği yere atabileceğini ya da yerleştirebileceğini anlattı. Don Juan bunun yalnızca bir alıştırma olduğunu, ve elle oluşturulan çizgilerin yeterince dayanıklı olmaması nedeniyle günlük yaşamda gerçek bir yarar sağlamayacağını da ekledi.

"Bi bilgi adamı, dayanıklı çizgiler üretmek için bedeninin öbür bölümlerini kullanır," dedi.

"Hangi bölümlerini mesela, don Juan?"

"Bi bilgi adamının ürettiği en dayanıklı çizgiler bedeninin ortasından çıkar," dedi don Juan. "Ama gözleriyle de yapabilir onları."

"Gerçekten çizgi midir onlar?"

"Elbette."

"Yani onları görmek, onlara dokunmak mümkün müdür?"

"Onları hissedebilirsen, diyelim. Bi savaşçı yaklaşımının en zor yanı dünyanın bi duygu olduğunu kavramaktır. İnsan *yap-mamayı* uygularken dünyayı duyumsamaktadır; ve insan dünyayı çizgileri aracılığıyla duyumsar.

Don Juan durdu—merakla beni inceledi. Kaşlarını kaldırıp gözlerini açtı, sonra kapattı. Bu hareketinin bende bıraktığı etki bir kuşun göz kırpması şeklindeydi. O anda tedirginleşiverdim; midem bulanır gibi oldu. Sanki görünmez bir varlık midemin üzerine bastırmaktaydı.

"Gördün mü?" diye sordu don Juan gözlerini benden uzaklaştırırken.

Ben midemin bulandığını söyleyince, don Juan sıradan bir şeymişçesine bunu bildiğini, ve gözleriyle bana dünyanın çizgilerini duyumsatmaya çalışmakta olduğunu anlattı. O şeklide hissetmeme onun yol açmış olduğu savını kabul edemezdim. Duyduğum kuşkuları dile getirdim. Bulantı hissimi onun yaratmış olduğu fikri inanmayacağım bir şeydi, öyle ya, üzerimde fiziksel herhangi bir etki uygulamamıştı.

"*Yap-mama* çok basit ama çok zordur; sonra, *görmeye* anca, insanın *yap-mama* yöntemiyle *dünyayı durdurmasından* sonra erişilebilir."

Kendimi tutamayarak güldüm. Ne demek istediğini anlamamıştım.

"Bi kimse başka insanlarla bi şey yaptığı zaman," dedi don Juan, "Onların bedenini göz önünde bulundurmalıdır. Ben de seninle hep böyle yapagelmekteyim şu ana dek, yani senin bedenine seslenmekteyim. Sen anlamışsın ya da anlamamışsın, ırgalamaz o beni!"

"Ama haksızlık bu, don Juan. Ben her şeyi anlamak istiyorum, yoksa buraya gelişim sırf zaman ısrafı demek olur."

"Zaman ısrafı ha!" diye sesimi gülünç bir şekilde taklit ederek bağırdı don Juan. "Amma da kendini beğenmişsin ha."

Don Juan ayağa kalkarak sağımızdaki volkanik doruğun tepesine doğru bir yürüyüşe çıkacağımızı söyledi.

Doruğa tırmanış meşakkatli bir işti. Gerçek bir dağcılıktı

bu yaptığımız şey, yalnız güvenliğimizi sağlayacak iplerimiz yoktu, o kadar. Don Juan sık sık aşağıya bakmamamı söylemekteydi; ben bir kayadan aşağıya kaymaya başladığımda, kendisi birkaç kez gövdemi bilfiil yukarıya doğru çekmek zorunda kalmıştı. O yaşlı haliyle bana yardım etmek mecburiyetinde olmasından dolayı son derece utanmıştım. Tembelliğim yüzünden beden egzersizleri yapmadığım için fiziki kondisyonumun kötü olduğunu söyledim ona. O da insanın belli bir kişisel erk aşamasına erişmesinden sonra egzersizin de herhangi bir çalışmanın da gereksiz olduğu yanıtını verdi; zira kusursuz bir formda olabilmek için insanın gereksindiği tek şey kendisini "yap-mama" işine vermekmiş.

Doruğa vardığımızda hemen yere uzandım. Bitkin vaziyetteydim. Don Juan ayağıyla, daha önce yaptığı gibi beni ileri geri yuvarladı. Bu devinme azar azar beni kendime getirmişti. Ama sinirlerim bozulmuştu. Bir şeyin ansızın ortaya çıkıvermesini bekler bir halim vardı. Elimde olmadan sağıma ve soluma birkaç kez baktım. Don Juan bir şey demedi ama o de benim baktığım yöne doğru baktı.

"Tuhaftır şu gölgeler," dedi birden. "Bi tanesi bizi izlemekte, farkındaysan."

"Öyle bir şeyin farkında filan değilim ben," diye yüksek sesle karşı çıktım.

Don Juan, ısrarla karşı çıkmama rağmen bedenimin izleyen varlığın farkına varmış olduğunu söyleyerek kendinden emin bir sesle bir gölge tarafından izlenmenin anormal bir yanı olmadığını söyleyerek beni sakinleştirmeye çalıştı.

"Yalnızca bi erktir o," dedi. "Bu dağlar onlarla doludur, geçen gece seni korkutan o varlıklar gibidir onlar da."

Onları benim de sezmemin mümkün olup olmadığını öğrenmek istedim. Don Juan gündüzün onların varlığını sadece hissedebileceğimi bildirdi.

Onlar belli ki bir kayanın gölgesi gibi olmadıkları halde onlara niçin gölge dediğini açıklamasını istedim. Don Juan, her ikisinin de aynı çizgilere sahip oldukları, onun için ikisinin de gölge oldukları yanıtını verdi.

Tam önümüzde duran yüksekçe bir kayayı gösterdi.

"Şu kayanın gölgesine bak," dedi. "Gölgesi o kayadır, ama değildir de. Kayanın ne olduğunu anlamak için kayaya bakmak, *yapma*dır; ama onun gölgesine bakmak da, *yap-mama*dır.

"Gölgeler kapıya benzer, *yap-mamanın* kapıları. Örneğin bi bilgi adamı, gölgesine bakarak insanların en gizli duygularını bilebilir."

"Hareket eder mi gölgeler?" diye sordum.

"Devindiklerini ya da dünyanın çizgilerinin onların içinde gösterildiğini söyleyebiliriz."

"Ama gölgelerin içinden duygular nasıl çıkabilir ki, don Juan?"

"Gölgelerin salt gölge olduklarına inanmak *yapma*dır," diye açıkladı don Juan. "Aptalca bi inançtır bu. Şu şekilde düşün bi de: dünyadaki her bi şey göründüğünden çok daha fazlasını içerdiğine göre gölgeler de herhal bi şeyler içermeli. Öyle ya, onları gölge kılan şey yalnızca bizim *yapmamızdır*."

Uzun bir sessizlik oldu. Başkaca ne diyeceğimi bilemedim.

"Günün sonu yaklaşıyor," dedi don Juan gökyüzüne bakıp. "Bu güzelim güneş ışığını son bi alıştırma yapmak için kullanmalısın."

Don Juan beni bir buçuk iki metre arayla birbirine paralel duran iki kayalığın bulunduğu bir yere götürdü. Kendisi o iki kayadan on metre kadar uzakta, yüzü batıya dönük, durdu. Üzerinde duracağım bir noktayı işaretleyerek o iki kayanın gölgelerine bakmamı istedi. Onlara, dinlenecek bir yer ararken genellikle gözlerimi odaklamaksızın nasıl bakıyorsam öyle bakmamı söyledi. Yönergesini açıklamak amacıyla, dinlenecek bir yer ararken insanın gözlerini odaklamadan bakması gerektiği, lakin gölgeleri gözlemleyerek gözlerin hem şaşı bakar duruma getirilmesi, üstelik net bir imge elde edebilecek kadar odaklanması gerektiği açıklamasını yaptı. Önemli olan şey, insanın gözlerini şaşı bakar gibi yapıp bir gölgenin ötekinin üzerine getirilmesini sağlamak imiş. Don Juan bu süreçle insanın gölgelerden yayılan kimi duyguları algılayabileceğini de açıkladı. Anlattıklarını müphem bulduğumu söylediğimde, don Juan anlatmak istediği şeyi başka bir biçiminde tasvir edebilecek

bir yolun bulunmadığını ileri sürdü.

O alıştırmayı yapma çabalarım boşunaydı. Başım ağrıyana dek çabaladım. Don Juan'ın başarısızlığımla ilgilendiği yoktu. Kubbemsi bir doruğa tırmanmış, haykırarak iki küçük ince uzun kaya parçası bulmamı söylüyordu. İstediği kayanın boyutunu elleriyle göstermekteydi.

İki kaya parçası bulup onları don Juan'a uzattım. Don Juan her bir kayayı otuz santimetre arayla iki yarığın içine yerleştirdi, yüzüm batıya dönük onların üzerinde durmamı, aynı alıştırmayı onların gölgeleriyle uygulamamı buyurdu.

Bu kez bambaşka bir şey olmuştu. Daha ilk denemede gözlerimi şaşılaştırabilmiş, her bir kayanın gölgesini üst üste bir gölgeymiş gibi algılayabilmiştim. İmgelere onları birleştirmeksizin bakmanın tek bir gölgeye inanılmaz bir derinlik, ve bir bakıma, saydamlık kazandırdığına tanık oldum. Baktım, baktım, hayretten donakaldım. Kayanın, gözlerimi üzerinde odakladığım her bir deliği net bir şekilde ayırt edilebiliyordu; onların üzerinde üst üste getirilmiş olan bileşik gölge ise tanımlanamaz saydamlıktaki bir film gibiydi.

Öylesine zorlukla yakalamış olduğum imgeyi yitirmek korkusuyla gözlerimi kırpmak istemiyordum. Nihayet gözlerim acımaya başladı da onları kırptım, ama ordaki ayrıntıların görüntüsünü yitirmemiştim. Aslında, korneamı yeniden nemlendirdiğim için görüntü daha da netleşmişti. O aşamada, ölçüsüz bir yükseklikten o zamana dek hiç görmediğim bir âleme bakıyormuşum duygusuna kapıldığımı fark ettim. O gölgenin çevresini de görsel algılamamdaki odaklamayı yitirmeksizin tarayabildiğim bilincine vardım. Sonra, bir an için, bir kayaya bakmakta olduğumu unutuverdim. O zamana dek tasavur dahi edemediğim denli vasi bir dünyaya inmekte olduğumu duyumsadım. Bu olağandışı sezgim bir saniye kadar sürdü, sonra her şey normale döndü. Gayri ihtiyari başımı kaldırdım, don Juan'ın tepemdeki kayalıklarda durmuş bana baktığını gördüm. Güneşi gövdesiyle kapamıştı.

Don Juan'a o harika duyumsamamı betimledim, o da, o manzaranın içinde kaybolmak üzere olduğumu "gördüğünden" dolayı bu deneyimimi kesmek zorunda kaldığını açıkladı. O

şekildeki duyular baş gösterdiğinde hepimizin kendimizden geçme eğiliminde olduğumuzu söyleyerek, kendimi o şekilde kaptırarak handıysa "yap-mamayı" eski alışkanlığım olan "yapmaya" dönüştüreceğimi de ekledi. Yapmam gereken şeyin o manzaraya kendimi teslim etmeksizin bakmayı sürdürmek olduğunu söyledi; zira "yapma" da bir tür kendimi teslim etme sayılırmış.

Nelerle karşılaşabileceğim hususunda bana daha önceden bilgi vermiş olması gerektiğini söyleyerek yakındım, ama don Juan gölgeleri birbirine kaynaştırmayı başarıp başaramayacağımı bilmesinin imkânsız olduğu yanıtını verdi.

"Yap-mama" konusunda zihnimin eskisinden daha çok karışmış olduğunu itiraf etmek zorunda kaldım. Don Juan bunun üzerine yapmış olduğum şeyden memnunluk duymam gerektiğini söyledi, zira bir kere olsun yöntemini doğru olarak izlemiş, ve dünyayı azaltarak genişletebilmişim; üstelik, dünyanın çizgilerini hissedememiş olmama karşın kayaların gölgelerini "yap-mama"ya giriş kapısı olarak kullanabilmişim.

Dünyayı azaltarak genişletmiş olmama ilişkin sözleri merakımı çokça çekmişti. Gözenekli kayanın gözlerimi odaklamış olduğum alanındaki ayrıntılar öyle canlı, öyle kesin hatlardan oluşmuşlardı ki, yuvarlak doruğun üst bölümü benim için vasi bir dünya haline gelmişti; gene de, kayanın azaltılmış bir görüntüsü olmaktaydı bu. Don Juan ışığı engellediğinde, normal zamanlarımdaki gibi baktığımı anladım—kesin hatlı ayrıntılar belirginleşmiş, gözenekli kayanın küçücük delikleri irileşmiş, kemikleşmiş püskürtünün kahverengisi donuklaşmış, kayayı gerçek bir âleme çeviren o parlak saydamlık yok olmuştu.

Don Juan sonra iki kayayı alıp, onları derin bir çukurun içine yatırarak yüzü batıya dönük kayaların bulunduğu ilk yere bağdaş kurup oturdu. Sol yanındaki bir noktaya vurarak benim de oturmamı söyledi.

Uzun süre konuşmadık. Sonra, gene sessiz kalarak, bir şeyler yedik. Güneş battıktan az sonra don Juan ansızın bana doğru dönüp "rüya görmeye" ilişkin gelişmelerim var mı, diye sordu.

Ben de ona başlangıçta "rüya görme"nin bana kolay geldiğini, ama o sıralarda rüyalarımda artık ellerimi bulamaz olduğumu anlattım.

"Sen rüya görmeye ilk başladığında benim kişisel erkimi kullanmaktaydın, o yüzdendi kolay gelmesi sana," dedi don Juan. "Ama şimdi boşsun sen. Ama kendin yeterli erk kazanana dek çaba göstermeyi sürdürmelisin. Bilesin ki, *rüya görme*, rüyaların *yap-mamasıdır*; sen *yap-mama* konusunda ilerledikçe *rüya görme*de de ilerleyeceksin. İşin püf noktası, yapmakta olduğun şeyin bi anlamı olmadığı düşüncesine kapılsan bile ellerine bakmayı boşlamamandır. Aslında, daha önce de anlatmıştım sana, bi savaşçının inanmaya gereksinmesi yoktur; zira, inanmaksızın eylemi sürdürdükçe gene de *yap-mamaktadır*.

Bir an karşılıklı bakıştık.

" '*Rüya görme*'ye ilişkin sana anlatacak başka bi şey kalmadı," diye sürdürdü don Juan. "Söyleyebileceğim her bi şey yalnızca *yap-mama* olacaktır. Ama *yap-mamayı* dolaysız olarak gerçekleştirebilirsen, *rüya görmede* ne yapman gerektiğini sen kendin bilebilirsin. Ama şu aşamada, ellerini bulmak çok önemlidir, bunu başaracağından da eminim."

"Bilmiyorum, don Juan. Kendime güvenim yok."

"Bunun bi kimseye güvenmekle bir ilintisi yok. Bu iş, bi savaşçının verdiği mücadeledir; sen de mücadeleni sürdürmelisin, bunu kendi erkinle yapamazsan, o takdirde ola ki buna layık bi rakibinin darbesiyle, ya da şu anda seni izlemekte olan kimi dostların yardımıyla başarabilirsin."

Sağ kolumla gayri ihtiyari bir silkinme hareketi yaptım. Don Juan, bedenimin kendi zannettiğimden fazlasını bildiğini söyledi, zira beni izlemekte olan güçlü varlık sağ tarafımdaymış. Don Juan bir sır verircesine sesini alçaltarak o gün dostun bana iki kez yaklaşmış olduğunu, kendisinin araya girerek onu durdurduğunu açıkladı.

"Gün boyunca gölgeler *yap-mamanın* kapılarıdır," dedi. "Ama geceleyin, karanlıkta pek az *yapma* kaldığı için, dostlar dahil her şey bi gölgedir. Erk tırısını öğretirken bundan söz etmiştim sana."

Yüksek sesle güldüm, ama kendi kahkahamdan ürkmüş-

tüm.

"Şu ana dek sana öğrettiğim her bi şey *yap-mamanın* bi veçhesi olmuştur," diye sürdürdü don Juan. "Bi savaşçı *yap-mamayı* dünyadaki her bi şeye uygularsa da, bugün sana anlattıklarımdan fazlasını anlatamam. Sen kendi bedeninin erki, ve *yap-mama* duygusunu keşfetmesine izin vermelisin."

Asabi bir gülme nöbetine yakalanmıştım gene.

"Sen sırf istihfaf *yapmasını* biliyorsun, diye dünyanın gizlerini küçümsemem aptalca bi şey," dedi don Juan ağırbaşlı bir edayla.

Ben de hiçbir şeyi ya da kimseyi küçümsemediğim hususunda onu temin ettim ve onun zannettiğinden çok daha sinirli ve yetersiz bir kimse olduğumu söyledim.

"Yaşamım boyunca hep böyleydim ben," dedim. "Ama değişmek istiyorum, ama nasıl, bilemiyorum. Öyle beceriksizim ki."

"Kendini berbat hissettiğinin farkındaydım zaten," dedi don Juan. "Senin *yapma*nın bi sonucudur bu. Şimdi o *yapma*yı halletmek için sana başka bi *yapmayı* daha öğrenmeni önereceğim. Şu andan başlayarak, sekiz günlük bi süre boyunca, kendine yalan söylemeni istiyorum. Kendine gerçeği, yani çirkin, berbat ve beceriksiz olduğunu söyleyeceğin yerde, bunların tam karşıtı olduğunu söyleyeceksin, ama yalan söylediğini ve umutsuz bir vaka olduğunu aklından hiç çıkarmayacaksın."

"Ama kendime o şekilde yalan söylemenin ne anlamı var, don Juan?"

"Öyle yaparsan, başka bi *yapmaya* takılmış olur ve her iki *yapmanın* da yalan ve gerçekdışı olduğunu, kendini bunların ikisine de bağlamanın zaman ısrafından başka bi şey olmadığını, gerçek olan tek şeyin içindeki ölecek olan varlık olduğunu anlarsın. O varlığa ulaşmak, özün *yap-mamasıdır*."

16
Erk Halkası

Cumartesi, 14 Nisan 1962

Don Juan sukabaklarımızı şöyle bir tartıp yiyeceklerimizin bitmek üzere olduğunu, eve dönme zamanının geldiğini söyledi. Onun evine ancak iki günde varabileceğimizi söyledim ben de. Don Juan, Sonora'ya dönmeyeceğini, bir iş için bir sınır kasabasına uğrayacağını söyledi.

Ben su kanyonundan inişe geçeceğimizi düşünüyordum

ki, don Juan volkanik dağlardaki yüksek yaylalara doğru yöneldi. Yarım saat kadar yürüdükten sonra don Juan beni derin bir koyağın içine götürdü; koyağın sonunda, iki yakasındaki kayaların tepeleri adeta birbirine kavuşur gibiydi. Orada dağın ta tepesine ulaşan ve iki tepenin arasında meyilli içbükey bir köprüye benzer acayip bir yamaç vardı.

Don Juan yamacın yüzeyindeki bir alanı gösterdi.

"Gözlerini dikerek oraya bak," dedi. "Güneş tam kıvamında."

Don Juan gün ortasında güneş ışıklarının bana "yap-mama" konusunda yardımcı olacağını açıkladı. Sonra bana bir dizi buyruklar verdi, üzerimdeki tüm sıkı giysileri gevşetmemi, bağdaş kurarak oturmamı, belirlediği noktaya dikkatle bakmamı istedi.

Gökyüzünde çok az bulut vardı, batı yüzündeyse hiç yoktu. Sıcak bir gündü—güneş ışığı katılaşmış lavların üzerinden pırıl pırıl yansıyordu. Bana göstermiş olduğu alana dikkatle bakmayı sürdürdüm.

Uzun bir uyanıklık halinden sonra, özellikle neye bakmam gerektiğini sordum. Don Juan elini sabırsızlıkla devindirerek beni susturdu.

Yorulmuştum. Uyumak istiyordum. Gözlerimi yarı kapattım; gözlerim kaşındığı için onları ovaladım, ama ellerim nemli olduğundan gözüm terden yanmaya başladı. Gözlerimi yarı aralayarak lavlardan oluşan doruklara baktım—birden dağ bütünüyle ışıklanıverdi.

Don Juan'a, gözlerimi kıstığım zaman bütün dağ silsilesini ışıktan dokunmuş girift bir örüntü şeklinde algıladığımı söyledim.

Don Juan ışık dokusu görüntüsünü sürdürebilmem için elimden geldiğince az solumamı, oraya gözlerimi dikerek değil de, yamacın hemen üzerindeki bir noktaya rahat bir şekilde bakmamı önerdi. Onun dediklerini yaptım, örümcek ağına benzeyen bir ışık örtüsüyle kaplı nihayetsiz bir mesafenin görüntüsünü sürdürebilmeyi başardım.

Don Juan gayet yumuşak bir sesle ışık dokusundan oluşan alanın içindeki karanlık bölgeleri ayırmaya çalışmamı, karan-

lık bir nokta bulduktan hemen sonra da, gözlerimi açıp o noktanın yamacın yüzeyinin neresinde olduğunu araştırmamı söyledi.

Karanlık bir bölge sezemiyordum. Birçok kez gözlerimi kısıp kısıp yeniden açıyordum. Don Juan bana yaklaşarak sağımdaki bir alanı, ardından tam önümdeki bir başka alanı gösterdi. Bedenimin duruş şeklini değiştirmek istedim; şayet perspektifimi değiştirirsem, göstermekte olduğu karanlık alanları sezebilirim, diye düşünmekteydim—ama don Juan kolumu sallayarak sert bir sesle devinmememi, sabırlı olmamı söyledi.

Gözlerimi tekrar kıstım, örümcek ağını andıran ışık dokusunu gene gördüm. Bir süre ona baktım, sonra gözlerimi iyice açtım. Tam o anda belirsiz bir gümbürtü işittim—bu bir jet uçağının uzaklardan gelen sesi olarak kolayca açıklanabilirdi—sonra, gözlerim öyle apaçık, önümde duran tüm o dağ silsilesinin minik minik ışık noktacıklarına dönüştüğünü gördüm. Sanki katılaşmış lavların içindeki birtakım metal parçacıkları kısa bir an boyunca hep birlikte güneşin ışıklarını yansıtmaktaydılar. Ardından, güneş ışığı azaldı, sonra birden sönüverdi; hava birden rüzgârlanarak soğurken aynı anda tüm o dağlar da donuk koyu kahverengi bir kaya kütlesine dönüştü.

Güneş bir bulutun ardına girdi de kayboldu mu, diye arkama dönüp bakmak istedim ama don Juan başımı tutarak devinmemi önledi. Şayet dönersem, bizi takip eden, dağlara özgü bir varlık olarak o dosta ilişkin bir görüntünün gözüme çalınması olasılığı varmış. O türden bir manzaraya tahammül edebilecek güçten yoksun bulunduğumu kesin bir dille ifade etti; sonra sesinin tonunu kurnazca ayarlayarak işittiğim o gümbürtünün bir dostun varlığını muştulamasının yabansı bir yöntemi olduğunu da ekledi.

Don Juan, ardından, ayağa kalkıp yamaçtan yukarıya tırmanmaya başlayacağımızı duyurdu.

"Nereye gidiyoruz?" diye sordum.

Don Juan, karanlıkta nokta olarak belirlemiş olduğu o alanlardan birini gösterdi. "Yap-mama" sayesinde o noktayı olası bir erk özeği ya da ola ki erk nesnelerinin bulunabileceği bir yer olarak seçebilmiş olduğum açıklamasını yaptı.

Don Juan'ın sözünü ettiği o noktaya zahmetli bir tırmanıştan sonra ulaştık. Don Juan birkaç adım önümde bir süre devinmeksizin durdu. Ben ona yaklaşmak isterken, o, eliyle durmamı imledi. Kendisini yöneltiyora benziyordu. Başının arka tarafının, dağları gözleriyle baştan aşağıya tarıyormuşçasına devindiğini görebiliyordum; sonra emin adımlarla raf gibi düz bir çıkıntıya götürdü beni. Don Juan oturduktan sonra, çıkıntının üzerinde birikmiş kimi tozu toprağı eliyle süpürdü. Üst bölümü görünen küçük bir kaya parçasının etrafını parmaklarıyla kazıp temizledi. Sonra, kazarak, o taşı çıkarmamı buyurdu.

O kaya parçasını çıkardığım zaman, don Juan onun bana ait bir erk nesnesi olması nedeniyle onu derhal gömleğimin altına saklamamı söyledi. Onu saklamam için bana verdiğini, onu cilalayıp özenle muhafaza etmemi bildirdi.

Bundan hemen sonra su kanyonuna inişimize başladık; bir iki saat sonra volkanik dağların eteğindeki yüksek çöl mıntıkasına vardık. Don Juan üç metre kadar önümde yürüyor, hızlı temposunu hiç bozmuyordu. Güneş batmazdan hemen öncesine dek güneye doğru yürüdük. Batıdaki kesif bulut tabakası güneşi görmemizi engelliyor idiyse de, ufukta kaybolup gideceklerini düşünerek o vakte kadar orada bekleyelim, dedik.

Don Juan daha sonra yönümüzü değiştirerek güneydoğuya doğru ilerledi. Bir tepenin üzerine çıkıp, doruğuna varıyorduk ki, güneyden dört adamın bize doğru geldiğini gördüm.

Don Juan'a baktım. Gezilerimiz sırasında başka kimselere hiç rastlamamıştık; o yüzden böyle bir durumda ne yapılacağını bilmiyordum. Ama don Juan ilgilenmiş görünmüyordu. Hiçbir şey olmamış gibi yürümesini sürdürdü.

Adamlar aceleleri yokmuş gibi gayet yavaş yürümekteydiler; kıvrıla kıvrıla bizim bulunduğumuz yere doğru ağır ağır ilerliyorlardı. Bize yaklaştıklarında onların dört genç Kızılderili olduklarını gördüm. Don Juan'ı tanıdıkları belliydi. Don Juan onlarla İspanyolca konuştu. Hepsi de halim selim delikanlılardı, don Juan'a son derece saygılı davranıyorlardı. İçlerinden yalnızca biri benimle konuşmuştu. Don Juan'a fısıldayarak ben de onlarla konuşabilir miyim, diye sordum, o da başıyla beni evetledi.

Onlarla konuşmaya başladıktan sonra dilleri çözülüverdi—bana pek dostça davrandılar; özellikle, benimle ilk konuşan genç bana çok ısınmıştı. Bana erk kuvars kristalleri aradıklarını anlattılar. Volkanik dağların orada günlerce dolaştıklarını ama şanslarının yaver gitmediğini söylediler.

Don Juan çevresine bakarak, iki yüz metre kadar ötedeki kayalık bir alanı gösterdi.

"Bi süre orda kamp kurabiliriz," dedi.

O kayalığa doğru yürümeye başladı, hepimiz onun ardına düştük.

Seçmiş olduğu alan son derece pürüzlüydü. Bitki namına hiçbir şey yoktu. Kayaların üzerine oturduk. Don Juan ötedeki çalılığa kadar uzanıp kamp ateşi için kuru dal toplayacağını söyledi. Ona yardım edeyim, dedim, ama don Juan fısıldayarak bana bunun o yiğit delikanlılar için özel bir kamp olacağını, yardıma gereksinmesi olmadığını söyledi.

Genç Kızılderililer bana iyice yaklaşarak çevremi sarmışlardı. İçlerinden biri bana sırtını dönerek oturmaktaydı. Onun bu halinden sıkıntı duymaktaydım.

Don Juan kucak dolusu dal parçalarıyla döndüğünde, onları dikkatli olmalarından dolayı övdü; bana bu delikanlıların bir büyücünün çömezleri olduğunu anlatarak, erk nesneleri aramak amacıyla ava çıktıklarında bir daire oluşturup iki kişinin ortada sırtlarını birbirine dönük oturmalarının bir kural olduğunu açıkladı.

Delikanlılardan biri bana, kristal bulup bulamadığımı sordu. Ben da ona don Juan'ın bana kristal aramamı hiç söylememiş olduğunu anlattım.

Don Juan irice bir kayaya yakın bir yer seçerek kamp ateşini yakmaya başladı. Gençler yerlerinden bile kıpırdamaksızın dikkatle ona bakıyorlardı. Bütün dallar tutuştuğu zaman, don Juan sırtını iri kayaya dönerek oturdu. Ateş onun sağ tarafındaydı.

Delikanlılar neyin cereyan etmekte olduğunu biliyor gibiydiler, ama benim bir büyücünün çıraklarına karşı nasıl davranılacağına ilişkin en ufak bir fikrim yoktu.

Genç adamlara bakıyordum. Onlar, yüzleri don Juan'a dö-

nük, tam bir yarım daire oluşturarak oturmaktaydılar. O anda don Juan'ın tam karşısında bulunduğumu, gençlerden ikisinin solumda, öbür ikisinin de sağımda oturduklarını fark ettim.

Don Juan onlara benim volkanik dağlarda "yap-mama"yı öğrenmekte olduğumu, ve bir dostun da bizi takip ettiğini anlatmaya başladı. Bunun pek dramatik bir başlangıç olduğunu düşünüyordum ki haksız sayılmazmışım. Genç adamlar duruşlarını değiştirerek sol bacaklarını kıvırıp altlarına aldılar. Daha önce nasıl oturmuş olduklarına dikkat etmemiştim. Onların da benim gibi bağdaş kurarak oturduklarını sanıyordum. Gözüm don Juan'a ilişince, onun da sol bacağı içe doğru kıvrılmış olarak oturduğunu gördüm. Don Juan, çenesinin belirsiz bir devinişiyle bana oturuş biçimini anıştırdı. Bende yavaşça sol bacağımı kıvırıp üzerine oturdum.

Don Juan bir zamanlar, işler çapraşık gittiğinde, büyücülerin bu duruşa geçerek oturduklarını anlatmıştı. Oysa bu şekilde oturmak benim için son kerte yorucu olmaktaydı. Don Juan'ın konuşması boyunca o şekilde oturarak kalmam benim için bir eziyetti. Don Juan benim bu handikapımı gayet iyi biliyor olmalıydı ki, delikanlılara kısaca kuvars kristallerinin o bölgedeki birtaktım belli noktalarda bulunabileceğini, onları buldukları zaman onları yuvalarından belirli yöntemlerle ayırmadan önce tatlı dil dökerek onların ikna edilmeleri gereğini anlattı. O takdirde kristaller o adamın kendisi olur da, o kimselerin erkleri de havsalamızın alamayacağı denli artarmış.

Don Juan kuvars kristallerinin genellikle kümeler halinde bulunduklarını, onları bulan kimsenin en uzun ve en iyi görünümlü çubuklardan beşini seçmesi, ve onları öbeğin rahminden söküp çıkarması gerektiğini anlattı. Bulan kimsenin onları yontarak ve cilalayarak sivriltmesinin kendi sağ elinin parmaklarının boyutlarına ve biçimine getirmesinin şart olduğunu da ekledi.

Ardından, kuvars kristallerinin büyücülükte kullanılan silahlar olduklarını, öldürmek amacıyla fırlatılarak atıldıklarını, onların, düşmanın vücudunu delerek içine girdiğini, sonra da, sanki hiç oradan ayrılmamış gibi sahibinin eline döndüğünü söyledi.

Daha sonra, sıradan kristalleri silaha dönüştürecek olan tinin aranmasından söz ederek, insanın yapması gereken ilk şeyin tini çekmek amacıyla lütufkâr bir yerin aranması olduğunu bildirdi. Öyle bir yer bir tepenin doruğunda olurmuş ve elin, ayası yere dönük olarak toprağın üzerini süpürürcesine dolaştırılması sırasında yayılan bir ısının belirlenmesiyle bulunurmuş. O yerde bir ateşin yakılması gerekirmiş. Don Juan, dostun alevler tarafından cezbedileceğini anlattı. Bir dost arayan bir kimsenin o gürültülerin yönünde ilerlemesi, ona galebe çalabilmek amacıyla, onu yere yıkana dek onunla dövüşmesi gerekirmiş.

Don Juan bu volkanik dağlarda, dostlara benzemeyen başka başıboş güçler de olduğunu söyleyerek bizi uyardı; ama, önemli olan şeyin o nesnelerin bulunması olduğunu açıklayarak önünde sonunda herhangi bir nesnenin aynı şekilde etkili olabileceğini de ileri sürdü.

"Erk verici tini bulamadıktan sonra gayet şık bir şekilde cilalanmış kristallere sahip olmanın ne yararı olur ki?" dedi don Juan. "Öte yandan, kristalleriniz yoksa, ama tini bulmuş iseniz, dokunulacak herhangi bi şeyi koyabilirsiniz onun önüne. "Hiçbi şey bulamazsanız, çıkarın büllüklerinizi koyun önüne yahu!"

Delikanlılar kıkırdamaya başladılar. İçlerinden en atılgan olanı, ve benimle ilk konuşan genç, yüksek sesle gülmekteydi. Don Juan'ın bağdaş kurmuş rahat bir şekilde oturmakta olduğu dikkatimi çekti. Bütün delikanlılar da bağdaş kurarak oturmuşlardı. Usulcacık bacağımı çekip rahat bir pozisyona geçmeyi denedim, ama dizim kaskatı kesilmişti—adalelerim sancılanmaya başlamıştı; bunun üzerine ayağa kalkmak, ve birkaç dakika boyunca olduğum yerde zıplamak zorunda kaldım.

Don Juan, yıllardır, yani onunla taban tepmeye başladığımdan bu yana günah çıkartmaya hiç gitmemiş olduğumdan dolayı diz çökmeyi kıvıramadığıma ilişkin latife etti.

Bunun üzerine genç adamlarda bir kaynaşmadır başladı. Durup durup yüksek sesle gülüyorlardı. Bir ikisi de yüzlerini kapatarak kıkır kıkır gülmekteydiler.

"Durun şimdi sizlere bir şey göstericem," dedi don Juan

bir ara delikanlıların gülüşmesi yatıştıktan sonra.

Tahminime göre kesesinde sakladığı kimi erk nesnelerini gösterecekti bize. Bir an herkesin onun başına üşüşeceğini sandım, zira hepsi de ansızın birlikte şöyle bir davranmışlardı. Hepsinin, kalkacakmış gibi, hafifçe öne doğru eğildiklerini gördüm, ama sonra sol bacaklarını gene altlarına doğru kıvırıp benim dizlerimin canına okuyan o esrarlı duruşlarına geçtiler.

Sol bacağımı zevahiri kurtaracak derecede kıvırıp oturdum. Sol ayağımın üstüne oturmadığım, yarı diz çökermiş gibi durduğum takdirde de, dizlerimin o kadar ağrımadığını bulguladım.

Don Juan ayağa kalkarak, gözden kaybolana dek o iri kayanın etrafında yürüdü.

Ayağa kalkmadan önce, ben ayağımı kıvırayım derken o, ateşi beslemiş olacak ki, taze dallar çatırdayarak tutuşmaya, uzun alevler yükselmeye başlamıştı. Son derece görkemli bir manzaraydı bu. Alevler iki kat yükseğe uzanır olmuşlardı. Don Juan ansızın iri kayanın ardından çıkarak daha önce oturmakta olduğu noktada durdu. Bir an apışıp kalıverdim. Don Juan başına komik bir siyah şapka geçirmişti. Şapkanın iki yanında, kulakların bulunduğu yerlerde sağa ve sola doğru çıkıntılar vardı ve tepesi yuvarlaktı. Sahici bir korsan şapkası gibi görünüyordu. Don Juan sırtına da, tek bir parlak metal düğmeyle iliklenmiş uzun siyah ve kuyruklu bir redingot geçirmişti, bir de tahta bacak takmıştı.

Kendimi tutamayarak güldüm. Don Juan o korsan giysileri içinde gerçekten gülünç görünmekteydi. Çölün ortasında o giysileri nasıl bulduğunu merak etmeye başlamıştım. Mutlaka bir kaya kovuğunda saklamış olmalıydı. Don Juan'ın tipik bir korsan olmak için tek eksiğinin gözünün üzerinde siyah bir bağ ile omuzunda bir papağan olduğunu söyledim.

Don Juan hepimize teker teker bakarak gözleriyle sağdan sola doğru taradı. Sonra gözlerini üzerimize doğru çevirerek arkamızdaki karanlığa doğru dikti. Bir süre o pozisyonda kaldıktan sonra iri kayanın etrafında yürüyüp gözden kayboldu.

Nasıl yürüdüğüne dikkat etmemiştim. Herhalde tahta bacaklı birini taklit etmek amacıyla bir dizini kırmadan yürümüş

olmalıydı; kayanın ardına doğru yürümek için arkasına döndüğünde bacağını kıvırıp kıvırmadığını görmüş olmam lazımdı, ama kendimi don Juan'ın hareketlerine öyle kaptırmıştım ki, bu ayrıntılara pek dikkat etmemiştim.

Don Juan iri kayanın ardına gittiği an alevlerin şiddeti derhal azalmıştı. Don Juan'ın zamanlamasının şahane olduğunu düşünmekteydim; kamp ateşine sonradan koyduğu ince dalların ne kadar dayanacağını hesaplamış olmalı, gelişini de gidişini de ona göre ayarlamış olmalıydı.

Ateşin şiddetindeki bu değişiklik oradakileri çokça etkilemişti; delikanlılar aralarında hararetli bir şekilde konuşuyorlardı. Alevlerin boyutları iyice azaldığında, genç adamlar tekrar bağdaş kurarak oturma pozisyonuna geçtiler.

Don Juan'ın iri kayanın ardından hemen gene çıkıp yerine oturacağını sanıyordum ama öyle olmadı. Bir türlü ortaya çıkmıyordu. Sabırsızlıkla bekledim. Delikanlılar, sakin bakışlarla oturmaktaydılar.

Bütün o taşkınca gösterileriyle don Juan'ın ne yapmayı amaçladığını anlayamamıştım. Uzun süre bekledikten sonra sağımdaki gence dönerek alçak bir sesle don Juan'ın giydiği o şeylerin —o komik şapkayla uzun kuyruklu ceketin— ve tahta bacak takmasının ne anlama geldiğini sordum.

Genç adam yüzüme tuhaf ve boş bir ifadeyle baktı. Zihni karışmışa benziyordu. Ben sorumu yineledim, bu sefer onun yanında duran delikanlı dinlemek için dikkatle bana bakmaya başladı.

Sonra büyük bir şaşkınlıkla birbirlerine baktılar. Ben, o şapkayla tahta bacağın don Juan'ı bir korsana çevirdiğini söyledim.

O aşamada delikanlıların dördü de birbirlerine sokularak çevreme toplanmışlardı. Yumuşak bir şekilde kıkırdıyorlar, sıkılgan bakışlarla beni süzüyorlardı. Ne diyeceklerini bilemez gibi bir halleri vardı. İçlerinden en atılgan olanı nihayet benimle konuştu. Don Juan'ın şapka filan giymediğini, üzerinde uzun bir ceket bulunmadığını, hele tahta bacak hiç takmadığını, giydiği şeyinse, başına geçirdiği siyah bir kukuletadan ve rahiplerinki gibi yere kadar inen simsiyah bir tünikten ibaret olduğu-

nu söyledi.

"Yo!" dedi bir başka delikanlı hafifçe ünleyerek. "Kukuleta değildi başındaki o şey."

"Elbet ya," dedi bütün öbürleri.

İlk konuşan delikanlı bana öyle bir bakış attı ki, küçük dilini yutmuş sanırdınız.

Bunun üzerine onlara, cereyan eden olayı dikkatli ve sakin bir şekilde gözden geçirmemizi önerdim, zira don Juan'ın böyle yapmamızı istediğinden, bizi de bu nedenle yalnız bıraktığından emindim.

Sağ tarafımda en uçta duran delikanlı don Juan'ın hırpani bir kılıkta olduğunu söyledi. Üzerinde yırtık pırtık bir panço ya da bir çeşit Kızılderili ceketi ile son derece eski bir sombrero varmış. Kolunda dolu bir sepet varmış, ama sepetin içinde neler olduğunu görememiş. Don Juan'ın aslında bir dilenci kılığında değil de, acayip şeyler devşirmiş olduğu pek uzun bir yolculuktan dönen bir adam suretinde göründüğünü belirtti.

Don Juan'ı siyah kukuletayla gören delikanlı, elinde sepet filan görmediğini, ama saçlarının upuzun ve dağınık olduğunu, sanki bir rahibi öldürmüş de, onun giysilerine bürünerek kendi vahşetini gizlemeye çalışan barbar bir herife benzediğini ileri sürdü.

Solumdaki delikanlı kıkır kıkır gülerek bütün bu anlatılanları pek tuhaf karşıladığını söyledi. Don Juan'ın aslında atından henüz inmiş olan önemli bir adam gibi giyinmiş olduğunu bildirdi. Bacaklarında süvarilere özgü deri tozluklar, ayaklarında koskoca mahmuzlu çizmeler, sol avucuna vurup durduğu bir kamçısı, konik tepeli Chiuahua şapkası, belinde de .45-kalibrelik piştovlar varmış. Varlıklı bir "ranchero" (çiftçi) tablosu sergiliyormuş don Juan.

Sol tarafımda en uçtaki genç adam utangaçça gülümseyerek ne gördüğünü söylemekten kaçındı. Anlatsın, diye dil döktüm ama öbürleri pek ilgilenmiş görünmüyorlardı. Konuşamayacak denli utangaç birine benziyordu.

Don Juan o iri kayanın ardından çıkıp geldiğinde ateş sönmek üzereydi.

"Biz bu gençleri kendi başlarına bırakalım en iyisi," dedi

don Juan bana dönerek. "Vedalaş onlarla."

Don Juan onlara bakmıyordu. Onlarla vedalaşabilmem için ağır ağır yürüyerek uzaklaşmaya başladı.

Genç adamlar beni kucakladılar.

Kamp ateşinden alev çıkmıyorsa da, kor kömürler yeterince ışık yayıyordu. Don Juan birkaç adım ötemizde koyu bir gölge gibiydi, delikanlılar da kesin hatlarla belirlenmiş kıpırtısız siluetlerden bir halka oluşturuyordu. Karanlık bir zemin üzerindeki bir dizi simsiyah heykeli andırıyorlardı.

İşte tam o anda bütün bu olayın çarpıcı etkisini benliğimde hissettim. Omuriliğimden yukarı bir ürperme geçirdim. Don Juan'ın yanına vardım. Büyük bir ciddiyet ve endişeyle, başımı çevirip o gençlere bakmamamı buyurdu, zira o anda onlar bir gölge halkası oluşturuyorlarmış.

Midemde dışarıdan gelen bir gücün basıncını duyumsadım. İstemeksizin bağırıverdim. Don Juan o bölgede pek fazla erk bulunduğunu, onun için "erk tırısını" kullanmamın çok kolay olacağını söyledi.

Saatlerce rahat bir tempoyla koştuk. Beş kez yere düştüm. Don Juan dengemi her yitirişimde yüksek sesle saymaktaydı. Sonra bir yerde durdu.

"Otur, kayalara sokul—karnını ellerinle ört," diye kulağımın içine fısıldadı.

Pazar, 15 Nisan 1962

Sabahleyin gün ışımaya başlar başlamaz yürümeye başladık. Don Juan beni arabamı bırakmış olduğum yere götürdü. Karnım açtı ama kendimi tazelenmiş ve dinlenmiş hissetmekteydim.

Arabamda sakladığım krakerleri yiyip birkaç şişe madensuyu içtik. Don Juan'a beni bunaltan kimi soruları sormak istedim, ama o parmağını dudaklarına götürdü.

Öğleden sonra saat üç civarında, don Juan'ın benden ayrılmayı tasarladığı sınır kasabasına ulaşmıştık. Yemek yemek için bir restorana girdik. Restoran bomboştu; pencere önündeki bir

masaya oturarak işlek caddeyi seyrederken yemeklerimizi söyledik.

Don Juan gayet rahat görünüyordu; gözlerinde afacanca bir parıltı vardı. Cesaret bularak onu soru yağmuruna tutmaya başladım. Özellikle o kıyafet değişikliğinden söz etmeyi amaçlıyordum.

"Size bi parça *yap-mamamdan* gösterdiydim," dedi don Juan gözleri ışıl ışıl.

"Ama hepimiz başka başka şeyler görmüşüz," dedim. "Bunu nasıl yaptın ki?"

"Çok basit," diye yanıt verdi don Juan. "Yalnızca tebdili kıyafet işte, zaten yaptığımız her bi şey bi kıyafet değişimi, bi gizlenmedir. Demiştim ya sana, yaptığımız her bi şey bi çeşit *yapma*dır. Bi bilgi adamı kendini herkesin *yapma*sına çengelleyip acayip şeyler yaratabilir. Ama acayip değildirler aslında onlar, değil vallahi. Yalnızca, *yapma*ya kısılmış kişilere göre acayiptir onlar.

"O dört delikanlıyla sen henüz *yap-mama*nın bilincinde değilsiniz, onun için hepinizi kolayca aldatabildim."

"Ama nasıl aldattın bizi?"

"Sen anlamazsın ki. Bunu anlayabilmen olanaksız senin ."

"Gene de bir dene, don Juan, lütfen."

"Diyelim ki her birimiz doğarken yanımızda az bi parça erk halkası getiririz bu dünyaya. O küçücük halkayı doğar doğmaz kullanmaya başlarız. Demek ki her birimiz daha doğuştan çengellenmişizdir de, erk halkamız bütün başka insanlarınkiyle birleşmiştir. Demem şu ki, bizim erk halkalarımız, dünyanın kurulması amacıyla dünyanın *yapmasına* çengellenmiştir.

"Bi örnek versen de iyice anlasam şunu," dedim.

"Örneğin, bizim erk halkalarımız, seninki ve benimki, şu anda bu odanın *yapmasına* çengellenmiştir. Yani biz bu odayı kurmaktayız. Bizim erk halkalarımız hemen şu anda öre öre bu odayı var kılmaktadır. "

"Dur, dur bi dakka," dedim. "Bu oda burada kendiliğinden var zaten. Onu ben yaratmıyorum. Hiçbir alakam yok benim bu odayla."

Don Juan'ın benim itirazlarıma aldırış ettiği yoktu. Sakin

bir şekilde, içinde bulunduğumuz odanın herkesin erk halkasının gücüyle yaratıldığını ve devam ettirildiğini ileri sürüyordu.

"Bak," diye sürdürdü don Juan, "her birimiz odaların *yapma*sını biliriz zira, şu ya da bu şekilde, yaşamımızın önemli bir bölümünü odaların içinde geçirmişizdir. Öte yandan, bi bilgi adamı, bi başka erk halkası daha geliştirir. Ben bunu *yap-mama* halkası adını taktım, zira *yap-mamaya* çengellenmiştir bu halka. Onun için bu halkayla, başka bi dünya örebilir kendine bilgi adamı."

Genç bir kadın garson yemeğimizi getirdi—bize kuşkulu gözlerle bakmaya başladı. Don Juan fısıldayarak, paramızın olduğunu göstermek amacıyla garsona hesabı ödememi söyledi.

"Bizi gözü tutmamış olmasına şaşmam," dedi don Juan, ve bir kahkaha patlattı. "Çok berbat görünüyorsun."

Hesabı ödeyip bahşişini de verdikten sonra kadın yanımızdan ayrıldı; ben, konuşmamız nerde kaldı, diye sorar gibisine don Juan'a baktım. Hemen imdadıma yetişti.

"Senin sorunun henüz o erk halkanı geliştirmemiş olman, bedeninin de, *yap-mamayı* bilmiyor olması," dedi don Juan.

Ne demek istediğini anlamamıştım. Zihnim hâlâ başka bir konuya takılmış durumdaydı. Öğrenmek istediğim tek şey, onun korsan kıyafeti giymiş olup olmadığıydı.

Don Juan yanıt vermedi ama şiddetli bir kahkaha patlattı. Açıklaması için yalvardım ona.

"Ama daha şimdi açıkladım sana," diye karşılık verdi.

"Yani kılık filan değiştirmemiş miydin?" diye sordum.

"Ben yalnızca kendi erk halkamı senin kendi *yapmana* çengelledim," dedi don Juan. "Gerisini sen yaptın, öbürleri hakeza."

"İnanılmaz bir şey bu!" diye bağırdım.

"Bizim hepimize *yapma* üzerinde fikir birliği içinde olmamız öğretilmiştir," dedi yumuşak bir sesle. "O fikir birliğinin yol açtığı kuvvetin ne denli muazzam olduğunu tahmin edemezsin. Lakin, şükür ki, *yap-mama* da ona eş kuvvettedir, ona eş ihtişamdadır."

Midemde kontrol edemediğim bir dalgalanma hissettim. Benim algılayışım ile onun açıklaması arasında dağlar kadar

fark vardı. Sonunda, her zaman yaptığım gibi, inanmazlığımı, zihnimdeki kuşku ve itimatsızlığı kendi kendime şu cümleyle sordum: "Ya don Juan o delikanlılarla anlaşmış da, bana bir oyun oynamışsa?"

Konuyu değiştirerek, don Juan'a o dört çömezi sordum:

"Onların gölge olduğunu söylemiştin, değil mi?"

"Doğru, dedin."

"Dost muydu onlar, yani?"

"Yo. Tanıdığım bi adamın çömezleri onlar."

Ne diye gölge demiştin ki onlara sen?"

"Zira o sırada, *yap-mama* halkası onlara dokunmaktaydı da ondan; sonra, onlar senin gibi salak olmadıkları için senin bildiğinden çok başka bi şeye dönüştüler. Onun için senin onlara bakmanı istememiştim. Sadece incinirdin baksaydın eğer."

Soracak başka sorum yoktu. Aç da değildim. Don Juan büyük bir iştahla yiyor, çok keyifli görünüyordu. Ama ben kederliydim. Birden kendimi son derece bitkin hissettim. Don Juan'ın yolunun benim için çok çetin olduğunu kavrayıverdim. Büyücü olmak için gerekli meziyetlere sahip olmadığımı söyledim.

"Belki Mescalito'yla bi karşılaşma yapman yararlı olabilir," dedi don Juan.

Ben de ona, bunu düşünmek bile istemediğimi, bunun benim için imkânsız bir şey olduğunu belirttim.

"Bütün bu öğrendiklerinden bedeninin bi yarar elde etmesine izin verebilmen için çarpıcı deneyimler geçirmen gerek," dedi don Juan.

Ben de tuttum, Kızılderili olmamamdan dolayı bir büyücünün olağandışı yaşamını sürdürebilmek için gerekli meziyetlere gerçekten sahip olmadığımı düşündüğümü söyledim.

"Belki beni bağlayan bütün o işlerimden kurtulabildiğim takdirde daha süratli bir ilerleme kaydedebilirim," dedim. "Ya da senin yanına gelip burada yaşayabilirsem. Ama şimdiki durumda, her iki dünyada birer ayağımla, ilerleyebilmem imkânsız."

Don Juan uzun bir süre beni süzdü.

"İşte bu senin dünyan," dedi pencerenin dışındaki hareket-

li caddeyi göstererek. "Sen o dünyanın adamısın. Orası, o dünya, senin avlanma alanındır. Dünyamızın *yapma*sından kaçabilmemize olanak yoktur; onun için, bi savaşçı kendi dünyasını bi av alanına çevirir. Bi avcı olarak, bi savaşçı dünyanın kullanabilmek için yaratıldığını bilir. O nedenle, her bi şeyini kullanır dünyanın. Bi savaşçı, istediği bi şeyi alıp kullanmaktan dolayı vicdan azabı çekmez hiç, ama şu var ki bi savaşçının kendisi kullanıldığı ve kısıldığı takdirde, aldırmaz o buna, onuru kırılmış gibi de hissetmez."

17
Yaraşıklı Bir Düşman

Salı, 11 Aralık 1962

Kurduğum tuzaklar mükemmeldi; ortam pek uygundu; tavşanları, sincapları, öbür kemirgenleri, bıldırcınları, ve daha başka kuşları gördüm, ama bütün gün tek bir hayvan bile yakalayamadım.

Don Juan sabah erkenden onun evinden çıktığımızda bana o gün tuzaklarımdan birine düşebilecek olan ve etini "erk besi-

ni" olarak kurutabileceğim özel bir hayvanı, "erk armağanı"nı beklemem gerektiğini söylemişti.

Don Juan'ın düşünceli bir havası vardı. Ağzından tek bir öneri ya da yorum çıkmıyordu. Günün bitimine doğru nihayet bir şey söyleyebildi.

"Birisi senin avlanmanı engelliyor," dedi.

"Kim?" diye sordum, gerçekten şaşırarak.

Don Juan bana bakarak gülümsedi; inanmadığını gösteren bir şekilde başını iki yana doğru salladı.

"Sanki bilmiyormuşsun gibi davranıyorsun," dedi. "Oysa bütün gün biliyordun onun kim olduğunu."

Tam karşı çıkıyordum ki, boşunalığını düşünüp vazgeçtim. Kuşkusuz, "la Catalina" diyecekti, şayet o türden bir bilgiyi anıştırıyordu ise, o takdirde haklıydı, kim olduğunu bilmekteydim.

"Şimdi," diye sürdürdü don Juan, "ya eve gitmemiz ya da karanlık bastırana dek burda bekleyerek onu yakalamak için alacakaranlığı kullanmamız gerekir."

Benim kararımı bekliyora benziyordu. Ben gitmek yanlısıydım. Daha önce kullanmakta olduğum ince ipi sarmaya başladım ama ben daha niyetimi seslendiremeden önce don Juan kesin bir buyrukla beni durdurdu.

"Otur yerine," dedi. "Hemen şu anda buradan gitmek en akıllıca ve mantıklı karar olurdu, ama bu pek özel bi durum, onun için kalmalıyız derim ben. Bu gösteri sırf senin için."

"Ne demek istiyorsun?"

"Birisi, özellikle senin işlerine karışmakta, o yüzden senin gösterin oluyor bu. Ben onun kim olduğunu biliyorum, e, sen de biliyorsun."

"Beni ürkütüyorsun," dedim.

"Ben değil," diye yanıt verdi don Juan, gülerek. "Seni korkutan şey, o kadın, orada sinsi sinsi dolaşıp fırsat kollayan o kadın."

Sözlerinin bende yaratacağı etkiyi beklercesine duraladı. Dehşete düştüğümü itiraf etmeliyim.

Bir ay kadar önce, "la Catalina" denilen büyücü kadınla korkunç bir karşılaşmam olmuştu. Onunla hayatımı yitirme pahasına yüz yüze gelmiştik, zira don Juan onun kendisini öldüreceğine, onun saldırılarına kendi başına karşı koyamadığına beni ikna etmişti. O kadınla temas kurmamdan sonra, don Juan aslında onun kendisi için gerçekten asla herhangi bir tehlike teşkil etmediğini, tüm o olayın hainee bir şaka anlamında değil de beni faka bastırmayı amaçlayan bir oyun olduğunu açıklamıştı.

Don Juan'ın tutumunu dürüstlükle bağdaştırmam olanaksızdı, o yüzden kendisine çok kızmıştım.

Kendisine öfkelenerek veriştirdiğimi gören don Juan derhal bir Meksika türküsü okumaya başlamıştı. O zamanın popüler şarkıcılarını taklit ederken öyle komik bir hal alıyordu ki kendimi tutamayarak bir çocuk gibi gülmüştüm. Don Juan o zaman beni saatlerce eğlendirmişti. Repertuvarında o saçma sapan şarkılardan o kadar fazla sayıda bulunduğunu hiç bilmezdim.

"Sana bi şey anlatıcam," demişti sonunda o zaman. "Şayet bizi faka bastırmazlarsa, hiçbi şey öğrenemeyiz. Aynı şey benim de başıma gelmişti, herkesin de başına gelecektir. Bi velinimetin görevi bizi bi uçurumun kenarına getirmektir. Bi velinimet yalnızca yolu gösterip oyununu oynar. Ben sana daha önce de oyun oynamıştım. Senin avcı tinini nasıl geri aldığımı anımsıyorsun, di mi? Avcılığın sana bitkileri unutturduğunu sen bana kendin söylemiştin. Bi avcı olmak amacıyla pek çok şey yapmayı istemekteydin, bitkileri öğrenmek amacıyla yapmayı göze almayacağın şeyleri. Şu anda sen yaşamını sürdürmek amacıyla çok daha fazlasını yapmak zorundasın."

Don Juan bana baktı, baktı, sonra bir kahkaha nöbetine tutulmuşçasına gülmeye başladı.

"Bu delilik sırf," dedim. "Oysa biz ussal yaratıklarız."

"Ussal olan sensin," diye karşılık verdi don Juan. "Ben değilim."

"Elbet ussalsın sen de," diye dayattım. "Sen benim hayatta tanıdığım en ussal insanlardan birisisin."

"Pekâlâ!" diye ünledi don Juan. "Tartışmayalım. Ussalım

ben, ne olmuş yani?"

Ben onu, iki ussal insanın, o büyücü kadınla olduğu gibi öylesine delice bir şekilde hareket etmesinin niçin gerekli olduğu tartışmasına çekmeye çalıştım.

"Sen ussalsın, mantıksalsın, tamam," dedi don Juan sertçe. "Bu da senin bu dünyaya ilişkin pek çok şey bildiğine inandığın anlamına geliyor, ama biliyor musun acaba? Gerçekten biliyor musun? Sen yalnızca insanların eylemlerini görmüşsün. Senin deneyimlerin yalnızca insanların sana ya da başkalarına neler eyledikleriyle sınırlı. Bu giz dolu bilinmeyen dünya hakkında hiçbi şey bilmiyorsun."

Don Juan eliyle kendisini arabama doğru izlememi imledi; sonra yakınlardaki küçük bir Meksika kasabasına sürdük.

Ne yapacağımızı sormak istemiyordum. Don Juan arabamı bir restoranın önünde park ettirdi, ardından otobüs terminaline ve kasaba marketine doğru yürüdük. Don Juan sağ tarafımda, önümden yürümekteydi. Ansızın sol tarafımda da birisinin benimle birlikte yürümekte olduğunun bilincine vardım, ama dönüp de ona bakmazdan önce, don Juan seri ve ani bir hareket yaptı; yerden bir şey alırmışçasına önüne doğru eğilerek beni koltuk altımdan kavrayıverdi—nerdeyse onun üzerine yıkılacaktım. Don Juan beni sürüklercesine arabama götürdü, ben anahtarla arabamın kilitli kapısını açarken bile kolumu bırakmadı. Bir an, anahtarı kilide geçiremedim. Don Juan beni hafifçe arabanın içine doğru itti, sonra kendisi de içeriye girdi.

"Yavaşça sür, ve o marketin önünde dur," dedi.

Durduğumda, don Juan başımı hafifçe eğerek bakmamı imledi. Don Juan'ın beni kolumdan kavradığı noktada "la Catalina" durmaktaydı. Birden irkiliverdim. Kadın arabaya doğru birkaç adım attı—yaklaşarak meydan okurcasına durdu. Onu dikkatle inceledim; çok güzel bir kadın olduğu sonucuna vardım. Son derece esmer bir kadındı, vücudu tombulcaydı ama adaleli ve güçlü birine benziyordu. Değirmi yüzünde yüksekçe elmacıkkemikleri, simsiyah saçlarının iki uzun örgüsüyle güzel bir kadın. Beni en çok şaşırtan da onun gençliği oldu. Olsa olsa otuzlu yaşlarının başlangıcındaydı.

"İsterse daha da yaklaşsın, bırak," dedi don Juan, fısıltıyla.

Kadın üç dört adım daha atarak arabama üç metre kadar bir mesafede durdu. Birbirimize baktık. O anda, ondan korkmamın gereksizliğini hissetmiştim. Ona doğru gülümseyerek el salladım. Utangaç bir kız gibi ağzını eliyle örttü, kıkırdayarak güldü. Nedense kendimi neşeli hissetmekteydim. Don Juan'a dönerek onun görünüşüne, giyiniş biçimine ilişkin bir iki söz söyleyim, dedim, ama don Juan'ın haykırışı adeta ödümü patlattı.

"Arkanı o kadına dönme, ulan kahrolası!" diye yüksek sesle bağırdı.

Kadına bakmak için hıza döndüm. Arabama doğru birkaç adım daha ilerlemişti—kapıya bir buçuk metre kadar bir uzaklıkta durmaktaydı. Tebessüm ediyordu; dişleri iri, beyaz, muntazamdı. Ne var, gülümsemesinde tekin olmayan bir şey vardı. Pek dostça görünmüyordu; kontrollü bir sırıtıştı onunkisi; sadece gülen bir ağız. Gözleri siyah ve soğuktu, onları yüzüme dikmiş, bakmaktaydı.

Tüm bedenimin ürperdiğini hissettim. Don Juan ritimli bir şekilde kesik kesik gülmeye başladı; bir anlık bir bekleyişten sonra kadın yavaşça gerileyerek öbür insanların arkasına karışıp gözden kayboldu.

Arabayı sürerek oradan uzaklaşırken, don Juan şayet yaşamıma çekidüzen verip de öğrenmiş olmasa imişim, o kadının beni savunmasız bir böceği ezer gibi çiğnemiş olacağını söyledi.

"Senin için bulmuş olduğumu söylediğim yaraşıklı dümandır işte o," dedi.

Don Juan, benim avlanmamı engellemekte olan kadın konusunda ne yapacağımızı kararlaştırmadan önce bir yora beklememiz gerektiğini söyledi.

"Bi karga görür ya da işitirsek, bekleyebileceğimizi kesin anlamış olacağımız gibi nerede beklememiz gerektiğini de öğrenmiş oluruz," diye ekledi.

Tüm çevremizi tarayarak ağır ağır, tam bir daire oluşturacak şekilde döndü.

"Beklenecek yer burası değil," dedi fısıldayarak.

Doğuya doğru yürümeye başladık. Hava artık iyice kararmıştı. Ansızın iki karga, ilerimizdeki kimi yüksek çalılıkların ardından uçarak tepenin arkasından kayboldular. Don Juan o tepenin hedefimiz olduğunu söyledi.

Oraya vardığımızda don Juan tepenin etrafını dolaşarak, tepenin dibinde güneydoğuya bakan bir yeri seçti. Kuru dal parçalarıyla yaprakları, ve taşı toprağı temizleyerek bir buçuk iki metre çapında daire şeklinde bir yer açtı. Ona yardım etmek istedim, ama elinin sert bir hareketiyle bunu önledi. Parmağını dudaklarına götürerek susmamı imledi. Don Juan işini bitirdiğinde beni, dairenin merkezine çekerek, yüzüm tepenin uzağına, güneye doğru bakacak şekilde çevirdi, sonra kulağıma fısıldayarak onun hareketlerini taklit etmemi söyledi. Sağ ayağıyla tempolu bir şekilde yere sertçe vurarak dansa benzeyen birtakım hareketler yapmaya başladı; yedi eşit aralıklı vuruşu izleyen üç hızlı vuruştan ibaret bir danstı bu.

Kendimi bu tempoya alıştırmaya çalıştım—birkaç acemice adımdan sonra doğru tempoyu yakalayabildim.

"Niçin yapıyoruz bunu?" diye kulağıma fısıldadım.

Don Juan bana, gene fısıldayarak, bir tavşan gibi ayak teptiğimi, bu gürültünün sinsi sinsi dolaşan o kimseyi er geç çekeceğini, merak edip ne oluyor, diye ortaya çıkmasına neden olacağını söyledi.

Ben dansın ritmini iyice kavradıktan sonra, don Juan yeri tekmelemesini bırakarak, eliyle usul tutup benim devam etmemi söyledi.

Zaman zaman kulak kesilip, başını hafifçe sağa doğru eğerek, çalılıklardan gelecek sesleri bekler gibi dikkatle dinlemekteydi. Don Juan bir ara durmamı imleyerek son kerte tetikte durarak kaldı; bilinmeyen ve görünmeyen bir saldırganın üzerine fırlayarak atlamaya anık bir haldeymiş gibi beklemekteydi.

Don Juan, ardından, dansımı sürdürmemi imledi—bir süre sonra beni takrar durdurdu. Benim her duruşumda öylesine bir konsantrasyonla dinliyordu ki, bedeninin her bir azası gerginlikten kopacak izlenimini yaratıyordu.

Ansızın don Juan benim yanıma zıpladı; alacakaranlığın,

erkinin doruğunda olduğunu kulağıma fısıldadı.

Çevreme baktım. Çalılıklar, tepeler, kayalıklar koyu renkli kütleler halinde görünmekteydiler. Gökyüzü lacivert bir renk almıştı, artık bulutlar görünmez olmuşlardı. Bütün dünya koyu renkli, tekdüze silüetlerden oluşmuş gibi gözüküyor, herhangi bir şeyin sınırlarını belirlemek imkânsızlaşıyordu.

Ta uzaklardaki bir hayvanın ürkünç çığlığını işittim—bir çakal ya da bir gece kuşunun çığlığı olabilirdi. Öyle aniden olmuştu ki, dikkat edememiştim. Ama don Juan'ın gövdesi bir parça silkelendi. O yanımda dururken kaslarının titreştiğini hissediyordum.

"Haydi iş başına," diye fısıldadı don Juan. "Yeri tekmelemeye başla, ve hazır dur. Kadın burada."

Yeri çılgıncasına tekmeleyerek dansıma başladım, don Juan ayağını benimkinin üzerine koyarak çırpınırcasına, gevşememi, yere ritimli vurmamı imledi.

"Onu korkutup kaçırmayasın," diye kulağımın içine fısıldadı. "Sakin ol, ve asabına çüş de!"

Don Juan gene yere vurma ritmimi eliyle yönetmeye başladı, ikinci turdan sonra beni durdurdu—o anda aynı çığlığı gene işittim. Bu defa, tepenin üzerinde uçmakta olan bir kuşun sesine benziyordu.

Don Juan beni gene dansıma başlattı, tam duracağım sırada solumdan yana tuhaf bir hışırtı işittim. Kuru çalılıkların arasında yürümekte olan irice bir hayvanın çıkardığı bir sesti bu. Aklıma ilk gelen hayvan bir ayı oldu, ama sonra çölde ayı bulunmadığını hatırladım. Don Juan'ın kolunu kavradım; o gülümseyerek parmağını dudağına götürdü—susmamı imledi. Art arda, tam üzerimdeki bir noktayı göstererek yüzüm tepenin kapkara kütlesine bakana dek beni yavaşça ve sesizce geriye doğru çevirdi. Don Juan parmağını aşağıya doğru indirerek tepedeki belli bir noktaya doğru uzattı. Gözlerimi o noktadan ayırmaksızın bakmaktaydım ki, birden, sanki bir karabasandaymışızca, kara bir gölge üzerime atladı. Feryadı bastırarak sırtüstü yere yuvarlandım. Bir an o kara varlığın siluetini koyu lacivert renkli gökyüzünde görür gibi oldum; ardından, kara gölge havada salınarak ötemizdeki çalıların arasına indi. Ağır

bir gövdenin kuru çalılığı ezerek çıkardığı sesi işittim; bunu meşum bir çığlık sesi izledi.

Don Juan yerden kalkmama yardım ederek beni, karanlığın içinden, tuzaklarımı bırakmış olduğum yere götürdü. Onları bana toplatıp söktürdükten sonra parçalarını dört bir yana fırlatıp attı. Bütün bunları tek bir kelime söylemeksizin yapmaktaydı. Onun evine dönene dek hiç konuşmadık.

"Ne dememi istiyorsun ki?" diye sordu bana don Juan, birkaç saat önce tanık olduğum olayları açıklamasını üst üste istedikten sonra ben.

"Neydi ki o?" diye sordum.

"Hay Allah! Onun kim olduğunu pekâlâ bilmektesin," dedi don Juan. "Neydi ki o, diye sorarak meseleyi sulandırmasana!"

Kendimce, aklıma yatkın bir açıklama yolu bulmuştum. Gördüğüm o siluet, birisinin tepenin üzerinden salıverdiği bir uçurtmaya benziyordu, bir başkası da, arkamızda duran biri, onu yere çekip indirmişti, böylece koyu bir karaltının havada aşağı yukarı beş altı metre salındığı izlenimi yaratılmıştı.

Don Juan açıklamamı dikkatle dinledikten sonra gözlerinden yanaklarına doğru gözyaşı damlaları yuvarlanana dek güldü.

"Bırak saçmalamayı da sadede gel," dedi. "Baklayı çıkar ağzından. Bi kadın değil miydi o?"

Yere düşüp de yukarıya doğru baktığımda son derece yavaş hareket ederek süzüle süzüle üzerime atlamakta olan uzun etekli bir kadının kapkara siluetini gördüğümü itiraf etmek zorunda kaldım; sonra bir şeyler o koyu renkli silueti çekmiş, hızla üzerimden uçarak çalılığa çakılmasına neden olmuştu. Aslında, uçurtma fikrini bana veren şey, onun bu son hareketi olmuştu.

Don Juan artık bu konu üzerinde durmak istemedi.

Ertesi gün esrarengiz bir işini yerine getirmek için benden ayrıldı; ben de bir başka uruktaki Yaqui dostlarımı ziyarete gittim.

Çarşamba, 12 Aralık 1962

Yaqui uruğuna varır varmaz, Meksikalı bakkal bana, Guadolupe Bakiresi şerefine planlanan "fiesta" için Ciudad Obregon'daki bir mağazadan bir pikapla yirmi plak kiraladığını söyledi. Yaqui uruğuna her ay iki kez uğrayarak kimi Yaqui Kızılderililerine taksitle satmayı başardığı birtakım elden düşme giysilerin paralarını toplamaya gelen gezgin satıcı Julio'ya gerekli tüm hazırlıkları yaptırdığını herkese duyurmuş bulunuyordu.

Öğleden sonra Julio erkenden pikabı getirerek dükkâna elektrik sağlayan dinamoya bağladı. Pikabın çalıştığına emin olduktan sonra sesini en yüksek konuma getirerek, bakkala, ayar düğmelerine kesinlikle dokunmamasını tembihledi, ve yirmi plağı teker teker incelemeye başladı.

"Her birinde kaç çizik var, biliyorum," dedi Julio, bakkala.

"Sen onu kızıma anlatacaksın," diye karşılık verdi bakkal.

"Sorumlusu sensin, kızın değil."

"Olsun, sen gene de söyle, plakları ben değil o değiştirecek."

Julio, plakaları kim ellerse elesin hiç fark etmeyeceğini, bozulan plakları bakkala ödeteceğini yineledi. Bakkal, Julio ile tartışmaya başladı. Julio kıpkırmızı kesildi. Arada bir, bakkal dükkânının önünde toplanmış olan Yaqui Kızılderililerinden oluşan kalabalığa bakıyor, ellerini sallayarak, yüzünü ekşitip buruşturarak çaresizliğini, sabrının tükendiğini anlatmaya çalışıyordu. Son bir çözüm yolu olarak peşin bir kaparo talep etti. Bu sefer tartışma bambaşka bir maceraya dökülerek bir plağın bozulmasının nasıl tanımlanacağına dönüştü. Julio salâhiyettar bir tavırla bozulan her plak için daha da öfkelenerek pikabın kablolarını çekmeye başladı. Pikabı dinamodan ayırıp akşamki eğlentiyi iptal etmeyi kafasına koymuşa benziyordu. Dükkânının önünde toplanan müşterilerine, Julio ile anlaşabilmek amacıyla elinden gelen her fedakârlığı yaptığı iletisini vermeye çalışmaktaydı. Bir an geldi, herkes eğlentinin daha başlamadan önce piç olacağı hükmüne varayazdı.

Blas, evinde kaldığım yaşlı Yaqui Kızılderilisi, sesini yükselterek Yaquilerin kendi en kutsal dinsel bayramları olan Guadalupe Bakiresi festivalini bile doğru dürüst kutlayamadıkları için avaz avaz yakındı.

Ben araya girerek yardım etmeyi önerdim, ama Blas beni önledi. Şayet kaporayu ben ödeyecek olursam, bakkalın tutup plakları paramparça edeceğini söyledi.

Uzun süren bir tartışmadan sonra, gelin görün, oradaki herkes Julio'nun tarafını tutar oldu da, bakkal da ikisine de en uygun koşullarda bir anlaşmayı kabul etti. Netice olarak kaparo ödemeyecek, ama plakların da pikabın da sorumluluğunu kabul edecekti.

Julio'nun motosikleti o yöredeki daha uzakça bir mahalleye giderken ortalığı toza dumana boğdu. Blas, Julio'nun o mahallelerdeki millet bakkal dükkânına gelip de taksit paralarını islime yatırmadan önce oraya yetişmeye çalıştığını söyledi. O bana bunu anlatırken, dükkânın ardından bir grup Kızılderili çıktı. Blas onlara bakarak gülünce, oradaki herkes onunla birlikte gülmeye başladı.

Blas bana, onların Julio'nun müşterileri olduğunu, dükkânın ardına saklanıp, onun gitmesini beklediklerini söyledi. Bakkalın kızı pikaba bir plak koyarak pikabın iğneli kolunu plağa yerleştirdi; kulakları tırmalayan feci cızırtılar, tiz hışırtılar arasında bir borazanla gitarların sesleri gümbürdedi.

Eğlence dedikleri şey pikabı sonuna dek açıp dinlemekten ibaretti. Bakkalın kızı ve daha üç Meksikalı genç kadınla dans eden dört Meksikalı delikanlı vardı. Yaquiler dans etmiyorlardı; dans edenlerin her hareketini ağızları açık, keyifle izliyorlardı. Sırf seyretmek ve ucuz tekillaları gövdeye indirmek onları yeterince eğlendiriyora benziyordu.

Tanıdığım herkese içki ısmarladım. Onlarla dost olmaya çalışıyordum. Öbür Kızılderililerin de aralarında dolaşarak onlarla konuştum—onlara içki ısmarladım. Benim bu tutumum, onlar benim hiç içmediğimi anlayana dek gayet iyi işledi. Benim içmediğimi gören Kızılderililer hep birden taciz olmuşa benziyorlardı. Sanki hepsi de benim oraya ait olmadığımı kolektif olarak keşfetmişler gibiydi. Kızılderililer homurdanma-

ya, bana ters ters bakmaya başlamışlardı.

Kızılderililer kadar sarhoş olan Meksikalılar da aynı anda benim dans etmediğimin farkına varmışlardı; bu, onları daha da fazla rahatsız etmişe benziyordu. Giderek saldırganlaştılar. İçlerinden biri kolumu şiddetlice sıkarak beni pikabın yanına sürükledi; bir başkası elime bir bardak tekila tutuşturarak, "maçoluğumu" kanıtlamak amacıyla bir dikişte içmemi söyledi.

Onları engellemeye çalışarak sanki bu durumdan zevk alırmışım gibi aptal aptal güldüm. Önce dans edip sonra içeceğimi söyledim. Delikanlılardan biri bir şarkı adı söyledi. Pikabın başındaki kız üst üste yığılı plakların arasından o plağı aramaya başladı. Kadınlardan hiçbirinin açıkça içki içtiği görülmüyordu, ama plağı arayan kız oldukça içkiliye benziyordu, o yüzden plağı yerine geçirmekte müşkülat çekmekteydi. Genç bir adam, kızın seçtiği plağın twist olmadığını söyledi; kız istenilen plağı bulabilmek amacıyla plakları beceriksizce karıştırdı, herkes onun etrafını sardığından beni unutmuşlardı. Fırsattan istifade, ışıklandırılmış alandan uzağa, dükkânın arkasına kaçtım—oradan uzaklaştım.

Onlardan otuz metre kadar ötede bir yerde durdum, kimi çalılıkların arasına gizlenip ne yapacağımı düşünmeye başladım. Çok yorgundum. Arabama ulaşıp eve dönmeye karar verdim. Arabamı park etmiş olduğum Blas'ın evine doğru yürümeye başladım. Arabayı ağır ağır sürdüğüm takdirde kimsenin ordan ayrıldığımı fark etmeyeceğini düşünüyordum.

Pikapla sorumlu kişiler hâlâ o plağı arıyor olmalıydılar—zira hoparlörün yüksek sesli ve tiz cızırtısından başka bir şey işitemiyordum—ama ardından bir twistin gümbürdeyen sesi yayılıverdi. Onların belki de benim bulunduğum yere döndüklerini, benim gitmiş olduğumu keşfettiklerini düşünerek, yüksek sesle güldüm.

Karşı yönden, dükkâna doğru yürümekte olan birkaç insan karaltısının gelmekte olduğunu gördüm. Birbirimizin yanından geçerken onlar "Buenas noches", diye mırıldandılar. Onları tanımıştım, onun için onlarla konuştum. Onlara toplantının çok eğlenceli geçtiğini söyledim.

Yolda keskin bir dönemece varmazdan önce tanıyamadı-

ğım iki kişiye daha rastladım, ama onları da selamladım. Pikabın gümbürdeyen sesi ta yola da, handıysa dükkânın önünde olduğu denli, alçalmaksızın ulaşmaktaydı. Yıldızsız, karanlık bir geceydi, ancak dükkânın ışıklarının şavkı çevremi görsel olarak sezebilmemi sağlamaktaydı. Blas'ın evi oldukça yakındaydı; adımlarımı sıklaştırdım. Sonra, solumdan yana yolun dönemecinde oturan ya da çömelmiş duran bir insan karaltısı dikkatimi çekti. Bir an için onun eğlentiden, benden önce ayrılmış olan birine ait olabileceğini düşündüm. Yolun kenarında büyük aptesini yapan birine benziyordu. Bu bana tuhaf geldi. O yöre insanları bu tür ihtiyaçlarını çalılıkların arasına gizlenerek görürlerdi. Bu nedenle, önümdeki kimsenin sarhoş olduğu kanısına vardım.

Dönemece vardığımda, "Buenas noches", dedim. O kimse bana tekinsiz, boğuk bir sesle uluyarak yanıt verdi. Tüm bedenimde tüylerim diken diken olmuştu. Bir süre, donup kalmışçasına durdum. Sonra hızla yürümeye başladım. Gözümün ucuyla bir bakayım, dedim. O karaltının yarı doğrulmuş olarak durduğunu gördüm; bir kadındı o. Kamburu çıkmışçasına öne doğru eğilmişti; o durumda birkaç metre yürüdü, sonra hoplayıverdi. Ben koşmaya başladım, kadın da yanımda aynı hızla bir kuş gibi seke seke yürümekteydi. Blas'ın evine vardığımda, kadının önümü kesmesine ramak kalmıştı, nerdeyse bana değmişti.

Evin önündeki küçük kuru bir hendeğin üzerinden atlayarak, evin entipüften kapısına yüklenerek kendimi içeriye attım.

Blas evdeydi; anlattığım hikâyeyle ilgilenmiş görünmedi.

"Seni maytaba almışlar," dedi beni sakinleştirmeye çalışarak. "Kızılderililer yabancılarla makara geçmekten hoşlanırlar."

Az önceki deneyimim sinirlerimi öylesine yıpratmıştı ki, ertesi gün tasarladığım gibi evime döneceğime don Juan'ın evine gitmeye karar verdim.

Don Juan akşama doğru döndü. O daha bir laf edemeden ben üzerine çullanıp, Blas'ın söyledikleri dahil tüm olanları bir nefeste anlattım. Don Juan'ın yüzü kasvetlendi. Ola ki bu benim kendi kuruntumdu, ama don Juan'ın tasalandığını düşün-

mekteydim.

"Blas'ın söylediklerine pek aldırış etme sen," dedi ağırbaşlı bir sesle. "Büyücüler arasındaki çekişmelerden hiç anlamaz o.

"O karaltının senin solunda olduğunu gördüğün an ciddi bi durum olduğunu anlamış olmalıydın. Koşmamalıydın ayrıca."

Ne yapmalıydım yani? Orda dikilip durmalı mıydım?"

"Evet. Bi savaşçı düşmanıyla karşılaştığında, o düşman da sıradan bi âdemoğlu değilse, karşı duruşuna geçmelidir."

"Neler söylüyorsun sen, don Juan?"

"Ben diyorum ki sen o yaraşıklı düşmanınla üçüncü kez karşılaştın. O seni her bi yerde izliyor, senin zayıf bi anını yakalamaya çalışıyor. Bu kez seni pençesine geçiriyordu az kalsın."

İçimin kaygıyla dolmakta olduğunu hissettim; don Juan'ı, beni gereksiz yere tehlikeli durumlara sokmakla suçladım. Benimle oynadığı bu oyunun çok gaddarca bir şey olduğunu söyledim.

"Şayet böyle bi şey sıradan bi adamın başına gelmiş olsaydı, gaddarca olurdu o zaman," dedi don Juan. Ama insan bi avcı gibi yaşamaya başladığı an, sıradan bi kimse değildir artık. Üstelik, ben sana yaraşıklı bi düşmanı seninle oynamak, sana eziyet etmek, seni tedirgin etmek amacıyla bulmadım. Yaraşıklı bi düşman seni gayretlendirebilirdi, 'la Catalina' gibi bi hasmın etkisi altında sen benim sana öğrettiğim her bi şeyi kullanmak zorunda kalabilirdin. Şimdi artık senin başka bi seçeneğin kalmadı."

Bir süre sessiz kaldık. Don Juan'ın sözleri içimde tanımsız bir korku uyandırmıştı.

Don Juan daha sonra bana, ben "Buenas noches" dedikten sonra işittiğim o çığlığı elimden geldiğince taklit etmemi istedi.

Aynı sesi çıkarmaya çalıştım; ağzımdan beni bile ürküten acayip bir uluma sesi döküldü; don Juan nerdeyse kendini tutamayarak gülmeye başladı.

Daha sonra don Juan bana tüm olanları sil baştan anlattırdı; koştuğum mesafeyi, kadınla karşılaştığım zaman onunla

aramdaki uzaklığı, eve vardığım zaman kadının bana ve zıplamaya başladığı yere olan mesafesini, her şeyi.

"Hiçbi tombul Kızılderili karısı onca yolu zıplayarak gidemez," dedi bütün anlattıklarımı değerlendirdikten sonra. "O kadar yolu koşamazlar bile."

Don Juan beni zıplatmaya başladı. Her defasında yüz-yüz yirmi santimden daha fazla gidemiyordum, algılayışıma göre o kadının her zıplayışında en azından üç metre kadar bi mesafeyi aşmış olması gerekirdi.

"Elbet bundan sonra sürekli tetikte beklemen gerektiğini biliyorsun," dedi don Juan aşırı endişeli bir sesle. "Bilinçsiz, zayıf bi anında seni sol omzundan vurmaya çalışacak."

"Ne yapmam gerekir?" diye sordum.

"Yakınman anlamsız olur," dedi don Juan. "Şu andan itibaren önemli olan şey yaşamının stratejisidir."

Söylediği şeylerin üzerinde konsantre olamıyordum. Ha bire not tutuyordum. Uzun bir sessizlikten sonra don Juan kulaklarımın ardında ya da boynumda herhangi bir ağrı hissedip hissetmediğimi sordu. Ben, hayır, dedim, o da bu iki bölgeden birinde herhangi bir rahatsızlık hissettiğim takdirde bunun boş bulunarak "la Catalina"nın beni incitmesine yol açmış bulunduğum anlamına geleceğini anlattı.

"O gece senin yaptığın her bi konuda boş bulunmuşsun sen," dedi. "En başta, zaman öldürmek için o toplantıya gittin, sanki öldürecek zaman varmışçasına. Bu seni zayıflattı."

"Eğlenceli yerlere gitmemem mi gerek, yani?"

"Yo. Demem o değil. Canının çektiği yere gidebilirsin, ama bunu yaptığın takdirde, o eyleminin tüm sorumluluğunu üstlenmen gerekir. Bi savaşçı, yaşamını stratejik olarak yaşar. O türden eğlenceli bi partiye ya da bi toplantıya, ancak stratejisine uygun düştüğü takdirde gider. Bu da, kuşkusuz, kendisinin duruma yüzde yüz hâkim olduğu, gerekli bulduğu her bi eylemi yerine getirebileceği anlamına gelir."

Don Juan gözelerini bana dikmiş, gülümsüyordu; sonra yüzünü elleriyle kapatıp yumuşak bir şekilde kıkır kıkır güldü.

"Basiretin feci şekilde bağlanmış senin," dedi. "Senin hasmın peşine düşmüş senin, onun için yaşamında ilk kez olarak

baştan savma hareket edemezsin. Bu kez tamamıyla farklı bi *yapmayı* öğrenmek zorundasın: stratejik *yapma*. Şöyle de düşünebilirsin. Şayet 'la Catalina'nın saldırılarından sonra sağ kalırsan, bi gün ona seni *yapmanı* değiştirmek zorunda bıraktığı için teşekkür edeceksin."

"Anlattıkların pek iç açıcı şeyler değil!" diye haykırdım. "Ya sağ kalmazsam?"

"Bi savaşçı o tür şeyleri aklına bile getirmez," dedi don Juan. "Bi savaşçı, başka kimselerle bi eyleme geçtiğinde, stratejik yapmasını izler, bu biçimdeki bi *yapma*da yalnızca eylemler vardır."

Don Juan'a, stratejik *yapmanın* nasıl uygulandığını sordum.

"İnsanın, kendisini başkalarının insafına terk etmemesiyle uygulanır," diye yanıt verdi. "Örneğin, o eğlentide sen bi soytarı rolündeydin, ama soytarılık senin amaçlarına uygun düştüğünden değil de kendini o insanların infasına terkettiğin için. Duruma hâkim olamadığın için oradan kaçmak zorunda kaldın."

"Ne yapmış olmalıydım?"

"Bi kere oraya gitmemeliydin, ya da oraya belli bir eylemi gerçekleştirmek amacıyla gitmeliydin.

"Meksikalılarla yüz göz olduktan sonra zayıf bi duruma düştün, 'la Catalina' da o fırsatı kullandı. Tuttu, yolun kıyısında çömelip seni beklemeye başladı.

"Oysa senin bedenin bi şeylerin yolunda gitmediğini bilmekteydi, ama sen tuttun, buna rağmen konuştun onunla. Çok kötü bi şey yaptın. Bu türden karşılaşmalarda hasmına tek bi laf bile söylememelisin. Sonra sırtını ona dönmüştün. Bu daha da kötüydü. Ardından, ondan kaçmaya başladın, buysa yapabileceğin en kötü şeydi! Şükür ki hantallığı tutmuş. Gerçek bi büyücünün seni o anda, sırtını dönüp de kaçmaya başladığında, biçivermesi işten bile değildi.

"Artık senin biricik savunman, olduğun yerde kalıp dansını yapmaktır."

"Ne dansından söz etmektesin?" diye sordum.

Don Juan, bana öğretmiş olduğu "tavşan adımı"nın dansı-

mın giriş bölümü olduğunu, bir savaşçının bu dansı yaşamı boyunca itinayla geliştirerek bu yeryüzündeki son durağında onu icra ettiğini anlattı.

Birden yabansı bir uyanıklık havasına girdim; zihnime bir dizi düşünce akın etti. Bir açıdan bakınca, benimle "la Catalina" arasında, onunla ilk karşılaştığım zaman yer alan olaylar düpedüz gerçekti. "La Catalina" gerçekti, onun beni sahiden takip etmekte olduğu ihtimalini zihnimden kovamazdım. Başka bir açıdan bakınca da, onun beni nasıl takip ettiğini anlayabilmem mümkün değildi, bu nedenle don Juan'ın benimle bir oyun oynayabileceği, tanık olduğum o takinsiz görüngüleri bir yolunu bulup onun gerçekleştirmiş olabileceğine ilişkin müphem bir kuşku ağırlık kazanıyordu.

Don Juan birden gökyüzüne baktı; gidip büyücüye bakmak için hâlâ zamanımızın olduğunu bildirdi. Sadece onun evinin önünden arabayla geçeceğimizden dolayı, pek fazla bir tehlikenin olmadığı konusunda bana güvence verdi.

"Onun endamını iyi bellemelisin," dedi don Juan. "O zaman zihninde şu ya da bu şekilde hiçbi kuşku kalmaz."

Ellerim terden sırsıklam olmuştu; havluyla onları sık sık kurulamak zorunda kalıyordum. Arabama bindik, don Juan beni ana karayoluna çıkardı, sonra genişçe bir toprak yola girdik. Yolun tam ortasından gidiyordum; ağır kamyonlarla traktörler yolda çok derin oyuklar açmışlardı, bu yüzden, altı alçak olan arabamı yolun solundan ya da sağından süremiyordum. Yoğun toz bulutunun içinden ağır ağır ilerledik. Yolu düzeltmek için serilmiş olan iri çakıllar yağmurlu zamanlarda çamurla karışarak iri topaklar oluşturmuştu; koskoca kuru çamur ve taş parçaları fırlayarak arabamın altına çarpıyor, patlama sesleri çıkarıyorlardı.

Don Juan, küçük bir köprüye yaklaştığımız bir sırada yavaşlamamı söyledi. Orada oturan dört Kızılderili bize el salladı. Onları tanıyıp tanımadığımdan emin değildim. Köprüyü geçince yol hafifçe kıvrılmaya başladı.

"İşte, kadının evi şu," diye fısıldadı don Juan, gözleriyle her yanı yüksek kamıştan bir çitle çevrili beyaz bir evi imlerken.

Don Juan bir U-dönüşü yapıp yolun ortasında durmamı, kadın işkillenerek yüzünü gösterene dek orada beklememizi söyledi.

Belki on dakika kadar orada bekledik. Zaman hiç geçmiyormuş gibi hissediyordum. Don Juan bir kelime dahi etmedi. Eve bakarak devinmeksizin duruyordu.

"İşte orada," dedi don Juan gövdesi zıplarcasına silkinerek.

Evin içinde duran, ve açık kapıdan dışarıya doğru bakan bir kadının siluetini gördüm. Bulunduğu oda epey loştu, o yüzden kadının karaltısı daha da belirsizleşiyordu.

Birkaç dakika sonra kadın o loş odadan çıkarak evinin kapısına geldi, orada durup bize bakmaya başladı. Biz de birkaç saniye ona baktıktan sonra, don Juan arabayı sürmemi söyledi. Dilim tutulmuş gibiydi. O gece karanlıkta zıpladığını gördüğüm kadının o olduğuna yemin edebilirdim.

Yarım saat kadar sonra, asfalt yola döndüğümüzde, don Juan benimle konuşmaya başladı.

"Ne diyorsun?" diye sordu. "Kadının endamını tanıyabildin mi?"

Yanıt vermeden önce uzun süre duraksadım. Evet, demenin gerektireceği teslimiyetten korkuyordum. Yanıtımı dikkatlice düşünerek verdim—karanlık yüzünden tam emin olamayacağımı söyledim.

Don Juan gülerek sevecence başımı tıpışladı.

"Oydu, değil mi?" diye sordu.

Bana, yanıt verecek zaman bırakmadan, parmağını sus dercesine ağzına götürdü; kulağıma fısıldayarak herhangi bir şey söylemenin anlamsız olduğunu, "la Catalina"nın hücumlarını atlatabilmem için de don Juan'ın öğretmiş olduğu her şeyi kullanmam gerektiğini söyledi.

BÖLÜM İKİ

"Ixtlan Yolculuğu"

18
Büyücünün Erk Halkası

1971 yılının Mayıs ayında don Juan'a çömezliğimin son ziyaretini yapmıştım. Bu defaki gidişimde de niyetim, birlikte çalışmış olduğumuz on yıl boyunca olduğu gibi onun yanında bulunmanın bana vermiş olduğu huzuru bir kez daha tatmaktı.

Don Juan'ın, bir Mazatec Kızılderili büyücüsü olan arkadaşı don Genaro da onunla kalıyordu. Altı ay önceki ziyaretim sırasında onların ikisini de görmüştüm. Ben onlara hep bir arada mı bulunduklarını sormayı düşünüyordum ki, don Genaro

kuzey çölünü pek sevmediğinden dolayı beni görmek amacıyla tam zamanında dönmüş olduğunu söylemişti. Her ikisi de bir gizi paylaşırmışçasına gülmüşlerdi.

"Sırf seni görmek için geldim," dedi don Genaro.

"Gerçekten öyle," diye yanıtladı don Juan.

Don Genaro'ya, geçen defa ben ordayken, "dünyayı durdurma" yardım etmek amacıyla yaptığı girişimlerin benim için felaket olduğunu söyledim. Ondan korktuğumu dostça ifade etmek için söylemiştim bu sözü. Don Genaro kendini tutamayarak, bir çocuk gibi gövdesini sallaya sallaya, tekme savura savura güldü. Don Juan bana bakmaktan kaçınıyor, o da gülüyordu.

"Artık bana yardım etmeye çalışmayacaksın, değil mi, don Genaro?" diye sordum.

Sorum, her ikisini de bir kahkaha tufanına daha sürükledi. Don Genaro gülerek yerde yuvarlandı, sonra karnını yere dayayarak zeminde yüzmeye başladı. Onun bu hareketini gördüğüm zaman kendimi kaybettiğimi anladım. O anda bedenim bir bakıma sonun geldiği bilincine ulaşmış gibi oldu. Sonun ne olduğunu biliyor da değildim. Olayları dramatize etmeye olan kişisel eğilimim, bir de don Genaro ile olan daha önceki deneyimim beni bunun yaşamımın sonu olacağına inanır durumna getirmişti.

Onları son ziyaretim sırasında, don Genaro beni "dünyayı durdurma"nın kıyısına itmeye çalışmıştı. O gayretleri öyle acayip ve dolaysız olmuştu ki, don Juan kendisi bana ordan gitmemi söylemek zorunda kalmıştı. Don Genaro'nun "erk" gösterileri öylesine olağandışı, öylesine şaşırtıcıydılar ki, beni, kendimi sil baştan yeniden değerlendirmeye sevk ettiler. Ben de evime döndüm, çömezliğimin ilk günlerinden itibaren tuttuğum notları gözden geçirdim, böylece tamamıyla yepyeni bir duygu beni gizemli bir şekilde sardı, ama don Genaro'yu zeminde yüzerken görene dek bu duygunun farkına tam olarak varamamıştım.

Zemin üzerinde yüzme eylemi, Genaro'nun burnumun hemen dibinde gerçekleştirmiş olduğu öbür yabansı ve şaşırtıcı eylemlere benzer şekilde, o yerde yüzükoyun dururken başla-

dı. Genaro başlangıçta öyle şiddetli gülmekteydi ki, tüm gövdesi sarsılarak sallanıyordu, sonra tekmelemeye başladı, sonunda da bacaklarının hareketleri kollarının kürek çekme hareketleriyle uyumlu bir hale geçti, artık don Genaro yerde, altı bilyelerle donatılmış bir tahta levha üzerinde yüzükoyun yatarmış gibi kayarak ilerlemeye başlamıştı. Birkaç kez yön değiştirdi, benim ve don Juan'ın etrafında manevralar yaparak don Juan'ın evinin önündeki tüm alanı dolaştı.

Don Genaro daha önceleri de önümde şeytanlıklar yapmış, böyle bir şeyi yaptığı zaman don Juan benim, "görme"nin kıyısında bulunduğumu söylemişti. Benim "görmeyi" ıskalamam, don Genaro'nun edimlerinin her birisini rasyonel bir açıdan açıklamaya çalışma kararımdaki ısrarımın bir sonucu imiş. Don Genaro yüzmeye başladığında, bu defa dikkat ederek olayı açıklamak ya da anlamak için çaba göstermedim. Sadece ona baktım. Ama hayrete düşme duygusunu önlemeyi başaramadım. Adam düpedüz karnının ve göğsünün üzerinde kayarak devinmekteydi. Ona bakarken gözlerim şaşı bakar bir duruma geliyordu. İçimden bir ürkü duygusu yükseldi. Cereyan etmekte olan şeyi açıklamadığım takdirde "göreceğime" inanmış durumdaydım; bu düşünce beni son derece kaygılandırmaktaydı. Bu asabi beklentim öylesine büyüktü ki, bir bakıma dönüp dolaşıp genc aynı noktaya gelmiş oluyor, tekrar rasyonel bir çaba harcama noktasına ulaşıyordum.

Don Juan bana bakıyor olacak ki, birden omzuma vurdu; otomatikman dönüp ona baktım—bir an için bakışlarımı don Genaro'dan uzaklaştırmış oldum. Don Genaro'ya tekrar baktığımda, başı hafifçe eğik, çenesi handıysa sağ omzuma dayanmış olarak onu yanı başımda durur vaziyette gördüm. Gecikmeli bir irkilmeyle gösterdim reaksiyonumu. Bir an ona baktım, ardından geriye doğru zıpladım.

Suratına güya şaşırmış gibi bir ifade vermesi öyle komikti ki, kendimi tutamayarak yüksek sesle güldüm. Ne var ki, kahkahalarımın her zamankilere benzemediğinin farkındaydım. Bedenim, karnımın ortasından yayılan sinirsel bir ıspazmoza tutulmuşçasına sallanıyordu. Don Genaro elini karnıma koydu—ihtilaç nevinden dalgalanmalar duruverdi.

"Bu küçük Carlos her şeyi böyle abartır hep!" diye titizlenerek bağırdı.

Sonra, don Juan'ın sesiyle hareketlerini taklit ederek, ekledi: "Bi savaşçının asla o şekilde gülmediğini bilmiyor musun?"

Don Juan'ı karikatürize edişi öyle mükemmeldi ki, bu sefer gülmem daha da şiddetlendi.

Sonra ikisi de çıkıp, öğleye kadar birkaç saatliğine gittiler.

Döndüklerinde, don Juan'ın evinin önündeki alanda oturdular. Bir kelime dahi etmiyorlardı. Uykulu, yorgun, her şeyi unutmuş bir halleri vardı. Hareket etmeksizin uzun bir süre öyle kaldılar, ama son derece rahat ve gevşemiş görünüyorlardı. Don Juan'ın ağzı, uykudaymışçasına hafifçe aralanmıştı, ama ellerini kucağında kenetlemişti, başparmaklarını ritimli bir şekilde oynatmaktaydı.

Ben yerimde kıpırdayarak oturuş biçimimi değiştiriyordum ki, içime birden teskin edici bir sükûnet hissi yayıldı. Uykuya dalmış olmalıydım. Don Juan'ın gülüşünü işiterek uyandım. Gözlerimi açtım. İkisi de bana bakmaktaydılar.

"Konuşmadığın takdirde, uykun bastırıyor," dedi don Juan, gülerek.

"Ne yazık ki öyle," dedim.

Don Genaro sırtüstü yatarak bacaklarıyla havayı tekmelemeye başladı. Ben, bir an onun gene o taciz edici şeytanlıklarına başlayacağını geçirdim, ama don Genaro hemen yeniden bağdaş kurarak oturma duruşuna döndü.

"Artık farkına varmış olman gereken bi şey var," dedi don Juan. "Ben buna bi santimetre küplük fırsat adını taktım. Hepimizin önüne, savaşçı olalım ya da olmayalım, zaman zaman bi santimetre küplük bi fırsat çıkıverir. Sıradan bi adamla bi savaşçının arasındaki fark, savaşçının bunun farkına varmasındadır; savaşçının görevlerinden biri de, o bi santimetre küplük fırsat önüne çıkıverdiğinde, onu yakalayabilmek için gerekli olan hıza ve cesarete sahip olabilmek amacıyla tetikte durmak, ve ölçünmeli olarak, yani bile bile beklemektir.

"Kısmet de, talih de, kişisel erk de, adı ne olursa olsun, acayip bi durumdur. Sanki minnacık bi çubuk, önümüze gelir de, bize onu almamızı söyler. Genellikle onun bizim bi santi-

metre küplük fırsatımız olduğunu kavrayamayacak denli çok meşgulüzdür biz, ya da çok dalgınızdır, ya da, ne bileyim, salak ve tembel. Öte yandan, bi savaşçı her zaman tetikte ve anıktır—onun için o fırsatı yakalayacak hamleyi yapabilecek durumda ve cesarettedir."

"Sen her zaman anık mısındır?" diye bana sordu don Genaro tepeden inercesine.

"Galiba öyleyim," dedim inanaraktan.

"Yani önüne çıkan o bi santimetre küplük fırsatını yakalayabilir misin?" diye don Juan bana sordu, pek inanmaz bir ses tonuyla.

"Kanımca bunu her zaman yapmaktayım," dedim.

"Galiba sen yalnızca bildiğin şeyler konusunda anıksın," dedi don Juan.

"Ola ki kendimi aldatıyorumdur, ama bugünlerde hayatımda şimdiye dek olduğumdan çok daha bilinçli olduğum kanısındayım," dedim ki buna gerçekten inanıyordum.

Don Genaro başını onaylarcasına öne doğru salladı.

"Evet," dedi yumuşak bir sesle, kendi kendine konuşur gibi. "Küçük Corlos hakikaten anık, nasıl da tetikte hep, vallahi."

Onların benimle eğlendikleri hissine kapılmıştım. Ola ki benim her zaman anık olduğumu söylemiş olmam onlarda bir rahatsızlık duygusu uyandırmıştı.

"Amacım övünmek değil," dedim.

Don Genaro kaşlarını kaldırarak burun deliklerini genişletti. Not defterime bir göz atarak yazma taklidi yaptı.

"Galiba Carlos her zamanki gibi anık durumda," dedi don Juan don Genaro'ya.

"Belki de fazlaca anık," diye cevabını yapıştırdı don Genaro.

"Vallahi de öyle," diye onayladı don Juan.

Bu aşamada ne demem gerektiğini bilemediğimden sustum kaldım. "Arabanın çalışmasını engellediğim günü anımsar mısın?" diye sordu don Juan, durup dururken.

Sorusu çok ani olmuştu—konuştuğumuz şeylerle ilgisizdi. Arabamı çalıştıramadığım bir sırada bunu başarabileceğimi söylediği, sonra gerçekten de arabayı çalıştırabilmiş olduğum

bir zamanı anıştırmaktaydı.

Hiç kimsenin öyle bir olayı unutamayacağını söyledim.

"O bi şey değildi," diye bastırdı don Juan kendinden emin bir sesle.

"Bi şeycik değil. Di mi, Genaro?"

"Haklısın," dedi don Genaro, üzerinde durmaksızın.

"Ne demek istiyorsun?" dedim karşı çıkarcasına. "O gün yaptığın şey hakikaten havsalamın almadığı bir şeydi."

"Bu sözün beni pek etkilemedi," diye karşılık verdi don Genaro. İkisi de yüksek sesle güldüler, sonra don Juan sırtımı tıpışladı.

"Genaro senin arabanı çalışmaz duruma getirmekten daha beterini yapabilir," diye sürdürdü. "Di mi, Genaro?"

"Öyle ya," diye yanıt verdi don Genaro, dudaklarını bir çocuk gibi yayarak.

"Ne yapabilir, yani?" diye sordum, istifimi bozmaksızın.

"Genaro arabanı toptan yok edebilir!" diye ünledi don Juan gümbürdeyen sesiyle; sonra aynı ses tonuyla ekledi: "Di mi, Genaro?"

"Ya ya!" diye karşılık verdi bir insanın hançeresinden çıkarabileceği en yüksek sesle, don Genaro.

Yerimden zıplayıvermiştim. Tüm bedenim üç dört kez asabi bir ihtilaçla silkindi.

" Ne demek istiyorsun, yani arabam ortalıktan kayıp mı olacak?" diye sordum.

"Ne demek istediydim, Genaro?" diye sordu don Juan.

"Yani sen diyorsun ki, ben onun arabasına biner, motoru çalıştırır, ve çekip gidebilirim burdan," yanıtını verdi don Genaro yapmacıklı bir ağırbaşlılıkla.

"Yok et şu arabayı, Genaro," diye dayattı don Juan sesinde şakacı titremler.

"Oldu bu iş!" dedi don Genaro, kaşlarını çatıp, bana yan yan bakarak.

Çattığı kaşlarının dalgalanmakta olduğu ve bakışlarına haşarı ve delici bir nitelik kazandırdığı dikkatimi çekti.

"Pekâlâ!" dedi don Juan sakince. "Gidelim şuraya da arabaya bi bakalım."

"Peki!" diye yanıtladı onu don Genaro. "Gidelim şuraya da arabaya bi bakalım."

İkisi de son kerte yavaş hareketlerle ayağa kalktılar. Bir an için ne yapacağımı bilemedim, ama don Juan kalkmamı imledi.

Don Juan'ın evinin önündeki küçük tepeye yöneldik. Onlar iki yanımda durmaktaydılar, don Juan sağımda, don Genaro da solumda. Onlar benden dört beş adım ilerde, hep görüş alanımın içerisindeydiler.

"Bakalım şu arabaya bir," dedi don Genaro tekrar.

Don Juan, görünmeyen bir ipliği örercesine ellerini devindirmekteydi; don Genaro da aynı şeyleri yaparak yineledi: "Arabaya bir bakalım." Seker gibi yürümekteydiler. Adımları normalden daha uzundu, ellerini ise önlerindeki görünmeyen birtakım nesneleri çırpıyor ya da işliyorcasına devindiriyorlardı. Don Juan'ın bu şekilde soytarılık yaptığını daha önce hiç görmemiştim, onunla göz göze gelmekten nerdeyse sıkılıyordum.

Tepenin üzerine ulaştığımızda, tepenin dibindeki elli metre kadar ötemizde arabamı park etmiş olduğum düzlüğe baktım. Midem bir sarsıntıyla büzüldü. Arabam görünürlerde yoktu. Bir an büyük bir şaşkınlık geçirdim. Ne yapmam gerektiğini bilemedim.

Sabahın erken saatlerinde oraya geldiğim zamandan beri arabam orda durmaktaydı. Daha yarım saat önce arabama uğramış, yeni bir not defteri almıştım. O zaman, hava aşırı sıcak olduğundan pencereleri açık bırakmayı düşünmüş, ama o bölgede kaynaşan sivrisineklerle öbür böceklerden dolayı fikrimi değiştirerek arabamı her zamanki gibi kilitlemiştim.

Tekrar etrafıma baktım. Arabamın yok olduğuna inanmayı reddediyordum. O düzlüğün kenarına kadar yürüdüm. Don Juan ile don Genaro da benimle birlikte yürüyerek yanımda durdular; benim hareketlerimi taklit ederek araba acaba ötelerde bir yerde midir, diye uzaklara doğru baktılar. Bir an içimden coşkulu bir sevinç duygusu taşar gibi oldu, sonra asabımı bozucu bir tedirginliğe dönüştü. Onlar da bunun farkına varmış olacaklar ki, etrafımda gezinmeye, ellerini, avuçlarındaki kimi

hamur parçalarını yoğururcasına devindirmeye başladılar.

"Arabaya ne olmuştur sence, Genaro?" diye sordu don Juan uysalcasına.

"Arabaya binip uzaklara götürdüm," dedi don Genaro, ardından inanılmaz bir şekilde vites ve direksiyon kullanma hareketleri yaptı. Dizlerini, oturuyormuş gibi bükerek birkaç saniye, kuşkusuz sadece bacak kaslarının desteğinde, o konumda kaldı; sonra ağırlığını sağ bacağına yükleyerek sol ayağını debriyaj pedalına basar gibi öne doğru uzattı. Dudaklarıyla motor sesi çıkardı; nihayet, bunlar yetmezmiş gibi, yoldaki bir tümseğe çarpmış gibi yukarı aşağı yaylanarak devindi—bende, direksiyonu bırakmaksızın zıplayan acemi şoför izlenimi yaratmaya çalıştı.

Don Genaro'nun pandomiması harikaydı. Don Juan soluğu kesilene dek güldü. Ben de onların cümbüşüne katılmak istiyordum ama bir türlü gevşeyemiyordum. Daha önce hayatımda hiç duyumsamamış olduğum bir kaygı hissine kapıldım. İçim yanıyormuş gibiydi; sonunda yerdeki küçük taşları tekmelemeye başladım; işi, onları yerden toplayıp bilinçsiz ve beni de şaşırtan bir öfkeyle fırlatıp atmaya kadar vardırdım. Sanki beni öfkelendiren şey benim dışımdaymış da, birden beni sarıvermiş gibi hissetmekteydim. Sonra o tedirginlik duygusu, nasıl gizlice geldiyse gene öyle yitti, yok oldu. Derin bir soluk aldım, artık iyileşmiştim.

Don Juan'ın yüzüne bakmaya cesaret edemiyordum. Deminki öfke krizimden dolayı utanç duymaktaydım, ama aynı zamanda gülmek de istiyordum. Don Juan yanıma gelerek sırtımı sıvazladı. Don Genaro da kolunu omzuma yasladı.

"Aldırma sen!" dedi don Genaro. "Keyfine bak. At yumruğunu burnuna, kanasın. Sonra bir taş alır, onunla dişlerini kırarsın. İyi hisseder insan! O da yetmezse sana, şurdaki koca kayanın üstündeki taşla taşaklarını ezersin be yahu."

Don Juan kıkır kıkır gülmekteydi. Onlara, öyle salakça davrandığımdan ötürü utanç duyduğumu söyledim. Birden ne olduğunu anlayamamıştım işte. Don Juan, benim neler olduğunu kesin olarak bildiğim halde bilmezmiş gibi davrandığımdan, ve beni öfkelendiren şeyin de bu ikiyüzlü tutumum oldu-

ğundan emin bulunduğunu söyledi.

Don Genaro her zamankinden farklı olarak beni teselli ediyordu; sık sık sırtımı tıpışlıyordu.

"Hepimizin başına gelir böyle şeyler," dedi don Juan.

"Bununla ne demek istiyorsun, don Juan?" diye benim sesimi taklit ederek, benim don Juan'a soru sorma âdetimi tiye alarak don Genaro sordu.

Don Juan da, "Dünya tepetaklak durur iken biz dimdik durmaktayız, oysa dünya dimdik durmakta iken biz tepetaklak durmaktayız. Ancak dünya da biz de dimdik durdukta, biz kendimizi tepetaklak durmakta sanırız kim..." diye saçma sapan bir şeyler söyledi. Gevezeliğini sürdürdü de sürdürdü, bu sırada don Genaro da benim not alışımı taklit etmekteydi. Burun deliklerini genişletip elini oynatarak görünmeyen bir deftere yazıyor, sonuna kadar açtığı gözlerini don Juan'dan ayırmıyordu. Don Genaro, benim, konuşmaların doğal akışını değiştirmekten kaçınma amacıyla defterime bakmadan not tutma yöntemimi parmağına dolamış, dalgasını geçmekteydi. Beni taklit edişi gerçekten harikaydı.

Birden kendimi son derece rahat, mutlu hissettim. Onların kahkahaları beni yatıştırıyordu. Bir an kendimi koyuverip ta yürekten bir kahkaha patlattım. Ama sonra zihnim yeni bir korku, şaşkınlık ve tedirginlik durumuna girdi. Orada cereyan etmekte olan şeylerin hepsinin de imkânsız olduğunu düşündüm; gerçekten de, önümdeki dünyayı değerlendirmeye alışık olduğum mantıksal dizgeler açısından akıl almaz şeyler olmaktaydı. Ama algılayabilen bir kimse olarak, arabamın orda olmadığını algılamaktaydım. Don Juan'ın beni açıklanamayan bir fenomenle karşı karşıya getirdiği her zaman olduğu gibi, sıradan yöntemlerle bana oyun oynandığı düşüncesine kapıldım bir kez daha. Zihnim, stres altındayken, gayri ihtiyari ve kaçınılmazcasına hep aynı kurguyu yineliyordu. Arabamı, onu park etmiş olduğum yerden kaldırarak götürebilmeleri için don Juan ile don Genaro'nun kaç yardakçıya ihtiyaçları olduğunu hesaplamaya başladım. Kapıları her zaman yaptığım gibi zorgulu bir şekilde kilitlemiş olduğuma emindim; el freni de çekiliydi; araba vitesteydi; direksiyon kilitlenmiş durumdaydı. Araba-

mı o durumda ancak kaldırarak götürebilirlerdi. Bunun için gerekli insan gücünü ikisinin de bir araya getiremeyeceğinden emindim. Bir başka ihtimal de onların anlaştığı bir kimsenin arabanın camını kırarak içeriye girdiği ve kablolarla oynayarak arabayı sürüp götürdüğü şeklindeydi. Ama bunu da ancak özel bir teknik bilgiye sahip birisi kıvırabilirdi. Geriye sadece bir izah yolu kalıyordu ki, o da beni ipnotize etmiş olmaları ihtimaliydi. Hareketleri benim için öylesine yeni ve kuşku uyandırıcı şeylerdi ki, kendimi bir dizi ussallaştırma kurguları içinde yitirmekte olduğumu fark ettim. Şayet beni ipnotize etmekte idiyseler, o halde ben o anda bir başka bilinçlik durumunda bulunmaktaydım. Don Juan ile geçirdiğim deneyimlerimde bu gibi durumlarda insanın geçen zamana ilişkin tutarlı bir zihinsel kayıt tutamadığına dikkat etmiştim. Olağandışı gerçeklik durumlarının hepsinde, zamanın geçmesi bağlamında, düzenli bir süreklilik bulunmuyordu; vardığım netice de, kendimi tetikte tuttuğum takdirde, ardışık zaman duyumunu yitireceğim bir anın geleceği şeklindeydi. Sanki, örneğin, belli bir anda bir dağa bakmaktayken, dönmüş olduğumu hatırlamaksızın bir an sonraki bilinçliliğimde kendimi karşıt doğrultudaki bir vadiye bakarken bulmuş olmam gibi. Şayet bu türden bir deneyim geçirmekte idiysem, o halde belki ipnotizmada olduğu gibi arabama ne olduğunu açıklayabilmiş olabilirdim. Yapabileceğim tek şeyin her bir ayrıntıya tüm dikkatimi seferber ederek bakmak olduğuna karar verdim.

"Arabam nerede?" diye sordum, ikisine birden hitap ederek.

"Arabası nerede, Genaro?" diye sordu don Juan büyük bir ciddiyetle.

Don Genaro yerdeki küçük taşları kaldırarak altlarına bakmaya başladı. Arabamı park etmiş olduğum düzlükte kaldırmadığı tek taş bırakmamacasına harıl harıl didindi. Kimi zaman öfkelenmiş gibi yapıyor, taşı çalılıklara doğru hışımla fırlatıyordu.

Don Juan zevkten dört köşe don Genaro'nun şaklabanlıklarını izlemekteydi. Kıkır kıkır gülerek eğleniyor, benim orada bulunduğumu unutmuş görünüyordu.

Don Genaro sahte bir kızgınlık sergileyerek taşları fırlatmasına daha yeni son vermişti ki, dikkatini önüne çıkan, ve o düzlükteki tek iri ve ağır taş olan koskoca bir kayaya yöneltti. Altına bakmak amacıyla onu kaldırmayı denedi, ama kaya yerin içinde derinlere uzandığından, onu kımıldatamadı bile. Don Genora, sırılsıklam terleyene dek oflaya puflaya didindi. Sonra bir kayanın üzerine oturarak, yardım etsin, diye don Juan'ı çağırda.

Don Juan neşeyle gülümseyerek bana döndü ve, "Haydi gel, Genaro'ya yardım edelim," dedi.

"Ne yapıyor ki?" diye sordum.

"Arabanı arıyor," dedi don Juan istifini bozmadan, pek doğal bir şey söylermiş gibi.

"Aman Tanrım! Kayanın altında hiç bulunur mu ki araba?" diye karşı çıktım.

"Aman Tanrım! Niçin olmasın ki? diye karşılık verince don Genaro, ikisi birden kahkahalarını patlattılar sil baştan.

Kayayı kımıldatamıyorduk. Don Juan, eve gidip, manivela olarak kullanabileceğimiz kalın bir tahta parçası aramamızı önerdi.

Eve doğru yürürken ben onlara bu hareketlerinin saçmalık olduğunu, bana her ne yapmaktaysalar bunun gereksiz olduğunu anlattım.

Don Genaro beni süzmeye başladı.

"Genaro pek titiz bi adamdır," dedi don Juan ağırbaşlı bir ifadeyle. "O da tıpkı senin gibi müşkülpesent, çöp atlamaz biridir. Sen kendin hep, altına bakmadık bi taş bırakmadığından söz etmez misin? O da aynı şeyi yapıyor işte."

Don Genaro benim omzumu tıpışlayarak, don Juan'ın çok haklı olduğunu söyledi, ve aslında, benim gibi olmaya karar verdiğini bildirdi. Gözlerinde delice bir parıltıyla yüzüme bakıp burun dileklerini açtı da açtı.

Don Juan ellerini çırparak şapkasını tuttuğu gibi yere fırlattı.

Evde, kalınca bir tahtayı uzun süre aradıktan sonra, don Genaro evin kirişlerinden biri olan uzunca ve oldukça kalın bir ağaç kütüğü buldu. Onu omuzlarına yatırdı; hep birlikte araba-

mı aradığımız yere yollandık.

O küçük tepeye doğru ilerlerken yolda, park ettiğimiz düzlüğü görebileceğim bir dönemece yaklaşırken, birden içime bir şey doğdu. Arabamı, onlardan önce bulacağıma dair bir içgörü idi bu; ama aşağıya baktığımda, tepenin dibinde araba falan yoktu.

Don Juan ile don Genaro zihnimden geçenleri anlamış olacaklar ki, ardımdan koştular, ve kahkahalarını patlattılar.

Tepeden düzlüğe indiğimizde derhal işe koyuldular. Onları birkaç saniye izledim. Yaptıklarını havsalam almıyordu. Çalışıyormuş gibi görünmek değildi onların yaptığı şey, arabamı aramak amacıyla taşı kaldırıp altına bakma işine kendilerini gerçekten tüm güçleriyle vermişlerdi. Bu kadarına dayanamayıp onlara katıldım. İkisi de soluk soluğaydılar, arada bir haykırıyorlardı; Genaro, bir çakal gibi uluyordu. İkisi de tere batmışlardı. Bedenlerinin, özellikle don Juan'ınkinin, ne denli kuvvetli olduğunu görebiliyordum. Onların yanında hımbıl bir delikanlıydım ben.

Çok geçmeden benden de ter boşanmaya başladı. Sonunda kayayı çevirmeyi başardık; don Genaro kayanın altındaki toprakları çıldırtıcı bir sabırlılık ve itinayla incelemeye koyuldu.

"Yok. Burada değilmiş," diye duyurdu nihayet.

Onun bu sözleri, ikisinin de yerde yuvarlanarak katıla katıla gülmelerine yol açtı.

Ben de asabi bir şekilde gülmekteydim. Don Juan gerçekten sancılanmışçasına kıvranıyordu; elleriyle yüzünü örtüp sarsılan vücuduyla yere uzandı.

"Şimdi hangi istikamete gideceğiz?" diye don Genaro uzun bir moladan sonra sordu.

Don Juan başını eğerek gösterdi.

"Nereye gidiyoruz?" diye sordum.

"Arabanı aramaya!" dedi don Juan hiç gülmeksizin.

Onlar gene iki yanımda yürüyerek hep birlikte çalılığa doğru yöneldik. Daha birkaç metre ilerlemiştik ki don Genora durmamızı imledi. Ayak parmaklarının uçlarına basa basa yürüyerek birkaç adım ötemizdeki yuvarlakça bir çalılığa doğru

yaklaştı, bir süre dalların arasına baktı; ama arabamın orada olmadığını söyledi.

Bir süre daha ilerledikten sonra don Genaro eliyle susmamızı imledi. Ayak parmaklarının uçlarına basarak dururken sırtını kamburlaştırdı, kollarını başının üzerinden havaya doğru uzattı. Parmakları bir pençe gibi gerilmişti. Bulunduğu yerden, don Genaro'nun vücudu bir S harfi gibi durmaktaydı. Bir süre o pozisyonda kaldı, ardından da, mübalâğasız, kendini tepesi üstü, üzerinde kuru yapraklar bulunan ince bir dala doğru attı. Dalı yerden alıp inceledikten sonra gene arabamın orada olmadağını söyledi.

Çalılığın yoğunlaştığı bölgeye girerken, Genaro çalıların arkasına bakıyor, bodur paloverde ağaçlarına tırmanarak yapraklarının altını muayene ediyor, ama arabayı ne yazık ki orada da bulamadığını bildiriyordu.

Bu arada ben dokunduğum ve gördüğüm her bir şeyi kılı kırk yararcasına bir dikkatle zihnimde tutmaya çalışıyordum. Çevremdeki dünyayı ardışık ve düzenli bir şekilde algılayışım, her zaman olduğu gibi sürekliydi. Kayalara, çalılara, ağaçlara dokunmaktaydım. Bakışlarımı önümdeki yerden, bir gözümü sonra da ötekini kaydırarak arkama doğru çeviriyordum. Edindiğim bütün verilere göre o çalılıktaki yürüyüşüm, normal yaşamda sayısız kereler yaptıklarımdan farksızdı.

Daha sonra don Genaro karnının üstüne uzanarak bizim de aynı şeyi yapmamızı istedi. Çenesini, kenetlediği ellerinin üzerine yaslamıştı. Don Juan da aynısını yaptı. İkisi de gözlerini yerdeki bir dizi minik tepelere benzeyen son derece küçük tümseciklere diktiler. Birden don Genaro sağ elini havada savuruverdi, ve bir şeyi yakaladı. Apar topar ayağa kalktı, don Juan da onu izledi. Don Genaro yumruk ettiği elini önüne doğru uzattı, bize yaklaşarak bakmamızı istedi. Elini yarı araladığı zaman irice siyah bir şey uçup gidiverdi. Bu öyle ani olmuştu ki, birden irkilerek dengemi yitirdim. Ama ben daha geriye doğru düşmeden don Juan beni yakaladı.

"Araba değilmiş yahu," diye yakındı don Genaro. "Pezevenk sineğin tekiymiş. Kusura bakma!"

İkisi de dikkatle bana bakmaktaydılar. Tam önümde dur-

makta, ama bana doğrudan doğruya değil de göz ucuyla bakmaktaydılar. Uzatılmış nazarlarla.

"Sinekti, değil mi?" diye don Genaro sordu bana.

"Galiba," dedim ben.

"Bırak galibayı," diye buyurdu don Juan mütehakkim. "Ne gördün? Söyle!"

"Elinden çıkıp uçan karga gibi kocaman bir şey gördüm," dedim.

Söylediğim şey, algıladığım şeye uygun bir ifadedeydi, ama onlar buna o günün belki de en büyük şakasıymışçasına tepki göserdiler. İkisi de kendilerini yerden yere atıp katılana dek güldüler.

"Kanımca bu kadarı Carlos'a yeter artık," dedi don Juan. Sesi, gülmekten kısılmıştı.

Don Genaro, arabamı bulmak üzere olduğunu, hislerinin giderek kızıştığını söyledi. Don Juan, bulunduğumuz yerin çok engebeli olduğunu, arabayı orada bulmanın pek hoş bir şey olmayacağını söyledi. Don Genaro şapkasını çıkararak kayışını, cebinden çıkardığı bir parça sicimle düzenleyerek, yün kuşağını şapkasının kenarına takılı bir püsküle bağladı.

"Şapkamdan bir uçurtma yapıyorum," dedi bana.

Gözlerimi ona doğru çevirdim—şaka yaptığını anladım. Zira uçurtma konusunda kendimi hep bir uzman saymışımdır. Çocukluğumda en karmaşık uçurtmaları yapmışlığım vardı; hasır şapkanın kenarının rüzgâra direnemeyecek denli esnek olduğunu bilmekteydim. Üstelik, şapkanın tepe bölümü epey derindi; o yüzden rüzgâr onun içinde dönerek havalanmasını imkânsız hale getirecekti.

"Uçmaz diyorsun, öyle mi?" diye sordu don Juan bana.

"Uçmayacağına eminim," dedim.

Don Genaro'nun bizi dinlediği yoktu; uçurtmasına uzun bir sicim bağlamayı bitirdi, sonra sicimi tartarak çekmeye başlayınca kahrolası uçurtma gerçekten havalandı.

"Bak, bak uçurtmaya!" diye bağırıyordu don Genaro.

Uçurtma bir iki kez daha yana yattı, ama sonunda havada kaldı.

"Gözlerini uçurtmadan ayırma!" dedi don Juan buyururca-

sına.

Bir an başım döndü. Uçurtmaya bakarken, başka bir zamana ait bir hatıra gözümün önünde canlanmıştı, sanki uçurtmayı uçuran kimse bendim de, eskiden olduğu gibi doğduğum kasabadaki rüzgârlı tepelerdeydim.

Kısa bir süre boyunca o anım beni almış götürmüş, geçen zamana ilişkin bilincimi yitirmiştim.

Don Genaro'nun haykırarak bir şeyler söylediğini işittim, ardından şapkasının iki yana doğru yalpalanarak, sonunda arabamın bulunduğu yere düştüğünü gördüm. Hepsi de öyle hızlı bir şekilde cereyan etmişti ki, ne olduğunun farkına bile varamamıştım. Gene başım dönmeye başladı, unutkanlaşmıştım. Zihnim son kerte karmaşık bir imgeye takılmış kalmıştı. Ya don Genaro'nun şapkasının arabama dönüştüğünü görmekteydim, ya da şapkanın arabamın üstüne düştüğünü. İnanmak istediğim, ikincisiydi, yani don Genaro'nun şapkasını, arabamı göstermek amacıyla kullanmış olduğu. Aslında bunun bir önemi yoktu, zira her iki şık da birbirinden daha ürkütücüydü, ama gene de aklım normal zihinsel dengemi korumak amacıyla o önemsiz ayrıntıya takılıp kalmıştı.

"Uğraşmasana," dediğini işittim don Juan'ın.

İçimden bir şeyin yüzeye çıkmakta olduğunu duyumsadım. Uykuya dalıyormuşum gibi, düşünceler ve imgeler kontrol edilemez dalgalar halinde üşüşmeye başladılar. Küçük dilimi yutarcasına arabama bakıyordum. Yüz metre kadar ötemde kayalık düz bir yerde durmaktaydı. Sanki birisi onu oraya kasten koymuş gibi görünmekteydi. Arabama bakmak amacıyla oraya doğru koşmaya başladım.

"Kahrolasıca!" diye haykırdı don Juan. "Arabaya bakmasana! *Dünyayı durdursana!*"

Sonra, bir rüyadaymışçasına, onun bağırdığını işittim: "Genaro'nun şapkası! Genaro'nun şapkası!"

Onlara doğru baktım. Onlar da gözlerini dikmişler, delici nazarlarla bana bakmaktaydılar. Midemde bir sancılanma hissettim. Aniden bir baş ağrısı tuttu, fenalaşmıştım.

Don Juan ile don Genaro beni merakla süzmekteydiler. Arabamın yanında bir süre oturdum, sonra bir robot gibi kapı-

sının kilidini açarak don Genaro'yu arkaya oturttum. Don Juan da onu izleyerek onun yanına oturdu. Bunu biraz tuhaf bulmuştum, zira don Juan ekseriya ön koltukta otururdu.

Zihnim epey karışık, arabayı don Juan'ın evine doğru sürdüm. Kendimi değişmişim gibi hissetmekteydim. Midem çokça bulanıyordu, bulantı hissi ayık kalmamı engelliyordu. Arabayı bir robot gibi sürüyordum.

Arka kanepede don Juan ile don Genaro'nun çocuklar gibi gülüşerek bağırdıklarını işitmekteydim. Don Juan'ın bana, "Yaklaşıyor muyuz?" diye sorduğunu işittim.

İşte tam o anda ölçünmeli olarak dikkatimi yola yönelttim. Gerçekten de don Juan'ın evine epey yaklaşmıştık.

"Az sonra oradayız," diye mırıldandım.

İkisi de kahkahayı bastırdılar. Ellerini çırpıyor, uyluklarını tokatlıyorlardı.

Eve vardığımızda ben gene bir robot gibi arabadan çıkıp onların kapısını açtım. Arabadan önce don Genaro indi; hayatında yaptığı bu en güzel, en sarsıntısız yolculuk nedeniyle beni kutladı. Don Juan da aynı şeyleri söyledi. Söyledikleri şeylere pek önem vermedim.

Arabamı kilitledim, kendimi eve zor attım. Uykuya dalmadan önce don Juan ile don Genaro'nun kahkahalarını işitmekteydim.

19
Dünyayı Durdurmak

Ertesi gün uyanır uyanmaz don Juan'a sorularımı sormaya başladım. Evin arkasındaki avluda yakacak odun kesmekteydi, ama don Genaro görünürlerde yoktu. Don Juan anlatacak bir şey bulunmadığını söyledi. Ben, nesnel bir yaklaşım sergilediğimi, don Genaro'nun "zeminde yüzdüğünü" herhangi bir açıklamaya ihtiyaç duymaksızın ya da onlardan bir açıklama talep etmeksizin gözlemlediğimi, ancak bu kısıtlamalarımın orada cereyan eden şeyleri anlayabilmeme yardımcı olmadığı-

nı anlattım. Ardından, arabamın yok oluşundan sonra, otomatikman mantıksal bir açıklama bulmaya çalışmadaki ısrarımın kasten tasarladığım, sırf sorun yaratmak amacıyla yaptığım bir şey değil de, bende ilillklerime işlemiş ve tüm öbür düşünceleri etkisiz kılan bir huy haline gelmiş olan bir şey olduğunu anlattım.

"Bir hastalık gibi, yani," dedim.

"Hastalık diye bi şey yoktur," diye yanıt verdi don Juan, dingince. "Yalnızca düşkünlük vardır. Sen, her bi şeyi açıklamaya çalışarak düşkünlüğünü sergiliyorsun. Senin durumunda açıklamalar gerekli değil artık."

Ben, dayatarak sadece düzenli, anlayabildiğim koşullarda işlev görebildiğimi söyledim. Birlikte çalıştığımız süre boyunca kişiliğimi önemli oranda değiştirmiş bulunduğumu ve bu değişikliği mümkün kılan koşulun bu değişikliğe yol açan nedenleri kendime açıklayabilme yetimden kaynaklandığını ona anımsattım.

Don Juan sevecence güldü. Uzun süre bir şey söylemedi.

"Çok zeki bi insansın," dedi nihayet. "Sen, her zaman yaşamış olduğun yere dön. Ama bu defa işin bitik senin. Gidecek bi yerin kalmadı. Artık sana hiçbi şeyi açıklamayacağım. dün Genaro sana her ne yaptıysa, onları senin bedenine yaptı, onun için bırak da neyin ne olduğuna bedenin karar versin."

Don Juan'ın sesi dostçaydı ama kendini belli bir mesafede tutmaktaydı; bu bende dayanılmaz bir yalnızlık duygusu yarattı. Üzüntümü ifade ettim. Don Juan gülümsedi. Parmaklarıyla hafifçe elimin üstünü kavradı.

"İkimiz de ölecek olan varlıklarız," dedi yumuşak bir sesle. "Eskiden yapmakta olduğumuz şeyler için zamanımız kalmadı artık. Şimdi sen, benim sana öğrettiğim olanca *yap-mamayı* kullanarak *dünyayı durdurmalısın*."

Elimi bir kez daha sıktı. Dokunuşu candandı, dostçaydı; benimle ilgilendiğini, beni sevdiğini göstermek istiyor gibiydi, ama aynı zamanda kararından dönmeyeceği izlenimini de veriyordu.

"Bu benim sana bi jestim," dedi, elimin üstünde duran eli-

ni bir ana gene sıkarak, "Şimdi sen o dost dağlara kendi başına gitmelisin." Çenesiyle güneydoğu istikametindeki uzak sıradağları imledi.

Orada, bedenim bana bırakmamı söyleyene dek kalmamı, sonra da onun evine dönmem gerektiğini söyledi. Beni arabamın bulunduğu yöne doğru hafifçe iterek başkaca bir şey söylemememi, daha fazla da beklememememi istediğini belli etti.

"Orada ne yapacağım ki ben?" diye sordum.

Don Juan yanıt vermedi ama başını iki yana doğru sallayarak bana baktı.

"Yeter artık," dedi sonunda.

Sonra parmağıyla güneydoğuyu gösterdi.

"Oraya git," dedi noktalayarak.

Don Juan'la dolaştığım zamanlar hep geçtiğimiz yolları izleyerek önce güneye, sonra da doğuya doğru sürdüm. Toprak yolun bittiminde arabamı park edip bildiğim bir keçiyolundan ilerleyerek yüksek yaylaya ulaştım. Orada ne yapacağıma ilişkin hiçbir fikrim yoktu. Sağa sola kıvrılarak dinlenecek bir yer aradım. Ansızın solumdaki küçük bir alanın farkına vardım. O noktada toprağın kimyasal birleşimi farklı gibiydi, ama gözlerimi o yerin üzerinde odakladığım zaman o farkı gösteren ayırt edici herhangi bir şey bulamadım. O noktadan birkaç adım ötede durup, don Juan'ın bana her zaman önerdiği gibi o farkı "duyumsamaya" çalıştım.

Belki de bir saat orada hareketsiz durdum. Kendi kendime konuşmalarım kesilene dek düşüncelerim giderek yok olmaya başladı. O zaman bir tedirginlik duydum. Sadece karnımda duyduğum bir şeydi bu ve söz konusu alana döndüğümde daha da keskinleşiyordu. O yerin beni itmekte olduğunu hissederek oradan uzaklaşmak istedim. Gözlerimi şaşı bakar duruma getirip o bölgeyi taradım; kısa bir yürüyüşten sonra genişçe düz bir kaya gördüm. Kayanın önünde durdum. Kayada beni özellikle çeken bir şey yoktu. Üzerinde herhangi özel bir renk ya da parıltı görmüş değildim, ama gene de o kaya hoşuma gitmişti. Bedenimde bir esenlik duydum. Her yanıma bir rahatlık hissi yayıldı; bir süre kayanın üzerinde oturdum.

Yüksek yaylada, ve orayı çevreleyen dağlarda ne yapaca-

ğımı ya da beklentimin ne olduğunu bilmeden bütün gün dolaştım durdum. Alacakaranlık bastırınca o düz kayaya döndüm. Geceyi orada geçirdiğim takdirde oranın güvenli olacağını kestirmiştim.

Ertesi gün yüksek dağlarda doğu yönünde daha da ilerilere gitmeyi göze aldım. Akşamın geç saatlerinde daha da yüksek bir yaylaya ulaşmıştım. Daha önce oraya gelmişim gibi hissettim. Anımsamak amacıyla çevreme baktım ama orayı çeviren doruklardan hiçbirini tanıyamadım. Uygun bir yer seçtikten sonra çıplak kayalık bir alanın kıyısında dinlenmek için oturdum. Çok ılık, asude bir yerdi. Sukabağımdan biraz yiyecek çıkarayım dedim, ama boşalmıştı. Biraz su içtim. Ilımış, bayatlamıştı. Don Juan'ın evine dönmekten başka çarem kalmadığını, derhal geriye dönmek için yola koyulmam gerektiğini düşündüm. Karın üstü yere uzanarak başımı koluma yasladım. Rahat edemeyip pozisyonumu birkaç kez değiştirdikten sonra batıya doğru dönmüş olduğumu gördüm. Güneş epey alçalmıştı. Gözlerim yorulmuştu. Gözlerimi yere doğru çevirip baktığımda irice siyah bir böcek gördüm. Küçük bir kayanın ardından, boyunun iki katı irilikte bir gübre parçasını iterek gelmekteydi. Uzun bir süre onun hareketlerini izledim. Böcek benim mevcudiyetimle ilgilenmeksizin yükünü yerdeki kayaların, köklerin, girintilerin ve çıkıntıların arasından ha bire itmekteydi. Anladığım kadarıyla, böcek benim orada olduğumun farkında değildi. Böceğin benim varlığımın farkında olmadığını bilmemin imkânsız bir şey olduğunu düşündüm; bu düşünce zihnime, benim dünyama karşı bir böceğin dünyasına ilişkin bir dizi ussal değerlendirmelerin sökün etmesine yol açtı. Böcek de ben de aynı dünyada yaşıyorduk, ama kuşkusuz ki bu dünya ikimiz için aynı dünya olmaktan uzaktı. Kendimi böceğe bakmaya kaptırıp, o yükünü kayaların arasından, yarıkların içinden taşıması için gereksindiği muazzam gücü hayretle düşündüm.

Böceği uzun süre gözlemledikten sonra çevremdeki sessizliğin farkına vardım. Sadece, çalılıklardaki dalların ve yaprakların rüzgârla titreştiğini işitebiliyordum. Yukarıya doğru baktım, birden gayri ihtiyari olarak soluma doğru döndüm. be-

lirsiz bir gölgenin ya da birkaç adım ötedeki bir kayanın üzerinde bir şeyin titrediğini görür gibi oldum. Önce bunu önemsemedim ama o gölgenin solumda olduğu aklıma geldi. Tekrar ansızın döndüm—kayanın üzerindeki bir gölgeyi açıkça sezgiledim. Gölgenin derhal kayadan yere doğru kaydığı, toprağın da onu kurutma kağıdının mürekkebi çekivermesi gibi emdiği şeklinde tekinsiz bir duyguya kapıldım. Tüylerim diken diken olmuştu. Ölümün bana ve o böceğe bakmakta olduğunu düşündüm.

Tekrar böceğe bakayım dedim, ama onu bulamadım. Hedefine ulaşmış ve yükünü yerdeki bir deliğin içine bırakmış olabileceğini düşündüm. Yüzümü, düzgünce bir kayaya yasladım.

Böcek derin bir delikten çıkarak yüzümden beş on santimetre ötede durdu. Sanki bana bakmaktaydı, zira bir an için onun benim varlığımın farkına, belki de beim kendi ölümümün farkına vardığım şekilde vardığını duyumsadım. Gene tüylerim ürperdi. O böcekle benim aramda o kadar fark yoktu demek. Ölüm, bir gölge gibi, ikimizi de koca bir kayanın ardından kollamaktaydı. Alışık olmadığım bir sevinçle doldu içim. O böcek de ben de birbirimizden farksızdık. Hiçbirimiz, ötekinden daha üstün değildi. Ölümümüz bizi eşit kılıyordu.

İçimi dolduran sevincim, kıvancım öyle çoğaldı ki, ağlamaya başladım. Don Juan haklıydı. Her zaman haklı olmuştu o. Başka herkes gibi ben da son kerte giz dolu bir dünyada yaşıyordum, son kerte giz dolu bir varlıktım ben, ama gene de bir böcekten daha önemli değildim. Gözlerimi silerek ellerimin tersiyle onları ovalarken bir adam, ya da adam şeklinde bir şey gördüm. Elli metre kadar sağımda durmaktaydı. Doğrularak onu görmeye çalıştım. Güneş nerdeyse ufuk çizgisine ulaşmıştı, güneşin sarımtırak kızartısı net bir görüntü sağlamamı engelliyordu. Tam o anda tuhaf bir gürültü işittim. Uzaktan geçen bir jet uçağının sesine benziyordu. Dikkatimi ona yönelttiğimde, gürültü artarak uzatılmış keskin metalik bir cızırtıya dönüştü, sonra da yumuşayarak ipnotize edici bir ezgi halini aldı. Elektrik akımının titreyişini andıran bir ezgiydi bu. Bu ses, aklıma birbirine yaklaşan elektrikli iki küreyi ya da birbirine sür-

tünen, tam bir hizaya geldiklerinde de, birbirine vurarak çakışan kare şeklinde elektrikli iki levhayı getiriyordu. Tekrar dikkatle bakıp, benden saklanıyor gibi görünen o kimseyi görmeye çalıştım, ama çalılıkların önünde duran koyu renkli bir karaltıdan başka bir şey göremedim. Ellerimi gözlerimin üzerine koyarak siper ettim. Güneş ışığının parlaktlığı o anda değişverdi de, o zaman onun sadece optik bir yanılma, gölge ve bitkilerin bir oynaşması olduğunu kavradım.

Gözlerimi oradan ayırdığımda, uzakta bir çakalın telaşsızca yürüdüğünü gördüm. Çakal, adam gördüğümü zannettiğim noktaya yakın bir yerdeydi. Güney doğrultusunda elli metre kadar ilerledikten sonra dönerek bana doğru yürümeye başladı. Korkup da kaçsın, diye birkaç kez bağırdım, ama yaklaşmaya devam etti. Bir an korkuya kapıldım. Belki de kuduzdur, diye, bana saldırdığı takdirde kendimi korumak amacıyla yerden taş toplamayı bile geçirdim. Hayvan benden dört beş metre bir uzaklığa geldiğinde onun son derece sakin olduğu dikkatimi çekti; hiç de telaşlı ya da korkmuş görünmüyordu. Adımalarını yavaşlatarak üç metre kadar önümde durdu. Birbirimize baktık, ardından çakal daha da yaklaştı bana. Kahverengi gözleri dostça ışıdıyordu. Ben kayalığa oturdum, çakal da nerdeyse bana değecek kadar yaklaştı. Hayretten donakalmıştım. Vahşi bir çakalı o kadar yakından hiç görmemiştim; o anda yapılacak tek şeyin onunla konuşmak olduğunu düşündüm. Dostça, bir köpekle konuşur gibi konuşmaya başladım onunla. Sonra da çakalın benimle "konuştuğunu" sandım. Onun bana bir şey anlattığına kesinlikle emindim. İyice afallamıştım, ama duygularımı tartacak zaman bulamadım, zira çakal benimle yeniden "konuştu". Gerçi hayvan sözcükleri benim alışık olduğum, insanların seslendirdiği sözcükleri işitme biçiminden farklı bir şekilde seslendirmekte filan değildi; bu daha ziyade onun konuştuğuna ilişkin bir "duygu"ydu. Ama bu bir insanın evindeki kedisi ya da köpeğiyle kurduğu iletişimdekine benzeyen bir duygu değildi. Çakal gerçekten bir şeyler anlatmaktaydı, bir düşünceyi aktarmakta, o iletişim de, bir tümceye çokça benzeyen bir şekilde çıkmaktaydı. Ben ona, "Nasılsın, küçük çakal?" demiştim. Ve galiba onun bana, "İyiyim, sen nasılsın?" diye

sorduğunu işitmiştim. Sonra çakal o tümceyi yinelevince, fırladığım gibi ayağa kalktım. Hayvan kılını bile kıpırdatmamıştı. Ben aniden zıpladığımda ürkmemişti bile. Gözleri hâlâ dostça ışıdamaktaydı. Karnının üzerine uzanarak başını kaldırdı; sordu: "Ne diye korkuyorsun?" Çakalın karşısında oturup onunla hayatımın en acayip sohbetini yapmayı sürdürdük. Nihayet çakal bana orada ne işim olduğunu sordu, ben de oraya "dünyayı durdurmaya" geldiğimi söyledim. Çakal, "Que bueno!" dedi. Bunun üzerine onun iki dil bilen bir çakal olduğuna hükmettim. Tümcelerindeki adlar ve eylemler İngilizce, ama çekimler ve ünlemler İspanyolcaydı. Bir Chicano[6] çakalın karşısında bulunduğum düşüncesi geçti zihnimden. Bütün bu cereyan eden şeylerin saçmalığını düşünerek katıla katıla gülmeye başladım. Sonra, tanık olduğum bu şeylerin imkânsızlığının tüm ağırlığı beni ezercesine kafama dank etti. Çakal ayağa dikildi, gözlerimiz birbirini buldu. Gözlerimi dikerek ona baktım. Gözlerinin beni çektiğini duyumsamaktaydım ki, birden hayvan yanardöner renklere bürünerek ışıklandı. Sanki zihnim, on yıl önce cereyan etmiş olan, peyotenin etkisinde olduğum bir sırada bir köpeğin yanardöner renklenmelerle unutulmaz bir varlığa dönüşmesi şeklindeki bir olayın anısını karşımda tekrar canlandırmaktaydı. Çakal sanki o anıları depreştirmişti—o eski olayın anısı gelmiş de çakalın şu andaki görüntüsünün üzerine çakışmıştı; akışkan, sıvı, ışıklı bir varlıktı çakal. Işıklılığı gözlerimi kamaştırıyordu. Gözlerimi kapamak için ellerimle onları örtmek istedim, ama kıpırdayamıyordum. O ışıklı varlık benim tanımlayamadığım bir yanıma dokunmaktaydı, bedenim öyle şahane, öyle tarif edilmesi imkânsız bir ılıklık ve esnekliğe gark olmuştu ki, sanki o dokunuş içimdeki bir şeyin patlamasına yol açmıştı. Mıhlanmış gibi orada kaldım, ayaklarımın, bacaklarımın ya da bedenimin öbür taraflarının nerede olduğunu hissedemiyordum; ama bir şeyler beni dimdik tutmaktaydı.

O durumda ne kadar bir süre kalmış olduğumu bilemiyorum. Bu sırada, o ışıklı çakal ile üzerinde bulunduğumuz tepe

6 ABD'de oturan Meksika kökenli kişi

eriyip gitmişti. Düşünce, duygu, diye bir şey kalmamıştı bende. Hepsi de yitip gitmişti—ben özgürce uçar gibiydim.

Birden bedenime bir şeyin çarptığını duyumsadım, ardından her yanım beni tutuşturan bir şeyle kaplandı. Güneşin üzerimde parlamakta olduğunu gördüm. Batı istikametinde uzak bir dağ silsilesini belli belirsiz bir şekilde ayırt edebiliyordum. Güneş ufuk çizgisinin üzerine ulaşmıştı bile. Dosdoğru ona doğru bakmaktaydım, sonra "dünyanın çizgilerini" gördüm. Çevremdeki her bir şeyi her yönden örercesine saran olağanüstü beyaz floresan ışıklanmaların bolluğunu algıladım. Bir an bunun acaba güneş ışığının kirpiklerimde yansımasından mı, kaynaklandığını düşündüm. Gözlerimi kırpıp yeniden baktım. Çizgiler oldukları gibi durmaktaydılar—çevremdeki her şeyin üzerine doğru uzanıyor ya da onların içinden çıkıyorlardı.

Tüm etrafıma bakarak bu olağandışı yeni dünyayı inceledim. Güneşten başka yerlere baktığım zaman da, çizgiler açıkça görülebiliyordu, kalıcıydı.

O tepenin üzerinde esrimiş durumda bana sonsuzmuş gibi gelen bir süre boyunca kaldım, oysa bu geçenler sadece birkaç dakika içinde, belki de güneş ufka ulaşana dek cereyan etmiş olmalıydı, ama bana sonsuz bir zaman gibi gözükmüştü. Dünyadan ve bedenimden ılık, yatıştırıcı bir şeylerin fışkırdığını hissettim. Bir sır keşfettiğimi biliyordum. Öyle yalın bir şeydi ki bu. Hiç tanımadığım bir duygu seline kapıldım. Hayatımda öylesi bir ilahi öfori duygusunu, öylesi bir dinginliği, öylesi bir her şeyi kuşatan kavrayışı daha önce hiç tatmamıştım; ama keşfettiğim sırrı kelimelerle anlatabilmem, hatta onu düşünebilmem dahi olanaksızdı, onu ancak bedenim bilmekteydi.

Ardından uyumuş ya da bayılmış olacağım. Tekrar kendime geldiğim zaman kayalıkta yatmaktaydım. Ayağa kalktım. Dünya, onu her zaman görmüş olduğum gibiydi. Hava kararmaktaydı, hiç düşünmeksizin arabama dönmek için inişe geçtim.

Ertesi sabah vardığımda, don Juan evde yalnızdı. Don Genaro'yu sorduğumda, bir iş için o yörede bir yere gittiğini söyledi. Derhal ona başımdan geçen olağandışı deneyimleri anlat-

maya başladım. Beni can kulağıyla dinledi.

"*Dünyayı durdurmuşsun* işte," dedi ben anlattıklarımı bitirdiğimde. Bir süre konuşmadan oturduk, sonra don Juan, don Genaro'ya bana yardım ettiği için teşekkür etmemi söyledi. Benden çok hoşnut görünüyordu. Sık sık sırtımı tıpışlıyor, neşeli neşeli gülüyordu.

"Ama bir çakalın konuşabilmesi inanılmaz bir şey," dedim.

"Konuşma değildi ki o," diye yanıt verdi don Juan.

"Neydi ya?"

"Senin bedenin ilk kez olarak anlaşmıştı. Ama sen en başta onun bi çakal olmadığını anlayamamıştın, üstelik onunki senin ve benim konuştuğum türden bi konuşma değildi."

"Ama çakal gerçekten konuşuyordu, don Juan!"

"Bak sen, şu aptal aptal konuşan da kimmiş. Yıllarca öğrenim görmüş bi adamsın, bilmen gerek senin. Dün sen *dünyayı durdurmuştun*, hatta *görmüş* bile olabilirsin. Sihirli bi varlık sana bi şey anlatmış, senin bedenin de, dünya çökertilmiş olduğundan ötürü onu anlayabilmişti."

"O dünya bugün olduğu gibiydi, don Juan."

"Yo, değildi. Bugün çakallar sana bi şey anlatmazlar, sen de dünyanın çizgilerini *görmezsin*. Dün sen bütün bunları yaptın, zira senin içindeki bi şey durduydu."

"Neydi o duran şey?"

"Senin içinde duran o şey, insanların sana bu dünyanın nasıl bi yer olduğuna ilişkin anlatageldikleriydi. Anladın mı? Herkes bize, doğduğumuzdan bu yana dünyanın falanca falanca şekilde, filanca filanca biçimde olduğunu anlatıp durmuştur, elbet bizim de dünyayı onların bize anlattığı şekilde görmekten başka bi seçeneğimiz yoktur."

Don Juan'la birbirimize baktık.

"Dün dünya büyücülerin anlattığı şekilde göründü sana," diye sürdürdü. "Öylesi bi dünyada çakallar konuşur; bi zamanlar sana anlatmış olduğum gibi geyikler de konuşur, çıngıraklıyılanlar da, ağaçlar da—yaşayan her bi canlı da. Ama senin asıl *görmeyi* öğrenmen gerek. Ola ki sen *görmenin*, insanın yalnızca iki dünya arasına, sıradan insanla büyücülerin dünyası ara-

sına sokulduğu zaman gerçekleştiğini öğrenmişsindir. Sen şu anda o iki dünyanın tam ortasındasın. Dün sen o çakalın seninle konuştuğuna inanmıştın. *Görmeyen* herhangi bi büyücü de o şekilde inanır, ama *gören* bi kimse bilir ki buna inanmak, büyücüler âleminde çakılıp kalmaktır."

"Yani, don Juan, sıradan insanların da, büyücülerin de dünyaları gerçek değil, öyle mi?"

"İkisi de gerçek dünyalardır. İkisi de seni etkisi altında tutar. Örneğin, sen o çakala, öğrenmek istediğin her bi şeyi sorabilirsin, o da seni yanıtlamak zorunda kalırdı. İşin hazin tarafı şudur ki, çakallara güven olmaz. İnsanı aldatabilirler. Güvenilir bi hayvan arkadaşının olmaması, senin kaderin."

Don Juan o çakalın hayatım boyunca benim yoldaşım olarak kalacağını; büyücüler âleminde bir çakal yoldaşa sahip olmanın arzu edilen bir şey olmadığını açıkladı. Bir çıngıraklıyılanla konuşmuş olmanın ideal olmuş olacağını, zira onların şahane yoldaşlar olduklarını anlattı.

"Ben senin yerinde olsaydım," diye ekledi, "çakallara hiç güvenmezdim. Ama sen farklısın, hatta bakarsın bi çakal büyücüsü olup çıkarsın."

"Çakal büyücüsü de nedir?"

"Çakal kardeşlerinden bi sürü şey çeken bi büyücü."

Soru sormayı sürdürmek istiyordum ama o bir el hareketiyle beni önledi.

"Dünyanın çizgilerini görmüşsün," dedi. "Işıklı bi varlık görmüşsün. Artık sen dostla karşılaşmaya hazır duruma geldin. Elbet biliyorsun ki çalıların orda gördüğün adam, dosttu. Bi jet uçağı gibi kükrediğini işitmişsin. O, seni bi ovanın kenarında bekleyecek, o ovaya ben seni kendim götüreceğim."

Uzun bir süre sessiz kaldık. Don Juan ellerini karnının üzerinde kenetlemişti. Başparmaklarını belirsiz bir şekilde devindirmekteydi.

"Genaro da gelmek zorunda o vadiye bizimle," dedi ansızın. "Senin *dünyayı durdurmana* yardım eden o, zira."

Don Juan bana delici nazarlarla bakmaktaydı.

"Sana bi diyeceğim daha var," diyerek güldü. "Şu anda artık önemi var. Genaro geçen gün senin arabanı sıradan insanla-

rın dünyasından yok etmiş ya da götürmüş değildi. O yalnızca seni dünyaya büyücüler gibi bakman için zorlamıştı, o dünyada da senin araban yoktu. Genaro senin her şeye kesin gözüyle bakma alışkını yumuşatmak istemişti. Onun şaklabanlıkları senin bedenine her şeyi anlamaya çalışmanın saçmalığını anlatmıştı. Uçurtmasını uçurduğunda da handıysa *görmüştün* sen. Arabanı bulmuştun; her iki dünyada birden bulunmaktaydın. Kasıklarımızı tuta tuta gülmemizin nedeni de senin arabayı bulunduğunu zannettiğin yerden eve doğru sürmekte olduğuna gerçekten inanmış olmandı."

"Ama benim dünyayı büyücülerin gördüğü gibi görmem için nasıl zorlayabilmişti beni?"

"Ben de onunla beraberdim. O dünyayı ikimiz de biliriz. İnsan o dünyayı bi kez öğrendi mi, artık yapması gereken tek şey sana büyücülerin sahip olduğunu anlattığım o ilave erk halkasını kullanmaktır. Genaro bunu son kerte kolay bi şekilde yapabilir. Senin zihnini çelip dağıtmak, ve bedeninin görmesini sağlamak amacıyla taşları çevirip durduydu."

Ben don Juan'a son üç günkü olayların dünyaya ilişkin görüşlerimi onulmaz biçimde zedelediğini söyledim. Onunla çalışmakta olduğum şu on yıl boyunca, psikotropik bitkileri yediğim sıralarda bile hiç bu kadar etkilendiğim olmamıştı.

"Erk bitkileri yalnızca bir araçtır, bi yardımcıdır," dedi don Juan. "Gerçek olan şey, bedenin *görebildiğini* kavramış olduğu zamandır. İnsan yalnızca o durumda her gün seyretmekte olduğumuz dünyanın sırf bi tanımlama olduğunu anlar. Benim amacım hep sana bunu göstermek olmuştur. Ne yazık ki, dost sana musallat olmadan önce pek az zamanın kaldı."

"Dostun bana musallat olması şart mı?"

"Bundan kaçınmanın bi yolu yoktur. *Görebilmek* için insanın dünyaya büyücülerin baktığı gibi bakmayı öğrenmesi, böylece dostu çağırması gerekir; öyle olunca da dost çıkar gelir."

"Dostu çağırmaya gerek kalmadan bana *görmeyi* öğretemez miydin?"

"Hayır. *Görebilmek* için insanın dünyaya bi başka tarzda bakmayı öğrenmesi gerekir; benim bildiğim tek başka tarz da büyücünün bakış biçimidir."

20
Ixtlan Yolculuğu

Don Genaro öğle sularında döndü; don Juan'ın önerisiyle üçümüz arabayla bir gün önce kalmış olduğum sıradağlara doğru yöneldik. Benim geçtiğim aynı keçiyolunda ilerleyerek, ama yüksek yaylada, benim yaptığım gibi durmaksızın, daha alçaktaki sıradağların doruğuna ulaşana dek tırmandık, sonra da ovalık bir vadiye inmeye başladık.

Yüksek bir tepenin üzerinde dinlenmek için durduk. Yeri don Genaro seçti. Onlarla birlikte olduğum zamanlar hep yap-

tığım gibi hemen, bir üçgen oluşturacak şekilde, don Juan'ı sağıma, don Genaro'yu da soluma alarak, oturdum. Çöl çalılıkları gayet nefis nemli bir parlaklık içindeydiler. Kısa süren bir ilkbahar sağanağından sonra pırıl pırıl bir yeşile bürünmüşlerdi.

"Genaro sana bi şey anlatacak," dedi don Juan birdenbire. "Sana kendi dostlarıyla ilk karşılaşmasının öyküsünü anlatacak. Di mi, Genaro?"

Don Juan'ın sesinde ayartıcı bir eda vardı. Don Genaro bana bakarak ağzı yumuşak bir delik haline gelene dek dudaklarını büzdü. Dilini kıvırarak damağına dayadı; kıvranmaktaymışçasına ağzını açıp kapamaya başladı.

Don Juan ona bakarak yüksek sesle güldü. Neler olduğunu anlayamamıştım.

"Ne yapıyor?" diye don Juan'a sordum.

"Bi tavuk o!" dedi.

"Tavuk mu?"

"Bak, ağzına bak. Tavuğun götü işte, yumurtlamak üzere."

Don Genaro'nun ağzında kıvranmalar artmaya başlamış gibi görünmekteydi. Gözlerinde yabansı, delice bir bakış vardı. Ağzı, kıvranmalar o yuvarlak deliği genişletmişçesine, açıldı. Gırtlağından gıdaklama sesleri çıkardı, ellerini içeriye doğru bükerek kollarını göğsünde kavuşturdu, gayet nezaketsiz bir şekilde ağzından bir tutam balgam çıkardı.

"Kahrolasıca! Yumurta değilmiş," dedi yüzünü ekşiterek.

Bedenin duruş biçimiyle yüzünün ifadesi öyle komikti ki, gülmeden edemedim.

"Artık Genaro sözüm ona yumurtasını da yumurtladığına göre, ola ki kendi dostuyla ilk karşılaşmasını anlatır sana," diye dayattı don Juan.

"Ola ki," dedi Genaro, ilgilenmemiş görünerek.

Ben de birkaç kez, anlatsın diye ısrar ettim.

Don Genaro ayağa kalktı, kollarını açıp sırtını yaylandırarak gerindi. Kemikleri çatırtılı sesler çıkarıyordu. Sonra gene yerine oturdu.

"Ben kendi dostumla tutuştuğumda genç bir delikanlıydım," dedi sonunda. "Her şeyi hatırlıyorum, bir öğleden son-

raydı. Şafaktan beri kırlarda dolaşmış, evime dönüyordum. Birden bir çalılığın ardından dost çıkarak yolumu kesti. Epeydir beni beklemekteymiş, niyeti de onunla güreşe tutuşmam imiş. Ondan uzaklaşmak amacıyla geriye döndüm ama sonra onunla güreşebilecek denli güçlü olduğumu düşündüm. Korkmuyor da değildim. Tüm bedenim yay gibi gerilmişti, boynum tahta gibi katılaşmıştı. Ama gel gör ki, insanın hazır olduğunu gösterir bu, yani boynunun kaskatı kesilmesi."

Don Genaro gömleğini açarak bana sırtını gösterdi. Boynunun, sırtının, kollarının adalelerini kastı. Adalelerinin fevkalade gelişmiş olduğunu gördüm. Sanki o anısı, bedenindeki tüm kasları harekete geçirmişti.

"Böyle bir durumda," diye sürdürdü, "ağzını hep kapalı tutmalısın."

Don Juan'a dönerek, "Di mi, Juan?" dedi.

"Evet," diye karşılık verdi don Juan sükûnetle. "Bi dostu tuttuğun zaman öyle şiddetli bi sarsıntı geçirirsin ki, insan dilini ısırıp kesebilir ya da dişlerini kırabilir. İnsan gövdesini dik olarak tutmalı, yere sıkıca basıp dengeli bir şekilde durmalıdır, ayakları yeri adeta kavramalıdır."

Don Genaro ayağa kalkarak bana doğru dönüp doğru duruş biçimini gösterdi: Dizlerini hafif bükülü tutmaktaydı, kollarını iki yana sarkıtarak parmaklarını hafifçe kıvırmıştı. Gevşemiş görünüyordu ama yere sıkıca basmaktaydı. O pozisyonda bir süre kaldı; ben onun oturacağını sanırken, o, topuklarına yaylar takılıymışçasına inanılmaz bir sıçrayışla ileriye doğru atıldı. Bu hareketi öyle ani olmuştu ki ben arkaya doğru sırtüstü yuvarlandım; ama düştüğüm sırada don Genaro bana bir adamı ya da insan şeklindeki bir şeyi kavramış gibi gelmişti.

Tekrar oturdum. Don Genaro'nun bedenindeki aşırı gerginlik hâlâ sürmekteydi, sonra birden kaslarını gevşetti; daha önce oturmakta olduğu yere dönerek oturdu.

"Carlos şu anda senin dostunu *gördü*," dedi don Juan kayıtsızca, "ama hâlâ mecalsiz olduğundan yere yuvarlandı."

"Sahi, gördün mü?" diye sordu don Genaro safçasına, burun deliklerini şişiredursun.

Don Juan, "gördüğümden" emin olduğunu söyledi don

Genaro'ya.

Don Genaro tekrar öne doğru öyle bir güçle sıçradı ki, ben yan tarafıma yıkıldım. Don Genaro son kerte hızlı bir şekilde sıçradığından, onun, oturma pozisyonundan fırlayarak ayakları üzerine nasıl düştüğünü anlayamamıştım.

İkisi de yüksek sesle güldüler, sonra don Genaro kahkahasını bir çakal sesinden farksız bir ulumaya çevirdi.

"Dostunu yakalayabilmen için Genaro kadar iyi sıçraman gerektiğini sanmayasın," diye don Juan dikkatimi çekti. "Genaro'nun öyle iyi bi şekilde atlayabilmesinin nedeni dostunun ona yardımcı olmasıdır. Senin yapman gereken tek şey çarpışmaya karşı koyabilmek için ayaklarını yere sıkıca basmaktır. Genaro sıçramadan önce nasıl durduysa, sen de öyle durmalısın, sonra atlayıp dostu yakalarsın."

"Ama önce madalyonunu öpmesi gerek," diye araya girdi don Genaro.

Don Juan tedirgin olmuş gibi yaparak madalyonumun olmadığını söyledi.

"Ama ya not defteri?" diye dayattı don Genaro. "Not defterleriyle bir şeyler yapması gerek—sıçramadan önce onları bir yere koyması gerek, ya da belki de dosta not defteriyle vurur."

"Deme yahu!" diye gerçekten şaşırmışçasına ünledi don Juan. "Bak bunu hiç düşünmemiştim. Bi dostun defterlerle yere serildiğine ilk kez tanık olacağız demek ki."

Don Juan'ın kahkahalarıyla don Genaro'nun ulumaları yatışınca hepimiz keyifli bir havadaydık.

"Dostunu yakaladığın zaman ne oldu, don Genaro?" diye sordum.

"Olanca gücümle ona sarıldım," dedi don Genaro bir anlık bir tereddütten sonra. Düşüncelerini toparlamaya çalışır gibi bir hali vardı.

"O şekilde cereyan edeceğini asla tahmin edemezdim," diye sürdürdü. "Öyle bir şeydi ki, öyle, öyle, öyle... Vallahi anlatılır gibi değil ki! Onu yakalamamla dönmeye başlamamız bir oldu. Dost beni fırıldak gibi çeviriyordu, ama onu bırakmadım hiç. Havada öyle bir hızla dönmekteydik ki, artık hiçbir şey göremez olmuştum. Her şey sisli görünüyordu. Dönmemiz sürdü,

sürdü, sürdü. Birden tekrar yerde durmakta olduğumu hissettim. Kendime şöyle bir baktım. Dost beni öldürmemişti. Her bir yanım sağlamdı. Kendimdim ben. Başardığımı anlamıştım. Nihayet benim de bir dostum olmuştu. Sevinçle zıplamaya başladım. Ne güzel duyguydu o! Ne görkemli bir duyguydu!

"Sonra, nerdeyim, diye etrafıma bakındam. Hiç bilmediğim bir yerdeydim. Dost beni havaya kaldırmış, dönmeye başladığımız yerden uzakta bir yere fırlatıp atmıştı. Yönümü bulmaya çalıştım. Evimin doğu istikametinde bir yerlerde olmam gerek, diye düşünerek, o yöne doğru ilerledim. Vakit daha erkendi. Dostla karşılaşmamız pek uzun sürmemişti. Çok geçmeden bir patika buldum—birkaç adamla kadının bana doğru gelmekte olduklarını gördüm. Kızılderiliydiler. Çevremi sarıp nereye gitmekte olduğumu sordular. Ben de, 'Yurduma, Ixtlan'a gidiyorum,' dedim onlara. 'Kayboldun mu?' diye sordu birisi. 'Evet,' diye yanıtladım onu. 'Niçin?' Ama Ixtlan o yönde değil. Tam tersi yönde. Biz de oraya gidiyoruz," dedi bir başkası. 'Sen de katıl bize!' dedi hepsi birden. 'Yiyeceğimiz de var!' "

"Sonra ne oldu?" diye sordum. "Onlara katıldın mı?"

"Hayır, katılmadım," dedi don Genaro. "Zira onlar gerçek değildi. Onları görür görmez anlamıştım bunu. Seslerinde, özellikle onlara katılmamı isterkenki dostça davranışlarında onları ele veren bir şey vardı. Onlardan kaçmaya başladım. Arkamdan çağırıp döneyim, diye yalvardılar. O tekinsiz yalvarışları giderek artıyordu, ama koşmayı sürdürüp onlardan kaçtım."

"Kimdi onlar?" diye sordum.

"İnsanlar," diye yanıt verdi don Genaro uzatmaksızın. "Ama gerçek insan değildiler."

"Hayalet gibi, yani," diye açıkladı don Juan. "Görüntüden ibaret."

"Bir süre yürüdükten sonra," diye sürdürdü don Genaro, "kendime güvenim arttı. Ixtlan'ın benim gittiğim istikamette olduğunu biliyordum. Sonra yolda, bana doğru iki adamın geldiğini gördüm. Onlar da Mazatec Kızılderililerine benziyorlardı. Yakacak odun yüklü bir eşekleri vardı. Yanımdan geçerken, 'Merhaba,' diye mırıldandılar.

" 'Merhaba!' " diyerek yoluma devam ettim. Benimle pek ilgilenmemişler, yanımdan geçip gitmişlerdi. Adımlarımı yavaşlatarak şöyle bir dönüp onlara baktım. Benimle ilgilenmeksizin yollarına devam etmekteydiler. Gerçek insanlara benziyorlardı. Arkalarından koşarak bağırdım, 'Durun, durun!'

"Eşeklerinin iki yanına geçip, sanki yükünü korur gibi durdular.

"'Bu dağlarda kayboldum,' dedim onlara. 'Ixtlan'a nasıl gidilir?' Gitmekte oldukları istikameti gösterdiler. 'Sen ordan çok uzaktasın,' dedi içlerinden biri. 'Dağların öte tarafında kalır orası. Dört beş günde varabilirsin oraya.' Sonra dönüp yola revan oldular. Onların gerçekten Kızılderili olduklarını sezmiştim, onlara katılmama izin vermelerini istedim.

"Bir süre yol aldıktan sonra iki adamdan biri torbasından biraz yiyecek çıkararak bana sundu. Yerimde donup kalmıştım. Yiyeceğini sunuş biçimi bana son derece yabansı gelmişti. Bedenim korku hissine kapıldı; öyle ki, irkilip kaçmaya başladım. İkisi de onlarla birlikte gitmezsem dağlarda ölüp kalacağımı söylediler, onlara katılmam için diller döktüler. Onların dil döküşleri de bana pek tekinsiz gelmişti, onun için koşarak onlardan uzaklaştım.

"Yürümeye devam ettim. artık gerçekten Ixtlan yolunda olduğumu, o hayaletlerin beni yolumdan çevirmeye çalıştıklarını anlamıştım.

"Sonra sekiz kişiye daha rastladım; benim kararımdan dönmeyeceğimi anlamış olmalılardı. Yolun kenarında durup, yakaran gözlerle bana baktılar. Çoğu bir söz dahi etmemişti; ancak, aralarındaki kadınlar daha cüretkâr davranıp bana yalvardılar. Hatta kimileri pazarda satmaya götürdükleri yiyeceklerle öbür eşyalarını bile, saf köylü satıcılar gibi önüme serdiler. Ama hiçbirine bakmadım, yoluma devam ettim.

"Akşama doğru aşina olduğum bir vadiye ulaştım. Sanki daha önce orada bulunmuştum. Ama o takdirde oranın Ixtlan'ın güney yöresi olması lazımdı. Hatırlayabileceğim daha başka işaretler arayıp kendimi yönlendirmeye çalışıyordum ki, keçilerini güden bir Kızılderili oğlan gördüm. Aslında o çocuk bana babamın iki keçisini güden kendimi anımsatmıştı.

"Onu bir süre izledim; çocuk benim küçükken yaptığım gibi kendi kendine konuşmaktaydı, sonra keçileriyle konuşmaya başladı. Keçi gütmekten anladığım için onun bu işi gayet iyi bir şekilde yaptığını görmekteydim. İşinin ehliydi çocuk. Keçileri şımartmıyor, ama onlara gaddarca da davranmıyordu.

"Ona seslenmeye karar verdim. Yüksek sesle onu çağırınca çocuk yerinden fırlayıp kayalık bir yere kaçtı—kayaların ardından beni gözetlemeye başladı. Her an tabanları yağlamaya hazır gibi görünüyordu. O çocuğu sevmiştim. Korkarak kaçmıştı ama keçilerini benden ırak tutmayı da pekâlâ başarmıştı.

"Onunla uzun bir süre konuştum; yolumu kaybettiğimi, Ixtlan'a nasıl gideceğimi bilmediğimi söyledim. Bulunduğumuz yerin neresi olduğunu sordum, o da oranın benim aradığım yer olduğunu söyledi. Bu yanıtı beni çok mutlu kılmıştı. Demek ki artık yurdumdaydım; dostun tüm gövdemi göz açıp kapayana dek onca uzak yerlere nasıl taşımış olduğunu hayretle düşündüm.

"Çocuğa teşekkür ederek yürümeye başladım. Çocuk saklandığı yerden çıkarak keçilerini daha önce dikkatimi çekmemiş olan başka bir keçiyoluna doğru güttü. O keçiyolu vadiye doğru uzanmaktaydı. Çocuğa gene seslendim ama bu sefer kaçmadı. Ona doğru yürüdüm; ona epeyce yaklaştığım zaman çocuk koşarak çalıların arasına gizlendi. Kendisini öyle iyi kolladığı için onu övdüm, ona kimi sorular sordum.

"'Bu keçiyolu nereye çıkar?' diye sordum. 'Aşağıya,' dedi çocuk. 'Nerede oturuyorsun?' 'Aşağıda.' 'Orda çok ev var mı?' 'Hayır, bir ev var.' 'Öbür evler nerde?' Çocuk, o yaştaki oğlanlara özgü bir kayıtsızlıkla parmağını öbür tarafa doğru uzattı.

"'Dursana,' dedim ona. 'Çok yorgunum, ve açım. Beni ailene götürüver.'

"'Ailem yok ki benim,' dedi çocuk; bu beni oldukça sarstı. Niçin, bilmiyorum, ama sesi beni duraksatmıştı. Duraksadığımı gören çocuk durdu, bana doğru döndü. 'Bizim evde kimse yok,' dedi. 'Amcam gitti, karısı da tarlada. Evde yiyecek çok. Bol. Benimle gel.'

"Epey üzülmüştüm. O çocuk da bir hayaletti. Sesinin tonuyla istekliliği onu ele vermişti. Bütün hayaletler peşimdeydi

demek; ama benim korktuğum yoktu. Dostla karşılaşmanın sersemletici etkisi hâlâ devam etmekteydi. Dosta da hayaletlere de kızmak istiyordum, ama bi türlü eskisi gibi öfkelenemiyordum, o yüzden vazgeçtim ben de. Sonra kendimi üzüntüye kaptırmak istedim, zira o küçük oğlanı sevmiştim, ama üzülmek de gelmedi elimden, onun için ondan da vazgeçtim.

"Birden bir dostum olduğu, hayaletlerin bana hiçbir şey yapamayacakları geldi aklıma. Keçiyolunda çocuğu izledim. Öbür hayaletler de derhal ortaya çıkıp beni uçurumdan aşağıya yuvarlamaya çalıştılar, ama benim istencim onlardan daha güçlüydü. Onlar bunu hissetmiş olacaklar ki, beni taciz etmekten vazgeçtiler; zaman zaman kimileri üzerime doğru atlıyordu, ama onları istencimle durdurabiliyordum. Sonra hepsi de beni taciz etmekten vazgeçtiler."

Don Genaro uzun süre sessiz kaldı.

Don Juan bana bakmaktaydı.

"Ondan sonra ne oldu, don Genaro?" diye sordum.

"Yürümeye devam ettim," dedi düpedüz.

Öyküsünü bitirmiş olmalıydı; eklemek istediği bir şey yoğa benziyordu.

Onların yiyecek sunmalarını, ne diye hayalet olduklarını gösteren bir ipucu olarak yorumladığını sordum don Genaro'ya.

Bu soruma yanıt vermedi. Sorumu yineledim; Mazatec Kızılderililerinin yiyecek şeyleri olduğunu yadsıma âdetlerinin olup olmadığını, yiyecek konusunda aşırı hassasiyet gösterip göstermediklerini sordum.

Don Genaro onların ses tonlarının, kendisine tatlı diller dökmelerinin, üstelik hayaletlerin yiyeceğe ilişkin tutumlarının aşikâr ipuçları olduklarını söyledi—ayrıca bunları dostunun yardımıyla da bildiğini anlattı. Bütün özelliklerin farkına kendi başına varamamış olacağını da ekledi.

"O hayaletler dost muydular, don Genaro?" diye sordum.

"Yo. Onlar insandı."

"İnsan mı? Ama sen onların hayalet olduklarını söylemiştin."

"Ben onların gerçek olmadıklarını söyledim. Benim dost-

la karşılaşmamdan sonra hiçbir şey gerçek değildi artık."

Uzun bir süre sessiz oturduk.

"O deneyiminin nihai ürünü ne olmuştu, don Genaro?" diye sordum.

"Nihai ürünü mü?"

"Demem şu ki, sonunda Ixtlan'a nasıl ulaştın?"

İkisi de aynı anda makaraları koyuverdiler.

"Yani sana göre nihai ürün buydu, ha!" diye ünledi don Juan. "Şöyle anlatayım bari. Genaro'nun yolculuğunun bi sonu yoktu. Nihai bi ürün olmayacak hiçbi zaman. Genaro hâlâ sürdürüyor Ixtlan yolculuğunu!"

Don Genaro delici nazarlarla beni süzmekteydi; sonra gözlerini uzaklara, güneye doğru çevirdi.

"Ixtlan'a asla ulaşamayacağım," dedi.

Sesi kesin ama yumuşaktı, mırıldar gibi.

"Ama duygularıma gelince... Kimi zaman duygularım bana oraya ulaşmaya sadece bir adım kaldığını söyler. Ama asla ulaşamam oraya. Yolculuğum boyunca bildiğim aşina işaretlere bile rastlamıyorum. Artık hiçbir şey eskisi gibi değil."

Don Juan'la don Genaro birbirlerine baktılar. Bakışlarında pek hüzünlü bir şey vardı.

"Ixtlan yolculuğunda ben sadece hayalet yolculara rastladım," dedi yumuşak bir sesle.

Don Juan'a baktım. Don Genaro'nun ne demek istediğini anlayamamıştım.

"Don Genaro'nun Ixtlan'a yolculuğunda herkes gerçek bi varlık," diye açıkladı don Juan. "Örneğin, seni alalım. Sen bi hayaletsin. Senin duyguların da isteklerin de insanlarınki gibi. Ixtlan yolculuğunda yalnızca hayaletlerle karşılaştığını söylemesi o yüzden."

Ansızın don Genaro'nun yolculuğunun bir mecaz olduğunu kavrayıverdim.

"Ixtlan yolculuğu gerçek değil, öyleyse," dedim.

"Gerçek!" diye ünledi don Genaro. "Gerçek olmayan, o yolcular."

Başının öne doğru devinimleriyle don Juan'ı imledi, bastıra bastıra, "Gerçek olan bir bu var. Ben anca onunlayken dün-

ya gerçek oluyor."

Don Juan gülümsedi.

"Genaro'nun sana öyküsünü anlatmasının nedeni," dedi, "senin dün *dünyayı durdurmuş olmandır*, senin üstelik *gördüğün* kanısında, ama sen öyle sersemsin ki bunun kendin bile farkında değilsin. Sende bi tuhaflık olduğunu, er geç *göreceğini* ona uzun uzun anlattım. Her ne hal ise, sen dostla bi dahaki karşılaşmanda, şayet bi daha öyle bi şey olacaksa, senin onunla güreşip onu uysallaştırman gerekecek. Şayet o olayın şokunu sağ salim atlatırsan, ki güçlü olduğun, bi savaşçı gibi yaşamakta olduğundan dolayı başaracağından eminim, o zaman sen kindini bilinmeyen bi ülkede yaşıyor bulacaksın. O zaman, hepimiz için doğal olan şeyi yapacaksın, yani Los Angeles'e dönmek için yola çıkacaksın. Ama Los Angeles'e dönebileceğin bi yol yoktur. Orada bırakmış olduğun şeyleri ebediyen yitirmişsindir. Ama bu arada, elbet, bi büyücü olmuş olacaksın, ama bu da bi işe yaramayacaktır; öyle bi durumda hepimiz için önemli olan şey sevdiğimiz ya da nefret ettiğimiz ya da arzuladığımız her bi şeyi gerilerde bırakmış olduğumuz gerçeğidir. Ama bi insanın duyguları ölmez ya da değişmez, onun için büyücü de asla ulaşamayacağını bildiği halde, yeryüzündeki hiçbi gücün hatta ölümün bile onu sevdiği yere, nesnelere ve insanlara kavuşturamayacağını bildiği halde, yurduna dönmeye çalışır. Genaro sana bunu anlattıydı işte."

Don Juan'ın açıklaması bir katalizör etkisi yapmıştı; don Genaro'nun öyküsünün çarpıcı etkisini, onu kendi yaşamının hikâyesiyle bağdaştırmaya başlar başlamaz, bütünüyle hissettim.

"Ya sevdiğim insanlar?" diye sordum don Juan'a. "Onlar ne olacak?"

"Hepsi de geride kalacak!" dedi.

"Ama onlara kavuşabileceğim bir yol yok mu? Onları kurtarabilir, yanıma alabilir miyim?"

"Hayır. Dostun seni, tek başına, fırıldak gibi çevirip, bilinmeyen diyarlara götürecek."

"Ama pekâlâ Los Angeles'e dönebilirim, değil mi? Atlarım bir otobüse ya da uçağa, giderim oraya. Los Angeles gene

yerinde duruyor olacak, değil mi?"

"Elbet," dedi don Juan, gülerek. "Manteca da Temecula da, Tucson da yerlerinde duracak."

"Tecate de," diye ekledi don Genaro büyük bir ciddiyetle.

"Piedras Negras ile Tranquitas da," dedi don Juan, gülümseyerek.

Don Genaro daha başka yer adları da ekleyince, don Juan da başka adlarla ona katıldı; artık ikisi de hiç akla hayale gelmeyen son derece komik kent ve kasaba adlarını sayıp dökmekteydiler.

"Dostunla fırıldak gibi dönmek bu dünyaya ilişkin düşüncelerini değiştirecek senin," dedi don Juan. "O düşünce her şeydir; ama bi değişti mi, o zaman dünyanın kendisi de değişir."

Don Juan bir zamanlar ona okuduğum bir şiiri gene söylememi istedi. Şiiri anımsatmak amacıyla birkaç sözcüğünü söyleyince hemen hatırladım, Juan Ramon Jimenez'in bir şiiriydi bu. *El Viaje Definitivo* adlı bu şiirin İngilizcesi *The Definitive Journey* (Son Yolculuk) idi. Okudum şiiri.

> ... ve bırakıp gideceğim. Ama kalacak kuşlar, ötecekler:
> bahçem de kalacak, yeşil ağaçlarıyla,
> su kuyusuyla.
> Sayısız ikindilerde gök olacak masmavi ve huzurlu,
> ve çalacak çanlar çankulelerinde,
> tıpkı bugün çaldıkları gibi.
> Beni sevmiş olan insanlar göçüp gidecek,
> tüm kent coşacak her yıl yeniden.
> Ama ruhum ebediyen hasretle dolaşacak
> çiçekli bahçemin hep o kuytu köşesinde.

"İşte, don Genaro'nun sözünü ettiği duygu budur," dedi don Juan. "Bi büyücü olabilmesi için insanın tutkulu bi kimse olması gerekir. Tutkulu bi insanın dünyevi edinçleri, aziz tuttuğu şeyler vardır—hiçbi şeyi yoksa bile, tuttuğu bi yol vardır.

"Genaro'nun öyküsünde sana anlattığı şey de işte budur. Genaro tutkusunu Ixtlan'da bıraktı: evini, insanlarını, aziz tut-

tuğu her şeyi. Şimdiyse, duygularıyla dolaşıp duruyor; kimi zaman, dediği gibi, handıysa ulaşıyor Ixtlan'a; senin için bu Los Angeles olacak; benim için..."

Don Juan'ın kendi hayatını bana anlatmasını istemiyordum. O da, zihnimi okumuş gibi, durakladı.

Genaro göğüs geçirerek şiirin ilk dizesinden aklında kalanları mırıldandı.

"Bırakıp gittim. Ama kaldı kuşlar, ötmekteler."

Bir an yoğun bir ıstırap dalgasının, tarifsiz bir yalnızlık duygusunun üçümüzü de yutarcasına sardığını duyumsadım. Don Genaro'ya baktım—tutkulu bir insan olarak onun gerilerde bıraktığı çok sayıda kalbi bağlar, aziz tutttuğu pek çok şeyleri olduğunu anladım. O anda onun yıllar boyunca biriken anılarının bir heyelan gibi kayıp yıkılacağını, yani don Genaro'nun ağlamak üzere olduğunu açık bir şekilde sezdim.

Derhal gözlerimi ondan uzaklaştırdım. Don Genaro'nun tutkusu, onun görkemli yalnızlığı, beni ağlatmıştı.

Don Juan'a baktım. O da beni süzmekteydi.

"Bilgi yolunda yalnızca bi savaşçı sağ kalabilir," dedi. "Zira bi savaşçının sanatı bi insan olmanın dehşetiyle bi insan olmanın görkemini dengelemektir."

Sırayla, ikisine de baktım. Gözleri ışıl ışıl ve dingindi. Karşı konulmaz bir özlem dalgasını davet etmişler, ve tam ıstıraplı gözlaşlarına gark olacakları bir anda dalgaların kabarıp onları yutmasını engellemişlerdi. Bir an için *gördüğümü* düşündüm. İnsanların bu en yalnızını, önümde donup kalan, bir mecazın görünmeyen mendireğiyle engellenen devasa bir dalga olarak *görmekteydim.*

Hüzün duygum öyle karşı koyulmaz yoğunluktaydı ki kendimi bir öforiye, aşırı sevinç duygularına kaptırdım. Kalkıp, onları kucakladım.

Don Genaro gülümseyerek ayağa kalktı. Don Juan da kalkarak elini sevecencc omzumun üzerine koydu.

"Seni burada bırakıyoruz," dedi. "Neyi uygun görürsen öyle yap. Dost seni şu ovanın kenarında bekleyecek."

Don Juan uzaktaki karanlık vadiyi gösterdi.

"Şayet henüz erken olduğunu düşünüyorsan," diye sürdür-

dü don Juan. "Zorlamanın bi yararı olmaz. Yaşamını sürdürmek istiyorsan, zihnin kristal gibi berrak olmalı, sen de kendinden son kerte emin olmalısın."

Don Juan bana bakmaksızın yürüyerek uzaklaştı, ama don Genaro birkaç kez dönerek göz kırpışları ve başının bir hareketiyle o işi hemen halletmem için beni yüreklendirdi. Onlar uzakta kaybolana dek arkalarından baktım; sonra arabama binip oradan uzaklaştım. Benim zamanımın gelmediğini bilmekteydim, henüz değil.